דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

היום בדבר
- חנה זמר, יצחק בן־נר, עמוס עוז, ניבה לניר, טדי פרויס ונתן רועי על פרשת שב"כ־שמיר
- מה נתנו הסיעות הדתיות לפרס? כלום – עליזה ולך
- חיים גורי, חגי אשר, יעל אדמוני, יעל פישביין
- טלי זלינגר, אבא אלחנני, נעה ירדנאי־גל
- „משא" לספרות ולאמנות ו„דבר השבוע"

תרומתנו לעידוד היצוא
AGISH CONSOLIDATION
יצוא אוירי למזרח הרחוק, אוסטרליה, קנדה, ארצות הברית ודרום אמריקה.
מחירים מיוחדים לאנגליה
במחירים ללא תחרות • שרות מהיר ויעיל
לפרטים נא לפנות: אגיש סקאי ספיד בע"מ
רח' ריבל 18 ת"א, טל' 03-371282 מר עתניי

יום שישי, י"א בתמוז תשמ"ו, 18 ביולי 1986 • גליון 18862
היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" • המחיר 110 אג' באילת 93 אג'

היועץ המשפטי מתקשה במציאת דרך להבטיח חשאיות החקירה

האפשרויות: הפעלת הצנזורה הצבאית • הכרזת החקירה כולה כסוד מדינה

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר"

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, ומפכ"ל המשטרה דוד קראוס נועדו אתמול בבוקר במשך שלוש וחצי שעות כדי לגבש את דרכי החקירה בפרשת השב"כ. הוחלט כי לא נמצא כל סעיף חוק שניתן יהיה על בסיסו להוציא צו איסור פרסום כללי על הפרשה ולכן לא תהיה פניה לבית־המשפט להוציא צו איסור פרסום.

לפיכך, נשקלת הפעלת תקנות שעת חירום הנוגעות להפעלת הצנזורה הצבאית בכל הקשור לפרסומים בנושא חקירת השב"כ.

מקור משפטי בכיר אמר אתמול ל„דבר" כי המשטרה תפנה לצנזורה הצבאית כדי שתפעיל מדיניות צנזורלית קשוחה יותר בנוגע לפרסומים. אותו מקור ציין כי הפעלת הצנזורה היא אמצעי קשוח יותר מאשר צו איסור פרסום מכיוון שסנקציה על הפרת איסור פרסום פועלת רק לאחר מעשה, שכן מי שעובר על הצו עובר עבירה פלילית והאמצעים נגדו ננקטים רק לאחר מעשה. לעומת זאת הצנזורה פועלת כמה שקודי מניעה מוקדמת ע"י חובת הגשת החומר לביקורת מראש.

בפגישתם אתמול של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש ומפכ"ל המשטרה דוד קראוס בנושא איסור הפרסום נבדקו אפשרויות חוקיות שונות לאסור פרסום. בין השאר נבדקו סעיפים בחוק בתי־המשפט, חוק סדר הדין הפלילי, ופקודת המשטרה.

במשרדי המשפטים והמשטרה הובעה אתמול דאגה שמקורות הדליפה לא יהיו בקרב החוקרים אלא ממקורביהם של הנחקרים או מעורכי דינם.

סעיף 113 בחוק העונשין

אפשרות אחרת היא פנייה

(המשך בעמ' 2)

פרשנות משפטית

שמירת סודות מדינה ופומביות הדיון המשפטי

מאת טובה צימוקי
סופרת „דבר" בירושלים

משפטנים בכירים אמרו אתמול כי במדינת ישראל, כבכל מדינה דמוקרטית, קיים עקרון פומביות הדיון ואין כוח שיכול למנוע מן העתונות למסור מידע לציבור אלא אם החוק קובע זאת במפורש.

בספר החוקים לא קיימת הוראה המאפשרת אסור פרסום של חקירה בשלב שבו נמצאת כיום פרשת השב"כ. בשלבים מאוחרים יותר, אם יהיו כתבי אישום ניתן יהיה לבקש מבית המשפט הדיון בלא.

המקורות הדגישו כי כבר היום ישנם נושאים שאסורים לפרסום, לא בגלל צו של בית משפט. אם יש נושאים שהם בגדר סודות מדינה הרי שכל עובד מדינה היודע פרטים אלו מנוע על פי החוק הפלילי לפרסם אותם, שכן על פי החוק אסור פרסום נושאים שהם בבחינת סודות מדינה.

חטיבת „גולני" סיימה אתמול את אימון הקיץ בתרגיל חטיבתי ארוך ברמת־הגולן בו הופעלו כוחות משולבים של חיל רגלים, שריון, תותחנים ומטוסים. חידוש בתרגיל החטיבתי הזה – בני משפחות מפקדי החטיבה, ובהם משפחות מפקדי הגדודים, נשים ואף אביו של מפקד החטיבה, הוזמנו לאקט הסיום ביום חמישי בבוקר וצפו מאחת הגבעות ועל גבי כלי־רכב, בלוחמים ובמפקדים. החום הכבד לא ריפה את ידיהם ולא גרע מההנאה והנחת
טלי זלינגר

בקשה רשמית מישראל לארה"ב לבטל את צווי הזימון לעדות

ישראל מתנה בכך שיתוף פעולה בפרשת פצצות המצרר

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – שגריר ישראל בוואשינגטון מאיר רוזן, נפגש השבוע עם שר המשפטים, אדווין מיז וביקשו לפעול לביטול צווי־ההתייצבות לעדות, שנמסרו למשלחת משרד־הבטחון בניו־יורק בעבור השעה מעבירה. מיז הבטיח לעיין בבקשה הישראלית, אך טרם דיווח על התקדמות הבדיקה.

ישראל מתנה את שיתוף־הפעולה בחקירת פרשת פגזי־המצרר בביטול הצווים. מיז ורוזן דנו גם בפרשת פולארד, שבה טרם הסתיים המיקוח על כללי תשאולו של אל"מ אביעם סלע.

בעוד שלטונות התביעה והמכס ממשיכים לעסוק בפרשת המצרר, הודיעה זרוע־היבשה של צבא ארה"ב, כי התעשיה הצבאית הישראלית היא אחת משלוש חברות (מתוך קרוב ל־20), שעלו לשלב־הגמר בהתמודדות על מכרז צבאי לאספקת טכנולוגיה לייצור הפגזים. תע"ש השתתפה בהתמודדות וסיפקה פרטים מלאים על הטכנולוגיה שברשותה – טיעון נוסף לזכות מערכת־הבטחון הישראלית, שלא ניסתה להסתיר מהאמריקאים את כושרה לייצר פגזי־מצרר. תע"ש נזקקה למכונות־הייצור של פגזי־המצרר כדי לעמוד בהזמנת פגזים ממערב־גרמניה. זרוע היבשה האמריקאית אמורה להחליט על הזוכה במכרז עד סוף השנה.

שמונה חודשים לאחר התגלות של פרשת פולארד, החלה השבוע הלשכה לקשרי מדע להסתוך בהוצאות שכר־דירתו של עוזר הנספח המדעי אילן רביד, שהובהל ארצה לאחר מעצר פולארד. חפצי רביד נארזו ודירתו פונתה. אך החפצים טרם נשלחו ארצה וככל־הנראה ימתינו להחלטה, אם ישוב רביד לוואשינגטון.

גורמים אמריקאיים השקיעו בשטחים 14 מיליון דולר

מוריס דרייפר: ארה"ב תסייע ליזמים פרטיים

מאת סופר „דבר" בירושלים

בהופעה פומבית ראשונה אתמול בירושלים אמר הקונסול הכללי של ארה"ב מוריס דרייפר שמדיניות ארה"ב לגבי הגדה המערבית נועדה להתרת לפיתוח כלכלי ומתן עזרה ליזמים פרטיים.

דרייפר אמר ששיפור הכלכלה בשטחים עולה בקנה אחד עם האינטרס הישראלי שכן הוא עשוי להביא לשקט ולרגיעה ולהתפתחות שוק גדול לישראל בשטחים. כמו כן לדעתו הוא גם אינטרס ירדני שכן הפיתוח יעצור הגירה מזרחה.

כמובן זהו אינטרס של התושבים הפלשתינאים הסובלים עתה מאבטלה גוברת והוא אינטרס של הממשל האמריקאי המבקש ללוות את המו"מ המדיני בפיתוח כלכלי לקראת הסדר שלום. דרייפר דיבר בכינוס באוניברסיטה העברית בירושלים.

סופר „דבר" מוסיף כי השנה משקיעים גורמים אמריקאיים בתכניות פיתוח בשטחים כ־14 מיליון דולר.

הופעתו הפומבית של דרייפר באה במסגרת מאבק להדוף ביקורת על הסיוע האמריקאי לשטחים שהושמעה הן ע"י ישראלים והן ע"י פלשתינאים. לדעת גורמים אמריקאיים יש בישראל ובירדן לעתים נטיה לחסום פיתוח בשטחים מחשש של תחרות ואף תושבים בשטחים מתיחסים לעתים בהסתייגות לתכניות הפיתוח של ארה"ב.

חברי ועדת חו"ב של הכנסת, עטו שכפ"צים בעת סיור בדרום לבנון. בתמונה ח"כ אבא אבן (משמאל) וחריש
צילום: דובר צה"ל

מכונית תופת בעיר ג'זין, שמונה נפצעו

היו עוד שתי מכוניות תופת

מאת סופר „דבר" בצפון

מכונית תופת נהוגה בידי אשה התפוצצה אתמול במרכז העיר ג'זין וגרמה לפציעת 8 בני־אדם. מכונית תופת נוספת אותרה על־ידי חיילי צד"ל ונהגה נעצר ואילו מכונית תופת שלישית הצליחה להסתלק.

מכונית התופת מדגם „ב.מ.וו. 525" נכנסה לאיזור ג'זין דרך המעבר בבאתר אשה. הנהגת היתה מצויידת בתעודות מזויפות. היא הובילה את המכונית אל הכניסה בצפון העיר [illegible]. חמישה עוברי אורח נפצעו וכמו כן נפצעו שלושה מחיילי צד"ל.

בהודעה מטעם „המפלגה הלאומית הסורית" נאמר כי הנהגת, שזוהתה כנורמה אברהסאן, בת 26, בורחה מהעיר זגרתה בצפון לבנון, פעלה בשליחות המפלגה.

כמה דקות אחר כך עצרו חיילי צד"ל במחסום בבאתר אשה מכונית מרצדס כחולה שבה הוחבאו כמויות גדולות של חומר נפץ. נהג המכונית עלי חוסניה, שנעצר לחקירה, סיפר שהוא תושב סורי והוא יצא למשימת התאבדות בשליחותה של „המפלגה הלאומית הסורית". ארגון זה ניסה עד כה להפעיל בלבנון 16 מכוניות תופת.

חיילי צד"ל זיהו במעבר מכונית מרצדס נוספת, שהיתה בדרכה לאזור ג'זין. נהג המכונית, שהבין כי חושדים בו, סב על עקבותיו והצליח להימלט, למרות שנורו לעברו כמה צרורות.

אתמול נהרגו שלושה מתושבי ג'זין ממארב מחבלים במבואות העיר. המחבלים הפעילו מטען צד ואז ירו אש אוטומטית לעבר האזרחים שנלכדו והרגום. במפקדת צד"ל נמסר, כי הגנרל לחד שבע רצון מפעולתם של חייליו בתקריות. היא הדגיש כי הם הצליחו לסכל פיגוע רב מימדים.

בתוך כך הודיע גאזי כנעאן העומד בראש המודיעין הצבאי של סוריה בלבנון, כי החיילים הסורים המוצבים בביירות המערבית המוסלמית יהיו מוכנים לתפוס עמדות גם באיזורים הנוצרים, אם יתבקשו לכך.

„כאשר הקהילה תפנה אלינו בבקשה שניכנס לאיזורים נוצריים נענה בחיוב לבקשה", אמר בריגדיר גאזי כנעאן בראיון ששודר על ידי תחנת הרדיו של הסונים „קול המולדת".

כזכור גינו מנהיגי הנוצרים בביירות המזרחית את הצבתם של כ־500 חיילים סורים, סוכני בטחון ומשקיפים בביירות המערבית.

ניסוח שטר הבוררות על טאבה קרוב לסיכום

„ברגע שיחתם יוחזר השגריר"

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערביים

„ברגע שיחתם שטר הבוררות על טאבה יוחזר השגריר המצרי לת"א" – זאת אמרו אתמול מקורות מצרים ל„דבר". הם סרבו להשיב לשאלה אם בעקבות החתימה על שטר הבוררות תיערך פגישת פסגה בין הנשיא מובארק לראש הממשלה פרס. כל שהם היו מוכנים לאמר הוא ש„החזרת השגריר תיצור קרקע פוריה לצורך קיום פגישת הפסגה".

המקורות המצריים ציינו שרוב הפעולות הנוגעות לניסוח שטר הבוררות מוסכם לפתרון מחלוקת טאבה – הושלמו כבר. קיים נוסח מוסכם של השאלה שתוצג לבוררים וכן נוסח כמעט גמור של ההקדמה לשטר הבוררות. בראשית השבוע הבא ייצאו צוותים ישראליים ומצריים לאזור טאבה כדי לסמן את נקודות הגבול השנויות במחלוקת בין הצדדים.

סימון זה יצולם מהאויר ויועתק למפה שתשמש כנספח לשטר הבוררות. כמו כן ינסו הצוותים להגיע להסכמה על נקודה שבה יעמוד הכוח הרב לאומי בטאבה, עד אשר יסתיים תהליך הבוררות וימצא פתרון סופי לבעיה.

בייסקי: נתנו לחתול לשמור על השמנת

מי שעמד בראש ועדת החקירה לחקר מפולת מניות הבנקים, השופט משה בייסקי, אמר אתמול כי אינו מתפלא על מסקנות הצוות הבינמשרדי בנושא יישום הדו"ח שפורסמו אתמול.

„נתנו לאנשים מן המערכת לבדוק את המערכת. זה כאילו נתנו לחתול לשמור על השמנת. אם הכל היה בסדר לא היתה קמה ועדת החקירה".

ארה"ב–ברזיל 80:96

מאת יוסי רוזנברג, שליחנו המיוחד בספרד

נבחרת ארה"ב היתה אתמול הקבוצה הראשונה שהעפילה למשחק הגמר באליפות העולם בכדורסל הנערכת בספרד לאחר שגברה בחצי הגמר על נבחרת בראזיל 80:96 (37:60 לארה"ב במחצית).

כדורסלני ארה"ב עלו לגמר לאחר שערכו הצגה מרהיבה, שבה החל מהדקה הראשונה שלטו במשחק. הגורם העיקרי לנצחון בשורותיהם היה, למרבה ההפתעה, הכדורסלן הנמוך ביותר בשורותיהם ובאליפות כולה, סירון בוגיס, 1.59 מטר, שכמעט לעג לבראזילאים.

במשחק מוקדם הערב־בבית 8־5 גברה ספרד על קובה 80:100.

יריבתה של ארה"ב עמודה להקבע לפנות בוקר במשחק בין נבחרות ברה"מ ויוגוסלביה.

החזרת גופת סמיר אסעד תמורת קבורת מחבלים בי"ם

צידון – ארגון פלשתינאי הודיע אתמול כי הוא מוכן להחזיר גופתו של החייל הישראלי סמיר אסעד לצלב האדום הבינלאומי, אם תסכים ישראל לקבורתם של מחבלים פלשתינאים „בבית" – בירושלים הקדושה".

בהודעה שפורסמה על־ידי „החזית הדמוקרטית לשחרור פלשתין" בראשותו של נאיף חוואתמה נאמר, כי ארגון זה דחה הבקשה הישראלית להחזיר גופותיהם של פלשתינאים הרוגים תמורת גופתו של הסמל הישראלי.

„אנו מוכנים למסור את גופתו של הסמל הישראלי תמורת הסכמתם של המנהיגים הציונים להחזיר הביתה את שרידיהם של כמה ממפקדינו, שנהרגו על־ידי האויב הציוני בחו"ל, כדי שיובאו לקבורה בירושלים הקדושה", נאמר בהודעה שפורסמה בצידון.

„צויין, כי החזית הדמוקרטית טענה שוב ושוב, כי אסעד נהרג בהתקפה אוירית ישראלית שפגעה בעמדה פלשתינית באי־הארנבות בקרבת טריפולי. „הוכחה לכך הוגשה לצלב האדום הבינלאומי" נאמר בהודעה.

„צויין, כי לפני יומיים הציעה „החזית הדמוקרטית" להחזיר את גופת אסעד תמורת שחרורם של כמה אסירים הכלואים בבתי סוהר ישראליים.

הודעת אגו"י על פרישה נתקבלה בליכוד ברצינות

אין תיאום בין ח"כ שפירא לח"כ פורוש

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

בליכוד התייחסו אתמול ברצינות לאיום של „אגודת ישראל" לפרוש מהקואליציה בגלל מה־שהיא רואה כאי־קיום הנושאים הדתיים, אלא שב„אגודת ישראל" עצמה לא התקבלה החלטה אלטימטיבית בעניין.

יתר על כן, שום החלטה על פרישה מהקואליציה לא התקבלה בתיאום בין שני הח"כים של אגו"י, אברהם שפירא ומנחם פורוש, וח"כ שפירא אף הופתע מעט מן הפומבי שניתן להחלטה.

בינתיים, כדי להפיק תועלת מהאיום, הודיעה אגו"י, כי החליטה עקרונית לפרוש מהקואליציה, ואם ראשי הליכוד לא יגלו יוזמה לתיקון המעוות בנושאי דת, תשקול הסיעה את מימוש ההחלטה העקרונית.

„צויין, כי אין זה מתקבל על הדעת שההוראה לפרוש מהקואליציה יצאה מהרב שך, פטרונו של ח"כ פורוש. שכן אילו יזם הרב שך את המהלך, היה מורה, קרוב לוודאי, גם לש"ס, בת־חסותו, לפרוש. ידוע גם, שההוראה לא באה מהרבי מגור, פטרונו של ח"כ אברהם שפירא.

פקיד סובייטי יבקר בישראל אין מדובר בחידוש היחסים

ברה"מ מבקשת לערוך סקר רכוש מפורט

מאת סופרו המדיני של „דבר"

פקיד סובייטי עומד להגיע בקרוב לביקור בישראל כדי לבצע סקר של הרכוש הרוסי הנמצא בידי הארץ. כך מסרו אתמול מקורות מוסמכים בירושלים.

בבעלות הסובייטים רכוש רב בישראל, בעיקר בניינים השייכים לכנסיה הרוסית. במגעים מוקדמים הודיעה ברה"מ לישראל כי היא מבקשת לערוך בדיקה מפורטת של הרכוש השייך לה וישראל נענתה לבקשה ותאפשר את ביקורו של הפקיד הסובייטי.

המקורות מסרו כי אין מדובר לפי שעה בפתיחת משרד קונסולרי קבוע של ברה"מ בישראל, אלא בביקור חד־פעמי של פקיד סובייטי. לא ידוע עדיין אם במהלך ביקורו יקיים הפקיד שיחות עם גורמים ישראליים רשמיים על אפשרות שיפור היחסים המדיניים בין שתי המדינות.

סגן דובר משרד החוץ אהוד גול מסר אתמול, כי לא ידוע לו דבר על הידיעה ששודרה אתמול ב„קול־ישראל" בדבר פניה סובייטית לשיפור הקשרים עם ישראל, ובכלל זה פתיחת קונסוליה בארץ. הדובר הוסיף כי „אין סימנים ליוזמה כזו מצד הסובייטים".

בינתיים נמשכים המגעים בין ממשלות ישראל ופולין לקראת פתיחתם הקרובה של „משרדי אינטרסים" בוורשה ובתל־אביב.

שר האוצר מבטיח שלא יוטלו מיסים חדשים במשך השנה

מבקר את מערכת המיסוי ושיעורי המס הגבוהים

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

מס הנסיעות לא יעלה וכן לא יוטלו השנה מסים נוספים. כך אמר אתמול שר האוצר, משה נסים, בשיחתו עם תא העתונאים הכלכליים בת"א.

שר האוצר ביקר את מערכת המסים הקיימת, עם שיעורי המס הגבוהים אולי, בעולם ומסים רבים מדי. הורדת המסים ועלות העבודה הם, לדבריו, התנאי העיקרי לצמיחה כלכלית. למרות זאת, לא תהיה השנה רפורמה במס, ולא יצומצמו מסים.

בהתייחסו ל„הערות והצעות הצוות לבדיקת דו"ח ועדת החקירה לעניין ויסות מניות הבנקים" (ראה ידיעה נפרדת) אמר שר האוצר כי הצעות הצוות ישמשו חומר־רקע לדיוני ועדת השרים שנקבעה להחליט בנושא, והשרים לא התחייבו לאמצן.

לגבי השינויים שהציעה ועדת בייסקי בשוק ההון, אמר שר האוצר כי אין צורך לקדש כל מלה. הוא הדגיש שמשרד האוצר ובנק ישראל, שהם „היכן הבועז" של שוק ההון, לא נשאלו לחוות דעתם לגבי המיבנה הרצוי של שוק ההון.

נסים סיפר כי יש החלטת ממשלה לקבוע את אורך התקופה שבה יאסר על מנהלי הבנקים – שהתפטרו בעקבות דו"ח בייסקי – לחזור לתפקידי ניהול בבנקים. לדבריו, ועדת בייסקי לא דרשה השהייה לכל החיים.

מטוס חדש לח"א F-16C

מטוס הקרב החדיש ביותר של חיל־האויר, אף־16 סי. יגיע ארצה במהלך שנת 1987. כך מגלה בטאון חיל־האויר בגליון היוצא לאור לרגל יום החיל.

מטוסים אלה מהווים חלק מהתשובה שמציב חיל־האויר מול ההצטיידות הסורית במטוסי מיג־29, ובכל האיום הגובר מצד שאר מדינות ערב, אומר מפקד חיל האויר אלוף עמוס לפידות בבטאון.

מטוס זה מהווה „קפיצת מדרגה" בתחום האוויוניקה – המערכות הכוססות שאפשר גם לכנותן: „השכל של המטוס". יחסית לדגם האף. 16 המשרת כבר בחיל־האויר, משופר האף. 16 סי. גם בתחום הנדסת האנוש. הוא בעל מנוע חזק וטוב יותר ובעל כושר נשיאה מוגדל.

מו"מ האחיות רק אחרי יום א'

מאת דנקה הרניס, סופרת „דבר"

נציגות האחיות של בתי החולים הציגה אתמול את מכלול תביעותיהן, הכלולות במעל ל־50 סעיפים, בפגישה עם המעסיקים שנערכה בלשכת יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד.

התביעות נוגעות לנושאי תקנים, עומס, מעונות לילדים, הסעות וכדומה. יחד עם זאת ביקשו האחיות שהמעסיקים יגבשו ויציגו את עמדתם על דרכי משיכת אחיות לעבודה בבתי החולים.

נציגי המעסיקים החליטו ללמוד את החומר שהוגש להם לפני שיפגשו במשא ומתן, וכנראה, יקיימו ביום א' פגישה בינם לבין עצמם, ורק אחר כך תיערך פגישה של כל הצדדים.

האוצר מתנגד לקידום רוב העובדים בסולמות הדירוג

צוות מצומצם ינסה לגשר על עמדות הצדדים

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

חילוקי דעות התגלעו אתמול במשא ומתן על הסכמי השכר בין המעסיקים הציבוריים לבין ההסתדרות. נציגי האוצר ונציבות שירות המדינה התנגדו להצעתו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, לפיה רוב העובדים יקודמו בסולם הדירוג.

נציגי המעסיקים ציינו קבוצות עובדים אותן אין לקדם השנה בדירוג, כגון עובדים הנמצאים כעת בדרגה י"ד, לאחר שקודמו אליה בשנה האחרונה מדרגות נמוכות יותר, אשר בוטלו.

נציגי ההסתדרות והמעסיקים הציבוריים החליטו להקים צוות משותף בהרכב מצומצם, שינסה לגשר על פער העמדות בין הצדדים.

במקביל נפגש אתמול צוות משותף להסתדרות ולמעסיקים הפרטיים לדיון על השכר התחילי. נציגי ההסתדרות, בראשות אפריים ז'ילוני, דרשו לקבוע שהשכר התחילי לא יפחת מ־500 שקל וזאת לפני חישוב הפרמיות, תוספת הוותק ותוספת אי־היעדרות.

ראש משלחת המעסיקים הפרטיים, דן פרופר התנה כל העלאה של השכר התחילי באי תשלום תוספת שכר לעובדים בשאר הדרגות.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, דחו אתמול את הצהרותיו של נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, לפיהן יש להמנע מעליית שכר, כדי להבטיח את יציבות המשק. הם הטעימו כי השכר אינו גורם בהאצת האינפלציה והזהירו שההסתדרות „תנקוט את כל האמצעים" כדי להביא להגדלה משמעותית של השכר התחילי.

מד"א שולח סיוע לג'מאייקה

מגן דוד אדום בישראל נענה לפנייתה של אגודת הצלב האדום בג'מאייקה לקבלת סיוע לאזורים שנפגעו משטפונות.

נוכח הפנייה שהגיעה משגריר ישראל בג'מאייקה ומשרד החוץ הישראלי, הוכן במגן דוד אדום הסיוע המבוקש והמשלוח המכיל עזרה רפואית ייצא במוצ"ש 19.7.86 מישראל לג'מאייקה.

ועדה פנימית תבדוק קשיים כספיים בחברות מרכז הקבלנים

בעקבות הסתבכות חברות „קידום" ו„בנק הבניה"

מאת משה נבט, סופרו הכלכלי של „דבר"

ועדה פנימית של מרכז הקבלנים תוקם בכדי לבדוק את ההסתבכויות הכספיות אליהן נקלעו החברות הכלכליות של המרכז, ביניהן חברת הביטוח „קידום" ו„בנק הבניה".

על כך הוחלט אתמול בישיבת הוועד הפועל של מרכז הקבלנים. ההחלטה התקבלה לאחר שמספר חברים העלו את הדרישה לחסל את החברות הכלכליות ולהתרכז בייצוג האינטרסים של הענף.

בתוך כך הוחלט שפורום הנשיא והסגנים יכריע באשר לעתידה של חברת „קידום". החברה מקווה לקבל מהאוצר הלוואה בסך 700,000 דולר בכדי להשלים את אתרי הבניה של הקבלן אברהם קירשנבאום שברח מן הארץ, אלא שהיא מתקשה להמציא בטוחות על סכום זה.

באחרונה הושמעו טענות קשות כלפי ראשי הקבלנים, ביניהם נשיא המרכז דוד שטרן. אתמול הביע הוועד הפועל של מרכז הקבלנים אמון בשטרן. אחד החברים אמר ל„דבר" ש„אין מחליפים סוסים בירידה".

צוות מינטקביץ' ממליץ שלא ליישם את מסקנות בייסקי לפני בדיקה נוספת

מציע ליישם המלצות של ועדות קודמות שבדקו את שוק ההון

מאת שלמה קימר, סופרו הכלכלי של „דבר"

הצוות שהקים שר האוצר ליישום המלצות בייסקי לא ממליץ לאמצן ובמקום זאת ממליץ לקדם יישום המלצות של ועדות פקידים קודמות ולהקים ועדות נוספות לבדיקת המלצות בייסקי המוגדרות על ידו „ראויות לבדיקה".

הצוות בראשותו של היועץ המשפטי לאוצר אריה מינטקביץ' סיים עבודתו בכמה נושאים מרכזיים: מעורבות הבנקים בשוק ההון והפיקוח על שוק ההון, ולא הגיש המלצות בנושאים האלה בגלל עיכובים שנוצרו לדבריהם, על ידי גורמים הקשורים בעניין (בנק ישראל, בורסה וכו').

הצוות ממליץ לקדם המלצות של ועדות פקידים קודמות בנושאים שעסקה בהם ועדת בייסקי. מדובר בוועדת שילוני אשר עסקה בקרנות הנאמנות וועדת צוקרמן אשר עסקה בנושא זכויות הצבעה במניות ואשר המלצותיה כוללות הצעות מפורטות להגנה על זכויות מיעוט.

עוד מוזכרת ועדת גבאי שטיפלה בהסדרת יעוץ השקעות וניהול תיקי השקעות בניירות ערך, ובסמכות התאגיד לרכוש מניות שהוא עצמו הנפיק.

בכמה מהעניינים האלה הוכנו הצעות חוק וצוות מינטקביץ' יציע לקדם את החקיקה.

צוות מינטקביץ' הציע לסטות מהמלצות בייסקי בנושא זכויות ההצבעה במניות, בנושא סמכותו של תאגיד לרכוש מניות שהוא עצמו הנפיק וכן בנושא סמכויות האוצר לענין הנפקת ניירות ערך.

באשר לפעילות הבנקים בשוק ההון והפיקוח על שוק ההון מגדיר הצוות את המלצות בייסקי „ראויות לבדיקה" מבחינה מקצועית בטרם קבלת החלטה לגופו של ענין ומציע להקים שתי ועדות מקצועיות לבחינת נושאים אלה.

הצפיפות בכיתות גדלה ומספר המורים קטן

מספר השעות לכיתה ירד מ־52 ל־41 בשבוע

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

תנאי החינוך במגזרים שונים של בתי־הספר נמצאים במגמת ירידה. צפיפות התלמידים בכיתות גדלה בהתמדה ובמקביל יורד מספר משרות המורים. – כך עולה מנתונים שפורסמו בימים אלה במשרד החינוך.

המגזר החינוכי שנפגע ביותר הוא חטיבות הביניים. משנת 1980 עד היום צומצמו 1,045 משרות הוראה בחטיבות הביניים, שהן 11.8 אחוז בהשוואה ל־1980. התיכון המקצועי צומצם ב־9.4 אחוזים והתיכון העיוני ב־5.4 אחוזים.

מומחים מעריכים כי הצמצום הניכר בחטיבות הביניים קשור למשימת האינטגרציה שהוטלה על החטיבה. הגידול שחל בשנים האחרונות במספר התלמידים בכיתות מקשה מאוד על המורים, רבים אינם עומדים בעומס ההוראה בכיתות גדולות שרמת התלמידים בהם מקוטבת. מנהלי בתי־הספר נוטים, בעקבות מצב זה, לחלק את התלמידים לכיתות „טובות" ולכיתות „גרועות".

מזכ"ל הסתדרות המורים מסר כי לפי חישובים שערך גבר העומס המוטל על מורים בחטיבות הביניים מתחילת הקמתן עד היום. מספר השעות לכיתה ירד מ־52 שעות שבועיות לכיתה ל־41 שעות שבועיות לכיתה ומספר התלמידים עלה בממוצע ב־3.5 תלמיד לכיתה. המזכ"ל מסר כי במסגרת המאבק נגד הקיצוצים בתקציב החינוך ייאבק ארגונו להטבת תנאי ההוראה של מורי חטיבות הביניים.

מובארק נועד בפריס עם מיטראן דנו בסיוע כלכלי ובפתרונות מדיניים

מובארק מקווה כי המצב בין אש"ף וירדן „יחזור לקדמותו"

מאת גרשון קיץ ודן אביה, סופרי „דבר"

נשיא מצרים חוסני מובארק נועד אתמול לפגישה של יותר משעה עם נשיא צרפת פרנסואה מיטראן.

מטרת ביקורו הקצר של מובארק היתה גיוס הלוואות וסיוע כלכלי לארצו, אך בצאתו מארמון האליזה אמר נשיא מצרים, כי בפגישה נדונו גם נושאים מדיניים, ובעיקר המצב במזרח התיכון. מובארק אמר, כי הוא מצטער על המשבר בין אש"ף וירדן וכי היה רוצה ש„המצב ישוב לקדמותו". לשאלת סופר „דבר" על תגובתו להצעה הסובייטית־צרפתית לכינוס ועידת שלום בינלאומית, ענה כי „לא האמריקאים או האירופים יפתרו את בעיות האזור. על עמי האיזור – והערבים – לפתור אותם בעצמם".

מיטראן הבטיח למובארק את עזרת ארצו בפתרון הבעיות הכלכליות של מצרים. אתמול יצא נשיא מצרים ללונדון משם ימשיך לבון.

מובארק, בפריס, בפגישה עם רה"מ ז'אק שיראק. צילום: אי.פי.

הנשיא מובארק עשוי לצאת לארה"ב מיד בתום ביקורו הנוכחי בכמה ממדינות מערב אירופה – כך מסר אתמול העתון „אל־ביאן" היוצא לאור במפרץ הפרסי. לדברי העתון ידון מובארק עם הנשיא רייגן בדרכים לחידוש הפעילות המדינית במזה"ת למרות הקרע הנוכחי ביחסי אש"ף – ירדן. אחת האפשרויות היא שמובארק ורייגן ידונו בתוכנית להחיל את האוטונומיה בשלב ראשון על איזור רצועת עזה. יוזמה זו הועלתה על ידי ראש עירית עזה לשעבר רשאד א־שווה. היא נדחתה בשעתה על ידי הנשיא מובארק כנראה משום שההצעה לא היתה מקובלת על עראפת. עתה נראה שערפאת הביע מעין תמיכה, בהצעתו של שווה כדי להחליש את אחיזתה של ישראל על הרצועה וכבסיס לחידוש המומנטום המדיני שאש"ף האשם בבלימתו. בינתיים אמר אתמול מובארק בפאריס כי הוא יעשה כל שביכולתו כדי לאחות מחדש את הקרע הנוכחי ביחסי אש"ף – ירדן.

אם אכן יגיע סגן נשיא ארה"ב לביקור בדמשק

סוריה תקבל את בוש בברכה אך תבקש לשנות מדיניות ארה"ב באזור

אמר סגן נשיא סוריה בפריס לרגל סיום ביקורו בצרפת

מאת דן אביה, סופר „דבר" לענייני ערבים

סגן נשיא סוריה עבד אל־חלים חדאם אמר אתמול בפאריס שאם סגן נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש, ירצה לבקר בדמשק במהלך סיורו הקרוב במזה"ת – „הוא יתקבל בברכה בסוריה".

יחד עם זאת אמר חדאם כי אם יחליט בוש לבקר בדמשק יבקשו הנשיא אסד לשנות את מדיניות התמיכה „החד צדדית" של ארה"ב בישראל.

בינתיים אמר, עורך עתון „אל־פג'ר", היוצא לאור במזרח ירושלים, חנא סניורה, כי המנהיגים הפלסטינאים בשטחים יהיו מוכנים להפגש עם בוש בעת ביקורו בירושלים, בתנאי שבוש יזום את הפגישה.

במסיבת עיתונאים בפאריס לרגל סיום ביקורו בצרפת אמר עוד חדאם, כי בני הערובה האמריקאים והצרפתים השבויים בידי ארגון חיזבאללה – „אינם מוחזקים בשטחים שתחת שליטת הצבא הסורי בלבנון. שהרי הצבא הסורי היה משחררם מידי שוביהם, למרות הסיכונים הכרוכים בכך". חדאם הצדיק את המצאותם של כ־150 מתנדבים איראנים באיזור בקעת לבנון בטענה שהם מסייעים לכוחות השמאל הלבנוני במאבקם למען פינוי צה"ל מדרום לבנון.

בינתיים גינה אתמול המנהיג הנוצרי כמיל שמעון את דברי חדאם משלשום, שבהם הצדיק סגן הנשיא הסורי את היערכות הצבא הסורי במערב ביירות. שמעון אמר כי דברים אלה מהווים פגיעה בריבונות הלבנונית וכי בכוונתו לדרוש הבהרות ממשלת צרפת בענין ההצהרות שהשמיע חדאם בפאריס. דברי חדאם זכו לגינוי גם מצד דובר בכיר מטעם מיליצית הפלנגות. דובר זה ציין שהנוצרים יילחמו בצבא הסורי „בתקווה לשחרר את לבנון מידי הכובש הזה, כשם שצרפת שוחררה במלחמת העולם השניה משלטון הנאצים על־ידי המחתרת הצרפתית". מנהיג ארגון חיזבאללה הפרו־איראני אמר בתוך כך, שאנשיו יתנגדו להרחבת פריסת הצבא הסורי לפרבר הדרומי של ביירות, המשמש מאחז של הקבוצות השיעיות הפרו־איראניות.

התקרית הישראלית

במסיבת עיתונאים לסיכום הביקור שערך חדאם בפאריס, יצרו הסורים, באמצעות סוכנות הידיעות שלהם, תקרים כאשר אפשרו לכתב ישראלי, סופר „דבר" גדעון קרץ, להשתתף בה. אך כאשר הציג הכתב שאלה לסגן נשיא סוריה – הוא העדיף להתעלם ממנה, לאחר שהעיתונאי הזדהה כישראלי, למרות שהבטיח קודם כי „יענה לכל השאלות" שיוצגו לו.

ישראל מסתייגת מאפשרות שבוש יבקר בדמשק במהלך ביקורו במזרח התיכון

יתחיל את סיורו בשבוע הבא בירדן מצרים וישראל

מאת מסופר המדיני של „דבר"

ישראל סבורה כי על ארה"ב לשמור על ערוצי תקשורת פתוחים עם ממשלת סוריה, אולם היא מסתייגת מן האפשרות שסגן הנשיא ג'ורג' בוש יבקר בדמשק בעת סיורו הקרוב במזרח התיכון. זאת בעיקר על רקע תמיכתה הפעילה של סוריה ומעורבותה בטרור הבינלאומי.

עמדה ישראלית זו הועברה בימים האחרונים על־ידי לשכת ראש הממשלה לשגרירות ארה"ב בתל־אביב, כדי לסיים את אי־ההבנה שהתעוררה בעקבות שיחותיו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אברהם טמיר בוואשינגטון.

מלשכת ראש הממשלה נמסר כי טמיר שיקף את עמדת פרס כאשר „הביע על העמיד בשמירת הקשרים עם סוריה והימנעות מנתוק בין וואשינגטון לבין דמשק, אולם דיבר על דעת עצמו כאשר המליץ שבוש ייצא עתה לבירת סוריה.

בינתיים התברר כי בוש קיבל את עמדתם של פקידי הממשל המתנגדים לנסיעתו לדמשק והוא לא יבקר בסוריה אלא רק בישראל, ירדן ומצרים, כפי שתוכנן מראש. ההחלטה התקבלה לאחר דיונים פנימיים בממשל בין מצדדיו של הביקור בדמשק לבין מתנגדיו.

בישראל נמשכות ההכנות לקראת ביקורו של בוש, שיחל בעוד כשבוע. לצד פגישות עם הנשיא הרצוג, ראש הממשלה פרס ואישים נוספים נקבע כי בוש יפגוש גם עם קבוצה של אישים פלסטינאים מן הגדה המערבית ועזה. הפגישה תיערך במקבל בקונסוליה הכללית של ארה"ב במזרח־ירושלים.

אי־ההבנה באשר לעמדת ישראל בנושא הביקור בדמשק התעוררה לאחר שנודע כי בשיחה שקיים המנכ"ל טמיר עם יועצו של בוש לבטחון לאומי, דונאלד גרג ועם פקידים נוספים בבית הלבן, העריך טמיר בתשובה לשאלה, כי לא ייגרם נזק אם בוש יבקר גם בסוריה.

הציר אליקים רובינשטיין השגריר מאיר רוזן דיווחו על דברי טמיר ללשכת שר החוץ בירושלים, ובתגובה הורה שר החוץ יצחק שמיר לשגרירות בוואשינגטון לחזור ולהבהיר לאמריקאים כי ישראל סבורה שביקור בוש בדמשק יהיה בלתי מועיל.

הובלו מצבות בהר הזיתים

(עו). – חמש מצבות חובלו ביממה האחרונה בבית הקברות הישן על הר הזיתים בירושלים. שומר בית הקברות הגיש תלונה למשטרה.

ריכוז מפ"ם מביע תמיכה ב–A.N.C

(עו). – ריכוז מפ"ם הביע אתמול תמיכה במאבקו של הקונגרס האפריקאי הלאומי, A.N.C, נגד האפרטהייד בדרום־אפריקה, קרא לשחרורו של נלסון מנדלה ותובע את החזרת שגריר ישראל מפרטוריה.

בהחלטת ריכוז מפ"ם נאמר כי הריכוז מגנה את צעדי הדיכוי שמפעילה הממשלה הדרום־אפריקאית נגד השחורים. „מסטר ודרום" – אומרת מפ"ם – „מהווה צעד נוסף בנסיון של ממשלה האפרטהייד למנוע את הפיכתה של דרום־אפריקה לחברה דימוקרטית".

ריכוז מפ"ם קורא לממשלת ישראל – כמו גם לממשלות אחרות – להטיל סנקציות כלכליות על דרום אפריקה.

„תאומי מנגלה" נפגשו עם חברי הבונדסטאג

(עו). – נציגי „תאומי מנגלה" בישראל נפגשו ביום ה' עם שני חברי ה„בונדסטאג" הגרמני והעלו בפניהם את תביעות הפיצויים שלהם. בפגישה, שנערכה בת"א, השתתפו שני חברי ה„בונדסטאג" ד"ר גרהארד באום וד"ר בורגהרד הירש, מהמפלגה הליברלית הגרמנית, ונציגי תאומי מנגלה הגב' מרים צייגר, הגב' קריגל ורה, מר דייכנברג אפרים ומר מנשה לורנצי, שבאו בלווית ח"כ יצחק ארצי.

נציגי התאומים ביקשו מחברי הבונדסטאג שיפעלו למענם בבונדסטאג ובממשלת גרמניה כדי להביא את תביעת הפיצויים שלהם עבור ניסויים רפואיים לטיפול מהיר. חברי הבונדסטאג הביעו נכונות לנסות לסייע בהבאת הנושא בפני הגורמים המתאימים.

עיכוב בייצור ציוד גישור לצבא ארה"ב

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון, (מיוחד ל„דבר"). – תכנית ישראלית־אמריקאית משותפת לפיתוח גשרי־הסתערות מתקדמים מפגרת בכמה חודשים אחר לוח־הזמנים, בגלל בעיות ייצור בתע"ש, דיווח אתמול כתב־העת „אינטרנשיונל טכנולוג'י טרנדס". גשרים שבפיתוח ורדע־היבשה חיל־ההנדסה של צבא ארה"ב ממתינים להובלת גופים מישראל. הגשרים אמורים לספק לכוחות צבא ארה"ב אמצעי־גישור מהירים, בדומה למערכות סובייטיות מתקדמות המיוצרות במזרח־גרמניה.

עניין יהודי ברה"מ בשיחות תאצ'ר שוורדנאדזה

מאת דליה שחר, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון, (מיוחד ל„דבר"). – בעת הדיון בין ראש ממשלת בריטניה מארגרט תאצ'ר ושר החוץ הסובייטי אדוארד שוורדנדזה, על נושא המזרח־התיכון הוזכרה רשימת מסורבי עליה שהוגשה למנהיג ברה"מ מיכאיל גורבצ'וב על־ידי המשלחת הפרלמנטרית הבריטית, שביקרה במוסקווה לאחרונה, רשימה ששלטונות ברה"מ עדיין לא טיפלו בה.

בעת ביקור המשלחת הפרלמנטרית בראשות סגן ראש הממשלה הלורד ויטלאו בתחילת יוני, הוגשה רשימה של מקרים, ביניהם 70 מסורבי עליה, בפני יו"ר המועצה הלאומית של הסובייט העליון. דבר הרשימה הועלה גם בפני גורבצ'וב, שהבטיח טיפול תוך שבועיים־שלושה.

השגריר הבריטי במוסקווה התבקש לעקוב אחר ההתפתחויות, ומשנודע לו כי הסובייטים לא עשו דבר, הוזכרה הרשימה שוב על־ידי תאצ'ר, כנושא שבריטניה מצפה בו לפעולה סובייטית. שוורדנדזה הבטיח להעביר את המסר למוסקווה.

הקארדינל של קראקוב ערך ביקור ב„יד ושם"

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

הקארדינל של קראקוב, הנחשב מקורב ביותר לאפיפיור, הגיע אתמול לישראל לביקור מיוחד ב„יד־ושם".

הקארדינל שהגיע מרומא שהה ב„יד־ושם" ארבע שעות ובמהלכן התעניין בארכיון, במוזיאון ובאנדרטאות. הוא התענין במיוחד בתעודות הקשורות לעיר וארודיצה, עיר הולדתו של האפיפיור. הקארדינל סיפר כי משפחתו של האפיפיור, משפחת ויטלה, התגוררה בעיר בבית שהיה שייך ליהודים, וציין כי היחסים ביניהם היו „יחסי ידידות עמוקים".

הקארדינל הביע את הזדעזעותו מאחד המוצגים – הפקודה האוריגינלית של הימלר על חיסול כל הגיטאות עד דצמבר 1942. כן ביקר הקארדינל במחלקת חסידי אומות העולם, וקיים תפילה באוהל „יזכור" ואמר תהילים בשפה הפולנית.

בתום הסיור נפגש הקארדינל עם מנהל „יד־ושם" ד"ר יצחק ארד שאף הוא יליד פולין. ד"ר ארד העלה בפני האורח את בעיית מיקומו של המנזר הכרמליטי, האמור לקום על שרידי מחנות אושוויץ ובירקנאו, וציין את התנגדותם של ניצולי המחנות. בתום הפגישה אמר הקארדינל: „הזרע שנזרע היום יתן פירות בעתיד".

מגעים בין לבנון ושוודיה על הצבת חיילים שוודים בדרום לבנון

במקום היחידה הלוגיסטית הצרפתית המתפנה בסתיו

מאת דן אביה, סופר „דבר" לענייני ערבים

היחידה הלוגיסטית של הגדוד הצרפתי המשתתף בכוח יוניפי"ל אמורה לפנות את דרום לבנון בראשית הסתיו – כך דיווחו אתמול כתבים לבנונים. עתה מתקיימים מגעים בין ממשלות לבנון ושוודיה במטרה להציב חיילים שוודים בדרום לבנון במקום היחידה הלוגיסטית הצרפתית.

יצויין שלא מכבר פינתה צרפת את משקיפיה מכוח האו"ם המפקח על הסכם שביתת הנשק בדרום לבנון. לפי שעה לא ברור אם העבדים כבר נתנו הסכמתם לשגר חיילים לכוח יוניפי"ל. השבוע אמר שגריר צרפת בביירות לנשיא ג'ומאייל שארצו תתמוך בחידוש מנדט יוניפי"ל האמור לפוג בחוד. מועצת הבטחון אמורה להתכנס היום כדי להחליט על חידוש המנדט בשישה חודשים נוספים.

בינתיים מסר השבועון הסעודי „אל־מג'לה" על חילוקי דעות בין סוריה לברה"מ בדבר הכוונה להציב בעתיד חיילים ממדינות מזרח אירופה בכוח יוניפי"ל. על פי ידיעה זו הסורים אינם רואים בעין יפה את כוונת הסובייטים להציב חיילים ממדינות ברית וארשה בדרום לבנון מחשש שהדבר „יגדיל את הסיכויים להשגת הבנה ישראלית־לבנונית על סידורי בטחון באיזור הגבול".

ועידת הנשיאים תפעל למען פרויקט ה„לביא" בממשל ארה"ב

מבוכה בקרב יהודי ארה"ב מהמתיחות חילונים־דתיים

מאת יקיר צור – סופר דבר

ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים בארה"ב תפעל לגשר על הפערים שבין ישראל והממשל האמריקאי בנושא פרוייקט הלביא.

כך אומר מלקולם הונליין, המנכ"ל החדש של ועידת הנשיאים הנמצא בימים אלו בישראל לסדרת פגישות עם מנהיגים ישראלים.

לדבריו, הקהילה היהודית בארה"ב מכירה בחשיבותו של ה„לביא" והשפעתו לטווח ארוך על כלכלתה של ישראל והגישה הכללית היא שיש לתמוך בהמשך הפרוייקט. הונליין ביקר השבוע בקו הייצור של הלביא ונפגש עם ראשי הפרוייקט במטרה להבין טוב יותר את חשיבותו של הלביא לבטחון ישראל ולאי תלותה בהספקה מחו"ל וחשיבותו למתן תנופה לתעשייה בישראל.

בשיחה עם סופרי „דבר" אמר מלקולם הונליין כי יהודי ארה"ב מודאגים מאוד מהמתיחות השוררת בארץ בין חילונים ודתיים. התקשורת באמריקה נתנה כיסוי נרחב בעמודים הראשונים בלווית תמונות לסיפורים על הצתות השחתות תחנות האוטובוסים ונסיון הצתת בית הכנסת והפגיעה בישיבה. היהודי באמריקה מתקשה להבין ולקבל את מלחמות היהודים הללו.

היועץ המשפטי מתקשה

(המשך מעמ' 1)

לממשלה או לוועדת שרים לענייני בטחון לשם הכרזה על פרטי החקירה כסוד מדינה. החוק קובע, כי מי שמפרסם או אפילו אוסף ידיעות שהוכרזו כסודיות על ידי הממשלה, עובר עבירה פלילית שדינה עד שבע שנות מאסר.

סעיף 113 בחוק העונשין קובע: „מי שהשיג, אסף, הכין, רשם או החזיק ידיעה סודית כשאינו מוסמך לכך, דינו – מאסר שבע שנים". החוק קובע גם מהי ידיעה סודית: „ידיעה אשר תוכנה, צורתה או סדרי החזקתה מעידים עליה כי בטחון המדינה מחייב לשמרה בסוד. או ידיעה הנוגעת לסוג עניינים שהממשלה, באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת הכריזה, בצו שפורסם ברשומות, כי הם עניינים סודיים", לשון החוק.

לא הוחלט עדיין אם לפנות לממשלה כדי שזו תפנה על פי החוק לוועדת חוץ ובטחון של הכנסת להכריז על חקירת המשטרה כסוד מדינה. אם תהיה פניה כזו ויפורסם ב„רשומות" שחקירת המשטרה הינה „סוד מדינה", הרי גם איסוף חומר על החקירה, הינה עבירה פלילית שעונשה מאסר של 7 שנים. חבר ועדת חו"ב ח"כ יוסי שריד אמר כי אסור בשום פנים ואופן שוועדת חוץ ובטחון תקבל החלטה כזו. „כל כך כללית וגורפת. מה שקשור לבטחון המדינה צריך להיות סודי בהחלט אך כמה שקשור לבטחונם האישי של כמה אישים בצמרת לא צריך ולא יכול להסתר בגדר סוד", אמר שריד.

הקשיים בעניין החיסיון נתגלעו כבר ביום ד'. המשטרה פנתה לנשיא בית־המשפט המחוזי בירושלים השופט יהודה ויס, וביקשה להוציא צו איסור פירסום על החקירה, אך השופט סרב להוציא על סמך הבקשה בלבד את הצו המבוקש והורה לזמן בפניו את נציג היועץ המשפטי לממשלה לשמוע טיעונים בעל־פה.

לאור החלטה זו של השופט, החליטה המשטרה להסיר את הבקשה. כך אכן נעשה ותיק בית המשפט בעניין נסגר. על פרטי הבקשה הוטל חסיון.

על הגשת הבקשה לבית המשפט המחוזי בירושלים, החליטו תריש ורב ניצב קראוס, כאשר האחרון נועד עם חריש בבית המשפט העליון בעת הדיון בעתירתו של איש השב"כ רפי מלכה. לאחר שהליך זה לא הצליח, ביקשו למצוא דרך משפטית אחרת להבטיח סודיות החקירה.

(עו). – שר המשפטים יצחק מודעי אינו מתכוון למנוע חקירת אנשי שב"כ שעברו עבירות במהלך פרשת קו אוטובוס 300, או למנוע את העמדתם לדין. פרטים אלה כלולים בתשובות לשאלות שנשאל שר המשפטים על־ידי בא כוחה של תנועת „רצ" להבהרת נושאים הקשורים בתצהיר שהגיש השר לבג"צ. הדיון בעתירה יחודש ביום א'.

תנועת „רצ" ביקשה אתמול מבג"צ שיאפשר לה לחקור את מ"מ ראש הממשלה יצחק שמיר מעל דוכן העדים תחת אזהרה.

בבקשה שהגיש בשם תנועת „רצ" עו"ד אברהם גל נאמר, כי קיימות גירסאות אחרות לגבי אחריותו של הדרג המדיני למתן ההוראה להרוג את שני המחבלים, ושר החוץ שמיר, בראיונות עיתונאיים, מסר גירסאות שונות מזו של ראש השב"כ, שאמר „פעלתי בסמכות וברשות". עו"ד גל גורס, כי מן הראוי שבפני בית המשפט יהיו כל הגירסאות בפרשה.

בקשה לחקור את ממלא מקום ראש הממשלה מעל דוכן העדים תחת אזהרה הינה בקשה נדירה, אך היו כבר תקדימים כאלה בעבר, כגון בבג"צ „אלון מורה" שבה נחקרו בכתב הרמטכ"ל דאז, רפאל איתן.

נתן רועי, סופר „דבר" מוסר:

„לציבור אין כל עניין בחקירת פרשת השב"כ", כך אמר אתמול שר המשטרה חיים בר־לב. הוא הכחיש את כל הסיפורים שהתפרסמו בימים האחרונים והם נמסרו שמות החוקרים והאנשים שיחקרו. לטענתו כל הפרסומים בכל העיתונים, אינם נכונים בלי יוצא מן הכלל. פרט לכך סרב להרחיב את הדיבור.

שרי המערך מתוחים לקראת הכרעת בג"צ

סופרת „דבר" לענייני מפלגות מוסרת:

שרי המערך מתוחים לקראת הכרעת הבג"צ ביום א', וברישיה השבועית שלהם, שלשום, עסקו בניתוח האפשרויות בעקבותיה. הישיבה השבוע היתה רגועה, יחסית לישיבות שרי המערך בשבועות האחרונים, שבהן נתגלו חילוקי־דעות בין המשתתפים באשר לדרך החקירה הרצויה ליישוב הפרשה, ועל אף דברי ביקורת שהשמיע השר מרדכי גור על דרך ניהול העניינים עד להחלטת הממשלה בתחילת השבוע, סוכם על עמדה אחידה בהמשך.

עם זאת, לא הסתירו שרי המערך את מורת־רוחם מהעמדות שהובעו במשרד המערך סביב השיפול בפרשת השב"כ.

זכו בפיס

בהגרלת דב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 29/86 שהתקיימה ביום 17.7.86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 160,000 ש"ח זכה המספר 609823

כרוז הגדול לא עלה בגורל הפרס המצטבר בסך 270,000 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 520,000 ש"חים (כולל צבירה).

בסך 10,000 ש"ח זכה המספר: 289032.

בסך 4,000 ש"ח זכו המספרים: 805846; 111541.

בסך 250 ש"ח זכו המספרים:

048391	050914	080028
100919	144298	144649
162096	176414	192337
230741	351224	432719
443300	486333	491022
496347	548208	548699
556190	566447	582781
583002	601320	636500
655024	655146	670927
690221	721321	877055
877172	878448	

בסך 120 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב–: 5388; 5710.

בסך 20 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב–: 126; 931.

בסך 12 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב–: 206; 291; 356.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 זכו בסך של 2 ש"ח.

בסך 4 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 024; 045; 046; 049; 099; 185; 234; 260; 432; 463; 464; 511; 538; 608; 629; 633; 686; 744; 750; 751; 773; 846; 886; 988; 977; 982.

בסך 2 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 00; 03; 05; 07; 19; 28; 32; 40; 44; 45; 46; 50; 54; 56; 62; 66; 67; 71; 76; 82; 83; 86; 88; 90.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

לחברנו שלוש יפה
אתך באבלך במות עליך
אביך ז"ל
בנק אמריקאי ישראלי בע"מ
ההנהלה והעובדים

אנו משתתפים בצערו הכבד של חברנו לעבודה
בוסקילה אליעזר
במות **אביו** ז"ל
תנחומינו למשפחה האבלה
תנובה סניף מחוזי תל־אביב
ההנהלה והעובדים

הודעה המקומית לתכנון ולבניה
העיר חיפה
הודעה על־פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה
תשכ"ה – 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על ידי מר יעקב ושושנה האחד – לאשר תוכנית להרחבת קומה־עליית־גג ברחוב תבקך מס' 17 חלקה 206 בגוש 11208 רמות־רמז. הבקשה כרוכה בחריגות הבאות:

1) עודף שטח בניה מעל למותר, למגורים.

2) בליטה מקו בנין קדמי של 1.2 מ'.

אפשר לעיין בבקשה במחלקה לפיקוח על הבניה, בבנין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים: א', ג', ה' בין השעות: 08.00 – 11.30. המעוניין להגיש התנגדות לבקשה, ימציאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום זה.

ב/איתמר יעביץ
מהנדס העיר

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	26 – 15	מעונן
אמסטרדם	20 – 13	מעונן
בואנוס איירס	11 – 4	בהיר
הלסינקי	24 – 16	בהיר
הונג קונג	30 – 26	מעונן
וינה	28 – 14	בהיר
ז'נבה	26 – 17	בהיר
יוהנסבורג	18 – 2	מעונן
לונדון	28 – 17	בהיר
ליסבון	35 – 21	בהיר
מדריד	33 – 18	בהיר
מונטריאול	27 – 15	מעונן
ניו־יורק	27 – 21	מעונן
סאן פאולו	25 – 12	מעונן
פריס	30 – 19	מעונן
פרנקפורט	28 – 15	בהיר
ציריך	23 – 14	מעונן
ריו דה ז'נרו	31 – 14	בהיר
שטוקהולם	25 – 17	בהיר
שיקגו	34 – 22	בהיר

swissair

לחברנו אליעזר שרייבר
משתתפים בצערך הכבד
על מות
אמך ז"ל
אמ"י – מתו"מ
„סולל בונה" ארצות חוץ בע"מ
ההנהלה והעובדים

למשפחה ובית חפציבה
אתכם באבלכם על מות
יוקל ז"ל
אורי דורי
א. דורי
חברה לעבודות הנדסיות בע"מ

לליסי, למשפחה ולבית חפציבה
אתכם באבלכם הכבד על מות
יעקב (יוקל) דומנסקי ז"ל
תואם יצוא
תואם מפעלים

קבלת מודעות 24 שעות בדחוף
מודעות משפחתיות דחופות
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה ב„דחוף" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 138 (מול כסית)
טל 239952 248518

האוניברסיטה העברית בירושלים
בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש פאול ברוואלד
בית הספר לחינוך
תכנית ע"ש ד"ר יוסף י. שוורץ
להכשרת מנהלים וסגל בכיר למרכזים קהילתיים
להכשרת סגל בכיר לתכניות הגיל הרך
נמשכת ההרשמה ללימודי תעודה בשנת תשמ"ז
תנאי קבלה: בעלי תואר ב.א. ונסיון קודם בעבודה בתחום קרוב.
משך הלימודים: שנה אקדמית אחת.
קיימת אפשרות לקבלת זיכויים אקדמיים למעוניינים להשתלב בלימודי מוסמך בעבודה סוציאלית או בחנוך.
סיוע לסטודנט בשכר למוד ובמילגת קיום יינתן בתנאים מוגדרים.
פרטים בכתב או טלפונית אפשר לקבל במזכירות תכנית שוורץ, האוניברסיטה העברית, הר־הצופים, ביה"ס לעבודה סוציאלית חדר 530, 532 טל. 02-882184/5 02-820008 02-820172

מכון ויצמן למדע
אגודת ידידי מכון ויצמן למדע בישראל
מודיעים על מתן
מענק המחקר השנתי
ע"ש מרדכי (מוטה) גליקסון ז"ל
במלאת 38 שנים לנפילתו
בקרב על תקומת ישראל
לד"ר יחיעם פריאור
מהמחלקה לפיסיקה כימית
על מחקרו בנושא:
„ספקטרוסקופיה פעילה באמצעות לייזרים"
הקרן הוקמה ע"י ההורים, ישע ויעקב גליקסון ז"ל

הודעה
לבעלי היחידות של
„אלמוג" – קרן צמודה בנאמנות לתשלומים שוטפים
„צבר" – קרן להשקעות משותפות בנאמנות
בדבר
תשלום דיבידנד חודשי במאמן פטור ממס־הכנסה לחודש יולי 1986 כדלקמן:
ב„אלמוג" – 5.8% מהערך הנקוב.
ב„צבר" – 5.5% מהערך הנקוב.
התשלום יבוצע באמצעות בנק הפועלים בע"מ החל מיום 28.7.86 בגין יחידות שהוחזקו במאגר ביום 20.7.86.
לבעלי יחידות למוכ"ז המחזיקים התעודות ברשותם יבוצע התשלום כדלקמן:
ב„אלמוג" – בתמורה ולאחר הפקדת תלוש מס' 120
ב„צבר" – בתמורה ולאחר הפקדת תעודותיהם.
תלושים ותעודות למוכ"ז ניתן להפקיד באמצעות כל אחד מסניפי הבנקים בארץ וחברי הבורסה לניירות־ערך בתל־אביב.
המרת הדיבידנד ביחידות חדשות – ללא שיעור הוספה.
בעלי היחידות רשאים להמיר את סכום הדיבידנד ביחידות חדשות של הקרן לפי מחירן היסודי שייקבע ביום 28.7.86.
לבעלי יחידות למוכ"ז המחזיקים התעודות ברשותם תבוצע המרת הדיבידנד ביחידות החדשות של הקרן לפי מחירן היסודי שייקבע ביום ההפקדה.
מנהל הקרן:
הפועלים – ניהול קרנות בנאמנות בע"מ
הנאמנים:
בנק הפועלים בע"מ
בנק דיסקונט לישראל בע"מ
הפועלים
ניהול קרנות בנאמנות בע"מ

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
העיר חיפה
הודעה על־פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה
תשכ"ה – 1965.
ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על ידי –
בפקר בע"מ – לאיחוד תוכנית עיצוב הכוללה בבליטה לחזית הקיר –
ברחוב חלוצי התעשייה חלקות: 17־15 בגוש: 10637.
אפשר לעיין בבקשה במחלקה לפיקוח על הבניה, בבנין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים: א', ג', ה' בין השעות: 08.00 – 11.30.
המעוניין להגיש התנגדות לבקשה, ימציאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום זה.
איתמר יעביץ
מהנדס העיר

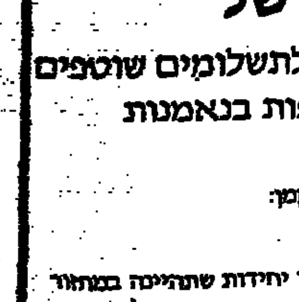

דבר DAVAR
מאוחד עם „לְמֶרחב"
העורכת: חנה זמר
משנה לעורך: דוד פדהצור
מנהל כללי: אהרן קראוס
המו"ל „דבר" בע"מ
מודפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ.65233
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים: 281860, 298032
סניפים: ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזה קומה ג' טל. 222353, 224481, 241306/7
המינהלה: רח' הלל 16, טל. 231252
חיפה, רח' הנביאים 27 טלפונים 3־2־642111, מ. 33104

שיתוף פעולה ישראלי אירופי במערכות נשק מתוחכמות

מאת אמיר אורן, כתב "דבר" בארה"ב

וושינגטון (מיוחד ל"דבר"). – ישראל ושמונה מדינות במערב-אירופה משתפות פעולה בשיפור מערכות נשק ואלקטרוניקה, שפיתחו בנפרד לשכלול מערך-הגנה לבלימת מטוסים וטילים סובייטיים – כך דיווח אתמול עלון-החדשות "אירוספייס דיילי", בהסתמכו על מחקר שביצעה חברת "דיינ-טכנולוג'יז" לפי הזמנת הפנטגון.

המחקר, שממצאיו נסקרו השבוע ביום-עיון על "יוזמת ההגנה האסטרטגית", העלה כי הטכנולוגיה שפותחה בישראל, במערב-גרמניה, בצרפת ובמדינות נוספות, מתקדמת בתחומים מסויימים מזו שבארה"ב, משום שחברות אמריקאיות הזניחו תחומים אלה. שילוב מכ"ם וטילים מתוצרת ישראל עם מכ"ם גרמני, טילים צרפתיים ומערכות סריקה וטילי קרקע-אוויר אמריקאיות יספק פתרון מהיר לבעיות הגנה זירתיות מפני חדירת טילי שיוט, טילים בליסטיים ומטוסים סובייטיים, כמו גם פתרונות לבעיות שבפני "יוזמת ההגנה", קבע המחקר.

בשבוע שעבר הוענק חוזה ראשון לחברה מערב-גרמנית, המשתתפת ב"יוזמת ההגנה", בעוד קשיים מנהליים ואחרים מכבידים על שיתוף גורמים ישראלים. הפנטגון העניק לחברת "מסרשמיט-בולקוב-בלום" חוזה בהיקף ארבעה מיליון דולר, לתכנון ראשוני של ניסויי סקר "חתימת-רקע אינפרא-אדומה בחלל". הניסוי יבוצע באחד השיגורים הבאים אל מעבורת-החלל. אם יושלמו גם שני השלבים הנוספים המיועדים לו, יגיע היקף החוזה לכ-302 מיליון דולר. החברה הגרמנית אמורה להשלים את התכנון בתוך שלושה חודשים.

מנהלי מפעלים טכנולוגיים בישראל התלוננו לאחרונה, כי למרות חתימת מזכר-ההבנה עם ארה"ב לשיתוף ישראל ב"יוזמת ההגנה", נערמים קשיים על דרך הכניסה לתוכנית. קושי נוסף הציבה דרישת ועד עובדי משרד-הבטחון, להחליף את נציג מערכת הבטחון לקישור עם מנהל "יוזמת ההגנה" בוושינגטון. הוועד דורש, כי עובד משרד-הבטחון יישלח במקום הנציג הנוכחי, העובד במרכז למחקר גרעיני בנחל שורק.

בעיות ייצור בתעשיה הצבאית גורמות לפיגור של כמה חודשים בתוכנית ישראלית-אמריקאית משותפת לפיתוח גשרי-הסתערות מתקדמים – כך דיווח השבוע כתב-העת "אינטרנשיונל טכנולוג'י טרנדס". תע"ש אמור לספק מבנים לגשרים, שבפיתוח זרועות היבשה והנחתים של צבא ארה"ב. אמצעי-גישור מהירים אלה מקבילים למערכות סובייטיות המיוצרות במזרח-גרמניה. בתגובה על הידיעה אמרו מקורות הבקיאים בפיתוח, כי הפיגור אינו עולה על חודשיים וכי הוא נובע מבקשה אמריקאית לשנות את התיכנון.

הרכבת מערכות אלקטרוניות בישראל (צילום אי.פי.)

מסוקים וטילים מארה"ב, מערכות אלקטרוניות מישראל ואירופה (צילום אי.פי.)

לא בחיל ולא בכח

1. נוכח המתחים הקשים בין דתיים וחילוניים להם היינו עדים בתקופה האחרונה, **ברור לנו שאחדותו של עם ישראל במדינת ישראל נמצאת היום בסכנה, דבר המאיים על קיומנו הרוחני והפיסי כאחד.** במצב זה יש לנקוט מיד בצעדים משמעותיים אשר יניחו תשתית איתנה לחיינו המשותפים.

2. כצעד ראשון לשינוי חיובי של האקלים הנוכחי, **אנו קוראים לפתיחת דו־שיח של אמת בין הציבור הדתי והציבור החילוני בארץ, במטרה ליצור הסכמה לאומית מחודשת בנושא אופיה היהודי של המדינה.** אנו שוללים המשך הדרך של לחצים בלתי מבוקרים מן הצד הדתי, ומאידך כרסום במצב וניכור מן הצד החילוני. הדרך של שנאת אחים איננה דרך התורה. **עלינו לחתור להסכם הנובע מהידברות, התחשבות הדדית וסובלנות.**

3. **כהקדמה לפתיחת התהליך אנו קוראים להפסקה מיידית של כל היוזמות החד־צדדיות לחקיקה דתית.** אמנם אנו תומכים בחקיקה בנושאים דתיים אשר גם חברי כנסת חילוניים מוכנים לתמוך בה **מסיבות ענייניות.** אולם אנו קוראים לדחיית כל חקיקה דתית חדשה המבוססת על תמיכה של חברי כנסת חילוניים, שעמדתם בנושא נובעת מהסכמים פוליטיים.

4. **אנו פונים למנהיגים של המחנות השונים שבעם להימנע בתקופה זו מכל נסיונות כרסום בסטאטוס־קוו שהיה מקובל עד כה.** אנו משוכנעים שרוב הציבור הדתי מוכן לעמוד מול הלחצים של קיצונים שבשוליים. אנו קוראים לרוב המתון בציבור החילוני ובציבור החרדי לעמוד נגד גורמים קיצוניים שינסו לנצל יוזמה זו כדי לחבל בסטאטוס־קוו ולטרפד את תהליך ההידברות.

5. במשטר דמוקרטי שמורה הזכות של כל קבוצה להיאבק על עקרונותיה. **גם אנו נמשיך לפעול לקידום עקרונותיה המוסריים והחברתיים של תורתנו ולשמירת הצביון היהודי של המדינה, אך רואים אנו את החינוך כדרך המועדפת והחיונית לקידום מטרותינו.**
אנו שוללים לחלוטין את הנוהג הקיים של היגררות ויציאה בלתי מבוקרת למאבקים ציבוריים על כל נושא דתי העולה לסדר היום, בלי להבחין בין טפל ועיקר ובלי לבחון את השלכות המאבק בפרספקטיבה תורנית ולאומית רחבה.

על מנהיגי הציבור הדתי לקבוע סדרי עדיפויות ברורים ולהגדיר את הזירות המחייבות מאבק ואת הזירות שבהן נדרש איפוק. ואם נחליט לקיים מאבק כלשהוא, דורשים אנו שמירה קפדנית על מספר כללים עקרוניים. **אנו דוחים אלימות, גידופים והסתה מכל סוג. אנו גם מוקיעים מאבקים והפגנות הנעשים תחת האיצטלה של הגנה על עקרונות התורה או המוסר, שמאחוריהם מסתתרים יעדים אחרים.**

6. אנו קוראים לאנשי צבור דתיים למקד את יוזמותיהם החקיקתיות בתחומי החברה והכלכלה. **תפיסות יסוד של צדק, אחריות, יושר, הגינות ויחס לנזקקים בחברה — כל אלו עמודי תווך בתורה — ואותן נחתור להביא לידי ביטוי בחוק הישראלי ובחיים הישראליים.** בדרך זו נוכל להאיר את תורתנו באורה הנכון ולהעניק לתורה ולהלכה היהודית מקום משמעותי יותר בבנית זהותה היהודית של מדינת ישראל.

פרופ' מיכאל אלבק
נשיא אוניברסיטת בר־אילן

הרב יעקב אריאל
ראש ישיבת ההסדר ימית

הרב יואל בן־נון
עפרה

הרב חיים ברבנדר
ראש ישיבת המבתר ירושלים

פרופ' אליעזר גולדשמידט
הפקולטה לחקלאות רחובות
האוניברסיטה העברית

ד"ר דניאל טרופר
יו"ר תנועת "גשר"

הרב יצחק כהן
ראש המדרשה לבנות
אוניברסיטת בר־אילן

הרב אורי כהן
ראש כולל מר"ץ

הרב יהודה עמיטל
ראש ישיבת ההסדר
גוש עציון

הרב רצון ערוסי
מרצה למשפט עברי
אוניברסיטת תל־אביב

הרב מנחם פורמן
בית כנסת החדש, נתניה

הרב מנחם פרומן
רב הישוב תקוע
ר"מ ישיבת מקור חיים

חנן פורת
כפר עציון

הרב יהושע צוקרמן
ר"מ בירושלים

הרב פרופ' נחום רבינוביץ
ראש ישיבת ברכת משה
מעלה אדומים

פרופ' שלום רוזנברג
ראש החוג למחשבת ישראל
האוניברסיטה העברית

ד"ר מיכאל רוזנק
בית הספר לחינוך
האוניברסיטה העברית

הרב שלמה ריסקין
רב אפרת
ראש מוסדות "אור תורה"

הרב מאיר שלזינגר
ראש ישיבת ההסדר שעלבים

פרופ' דניאל שפרבר
דיקן הפקולטה למדעי היהדות
אוניברסיטת בר־אילן

HAGUT הגות

הגות ותגובה לבעיות השעה
רח' חבצלת 9
ירושלים
טל. 02-241015

Contemporary Responses to Topical Issues
9 Havatzelet Street
Jerusalem, Israel
Tel. 02-241015

המעוניינים במסמך המלא על פיו הוכן התקציר דלעיל, יכתבו אל משרדנו ונשמח לשלוח העתק.

אנשים • אנשים

גבייה/ גוויה

מנכ"ל רשות השידור שסייר אתמול במחלקת הגבייה של הרשות באיזור ירושלים והמרכז, הביע אי-שביעות רצון לאו דווקא מרמת הגבייה – אשר השתפרה בשנים האחרונות – אלא מעצם המילה גביה. לדבריו יש למלה קונוטציות שליליות, מה גם שרבים נוטים להחליף את האות ב' באות ו'. לפיכך הציע אורי פורת (בתמונה) לעובדים לחשוב על שם אחר למחלקה, שם שיהיה יותר נעים ופחות נורא. פורת דיבר גם על מגמת רשות השידור להיות לעצמאית מבחינה כלכלית, ללא תלות באוצר. לדבריו, כספי הגביה מועברים לאוצר מבלי שרשות השידור מקבלת בעבורו רבית. באנגליה, הסביר, הממשלה היא הגובה את הכסף בעבור הבי.בי.סי, אך היא מעבירה לתחנה גם את הרבית.

יעל אדמוני

קל וחומר

הדאגה מן הקיטוב והמתחים בחברה הישראלית הביאה באחרונה לשורה של סימפוזיונים על סובלנות ודו-קיום. הבא בתור הוא דיון במסגרת "בני ברית" בהנחיית הנשיאה, פנינה בור, עם משתתפים נכבדים, ביניהם ח"כ מרדכי וירשובסקי, פרופ' ישעיהו ליבוביץ וטומי לפיד. אם אלה ישכילו להפגין דו-קיום (או רב-קיום) בדיון, יש תקווה לסובלנות.

חילופים

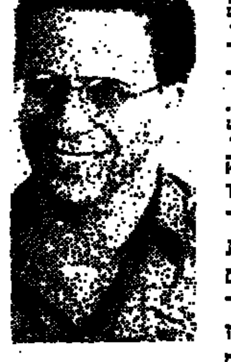

היום יתמנה קצין שריון חדש בצה"ל: תא"ל יוסי בן-חנן יחליף את תא"ל עמוס בין, העומד להתמנות לתפקיד בכיר אחר בצה"ל. בן-חנן הוא בעל עיטור "העוז" שהוענק לו על פעולתו במסגרת מפקד גדוד טנקים של חטיבת ברק במלחמת יום הכיפורים, ולאחר מלחמת שלו"ג ריכז את הפקת הלקחים במטה הכללי. מאז 1983 משמש כראש המחקר והפיתוח במינהל הפיתוח של צה"ל ומשרד הבטחון. הוא בוגר אוניברסיטת תל-אביב בהיסטוריה ולימודי המזרח התיכון וכן למד באוניברסיטת הרווארד וסטנפורד.

מוקדש לישראל

כתב העת הגרמני לספרות "ליטפס", בעזרת המכון לתרגום ספרות עברית, הוציא זה עתה "גליון ישראלי". בחוברת מופיעים שירים משל יהודה עמיחי, דוד אבידן, ט. כרמי, משה דור, אבא קובנר, אנטון שמאס, יונה וולך, נתן זך וזלדה וכן סיפורים משל רות אלמוג, יצחק בן-נר, דוד גרוסמן, שולמית הראבן, יעקב שבתאי ודוד שחר. גם העבודות הגרפיות המאיירות את החוברת הן של ישראלים: עודד פיינגרש, גד אולמן, סרי ורדימון, רות צרפתי, משה שטרנשוס וזיגי פרנקל.

שיתוף פעולה

שלושים רופאים מהגדה המערבית יקבלו ביום רביעי הקרוב תעודות גמר בלימודי המשך רפואה פנימית מטעם הפקולטה לרפואה על-שם סאקלר באוניברסיטת תל-אביב, בשיתוף עם בתי החולים בית ג'אלה ורמאללה. אלה הם בוגרי המחזור הראשון בפרוייקט המשותף. הרופאים השתתפו בקורס בן ששה חודשים שמטרתו לעדכנם בחידושים האחרונים בתחום הרפואה הפנימית ויצירת שיתוף פעולה בשטח בריאות הציבור בין יהודים וערבים. 23 מתוכם נבחרו על-ידי ועדת קבלה מיוחדת, ושבעה רופאים נוספים נוטלים חלק בתוכנית התמחות ארוכה יותר – בת שנתיים – בבילינסון. הפרוייקט – המוגדר כהצלחה – יימשך גם בשנה הבאה, וכבר מתכננים פרוייקטים נוספים: בניית בית ספר ללימודי המשך ולבעלי מקצועות פרה-רפואיים בגדה, אלא שעדיין חסר המימון... בטקס שיתקיים ביום רביעי ישתתפו מתאם הפעולות ביהודה, שומרון וחבל עזה, שמואל גורן, ראש המינהל האזרחי ביהודה ושומרון, תא"ל ד"ר אפרים סנה וכן ח"כ אורה נמיר.

קשיי תקציב

מזכ"ל או"ם פרז דה-קואיאר (בתמונה) פנה השבוע אל המדינות העשירות שבין חברות הארגון וביקש מהן להעניק תרומות מיוחדות, בעזרתן ניתן יהיה להתגבר על המצוקה התקציבית המקשה על המשך פעולתו של כוח יוניפי"ל בדרום לבנון. הפניה נכללת בדו"ח שהגיש המזכ"ל למועצת הבטחון לקראת חידוש מנדט יוניפי"ל הצפוי ב-19 בחודש זה. בניגוד לפעם הקודמת שבה הוארך המנדט לשלושה חודשים בלבד יש עתה הסכמה כי המנדט יוארך בשישה חודשים.

עצמאות

"מצוקת החינוך היהודי ומשבר כוחות ההוראה בגולה לא ייפתרו על-ידי מדינת ישראל. מערכת החינוך הישראלית הקיזה דמים רבים ותידלדלה ואין באפשרותנו לייצא כוחות הנראים מעולים נוספים לקהילות בגולה". דברים אלו אמר אתמול ראש עליית הנוער אורי גורדון (בתמונה) בפני באי כנס המחנכים העולמי בירושלים. גורדון טען כי הגולה חייבת להצמיח כוחות מתוכה. לשם כך חייבות הקהילות היהודיות להעמיד את החינוך היהודי בראש סדר העדיפויות ולא את איסוף הכספים.

יקיר צור

שגריר חדש

ג'ון קלי, דיפלומט אמריקאי בן 47, אמור להתמנות בקרוב לשגרירה החדש של ארה"ב בביירות. הוא יתפוס את מקומו של השגריר ברטלומיו שסיים לא מכבר את תפקידו בלבנון. קלי הצטרף לשירות החוץ האמריקאי באמצע שנות ה-60. שירת, בין השאר, בנציגויות ארה"ב בפאריס, באנקרה, בבנגקוק ובטאהיטי ומילא מספר תפקידים במחלקת המדינה בוואשינגטון.

דן אבידן

גלריה בתיאטרון

תערוכות הקשורות בתיאטרון, אם מבחינת הנושא או המבצעים (שחקנים, אנשי תקשורת וכד') יוצגו בגלריה חדשה הנפתחת ב-7 באוגוסט... בתיאטרון הקאמרי. "גלריה קאמרי", בפואייה של התיאטרון, תיחנך בתערוכת צילומים של חיים נגיד (בתמונה) בערב הבכורה של ההצגה "מיכאל קולהאס". קולהאס, גיבורו של הסופר הגרמני בן המאה ה-19, פון קלייסט, חיפש את הצדק ובדרכו החריב והשמיד הכל. נגיד בצילומיו מחפש את האשפתות, החורבות והמעזבות ולנושא זה מוקדשת התערוכה "באשפה על פני האדמה". 30 תצלומי צבע. אחריו יציג במקום עמנואל בר-קדמא. כל תערוכה תימשך בין חודש לחודשיים, על קירות הפואייה ועל מיתקנים ניידים.

משתנים

שינויים בגלי צה"ל: בסוף החודש תשתחרר לאה עוז משירותה הצבאי ובמקומה יגישו את "פוקחים עין" השדרים פנינה בת-צבי וירון וילנסקי לסירוגין. בראשית אוגוסט ישנה יומן גלי צה"ל את מתכונתו ויהפוך לתכנית אקטואליה בעלת אופי מגאזיני. "ערב טוב ישראל" ייקרא המישדר החדש אשר יוגש מדי יום בחמש אחה"צ על-ידי דן שילון. עמו יגישו את התכנית יעל דן וגדי סביר, לסירוגין. בעקבות הצלחת סדרת התכניות "לקראת גיוס", המציגה את מכלול האפשרויות העומדות בפני המתגייסים לצה"ל, תשודר בגל"צ בסוף הקיץ סדרה בת חמש תכניות שתיקרא "לקראת שחרור": חיילים על סף שחרורם מצה"ל יוכלו להתקשר, לשאול שאלות ולקבל תשובות בכל הקשור לאפשרויות לימודים, עבודה וכן זכויות והטבות של החייל המשוחרר.

יעל אדמוני

חבל שהממשלה אינה יכולה לטפטף בעזרתן כסף או זהב, העיר שמעון פרס, כאשר התעכב ליד הטפטפות המווסתות תוצרת פלסטרגבת. היה זה במהלך סיור שערך במפעל, כאשר ביקר השבוע בגבת. יחד עמו בתמונה מנכ"ל המפעל, אהרן לוצקי (מימין) ומולה כהן, יו"ר המועצה האזורית עמק יזרעאל.

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות

השגריר הסורי אמר להינדאווי: „עשית עבודה טובה, אל תדאג"

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – בית־משפט השלום בקנסינגטון החליט, כי יש מספיק ראיות להעברת משפטו של נאזר הינדאווי לבית־המשפט הפלילי המרכזי באולד ביילי. מועד המשפט לא נקבע.

הינדאווי הואשם בנסיון לפוצץ מטוס וכן בהחזקת נשק (אקדח) ותחמושת, בניגוד לחוקי בריטניה. סעיף האשמה בקשר לנסיון לרצח הנוסעים נמחק מסיבה טכנית, היות ואין בית־משפט בריטי רשאי לדון ברצח שהיה אמור להתרחש בעל שמי מדינה אחרת.

עשרות שוטרים נצבו על גגות הבתים המקיפים את בית־המשפט. כל הנכנסים למקום עברו בדיקה גופנית קפדנית, לרבות השופטים והחוקרים. בית־המשפט שמע במשך יומיים את ההוכחות שבידי התביעה ואת רשימת העדים. בין השאר העיד אחד מקציני הביטחון של אל־על. על עדותה של קצינת ביטחון אחרת החליט בית־המשפט לוותר בשלב זה.

אן־מרי מרפי, הצעירה האירית שהיתה חברתו של הינדאווי ושנשלחה על־ידיו למוות כשהיא עם מזוודת הנפץ, לא העידה היות שהיא מצפה ללידת בנו של הינדאווי. עם זאת, היא תעיד בבית־המשפט הפלילי.

באוזר הינדאווי הודה, כי סוכנים סוריים ציידו אותו בבריטניה בדרכון מזויף ובמזוודת הנפץ. הוא סיפר, כי בבוקר ניסיון הפיצוץ לבית המלון, אסף את חברתו, נסע עימה לשדה־התעופה ואחרי שמסר לידה את מזוודת הנפץ, נפרד ממנה ונסע לשגרירות הסורית בלבנון.

את השגריר הסורי זיהה הינדאווי על־פי תמונה שהוצגה לפניו. הוא אמר, כי זה האיש שאמר לו: „עשית עבודה טובה. אל תדאג. אנחנו נטפל בכך". הסורים גם סיפרו את שערו וצבעו אותו. לאחר־מכן העבירו אותו לדירה ומשם לבית־המלון „רויאל גרדן הוטל", שם נתפס בידי ה„סקוטלנד יארד".

מהעדויות התברר, כי הינדאווי חשש שיסגירו אותו לידי „המוסד" ולפני שהסגיר עצמו לידי ה„סקוטלנד יארד" ניסה להתנות זאת באי־הסגרתו לישראל. ה„סקוטלנד יארד" לא הבטיח דבר.

הינדאווי עצמו, ששערו צמח וצדעיו האפירו, גילה ענין מועט במשפט וחייך. עורך הדין שייצג אותו היה מישל עבדל מאסי, פלשתינאי שייצג בזמנו את אחד הנאשמים בנסיון לרצוח את השגריר ארגוב.

אמריקאים מפעילים תחנת־מעקב ליד אתר ניסויים גרעיניים בברה"מ

מוסקווה, (א.פ.). – מדענים אמריקאים החלו באחרונה בהצבת ציוד סייסמי למדידת רעידות אדמה בסמוך לאיזור הניסויים הגרעיניים התת־קרקעיים הסובייטיים – כך מסרה סוכנות הידיעות „נובוסטי".

בדיווח מהעיר קרקראלינסק שבמזרח הרפובליקה הקאזאחית מסרה סוכנות הידיעות, כי למקום הגיעו סייסמולוגים אמריקאים וסובייטיים, שנשאו עמם ציוד סייסמי אמריקאי במשקל של למעלה משני טונות. האמריקאים מתכוונים לבנות במקום, המרוחק כ־200 קילומטר בלבד מאתר הניסויים הגרעיניים התת־קרקעיים בסמיפאלאטינסק, תחנת עיקוב אחרי תנודות הקרקע.

המדענים האמריקאים יהיו המדענים המערביים הראשונים, שיזכו להגיע למרחק כה קטן מאתר הניסויים. אתר־המעקב יוקם במסגרת הסכם שנחתם בין מועצת שימור המשאבים האמריקאית לאקדמיה הסובייטית למדעים. לפי הסכם זה, יוקמו שלוש תחנות אמריקאיות באיזור זה, ואילו הסובייטים יקימו תחנות דומות במדבר נוואדה, שם עושה ארה"ב את ניסוייה הגרעיניים.

ראש הצוות האמריקאי במקום, תומאס קושראן, אמר כי שני מדענים אמריקאים יישארו בתחנה המוקמת כעת ושתי תחנות נוספות יהיו בלתי־מאויישות. הוא לא ידע לומר אם האמריקאים יוכלו להישאר במקום, במידה וברה"מ תחדש את הניסויים הגרעיניים, חידוש הצפוי עם פקיעת המוראטוריום החד־צדדי הסובייטי ב־6 באוגוסט השנה.

ראש הצוות האמריקאי אמר, כי מטרת התחנה אינה לעקוב אחר ניסויים גרעיניים, אולם לדעתו הצלחת התחנה תוכיח, כי ניתן לפקח על הסכם הדדי להפסקת הניסויים הגרעיניים על ידי הצבת ציוד סייסמי רגיש על־ידי המדינה היריבה. ממשלת ארה"ב סירבה להצטרף למוראטוריום על ניסויים גרעיניים בטענה, כי אי אפשר לפקח על הסכם שכזה.

הצוות האמריקאי גם ציין, כי הוא עצמו בחר את מיקום תחנת הביקורת. שתי התחנות הבלתי מאוישות, שמיקומן עדיין לא נקבע, יימצאו בטווח של 150 עד 200 קילומטר ממרכז הניסויים הסובייטי.

200,000 יפאנים משוחחים מדי יום עם גור הפנדה

מאת שפרה הורן, סופרת „דבר" ביפאן

טוקיו, (מיוחד ל„דבר"). – קדחת דובי הפנדה הסינים החלה תוקפת את היפאנים מאז נולד גור הפנדה לאמו הואן הואן המתגוררת בגן החיות „אואנו" שבטוקיו.

מאז הולדת הגור, נחטפו כל דובוני הפנדה הפרוותיים שבחנויות הצעצועים, עוגות מרציפן שעליהם מוצבים דובי פנדה מסוכרים נמכרות בקונדיטוריות ותמונותיה של האם המאושרת ממלאים את דפי העיתונים.

הגדילה לעשות חברת הטלפונים היפאנית שיצאה בשירות טלפוני מיוחד, המספק למחייג דיווח יומי מוקלט על מצבו הגופני והתפתחותו של הגור. הדיווח מלווה בקולות משונים של בכי, יניקה, מציצה ושיהוקים, שמשמיע הגור הנולד דרך אפרכסת הטלפון ישר לאוזן המאזין.

שירות טלפוני זה הפך עד מהרה לפופולארי עד כדי כך, שלאחרונה החלו קילקולים תדירים בקו. בעקבות סתימת הקווים, הגדילה חברת הטלפונים את מספר הקווים ל־186 והחליפה את מספר הטלפון במספר קל לזכירה.

דובר חברת הטלפונים מסר, כי כ־200,000 קריאות טלפון מכל רחבי יפאן מתקבלות מדי יום. חישוב כספי פשוט, שנערך על־ידי חשב החברה, מגלה כי החברה מרוויחה כ־2 מיליון ין ליום מאז החלה להפעיל את תכנית החיוג.

חבר הסינאט אלפונסה ד'אמאטו מניו־יורק מושיט את ידו מתוך מכוניתו כדי לרכוש מנת סם „קראק" מצעיר ניו־יורקי. הסינאטור עשה את הדבר כדי להתריע מפני מגיפת ה„קראק" – ערבוב סמים מסוכן – המתפשטת בין צעירי העיר (צילום א.פ.)

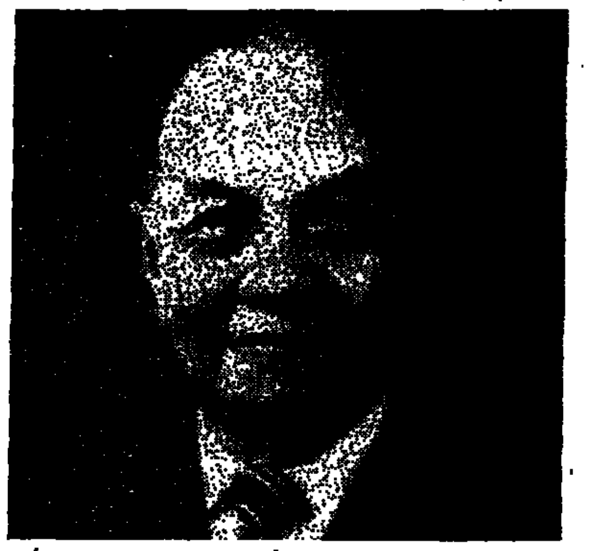

תרונג צ'ין בן ה־79, הנחשב לאיש הקו הנוקשה במפלגה הקומוניסטית, התמנה השבוע למזכ"ל המפלגה לאחר מותו של המזכ"ל הקודם לה דואן. לפי מקורות מערביים, צ'ין נחשב לאיש השנוא ביותר בווייטנאם ואחראי לרצח עשרות אלפי איכרים (צילום א.פ.)

אסטרונומים אמריקאים מכריזים:
כוכב חדש נולד בשביל החלב

לוס אנג'לס (רויטר). – קבוצת אסטרונומים אמריקאים הצליחו לצפות בפעם הראשונה בהיסטוריה בשלבי היווצרותו הראשוניים של כוכב בשביל החלב באמצעות רדיו־טלסקופ, המוצב באריזונה שבארה"ב.

„אנשים חיכו ליום הזה שנים רבות", סיפר אריק יאנג, אחד מצוות האסטרונומים. „היינו עדים לתהליך ההיווצרות של הכוכב, לשלב העוברי". יאנג הסביר, כי תהליך הלידה הוא *ממושך מאוד ועשויות לחלוף עד 100,000 שנה* עד שהכוכב החדש יגיח מתוך הערפילית, המצויה סביבו כעת.

יאנג אמר כי הצוות, שכלל חמישה חוקרים, עקב אחרי הכוכב במשך 18 חודשים ממצפה כוכבים בטוקסון שבאריזונה. הכוכב החדש ייקרא „איראס 1629" על־שם הלוויין, שגילה אותו בפעם הראשונה. בתארו את השלב העוברי של הכוכב, הוא סיפר כי מסת הגאז מתכווצת לתוך ליבה קטנה, שהמסה שלה היא כעשירית מהמסה של השמש.

הכוכב החדש מצוי במרחק 520 שנות אור מכדור הארץ (כשכל שנת אור מייצגת כ־10,000 מיליארד קילומטר). לדברי יאנג, התגלית החדשה חשובה, משום שכל הכוכבים במערכת השמש, כולל כדור הארץ, עברו תהליך „עוברי" דומה. הוא הסביר, כי לפני התגלית לא היתה עדות ראיה לתהליך חשוב זה.

יאנג ציין, כי „איראס 1629" הוא הכוכב היחידי בשביל החלב המקבץ לתוכו מסה מתוך ערפילית. הוא הסביר, כי הערפילית נשאבת לתוך הליבה בגלל כוח המשיכה.

חידוש טכנולוגי איראני: גיליוטינה לאצבעות גנבים

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – מכונה מיוחדת לקיצוץ אצבעותיהם של גנבים הומצאה לאחרונה באיראן – כך מדווח „ממר" בגליונו האחרון. לדברי העיתון, הובא הממציא לקבלת ברכה מיוחדת מהאייתולה חומייני עצמו.

על פי חוקי האיסלם, דינו של גנב הוא קיצוץ ידו, אך באיראן שינו את החוק והחליטו לקצץ ארבע אצבעות יד ימין בלבד. חוק זה מיושם במלוא תוקפו באיראן, יחד עם החוק הקובע מוות בסקילה על ניאוף.

המכונה החדשה פועלת בדומה לגיליוטינה. ידו של הנדון מונחת בתוכה וסכין חדה קוצצת את האצבעות בסמוך לכף היד. שיטה זו נחשבת „הומנית" יותר מן השיטה הקודמת – אצבע אחר אצבע. לא ידוע אם משתמשים במשכך כאבים בעת ביצוע גזר הדין.

הטרוריסטים הערבים פוגעים בחברות התעופה הערביות

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון, (מיוחד ל„דבר"). – מדינות ערב מודאגות עקב ירידה חדה במספר התיירים וחברות התעופה הערביות מתחרות ביניהן על שוק התיירות המצטמצם ההולך לאיזור – כך מוסר ירחון החדשות „ממר" בגליונו האחרון.

לדעת בנסה, בן יו"ר חברת התעופה „גולף איר", באחרונה כי מספר התיירים הבאים לאיזור נמצא בירידה חדה בגלל הפחד מפני מעשי־טרור. סיכויי חברות התעופה הערביות להתאושש נראים עתה „קודרים". „גולף איר" מצפה לירידה של 20 אחוז ברווחיה לעומת אשתקד ואילו חברת התעופה הלאומית של כווית צופה ירידה של 10 אחוזים.

נשיא החברה הכוויתית אמר, כי הסיבות לירידה הן מלחמת המפרץ, מעשי האיבה בלבנון, פעולות הטרור וכן ירידת מחירי הנפט. חברתו מנסה עדיין לקבל מסוף, שנוסף לפני זמן מה לאיראן. [illegible] הסעודית רשמה ירידה במספר הנוסעים, לאחר חטיפתם של שני מטוסים סעודיים.

החברה שנפגעה יותר מכל היא חברת התעופה המצרית, כאשר למעלה מ־50 אחוז מהתיירים למצרים ביטלו את ביקוריהם. הירידה אילצה את ממשלת מצרים להעלות את המחירים, דבר שגרם לירידה נוספת במספר התיירים מאז פרשת „אכילה לאורו", שכן ענף התיירות הוא השני בחשיבותו בהכנסות מטבע חוץ במצרים.

פקיד מצרי בכיר תיאר את המצב באוזני „העיתון": „הטרוריסטים ניסו לפגוע בישראל, בארה"ב ובמדינות אירופה, אולם ישראל נפגעה פחות מכל שכן חברת התעופה שלה היא הבטוחה ביותר. הטרוריסטים פגעו למעשה אך ורק בעולם הערבי".

ויכוח בגרמניה: האם הציל היטלר את ארצו מזוועות הקומוניזם הרוסי

מאת שלמה שפיר, סופר „דבר"

נסיון מכוון לטשטש את ייחודה של השואה היהודית באירופה, שאותה חוללה גרמניה הנאצית, ולהסביר את מעשי היטלר והנאצים כמעין פעולה מונעת מפני זוועות הקומוניסטים הסובייטיים מעורר באחרונה ויכוח חריף בזירה האינטלקטואלית המערב־גרמנית.

הפילוסוף הנודע יורגן הברמס, מחשובי אנשי הרוח של הרפובליקה הפדראלית, איש „אסכולת פרנקפורט" המקובל על הכוחות הדמוקראטיים בשמאל ומשמאל למרכז, יצא בגליון האחרון של השבועון רב היוקרה „די צייט" בהתקפה רבתי על פוליטולוגים והיסטוריונים שמרניים מתודדים, הפועלים כיום לשינוי התדמית של התקופה האפלה ביותר בתולדות גרמניה והמסכנים את ההישג הגדול של 40 השנים האחרונות, שהוא השתלבות מערב גרמניה בתרבות הפוליטית של המערב.

המדובר קודם כל בפוליטולוג הנודע ארנסט נולטה, שהתפרסם במחקריו על הפאשיזם וכן על „המלחמה הקרה" והמכהן כיום כפרופסור באוניברסיטה החפשית במערב ברלין. לפני כחודשיים אמר נולטה בסעודת פרידה שערך בברלין לכבוד פרופסור שאול פרידלנדר מאוניברסיטת תל־אביב כי בעצם היתה להיטלר הזכות להכריז על היהודים שבתחום שלטונו שבויי מלחמה ולרכזם במחנות, אם גם לא להרגם, הואיל ועם פרוץ המלחמה הכריז נשיא ההסתדרות הציונית העולמית ד"ר חיים וייצמן מלחמה בשם העם־היהודי על הרייך ההיטלרי.

במאמר ביומון השמרני החשוב ביותר של מערב גרמניה „פרנקפורטר אלגמיינע צייטונג" אף טען נולטה בתחילת יוני, כי פרט ל„תהליך הטכני" של הוצאה להורג באמצעות גאזים, לא היה כל חידוש בתהליך ההשמדה ההמוני של היהודים וכי למעשה הגולאג הסובייטי היה מקורי יותר מאושוויץ. גם במאמר מדעי מקיף יותר „בין מיתוס לרביזיוניזם", שאותו פרסם נולטה לפני כן, הוא הטיל את כל האחריות לתלאות זמננו לגלגולי הסוציאליזם והקומוניזם מימי גראקכוס הרומי, באבף בימי המהפכה הצרפתית, ועד לרצח העם בנוסח פול פוט בקמבודיה והגדיר את השמדת היהודים בימי הנאצים כתגובה, אך לא כתהליך מקורי וראשוני.

נולטה טען, כי תמונת ההיסטוריה של גרמניה כיום היא מסולפת, הואיל ונכתבה בידי המנצחים בימי מלחמת העולם השניה. לשם הסברת עמדתו המליץ לקוראיו לתאר לעצמם לרגע, כיצד עשויה להיראות תדמיתה של ישראל בעיני אש"ף מנצח לאחר השמדתה המוחלטת של ישראל. במקרה כזה – לדבריו – איש לא יעז עוד להסביר את מקורות הציונות בהתנגדות לאנטישמיות האירופית נוסח המאה שעברה.

במשך שנים היו לנולטה התבטאויות עוינות וגם ידידותיות יותר כלפי הציונות. אגב הוא נמנה עם הוועד האקדמי למען הוצאה מלאה של כל כתבי הרצל בשפה הגרמנית ואף הוזמן לבקר השנה בארץ, אם כי ביקורו נדחה לשנה הבאה.

מבצע הנחה מיוחד לקוראי „דבר"

אַטְלַס עֵץ־חַיִּים

תּוֹלְדוֹת עַם יִשְׂרָאֵל

מִבְּרִיאַת הָעוֹלָם וְעַד יָמֵינוּ

מאת הרב

רְפָאֵל הַלְפֶּרִין

האנציקלופדיה לשורשי עם ישראל הגדולה והמקיפה ביותר

14 כרכים מהודרים במבצע ענק

יצירת ענק מונומנטלית ★ אלפי ערכים ★ מאות מפות ★ מפתחות ומובאות

קנה היום ושלם עד 6 חדשים

המחיר הקטלוגי 456 ש"ח, המחיר לקוראי „דבר"

342 ש"ח ב־6 תשלומים שווים × 57 ש"ח

במזומן – 299 ש"ח כל 14 הכרכים

תוכן „אטלס עץ־חיים"

★ תאור מדוייק של כ־5,700 שנות היסטוריה על גלגוליה והבטיה.

★ אוצר בלום של מידע, מתאר בדייקנות את תולדותיהם ומסכת חייהם של כל גדולי ישראל וחכמיו – קדמונים אבות, שופטים, נביאים, תנאים, אמוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים, מפרשים, אדמו"רים ומנהיגים לדורותיהם, תלמידיהם וספריהם.

★ כ־20,000 ערכים ורבבות פרטים, ביוגרפיים, מפתחות־עזר רבים.

★ 700 מפות ודיאגרמות ב־4 צבעים. לכל כרך מצורפת מפת ענק צבעונית, המקפלת בתוכה תקופה ודורות

דעת מומחים

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ולאמנות

המועצה הציבורית
לתרבות ואמנות

נמצאת להפצה:
סידרה שניה
כרזות (פוסטרים)
מיצירותיהם של אמני ישראל

12 כרזות אמנותיות של צלומי פסלים צירים ורשומים ב־4 צבעים על נייר משובח (68×48 ס"מ).
המחיר לכל הסדרה 40 ש"ח (כולל אריזה ומשלוח).
הרכישה: באמצעות המרכז להדרכה בספריות ציבוריות רח' חבצלת 5 ירושלים ת.ד. 242 ירושלים 910022.
טל. 222949 (02), 247392 (02), 249044 (02).
קיימת אפשרות של רכישה בודדת של פוסטרים בחנויות „ספרי" בע"מ.

מבחר – קרן צמודה

דיקלה
חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ
מנהל הקרן

בנק כללי לישראל בע"מ
נאמן של הקרן

הודעה

בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך תשכ"ח־1968 ניתנת בזה הודעה כי ביום 18.7.86 פורסם תשקיף בדבר הנפקת מספר בלתי מוגבל של יחידות בנות 0.0001 ע.נ. כל יחידה, בתעודות השתתפות על שם בנות 1000 יחידות לתעודה או כפולה של 1000 יחידות המוצעות במחיר היסודי בתוספת שיעור הוספה של 1.50% או פחות כמפורט בפרק 1 לתשקיף, החל מיום 20.7.86 ועד ליום 30.6.87.

עותקים מהתשקיף ניתן להשיג בכל סניפי הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, הבנקים הסוחרים בניירות־ערך ואצל סוכני ניירות־ערך החברים בבורסה לניירות־ערך בתל־אביב.

את הבקשות לרכישת היחידות המוצעות יש להגיש למנהל הקרן באמצעות הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, סניף ראשי תל־אביב, רחוב אחד העם 9, תל־אביב.

עותק מהתשקיף והעתק מההיתר לפרסומו נמסרו לרישום אצל רשם החברות.
הודעה זו אינה מהווה הזמנה לציבור.

סיעת אגוד העובדים הליברלים – ליכוד בהסתדרות

המושב השלישי של המועצה הארצית יתכנס בימים ששי ושבת 25/7–26/7 במלון סיטי רח' מאפו 9, תל־אביב

סדר היום:
1. לאחר הכרזה בסיעה נפרדת בהסתדרות
2. שינויים בתקנון האגוד.
* סדר היום המפורט בהזמנות שנשלחו לחברי המועצה הארצית.

בברכה,
נשיאות המועצה הארצית
של אגוד העובדים

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.

בתי מרקחת ליום ששי

תל־אביב
בני – דיזנגוף 174 – 222386
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ירושלים
ארמון הנציב – רב גרונר 23 מ. מסחרי – 710480
חיפה
מור – המגינים 97 – 524113
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
חן – ז'בוטינסקי 99 רמת־גן – 7514434
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
קופת חולים – קרן יהב 4 חולון – 884854
דר' הורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
נתניה
כללית – בני משה – 452381

בתי מרקחת ליום שבת

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
מוצ"ש
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
מוצ"ש
ירושלים
מרפאת רוממה – המג' 28 – 523191
הר הצופים – הר הצופים – 818111
מוצ"ש
חיפה
ק. אליעזר – כפר מאירהוף 6 – 511707
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
הדסה – כצנלסון 151 רמת־גן – 722271
בת־ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448
המרכז – כפר וייצמן חולון – 845236

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00
אחה"צ – טל. 03־433300, 03־433500.

מרפאות שיניים
לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 ת"א – 03־384649
בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.
חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ג' – 04־523566
יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

אלמקס® לכל המשפחה!

ביום השלושים לפטירת יקירתנו

רבקה פלימן ז"ל

נעלה את זכרה ביום ראשון י"ג תמוז תשמ"ו 20.7.86, בשעה 16.00, גילוי מצבה בבית העלמין הישן חוף הכרמל.

בשעה 17.00 יתקיים טכס זכרון בבית המורה רח' ארלוזורוב 92, חיפה.

אוטובוס יצא מבית המנוחה רח' ויתקין 32 א' אחוזה בשעה 15.45.

אנו מודים לכל מנחמינו.

המשפחה

בעלי הרכבל בחיפה מכחישים לחצים לאי־הפעלתו בשבת

פרס: פתיחת האיצטדיון בר"ג בשבת וציון „גר" בתעודת זהות מהווים הפרת הסטאטוס קוו

מאת אריאלה ראובני
הכתבת הצפונית של „דבר"

הרכבל בחיפה הופעל גם בשבת הקרובה, שתיים־שלוש שעות לפני צאת השבת, כפי שהופעל בשבתות האחרונות, זאת חרף ההודעות של החוגים הדתיים בירושלים ובחיפה, כי הושג הסכם עם בעלי הרכבל שלא להפעילו בשבת.

מנהלי הרכבל נחמיה שכטמן, יקי בהרב ואבי יהם, הכחישו בשיחה עם סופרת „דבר" כי הגיעו להסדר כלשהו עם הדתיים על אי־הפעלתו של הרכבל בשבתות תמורת פיצוי כספי על הגרעונות אשר עלולים להיגרם להם בשל כך. הם סרבו לאשר או להכחיש את הידיעות בדבר הלחצים המופעלים עליהם מצד הדתיים וטענו כי תוכניתם המקורית היא להפעיל את הרכבל שבעה ימים בשבוע לאחר חנוכתו הרשמית בעוד שבועות אחדים. בינתיים פועל הרכבל כתפוסה מלאה לאורך כל היום מ־8 בבוקר עד חצות.

מהנהלת הרכבל נמסר עוד כי היא עורכת עתה תחשיבים בדבר רווחיותו של הרכבל, שבהפעלתו הוחל לפני 10 שבועות בלבד. רק לאחר קבלת המסקנות יוחלט על לוח הזמנים להפעלתו.

גוראל מכחיש

גם ראש עיריית חיפה, אריה גוראל, הכחיש כי נתן את הסכמתו, במפגש הפורום החילוני־דתי בלשכת ראש הממשלה, לאי־הפעלתו של הרכבל בשבת, כפי שעשוי היה להשתמע מהודעה שפורסמה בעניין זה בשמו של ח"כ אברהם שפירא. גוראל הסביר, כי בפגישה שלשום בלשכתו של פרס טען, כי הוא מנוע מלהתערב בסדרי הפעלתו של הרכבל, שהוא כיום בבעלות פרטית. הוא ציין, עם זאת, כי על פי הוזה עם בעלי הרכבל הם התחייבו להפעילו שבעה ימים בשבוע והוא מקווה שהם אכן יעשו זאת.

פרס: לשמור הסטאטוס־קוו

בדיון בלשכת ראש הממשלה, אמר פרס כי כדי לשמור על דו־קיום בין חלקי האוכלוסיה השונים יש לשמור על סטאטוס־קוו במישור הממלכתי והמוניציפאלי. לדבריו פתיחת האצטדיון ברמת־גן בשבתות והכוונה לציין ניקוד בתעודת הזהות מהווים הפרה של הסטאטוס־קוו.

הדיון נערך בהשתתפות שרים, נציגי מפלגות, הרבנים הראשיים וראשי רשויות מקומיות.

פרוש מציע יועץ

ח"כ מנחם פורוש הציע לפרס למנות בלשכתו יועץ, אשר יעקוב אחר המתרחש ביחסי דתיים וחילוניים וימנע מראש פעילויות החורגות מן הסטאטוס־קוו העלולות להביא להתלקחות מחודשת. פורוש אמר כי עמידה מלאה של הצדדים בהתחייבויות, שקיבלו על עצמם בהסכם הקואליציוני תמנע עימותים מיותרים.

בניגוד לדיון קודם שנערך בלשכת הממשלה הוזמנו שלשום לפגישה גם נציגי מפלגות האופוזיציה. ח"כ חייקה גרוסמן (מפ"ם) הביעה תמיכה בקיומן של מסגרות להידברות בין דתיים לבין חילוניים, אך התנגדה כי גופים אלה יקבלו החלטות במקום מוסדות ממלכתיים מוסמכים.

קולק: כעס בירושלים

ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, ציין כי בקרב הציבור בעירו שוררת התמרמרות רבה על כך שטרם הוקם בעיר אצטדיון ראוי לשמו לעריכת משחקי כדורגל. בזכור בניית האצטדיון מתעכבת מזה שנים בשל התנגדות נציגי המפלגות הדתיות בעירייה. נקבע כי הדיון יימשך בקרוב.

תפנית: סגן ברזיק הודה בעבירת סמים עם סא"ל ליידר

(עו). – סגן שמואל ברזיק הודה אתמול בבית הדין הצבאי המחוזי בתל־אביב בעסקת סמים אחת עם סא"ל דוד ליידר הנדרש בדין. תפנית זו במשפט נבעה מעסקת טיעון שערך סניגורו של הקצין, ד"ר חיים משגב, עם התובע הצבאי הראשי, אל"מ אורי שוהם. סגן ברזיק הואשם בחמש עבירות נפרדות של עסקת סמים בשיתוף עם סא"ל ליידר, העומד אף הוא למשפט באותו בית דין צבאי.

בעקבות עסקת הטיעון הגישה התביעה כתב אישום מתוקן, הכולל עבירה אחת בלבד.

העבירה שבה הודה ברזיק מתייחסת לעסקה שבה שילם לו, לטענת התביעה, סא"ל ליידר 7000 דולר. סכום זה העביר ברזיק ללבנוני בשם ג'וג'ו עבלה, תמורת כסף זה נתן הלבנוני לקצין 50 ק"ג חשיש שאותם הבריח לישראל ברכב צבאי. את הסם מסר לסא"ל ליידר בצומת גולני.

ליידר מואשם, בין השאר, כי נסע עם החשיש למושב מגולה ומסרו לשותפיו. אחרי שלושה ימים החזיר ליידר את הסם חזרה לברזיק בנימוק שאיכות החשיש גרועה. הסגן החזיר את הסם ללבנוני.

כאמור, הודה אתמול עו"ד משגב באשמה זו שיוחסה למרשו. בית הדין יגזור את דינו של הנאשם במועד אחר.

גנים יפאניים במקום דשאים – לחיסכון במים

מאת דוד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

הפסקת גידול דשאים והקמת גנים יפאניים במקומם – שהם מדשאות חצץ עם איי צמחים ופרחים – עשויים לחסוך מים רבים בהם משקים את הדשאים. מנכ"ל חברת מיחזור, נועם בלום, מציע להפסיק לאלתר לגדל דשאים ובדרך זו לחסוך במים רבים.

סקר שערכה לאחרונה חברת מיחזור, החברה למתן שרותי גני, מצביע על אפשרות לחסוך כ־90 אחוז מהמים בהם משקים דשאים וגנות. אימוץ ההצעה יאפשר לגדל בגנים הללו פרחים, צמחי־נוי, פירות, ואפילו ירקות, וכל זאת בכמות מים השווה ל־10 אחוזים בלבד בכמות המים בהם משתמשים להשקיית דשאים, כפי שהדבר נעשה כיום.

„פיתוח ה„צ'יטה' בדרום־אפריקה אינו קשור לפרוייקט הלביא"

מאת אריה אורה, סופר „דבר"

מומחי תעופה שוללים מכל וכל את הטענה, שפורסמה אתמול בכמה עתונים בעולם, כי פיתוח המטוס הדרום־אפריקאי החדש, ה„צ'יטה", קשור לפרוייקט „הלביא". „טענה זו אינה יכולה להיות נכונה," אומר מקור תעופתי, „שכן מדובר בשני מטוסים שונים לחלוטין."

על־פי הפירסומים הרשמיים בדרום־אפריקה מבוסס ה„צ'יטה" על הגוף של ה„מיראז' 3" ואילו ה„לביא" הוא מטוס חדש לחלוטין, שאין עוד כדוגמתו. בידי ישראל עצמה יש רק דגם אחד מושלם וגם הוא עדיין אינו כשיר לטיסה.

לעומת זאת יש דמיון חיצוני מסויים בין ה„מיראז' 3" ובין ה„כפיר". אולם ה„כפיר" מצוייד במנוע אמריקאי מתוצרת „ג'נרל אלקטריק", J-79 המותקן גם ב„פאנטום" וגם ב„כפיר". ב„מיראז' 3" מותקן מנוע „סנקמה" צרפתי. לפי פירסומים זרים, התעשיה האווירית הישראלית הצליחה להשתיל מנוע J-79 ב„מיראז'" בזמן מלחמת ההתשה. מטוסים אלה נודעו אז בשם „נשר" והשתתפו גם במלחמת יום הכיפורים. לפי דיווחים זרים הם השתתפו כמוסי־„נקר" במלחמת פוקלנד בשורות חיל־האוויר הארגנטיני.

עם הופעתו בתחילת העשור הקודם, היה עיקר יתרונו של ה„כפיר" בכך, שהוא צוייד באלקטרוניקה ובאוויוניקה חדישות לזמנן, אך מיושנות למדי כיום. התעשיה האווירית ניסתה בסוף העשור הקודם למכור מערכות כאלה לארה"ב, אולם האמריקאים סירבו לקנותן. עם זאת ידוע, כי הייצוא בהקשר ל„כפיר" מגיע עד היום למיליארד דולר.

לדרום אפריקה תעשיה אווירית ששמה „אטלס". היא הוקמה ב־1963, לפני 23 שנה. על־פי פירסומים זרים מייצרת תעשיה זו שני מטוסים עיקריים. האחד הוא מטוס איטלקי, ה„אימפאלה", שפותח ב„אירמאצ'י". לפני זמן מה נמסר, כי „אטלס" מתכננת לייצר דגם חדש של ה„אימפאלה". הואיל ובפירסומים מדובר על מטוס המתבסס על ה„מיראז'", אין להניח, שה„צ'יטה" הוא דגם חדש של ה„אימפאלה".

כן מייצרת „אטלס", לדברי אותם המקורות, שני דגמים של „מיראז' 3", אחד מהם מתקדם יותר. ה„מיראז' 3" הוא מטוס־קרב רב־תכליתי. שתי טייסות של חיל־האוויר הדרום־אפריקאי מצויידות בדגמיו השונים – הראשונה והשלישית.

המטוס הדרום־אפריקאי החדש, ה„צ'יטה", שנחשף שלשום בפרטוריה. לדברי הדרום־אפריקאים מדובר בגירסה משופרת של ה„מיראז' 3" הצרפתי, מטוס בן 25, שנועד לאפשר לחיל־האוויר של פרטוריה להתמודד עם ה„מיג 25". (צילום־רדיו של „אסושיאייטד פרס")

לפני שנה ורבע, במארס 1985, פורסם בעתונים זרים, כי „אטלס" הנחתה להתאים מערכת בקרת טיסה ומערכת מכ"ם חדשה ל„מיראז' 3". על־פי הפירסומים מדובר במטוס, שיוכל להתמודד עם המטוסים הסובייטיים מדגם „מיג 23". כיוון שהדרום־אפריקאים מייצרים דגמי „מיראז' 3" ברשיון מטעם צרפת, סביר להניח, שגם פיתוח הדגם המתקדם יותר נעשה בשיתוף עם צרפת. יתכן, שזה ה„צ'יטה".

אפשרות אחרת היא, שמדובר ב„מיראז' 2000", שהוא מטוס הקו הראשון העיקרי של חיל־האוויר הצרפתי כיום. זה מטוס יירוט, שנועד להשיג לצרפת עליונות אווירית באירופה. ה„מיראז' 2000" הוא ללא ספק ברמתו של ה„מיג 23", לפחות, ויתכן מאוד, שזה ה„צ'יטה".

ה„מיראז' 2000" אינו מוכר כלל בישראל והיא אף לא שקלה מעולם להצטייד בו. אשר על כן ישראל לא יכלה להגיש כל עזרה לדרום־אפריקה לגבי מטוס זה. מאידך, אין להעלות על הדעת, ש„אטלס" היתה יכולה לייצר מטוס זה ללא עזרתה והסכמתה של התעשיה האווירית הצרפתית.

משרד־הבטחון הישראלי סירב אתמול סירוב מוחלט להתייחס לעניין המטוס הדרום־אפריקאי החדש ולפירסומים סביבו.

משלחת פיליפינית בוחנת קבלת סיוע

מאת סופרו המדיני של „דבר"

ראש הממשלה שמעון פרס וממלא־מקומו יצחק שמיר נפגשו אתמול בירושלים עם משלחת רשמית מן הפיליפינים, שבראשה עומד השר לארגון־מחדש של משרדי הממשלה לואיס בילאפוארטה.

במשלחת חבר גם אחיה של הנשיאה קוראזון אקינו. המשלחת הגיעה ארצה כדי לבחון אפשרות של קבלת סיוע ישראלי בתחום פיתוח החקלאות, האנרגיה הסולרית, התיישבות שיתופית ותחומים נוספים.

ב"ם ראש־הממשלה אמר לחברי המשלחת כי הכבנת הקודמת בארה"ם של בציגי הפיליפינים קודרו בשנים האחרונות אכזבה בישראל והביע תקוה כי עמדה זו תשתנה בעקבות חילופי השלטון במנילה.

השר האורח אמר כי מאז עלתה לשלטון הגברת אקינו כבר שונו על־ידיה כ־2000 החלטות שהתקבלו על־ידי הנשיא הקודם פרדיננד מארקוס וגם שאלה זו תיבחן ככל הנראה בעתיד.

ראש הממשלה סמפע פרס סיפר בשיחה עם חברי המשלחת על חילופי האגרות המשכים בינו לבין הגברת אקינו כאז ברך אותה לפני חודשים אחדים על כניסתה לתפקידה.

בשיחה עם ראש הממשלה, גם הועלתה האפשרות כי הפיליפינים יסייעו לשווק מוצרים ישראליים למדינות שישראל איננה יכולה ליצור עימן קשר ישיר.

ועדת הביקורת בעת"א תדון בהקצבה חריגה לבית"ר ת"א

מאת נתן רועי,
סופר „דבר"

ועדת הביקורת של עיריית תל־אביב תדון באחת מישיבותיה הקרובות בהקצבה חריגה של יותר מ־50 אלף דולר לאגודת בית"ר תל־אביב. המדובר בהקצבה שהועברה על ידי העיריה מבלי לקבל אישורים מתאימים לכך.

במכתב ששלח אריה צוקר, חבר ועדת הביקורת, למבקר העיריה, שמואל רוביצ'ק, ולראש העיריה, שלמה להט, הוא אומר כי ב־1 ביולי 1984 אישרה מועצת העיריה הקצבה כספית כוללת של 225 אלף דולר לקבוצת הכדורגל של בית"ר תל־אביב לצורך הכשרת מגרש אימונים חלופי בגבעת נפוליאון במקומו של המגרש שמכרה האגודה כדי לכסות את חובות „קרן תל־חי". אישור זה ניתן על פי תוכנית של הוצאות שהוכנה על ידי החברה העירונית „עזרה ובצרון" לפי הזמנת אגודת בית"ר כשעלות הכשרת המגרש עם מלתחות ותאורה הסתכמה בכ־300 אלף דולר, מזה 225 אלף דולר מהעיריה ו־75 אלף דולר מאגודת בית"ר. לפי הנתונים שהתקבלו יוצא שעלות הביצוע היתה 225 ולא 300 אלף על פי התוכנית ועם יתרת הכסף סגרו קומת עמודים של מלתחות השחקנים.

צוקר מאשים את להט במתן הקצבה חריגה ומנוגדת לחוק העיריות בסך של 56,250 דולר.

תגובת הגזבר

בתגובה שלח גזבר העיריה, יצחק אלרון, מכתב לצוקר בו הוא אומר: „ראש העיריה נענה לפניית נציגי בית"ר תל־אביב והורה לגזברות לשחרר את מלוא הסכום של 225,000 דולר להכשרת המגרש הנ"ל. ראש העיריה קיבל את נימוקיהם של נציגי בית"ר כי מאחר שמלכתחילה תוכנן לאשר התקציב לעבודות תאורה והתוכנית צומצמה כדי לעמוד בהוצאה של 225 אלף דולר, מצא ראש העיריה לנכון להיענות לכיסוי חלק מעבודות התאורה. ההוראה זו נמסרה למנכ"ל חברת 'עזרה ובצרון'".

„טבע" מאמצת שמורת טבע

קבוצת טבע תעשיות פרמצבטיות נענתה בימים אלה לקריאתה של רשות שמורות הטבע לקירוב התעשיה לנושא טבע ונוף. קבוצת טבע החליטה לאמץ את שמורות החי־בר בכרמל וביטבתה, וכצעד ראשון לאימוץ, להעניק להם כשי, אספקה שנתית של תרכיבים ותכשירים וטרינריים הדרושים לבעלי החיים בשמורות.

התרופות יימסרו לחי־בר על ידי קבוצה של נערים ונערות, ב„יום של עובדי טבע", המשתתפים בקייטנה מיוחדת לילדי עובדים שמארגנת החברה. במסגרת הקייטנה יתרמו הילדים יום עבודה בשמורת החי־בר בכרמל, שם יעזרו בהכנת השמורה לקליטת קהל.

pilat פילת

לפרוייקט גדול בתחום התוכנה
דרושים
ראש צוות/מנתח מערכות
בעל ידע בתכנות, הכרה טובה של מחשבי י.ב.מ.
DOS/VSE, COBOL רצוי CICS - נסיון מעל ארבע שנים.
מתכנתי COBOL
מחשבי י.ב.מ. DOS/VSE, רצוי CICS - נסיון מעל שנתיים.
מתכנתי RPG-III COBOL
הכרה טובה של מחשבי S/38. נסיון מעל שנתיים.
תנאים מעולים למתאימים.
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר ל„פילת", טל: 269111 בין השעות 1600-1100.
סודיות תישמר בקפידה.

המוכשרים להצליח
אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני, יש לך הזמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד בהבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל
ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר - להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפן לניורה: 03-647240
מגדל החברה לביטוח בע"מ
דבר אחד בטוח.

אקספר־טים EXPER-TEAM
לחברה תעשייתית
העוסקת בשטח האלקטרוניקה והמכניקה
דרוש
מנהל שרות לאזור ת"א
העיסוק: ניהול צוות טכנאים המונה כ־40 איש.
כישורים: נסיון בניהול צוות גדול.
עדיפות להנדסאי אלקטרוניקה.
גיל עד 35.
מקום העבודה: תל־אביב.
תנאים מצויינים כולל רכב צמוד למועמד המתאים.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

לחברת דינמית
לייצוא חקלאי עתיר ידע
דרוש/ה
חשב/מנהל כספים
★ בעל רקע בניהול ייצוא.
★ בעל רכב
★ מקום העבודה באזור רעננה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7095 ת"א 61070 עבור מס. 226. - סודיות מובטחת -

Jojoba קטי - חוחובה
דרוש סוכן - מפיץ
עוסק מורשה, עצמאי/חברה בעל רכב/ים להפצה עצמאית של מוצרי הקוסמטיקה הטבעיים של קטי בבתי טבע, בבתי מרקחות, בפרפומריות, ברשתות השווק: המשביר לצרכן, שק"ם כל בו שלום.
לאזור אחד או יותר מהאזורים הבאים: צפון הארץ, המרכז, ירושלים, באר־שבע.
פנה/י לקטי קוסמטיקה טבעית יישומית
טל. 04-233397 ת.ד. 3505 חיפה.

בטחון אזרחי CITIZENS SECURITY SERVICES
דרושים בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן־גוריון
תנאי קבלה
* לאחר שרות צבאי * 12 שנות לימוד
* דוברי אנגלית ברמה טובה.
(הראיון ייערך באנגלית)- יתרון לשפה נוספת
* מצב בריאותי תקין * עד גיל 26
* מגורים באזור המרכז - חובה.
ועדת קבלה תיערך ביום ב' 21.7.86 בשעה 13.00 בנתב"ג. נפגשים בשער מס' 4.
להצטייד בת.זהות, פ. מילואים ו 2 תמונות.
אין העבודה מוצעת למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה למשך חצי שנה לפחות.
★ אבטחה ★ שמירה ★ שרותים מיוחדים
03-9721286 - סניף נתב"ג

EFRAT אפרת FUTURE TECHNOLOGY LTD
אפרת עוסקת בפיתוח וייצור מערכות מחשבים המשווקות בארה"ב. החברה הוקמה לפני כ־4 שנים בהשקעה של 10 מליון דולר, כגוף שיעסוק בניצול טכנולוגיות עתידיות בתחומי התקשורת, עיבוד ספרתי של אותות והארכיטקטורה של מחשבים, לפיתוח מערכות משרד חדשניות.
דרושים
מנהל הנדסה
לאגף הייצור
התפקיד כולל אחריות על המערך ההנדסי של החברה.
הכישורים הנדרשים לתפקיד:
• מהנדס אלקטרוניקה בעל 5 שנות נסיון בתחומי התקשורת והמחשבים, בפיתוח ו/או הנדסה.
• בעל נסיון בניהול צוות טכני ובעל שליטה טובה בעברית ובאנגלית.
הנדסאי אלקטרוניקה לפיתוח
בעל נסיון מוכח של מספר שנים בפיתוח ותחזוקת מעגלים דיגיטליים הכוללים מיקרופרוססורים של אינטל 8086.
למשרה זו בלבד ניתן לפנות טלפונית לדורון ראובני טל: 03-952061 בשעות הערב.
לשתי המשרות נא לפנות בצירוף קורות חיים לאפרת טכנולוגיה עתידית בע"מ ת.ד. 9050 ת"א 61090.
- סודיות מובטחת -

פטרוגז אנשים חמים
דרוש
מחסנאי
בעל נסיון וידע בניהול מלאי ידני וממוחשב
עדיפות תינתן לתושבי ראשון לציון והסביבה
בפרטים נא לפנות לאריק טלפון 03/995995 בין השעות 08:00-15:00 או בשעות הערב לטלפון 03-948790
03-995995.טל
ת.ד. 714 ראשון לציון 75106
PETROLGAS פטרוגז

- גדלנו -
לבדי תקשורת בע"מ
סלפ הגשה משחה
דרוש/ה
אחראי/ת מחלקת מודעות
הכישורים:
נסיון מוכח במסחר ובמכירות
נסיון בענף הפרסום - יתרון
נא לפנות בכתב בצרוף פירוט לת.ד. 20530 ת"א

ביצועיסטית א.א.
עם נסיון ותיק בעבודות מוכח - בסטודיו או משרד פרסום
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
עם נסיון של שנתיים שלוש - בסטודיו או משרד פרסום
התנאים טובים, סודיות מלאה מובטחת | לקביעת ראיון נא להתקשר למוצי
בטל' 03-224540

לחברת אגיס בע"מ
דרושים/ות
תעמלן/נית רפואי/ת
לאזור המרכז
הכישורים הדרושים:
• רקע במדעי הטבע או במקצוע פרה רפואי
• שליטה בשפה האנגלית
• בעל רשיון נהיגה
נא לפנות בכתב לת.ד. 20087 ת"א 64254
עבור המחלקה המדעית
רק המתאימים יענו.

לחברה תעשייתית גדולה
דרוש/ה
מנהל/ת מוצר/עוזר/ת למנהל שיווק
✗ לטיפול במחקרי שוק, פרסום, אריזות, תחזיות, מכירה וכד'
✗ בעל/ת השכלה אקדמאית בתחום השיווק ונסיון קודם
✗ שפת אם אנגלית, תינתן עדיפות לדוברי צרפתית
✗ מגורים בגוש־דן
נא לפנות בכתב ולצרף קורות חיים ושכר מבוקש, לת.ד. 2651 תל־אביב 61026 עבור "מנהל מוצר".
- סודיות מובטחת -

אזימוט תעשיות תוכנה בע"מ IBM
למרכז החברה בת"א ולסניפים בחיפה ובירושלים
דרושים:
נציגי מכירות מנוסים
בעלי ידע וניסיון מוכח במחשבי I.B.M 36 ו־I.B.M/PC, ובמערכות תוכנה מסחריות ו/או תעשייתיות.
03-335564, 335507, 330258
המסגר 56 ת"א 67214

דפי זהב
תן לעצמך הזדמנות!!
דרוש לנו:
איש/ת מכירות דינמי
לעבודה בגוש דן.
★ עבודה קבועה בצוות צעיר
★ הכשרה והדרכה מלאים
★ הכנסת מינימום בתקופת הנסיון
★ אחזקת רכב מלאה
★ אפשרויות קידום למתאים
טל. 542664, 052-540952
בין השעות 09.00 - 11.00 החל מיום א'

אנו מחפשים לשאפתנים בלבד!
• נציג/ת מכירות בכיר/ה
• נציג/ת מכירות מתחיל/ה (גם ללא נסיון - להכשרה אצלנו)
טל' 03-254418

לחברת ביטוח בת"א
דרושה
כתבנית־קלדנית
באנגלית עם נסיון
למשרה מלאה – 5 ימים
לטלפן 622264

Art Director
גרפיקאי רעיונר
מנוסה ובקיא גם בביצוע
דרוש לסטודיו לגרפיקה בת"א
טל' 03/25271 (אחרי 12.00)

לחברה בבני ברק דרושה
דרושה
עוזרת למנהל־חשבונות
סוג 2 עם נסיון (רצוי בעבודה בבנק)
שעות העבודה: 8.30 - 13.30.
לפנות בכתב־יד לת.ד. 2036 בני־ברק 51120.

הצטרף לנבחרת של מלון ספורט באילת.
למלון החדש
דרושים
• שף למטבח חם • טבחים מקצועיים •
מנהל הזמנות • פקיד לילה • קונדיטור
מגורים באילת - חובה.
נא להתקשר עם מחלקת כח אדם במלון, טל. 059-79102-4.
ישרוטל ניהול מלונות בע"מ
המלך שלמה | לגונה | ספורט | כנען עירוני | נבט בני

תמי - מכון למחקר ולפתוח בע"מ
לתמי - מכון למחקר ולפיתוח הגדול במדינה בתחום הכימיה התעשייתית
דרוש/ה
ספרן/ית מוסמך/ת
לעבודה בספריה מדעית
הכישורים הדרושים:
★ השכלה בספרנות (קורס באסמ"י או דומה) ★ נסיון בספריה מדעית - רצוי בשטח הכימיה ★ ידיעת השפה האנגלית ★ ידיעת שפות נוספות יתרון ★ הדפסת עברית ואנגלית ★ ידיעה בהפעלת מעבד תמלילים יתרון
שבוע עבודה בן 5 ימים
מועמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים למנהל כ"א ת.ד. 313 חיפה מ. 31002
בקבוצת כימיקלים לישראל

דגל היופי של תעשיות המזון למפעלי תלמה בלו-בנד

גב' שושנה עודף — נציגת תשלובת ממפעלי "תלמה בלובנד" בחיפה מקבלת מידי נשיאת הכבוד של המועצה לא"י יפה — גב' אורה הרצוג, רעיית נשיא המדינה — את דגל היופי.

תשלובת ממפעלי תלמה-בלו-בנד בחיפה זכתה השנה בפרס "דגל היופי" בתחרות הארצית "תעשיה יפה בישראל יפה".

בטכס רב־רושם העניקה הגב' אורה הרצוג, רעיית נשיא המדינה, נשיאת הכבוד של המועצה לא"י יפה את הדגל לידי נציגת המפעל הגב' שושנה עודף.

לתשלובת תלמה-בלו-בנד מפעלי ייצור באיזור חיפה, בערד, בהרצליה ובאום אל פחם. החברה נמנית על קבוצת "כור מזון ומוצרי צריכה" והינה בשותפות עם משקיעים פרטיים.

המפעל הראשון של מפעלי התשלובת — מפעל המרגרינה — הוקם במפרץ חיפה לפני 48 שנה ומאז התוספו לידו מפעל המרקים, מפעל הממרחים והמיונז, מפעל שימורים העוסק בייצור חומוס וטחינה ומפעל לזיכוך שמן. באתר זה ממוקם גם אגף הפיתוח ומערך ביקורת האיכות המרכזי במפרץ חיפה.

החברה נמנית על המפעלים המובילים בענף המזון המעובד ומפעילה מערכת שיווק בבעלותה המושתת על סניפי מכירה אזוריים, משרתת כ־7000 לקוחות, במערך ממוחשב ויעיל.

מגוון מוצרי החברה ידועים, וכוללים: מרגרינות בלו־בנד, מיונז וממרחים של "תלמה", מרקים, פתיות, חטיפים כגון: צ'יפסים, כיפלי ודינגו.

במפעלה של החברה בערד גם אגף למזון לבעלי חיים המשווק בשם המסחרי "דוגלי".

להברה מחזור מכירות של 53 מיליון דולר, יצוא של כ־3 מיליון דולר והיא מעסיקה במפעלי הייצור ובמערך השיווק כ־700 עובדים.

תלמה בלו-בנד

להנהלה ולצוות העובדים
של מפעלי "תלמה" בלובנד

ברכה מקרב לב

על ההישג היפה

גיאורג פקטור
יו"ר מועצת המנהלים
תוצרת מזון ישראלית בע"מ

יבואו על הברכה

המנהל ועובדי
"תלמה בלובנד"
על קבלת
דגל היופי
של המועצה
לארץ ישראל יפה

כור מזון ומפעליה

למשמשים דוגמא לכולנו

**ברכה
להמשך ההצלחה**

ההנהלה והעובדים
"מטע"
תעשיות מזון בע"מ

לחברינו בבלובנד תלמה

ברכת הצלחה

תעשיות
עץ הזית
ההנהלה וחבר העובדים

למר שלמה פורמן
ולמפעלי בלובנד תלמה
ברכה לקבלת
דגל היופי

עלו והצליחו

משפחת רושדי
תעשית מזון, אום־אל־פחם

לחיצת יד חמה

לידידנו ב"תלמה"

"קלמזוף" בע"מ
יצרני סלטים
אזור התעשיה — הרצליה ב'

אנו מצדיעים לדגל
ולמחזיקים בו ברמה

בינג'ליניאל

לכל הצוות
במפעלי "תלמה"

יפ. כל הכבוד.

בית כור

מנהל כללי ותשלובת ממפעלי "תלמה בלובנד" בחיפה מר שלמה פורמן, מנהלת המעבדות ובקרת טיב גב' שושנה עורף ומר יעקב דנקמפ, מנהל המפעל — עם דגל היופי

דגל היופי ל"תלמה בלו-בנד"

לחב' „תלמה בלו־בנד"

על קבלכם את

„דגל היופי"

שאו ברכה חמה

איחולינו להמשך שגשוג ופריחה

צאם מוצרי מזון (ישראל) בע"מ

יצרני אבקות ביצים, ביצים קפואות ומפוסטרות

קרית גת, טל' 051־884448, 051־881631

שפע ברכות

לחב' „תלמה בלו־בנד"

לרגל קבלכם את

„דגל היופי"

איחולינו להמשך הדרך

מקבוצת כרמל פלארו מיכלים בע"מ

יצרני אריזות מקרטון גלי

מיכלי כרמל חיפה בע"מ

פלארו מיכלים בע"מ חולון

מולטי קרטון ★ מיקרו קרטון כרמיאל

לחב' „תלמה בלו־בנד"

צרור ברכות

עם קבלת

„דגל היופי"

פלזית

אריזות ומוצרים פלסטיים

קיבוץ גזית

לחב' „תלמה בלו־בנד"

לרגל קבלכם

את

„דגל היופי"

שאו ברכת ידידים חמה

קראופ' **צרכן**

אגודה צרכנית שיתופית בע"מ

חיפה טל. 04־740271

לחב'

„תלמה בלו־בנד"

על קבלכם את

„דגל היופי"

עלו והצליחו!!

קו־אופ. זבולון

רשת סופרמרקטים בצפון

לחב'

„תלמה בלו־בנד"

ברכות לזכייתכם

ב„דגל היופי"

דקו

חברה שוויצרית־ישראלית

לדהידרציה בע"מ

ת.ד. 22 שדרות, טל' 4־98231־051

טלקס: DECO I.L. 5468

לחב'

„תלמה בלו־בנד"

ברכות

לבביות

י. ססובר בע"מ

לחב'

„תלמה בלו־בנד"

על קבלכם את

„דגל היופי"

שאו ברכה

מעבדות שרון

יצרנים וספקים של כימיקלים

לתעשיות מזון

אזור התעשיה אשדוד, טל' 055־23175

ברכות חמות

לחב'

„תלמה בלו־בנד"

על קבלת

„דגל היופי"

היפרשוק תנובה

לחב'

„תלמה בלו־בנד"

יופי של ברכות

ליופי של תואר

נפטוניה בע"מ

סוכני מכס ותחבורה

לחב'

„תלמה בלו־בנד"

כל הכבוד

נור

שרותי פרסומת בע"מ

לצוות העובדים ולהנהלת "תלמה בלובנד"

ברכת חברים נאמנה

משה ורטמן

מזכיר מועצת פועלי חיפה

ברכת חיפה

ל"תלמה"

ההנהלה והעובדים

א. גוראל

ראש העיר

הערב: ישראל – איטליה במאדריד במסגרת משחקי הדירוג של 5 – 8

יוסי רוזנברג מספרד

לאחר מנוחה בת יומיים תערוך הערב נבחרת ישראל (21.00 לפי שעון ישראל) לזירת משחקי אליפות העולם בכדורסל, כשתתמודד מול איטליה במסגרת משחקי הדירוג 5–8, בהיכל הספורט החדש במדריד.

למעמד המחייב הגיעה ישראל מבלי להציג יכולת משכנעת. אותם הדברים אמורים גם לגבי האיטלקים.

העיתונאים האיטלקים מרבים לקטול את נבחרתם, שלדעתם מאכזבת קשות עד עתה. לאיטלקים היו שני הפסדים צורבים מול יוגוסלאוויה וארה"ב.

למעשה, משחקים בנבחרת זו שחקנים מצויינים, אך ממוצע הגיל הגבוה, משחק קבוצתי לקוי והיעדר שחקן ציר בעל שיעור קומה.

מנהיג הנבחרת האיטלקית הוא הותיק, פייר־לואיג'י מארזוראטי, שמשתתף במרבית דקות המשחקים. כשהוא מתעייף, תופס את מקומו ג'ילארדי. משלימים את הצוות האיטלקי הענקים מגניפיקו ריזילאלטה, והקלעים המצטיינים סאקטי וברונאמונטי. ריבה, שחזר לאחר פציעה ממושכת טרם שב לכושרו הטוב.

נבחרת ישראל לא התאמנה אתמול בגלל עייפות השחקנים. היום אמור המאמן צבי שרף לערוך לחניכיו אימון קליעות בלבד, כדי להרגיל את השחקנים לסלים "החדשים", בהיכל במדריד.

למרות שבשתי הנבחרות לא מייחסים חשיבות עליונה לתוצאות המשחק, קיימת דריכות במחנה הישראלי והכדורסלנים מקווים לשחזר את נצחונם המוהדר אשתקד באליפות אירופה בגרמניה (88:92).

האיטלקים היוו תמיד אתגר לשחקני ישראל, שידעו להתעלות מול נציגי ארץ המגף. עיקר המעמסה תוטל כרגיל על החמישיה הפותחת: ליפין, ברקוביץ, ג'מצ'י, לאסוף ופרסר.

במשלחת הישראלית סומכים על העובדה, שבכל מפעל היה לנבחרת "משחק משוגע" אחד של נצחון על נבחרת טובה יותר, ומאמינים שהמשחק היוצא דופן הזה יהיה הערב.

● הטלוויזיה הישראלית תעביר בשידור ישיר את מהלך המחצית השניה של המשחק החל בשעה 22.00. הרדיו ישדר את המשחק

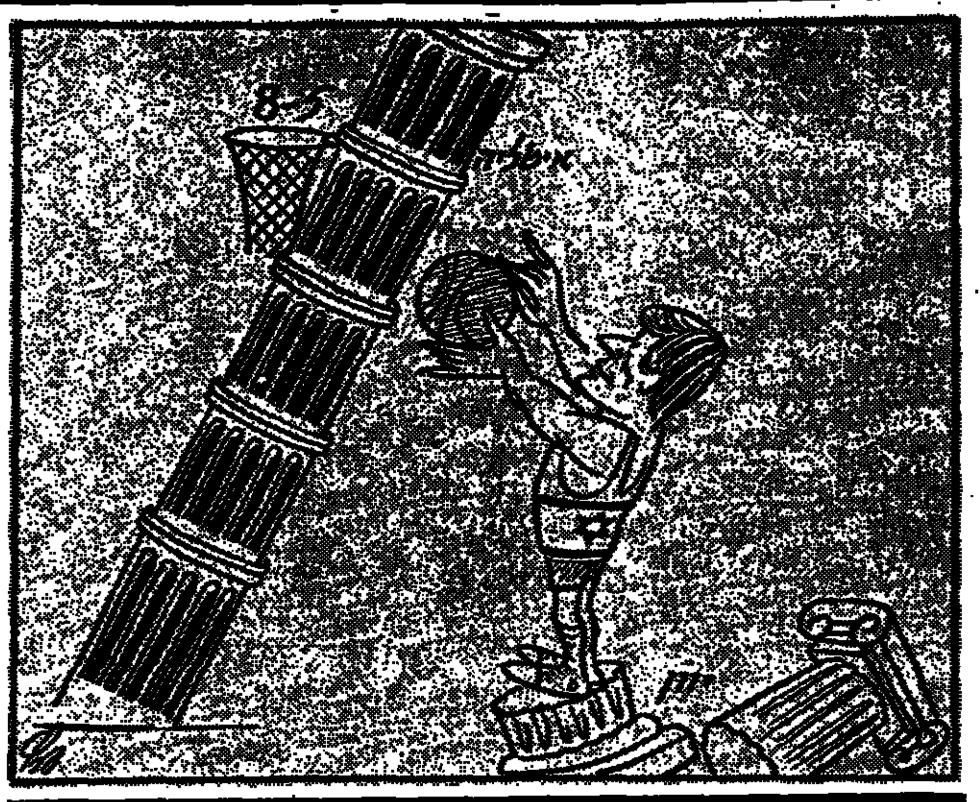

ישראל פותחת היום במאבק נגד הולנד בחצי גמר גביע דייויס

טניסאי ישראל ינסו להעפיל החל מהיום בפעם השלישית ברציפות לגמר האיזורי בגביע דייויס כשיתמודדו בהאג נגד נבחרת הולנד. נצחון על ההולנדים יבטיח לישראלים מקום בגמר נגד המנצחת במיפגש המקביל בבודאפשט בין נבחרות הונגריה ושוויץ.

את ישראל ייצגו בהופעתה ה־48 בגביע דייויס שלמה גליקשטיין, עמוס מנסדורף, שחר פרקיס וגלעד בלום. שחר פרקיס שב לאיתנו ישחק בזוגות עם גליקשטיין.

הולנד היא יריבה ותיקה של ישראל במפעל זה. גם אשתקד ניפגשו השתיים ברמת־גן ואז היתה ידם של הישראלים על העליונה (1:4). קודם לכן ב־1973 הוליך הקפטן ההולנדי טום אוקר את נבחרתו לנצחון דומה ברמת־גן. ב־1977 ניצחו ההולנדים (0:5) בביתם.

את ישראל ייצגו כאמור במשחקי היחידים שלמה גליקשטיין ועמוס מנסדורף. למרות שביכולתו של גליקשטיין חלה נסיגה תולים מנהלי הנבחרת תקוות בנסיונו הרב. גליקשטיין יהנה גם מן העובדה שהמשחקים יערכו על מגרשי חימר איטיים שינטרלו את מהירותם של יריביו.

טוב יותר מצבו של מנסדורף המצוי בקו עליה אך סובל מפתיחת גיד. מנסדורף העפיל למקום ה־81 בדירוג העולמי והוכיח את יכולתו בטורניר וימבלדון בו העפיל לסיבוב השלישי שם נעצר על־ידי איוואן לנדל.

מול ישראל יציבו ההולנדים את המחבט מס' 1 שלהם מיכאל סחייפרס המדורג 55 בעולם. סחייפרס גבה הקומה (1.96) הקדיש את השנה האחרונה להופעה בטורנירים ביג"ל בהם הפגין כושר טוב. אולם במיפגשו האחרון נגד מנסדורף באוסטרליה נוצח.

שותפו של סחייפרס יהיה מאנו אוסטינג המדורג 154 בעולם. עוד בנבחרת ההולנדית הוב ואן־בוקל שיטול קרוב לוודאי חלק במשחק הזוגות.

ישראל הגיעה לחצי הגמר לאחר שהביסה בקלות את נבחרת בלגיה 0:5 ברמת השרון. ההולנדים גברו בקושי רב על נבחרת ניגריה 2:3. אולם צריך לקחת בחשבון שהולנד הופיעה למיפגש זה ללא סחייפרס.

טניסאי ישראל כבר הגיעו פעמיים לגמר ב של האיזור האירופי ונוצחו על־ידי ברה"מ 2:3 ועל־ידי בריטניה 1:4.

במקביל להופעת הישראלים בהולנד ייערכו החל מהיום גם משחקי רבע הגמר בבית העליון ובהם יתמודדו: בריטניה – אוסטרליה; מקסיקו – ארה"ב; שוודיה – איטליה; יוגוסלאויה – צ'כיה.

הישגים מרשימים לנבחרת הנערים בטניס

נבחרת הנערים של ישראל בטניס עד גיל 14 זכתה בהישגים מרשימים בתחרות בין־לאומית גדולה הנערכת בעיר ברנו שבמערב גרמניה.

גיא אייל העפיל לחצי הגמר לאחר שניצח את המדורג מס' 1 של מדינת אסן 1:6,7:6,6:7.

גיד דקל עלה אף הוא לשלב חצי הגמר.

בתחרויות לנערות העפילו לחצי הגמר בסי גארוש ודניאלה בלנקה.

רנה מאיר ולימור זלץ נוצחו ברבע הגמר.

בגילאי 16 העפילו אילן אריך וירון עזאי לגמר טורניר התנצמים.

ספורט נכים

ארבעה ישראלים העפילו אתמול לרבע גמר הטורניר הבינלאומי לטניס נכים, הנערך במרכז הטניס ברמת־השרון: אלוף ישראל, ברוך תגאי, סגנו שאבי בריורם, איתמר מלצקי ואייל שרטוב.

כמו כן ישחקו ברבע הגמר שלושה צרפתים: המדורג מס 1 בטורניר, מרסיני וחבריו פייר ופרדריק, וההולנדי בוב.

למשחק הגמר לנשים, שיהיה בשבת, העפילו מלי מילר מישראל והלן מהולנד.

פיב"א החליטה להחמיר בבדיקת הסמים והקבוצות קיבלו אזהרה

יוסי רוזנברג מספרד

[illegible]

ואסוביץ' לא מגיע המאמן יהיה ישראלי

מאת אשר גולדשלגר

מאמן הכדורגל היוגוסלאווי, ואליבור ואסוביץ, הודיע אתמול במפתיע כי לא יוכל להגיע לישראל בתאריך המיועד – 22 ביולי, לתחילת חוזה לאימון נבחרת ישראל.

ואסוביץ לא נימק את הסיבות לדחיית בואו ארצה, ועורר גל ניחושים בקרב ראשי ההתאחדות לכדורגל. מנהל ההתאחדות, יעקב אראל, ניסה במשך כל שעות היום, ליצור קשר טלפוני עם ואסוביץ ביוגוסלאוויה, אולם ללא הצלחה.

בתגובה אמר אמש יו"ר ההתאחדות לכדורגל, שאול סוירי, כי ההתאחדות לכדורגל עשויה להחליט על מינוי צוות מאמנים ישראלי, אם יסתבר שואסוביץ אכן לא יגיע לישראל.

סוירי הביע תקוה כי אי בואו של ואסוביץ אינו קשור לבעיות פוליטיות, ואין מדובר בהחלטה של ההתאחדות היוגוסלאווית.

הועדה המקצועית של ההתאחדות הישראלית תדון ביום שני הקרוב במציאת אלטרנטיבה למאמן היוגוסלאווי. חברי הועדה יתבקשו להעלות הצעות חליפיות לאימון הנבחרת הלאומית.

למעשה, אמור היה ואסוביץ להגיע ארצה כבר ב־20 ביולי. אח"כ שיגר מברק והודיע כי יוכל לבוא רק יומיים מאוחר יותר.

סוירי הדגיש אמש כי למעשה קיימות שתי אלטרנטיבות בלבד: מינוי עוזר מאמן שיחל בעבודתו עד למציאת מאמן זר או מינוי צוות ישראלי מלא.

ביום שני תדון מזכירות ההתאחדות גם בהופעת מכבי חיפה והפועל ת"א במשחקי האינטרטוטו. ראשי שתי הקבוצות יתבקשו להסביר את יחסן המזלזל למפעל.

וייצמן מוחה על קיפוח הכדוריד

מאת משה כהן

סגן יו"ר איגוד הכדוריד, מני וייצמן, שלח אתמול מכתב מחאה חריף למנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, בגלל אי־סיקור בטלוויזיה של המשחקים הבינ־ארציים בין נבחרת ישראל לאלופת העולם לשעבר, נבחרת רומניה.

"ענף הכדוריד מקופח כבר שנים רבות על־ידי הטלוויזיה", ציין וייצמן והצהיר: "אני מתכונן לפנות לשר החינוך והתרבות ולועדת הספורט של הכנסת כדי שיעלו את הנושא".

לברן נשר במוקדמות קפיץ לרוחק – 7.08 מ'

מאת ניקו פרידמן

הקופץ למרחק הישראלי, רמי לברן, נשר אתמול כבר במוקדמות אליפות העולם לנוער באתונה, כשקבע תוצאה מאכזבת לגביו – 7.08 מ'. הוא דורג בסיכום במקום ה־23 מתוך 46 משתתפים.

שתי נסיבות מקילות יש ללברן: הוא רק בן 16.5, מצעירי המתחרים באליפות, והפרש של שנתיים־שלוש במרבית הקופצים הוא משמעותי ביותר. כמו כן, באיצטדיון שרר חום כבד (40 מעלות), שהקשה על הצעירים.

בתחרות הקפיצה זכה הגרמני, אב דיטמרק, 7.91 מ'. בגלל מזג האויר הקשה הורד המינימום לעליה לגמר, אך בכל זאת רק מעטים עברו אותו.

במדלית הזהב הראשונה באליפות זכה הרץ הקניתי, פטר קובה, שעבר 10.000 מ' בזמן 28:44.00 ד', לפני רצים מטנזניה ואתיופיה. כך שכל המדליות נשארו באפריקה.

בק"מ ה־3 עפה נעלו של האתיופי, והוא איבד זמן יקר לנעלה שוב. בריצה נפלאה חזר לדבוקה המובילה, אולם לא יכול היה לריצה הטקטית המצויינת של קובה.

היום ייכנס למעגל התחרויות אבי ניסנקורן, ואליו יצטרף למוקדמות ריצת 200 מ', יהודה מודלי, שנכשל שלשום בריצת 400 מ' משוכות. לשניים אין סיכויים ממשיים להעפיל לשלב הבא.

חנינה לנחמייה

ההתאחדות הבינ־לאומית באתלטיקה־קלה חננה אתמול את שיאן העולם בריצת 110 מ' משוכות, האמריקאי רנלדו נחמייה והשיבה לו את מעמד החובבנות, שנטלה ממנו בזמנו.

ההתאחדות מתכנסת בימים אלה באתונה, במקביל לאליפות העולם לנוער. בדיון אתמול הבטיח נחמייה שלא לעסוק שוב בפוטבול מקצועני, ממנו התפרנס באחרונה. הדיינים קיבלו את הבטחתו, ועתה יוכל נחמייה להתאמן לקראת המשחקים האולימפיים בסיאול 1988.

הישג לסבסטיאן קו ב־1000 מטר 2:14.90 דקות

השיאן העולמי בריצות 800 מ' ו־1000 מ' ואלוף אולימפיאדת לוס־אנג'לס ב־1500 מ', הבריטי סבסטיאן קו, קבע אתמול בלונדון את הישג השנה בריצת 1000 מ' – 2:14.90 ד'. שיאו העולמי – 2:12.18 ד'.

עבור קו היה זה מבחן לקראת הופעתו במשחקי חבר העמים הבריטי בשבוע הבא.

ברה"מ "בורחת"

ברה"מ הגדילה את הפער בינה לארה"ב במשחקי "רצון טוב" במוסקווה. עד כה צברו הרוסים 61 מדליות זהב, 52 מכסף ו־38 מארד. ארה"ב – 36,31,35.

שווייצי ניצח בקטע ה־14 בטור־דה־פרנס

רוכב האופניים השווייצי, ניקי רוטימן, ניצח אתמול בקטע ה־14 של ה"טור־דה־פרנס". השווייצי עבר מרחק של 154 ק"מ בזמן של 3:47.44 ש', והקדים ב־32 שניות את הצרפתי לאבין.

בסיכום הכללי ממשיך ללבוש את "החולצה הצהובה" הצרפתי ברנאר הינו (61:43.31 ש') המקדים ב־34 שניות בלבד את חברו לקבוצה האמריקאי, גרג למונד.

הלוח הכללי

שרות בתי הסוהר
מינהל ארגון
תן ידך לשמירת בטחון הפנים ולאיכות הסביבה
דרושׁ/ה
מפעיל/ה מחשב
● הכישורים הנדרשים:
נסיון בהפעלת מחשב (עדיפות למחשב HP 3000)
השכלה תיכונית מלאה + בגרות
לאחר שירות צבאי מלא
פרופיל רפואי גבוה
איזור מגורים בסביבות רמלה
נכונות לעבודה במשמרות.
המעוניינים: יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון אל לשכת הגיוס רח' מקלף 3 הקריה תל־אביב.

NCR
י.א. מיטשר ובניו בע"מ
לאגף הטכני בתל־אביב
דרושים
אנשי תוכנה
להתקנה, תמיכה וסיוע טכני ללקוחות, על מחשבי סופר מיקרו הפועלים בסביבת מערכות הפעלה UNIX.
הכישורים הדרושים:
* הכרת מערכת הפעלה UNIX.
* השכלה בתחומים רלוונטיים.
* רצוי נסיון קודם.
* ידיעת השפה האנגלית.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ל־NCR – י.א. מיטשר ובניו בע"מ, ת.ד. 11027 ת"א, 63143, עבור משרה מס. 8–21.
הקדם את המחר עם מחשב NCR

אנו פותחים אופקים חדשים
אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...
מוטורולה סמיקונדקטור עוסקת בפיתוח רכיבי VLSI מתקדמים.
קבוצת התיב"מ מפתחת כלי תיב"מ עבור מרכזי התכנון בארץ ובארה"ב.
לאור הרחבת פעולותיה של הקבוצה אנו מחפשים:
מנהל/ת קבוצת תיב"מ
תאור התפקיד:
– הובלת כלי תיב"מ ל־VLSI.
– ניהול צוות תכנות תיב"מ.
– תמיכה בתכנון, פיתוח ויצור רכיבי VLSI.
– פיתוח שיטות תיכנון חדשניות ל־VLSI.
הכישורים הדרושים –
נסיון של 6 שנים בתחומים הבאים (לפחות שנתיים בכל תחום):
– תיכנון VLSI.
– הגדרה ופיתוח כלי תיב"מ.
– ניהול צוות.
השכלה:
– תואר ראשון בהנדסת אלקטרוניקה/מחשבים (תואר שני/שלישי – יתרון).
– שליטה מלאה בשפה אנגלית.
בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322
מוטורולה סמיקונדקטור
— סודיות מובטחת —

תלמה
לכלל בגד תלמה תיפה
דרושה
פקידת ייבוא
הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית
* ידיעת השפות העברית אנגלית (שפת אם יתרון) על בורין כולל הדפסה ונוסוח מכתבים
* נסיון באדמיניסטרציה של ייבוא או ייצוא.
המעוניינות מתבקשות לפנות בכתב יד למחלקת כח־אדם ת.ד. 707 חיפה 31006 בצירוף קורות חיים או טלפונית 04-721141 בימים א'–ה' בשעות 14:00–15:30 לגר ולבנת.

לבית הספר התיכון לחינוך סביבתי
מדרשת שדה בוקר
דרושים מורים
לשנת הלימודים תשמ"ז
* מורים למקצועות: אנגלית, תנ"ך
* מדריך חברתי
המעומדים מתבקשים להגיש מועמדותם בכתב אל מנהל ביה"ס התיכון לחינוך סביבתי, מדרשת שדה בוקר, מיקוד 84990, טלפון: 86009, 057-86081

לתיכון מקיף רמלה
דרושים:
לשנה"ל תשמ"ז
מורים
למקצועות:
* אנגלית,
* חשמל (פיסיקה)
בביה"ס 08-223985
בבית 08-231893

לסוכנות ביטוח גדולה דרוש
מפקח אזורי
* נסיון בעבודה כמפקח בביטוח חיים.
התפקיד כרוך בעבודה עם סוכנים וסניפים קיימים להתקשר לדני בטלפון: 03-201886 .03-283229

אמקור
דרושׁ/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
עם נסיון רב במערכת ממוחשבת.
שעות העבודה 07.00—16.30.
5 ימי עבודה בשבוע.
לפנות טלפונית: 627518/9

לחברה ארצית גדולה
דרושים
★ מהנדס חשמל
לתכנון מיתקני חשמל, זרם חזק, מתח נמוך וגבוה.
דרוש נסיון קודם.
★ מהנדס ייצור
בעל נסיון של 3–5 שנים בתחומי מערכות מידע ומחשבים.
רצוי נסיון קודם בעבודה על מחשבי P.C–IBM
בהצעות נא לפנות בכתב בציון קורות־חיים ופירוט נסיון מקצועי לת.ד. 274 חולון.

לבאר טוביה
דרוש
סגן מנהל
מרכז מזון/ מכון תערובת
השכלה אקדמאית, רצוי ניסיון בניהול
טלפון בשעות היום 055-84574
בשעות הערב 055-83876

U-MAN®
עבור אחד מלקוחותינו
סוכנות בטוח מבוססת בת"א
דרושים
סוכני בטוח
סוכני בטוח עם הצלחה מוכחת יכולים להשתלב בסוכנות קיימת (כולל חיתום) לקבל את כל השרותים והדחיפה על מנת להצליח בקנה מידה גדול.
א הזדמנות לקריירה מבריקה בענף.
להתקשר לעו"ד בטלפון 03-292949 למשרה 606

בס"ד
חברת מוסדות חינוך אור יהודה
לביה"ס התיכון המקיף דתי ע"ש "רוגוזין" אור־יהודה
דרושים לשנה"ל תשמ"ז
מורים למקצועות:
* מחשבים
* חשבונאות
* מזכירות וריכוז המגמה
* ציור אופנה ותולדות הלבוש
* אנגלית
* מתמטיקה
* מחסנאי טכני
בדבר פרטים לפנות לביה"ס, טל. 356045, ובשעות הערב טל. 900102 או 347936 או 052-26915
לביה"ס התיכון מקיף ע"ש "פרקאוף" אור־יהודה
דרושים לשנה"ל תשמ"ז
מורים למקצועות:
* מורה למכניקה ושרטוט טכני
* מורה לאלקטרוניקה, מהנדס הנדסאי
* פסיכולוג M.A מומחה
לחצי משרה
בדבר פרטים לפנות לביה"ס טל. 717469 – 03-358463

מעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ אשדוד
דרושׁ/ה
מנהל/ת מעבדה
תיאור התפקיד
* ניהול מעבדה כימית ובקטריולוגית.
* פיקוח על בדיקות מעבדתיות עפ"י מיפרטי החברה תוך עמידה ביעדי היצור
* ניהול צוות עובדים וקיום יחסי עבודה נאותים.
דרישות התפקיד
* בוגר/ת כימיה או מדעי החיים בתואר ראשון או שני (כולל רוקחות).
* רצוי נסיון קודם של ניהול מעבדה תעשייתית (אפשרי גם בצה"ל).
* שליטה מלאה באנגלית.
5 ימי עבודה בשבוע
המעונינים יפנו בצירוף קורות חיים וניסיון קודם בעבודה (ומס' טלפון להתקשרות) אל: מחלקת כח־אדם.
יענו רק המועמדים העונים לדרישות.
– סודיות מובטחת –
אשדוד טלפון 055-20222
ת.ד. 2 מיקוד 77100
טרבינול לקידום הרפואה

עירית אשקלון
דרושים
עובדים סוציאליים
1. מנהל היחידה לעבודה קהילתית
2. עובדים סוציאליים כוללניים וקהילתיים.
3. עו"ס לנערה במצוקה.
4. עובד חבורות רחוב.
דרישות התפקידים: כשירות בעבודה סוציאלית. (לחבורות רחוב יכול להתקבל מדריך או מורה מוסמך). תנאים מיוחדים למועמדים מתאימים — תנאי שכר טובים, התחקות, רכב והדרכה מקצועית צמודה.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים
יעקב אלון
סגן ראש העיר

Tedea Ltd.
Excellence in Load Cells
דרושים:
1. עובדים למחלקת כיולים למוצרים אלקטרו־מכניים. אחרי שרות צבאי עד גיל 25.
2. מחווטות נסיון לא הכרחי, עד גיל 40
3. מדביקות לעבודה מדויקת, עד גיל 35
4. נערים לעבודה במפעל לאלקטרוניקה שנה לפני גיוס.
יום עבודה מלא, 5 ימי עבודה 7:30–17:00.
מגורים הרצליה, רעננה, כפר־סבא, נתניה.
טל. 052-557039, לחנה.

נמשכת השחיקה במניות

מאת שמואל רוזנבלום

חוסר העניין בשוק ההון נמשך, ורעימו השחיקה בשערים ויציאת משקיעים מיואשים מהבורסה. היאוש של מנהלי ההשקעות השונים מוצא את ביטויו בבסיסות מכירה קבועים תוך רצון לצמצם את ההפסדים הנגרמים מהשחיקה.

אפילו הופעתו של נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו, במוקד לא הצליחה לעורר את שוק ההון. פרופ' ברונו הבהיר אתמול שאין כוונה להטיל מיסוי על ההון ולא לבצע פיחות. לכאורה הודעותיו אלה אמורות לעודד את פעילות השוק, אך כנראה שהשיעמום העכשווי חזק מאד.

בנק לאומי עתיד לפתוח במבצע הפצה בקרנות צמודות מדד. למרות שפלת השוק בבל"ל הינו כ־45% לערך מגתח כל קרנות הנאמנות, קשה יהיה להאמין שהמבצע יגרום לשינוי מהותי. ראוי להבהיר שוב שהפעילות באג"ח הממשלתיות והקונצרניות אינה בעלת יכולת תימרון מרובה והתשואה הצפויה מאפיק השקעה זה מזערית, הסיכון שבהפסד באג"ח קטן אמנם מאפיקי השקעה אחרים ובנראה די בכך ע"מ לרכוש אג"ח.

המסחר בבנקאות

מגמה מעורבת שררה בסקטור הבנקאות. מניות פועלים ע"ש נהנו מעודף ביקוש קטן ומניות בל"ל קיבלו עודף ביקוש ניכר. התשואה בבנקאות נעה סביב 13½% לערך וזהו תשואה גבוהה בהתחשב בהגנה המוקנית מפיחות. במידה ואין חשש מפיחות, המשקיעים אינם מחפשים הגנה מסוג זה, גם אז מהוות הבנקאיות אפיק השקעה מעניין לאור התשואה של 13½% למשקיעים. מניות אי־די־בי ירדו 1.5% ואיגוד נסחרו בירידה של 2%.

המשך פעילות ספקולטיבית

מניות איתן, ישם וחמן ממשיכות להנות מעודפי ביקוש למרות ירידות השערים בבורסה. ההנחה הרווחת אצל מקורבי השוק שבימים הקרובים תרגע הפעילות בשתי החברות הנ"ל ושעריהם ירדו כפי שעלו. ראוי לאזכר שוב שמניות חמן עלו בלמעלה מ־110% במהלך החודש וחצי האחרונים.

עיון בנתוני שווי שוק

בסקטור חברות הטכסטיל עלתה מתחילת השנה ועד לתאריך 15.7.86 מנית ארגמן ע"ש ב־201%, מנית דיסלגו עלתה ב־95%. בסקטור המזון עלו מניות טמפו ב־110% ומניות פריגו ירדו בכעל 50%.

בסקטור המתכת עלו מניות התכוף ב־131% ומניות נחושתן עלו ב־137% לערך, בסקטור זה ירדו מניות אורדן מתחילת השנה ב־25% לערך. בסקטור האלקטרוניקה נסחקו מניות אלרון ב־25% ומניות ציקלון וכלל אלקטרוניקה ירדו 17% לערך. מניות תאת אלקו ותראה עלו בשיעור 45% לערך בסקטור האלקטרוניקה. נתונים אינפורמטיביים אלה ונוספים, מצביעים על חזרת רבת השוק מתחילת השנה לרמת השערים של – חודשי ינואר – פברואר והוו שפל חדש. רמת השערים החדשה שנוצרה עשויה לאפשר לדעת מומחים שיפור מסויים בבורסה, אם כי ספק באיזה טווח זמן יבוצע השינוי.

נתוני הריבית

הריבית הבנקאית האפקטיבית למשיכות יתר עמדה בחודש יוני על שיעור של 3.75%. בניכוי המדד בשיעור 1.6% מדובר בריבית ריאלית בסך 2.1% לערך. למרות הריבית הריאלית ממשיכים חלק ניכר מלקוחות הבנקים להשתמש במשיכות יתר העולות בחישוב שנתי למעלה מפעמיים משווי עלית האינפלאציה.

הבנקים העלו בימים האחרונים את שיעור הריבית בפקדונות לשיעור של 17% – 16%, הריבית בפיקדונות התפ"ס עשויה להשתנות בזמן הקרוב עקב עודפי נזילות במערכת הבנקאית. ליצני הבורסה טוענים: שבמצב הנוכחי רק בתפ"סים אין הפסד ואין עדות עגומה יותר למתרחש ביתר אפיקי שוק ההון.

שינויי שער במסחר

אופציית אזורים ירדה 5.9% דבר המגביר את ההפסד שנגרם לרוכשי הנפקת אזורים. מניות פי.בי. נסחרו ב.ש. מניות דלק ירדו 2.4% בהיצע 2196 ע.ב. ובמחזור 1986 ע.ב. מניות פולגת 0.4 ירדו 2.7% בהיצע 2667 ע.ב. ובמחזור נאה של 2267 ע.ב. היצע במניות טרומאסבסט נקלט ב.ש. אופציית אי.פי ירדה כ־5%. מנית דשנים נרשמה מוכרים בלבד ודשנים 5 שקל עלתה 2.1%. מרבית ני"ע הכבדים נסחרו בירידות שער שנעו סביב 2% לערך, במניות הקלילות נעו שינויי השער בסביבות 4%־6% בממוצע כלפי מטה. חוסר העניין בשוק גרם לסיום המסחר בשעה 2.15 בצהריים בעוד שבימי מסחר רגילים מסתיים המסחר בשעה 2.45 לערך.

* הכותב הינו יועץ השקעות

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

א.ב.ג. ש	16400	6.0			+6.0
המסחר 0.1	985	1447	+5	+.5	+1202
המסחר א 0.5	706	2009	-14	-1.9	-2799
המסחר אופ 2	711	2144	+11	+1.6	+2640
כלל לא בהסדר	27000	28.0	-400	-1.5	-23.0
בנק צפון אמריק 1.	--- הפסקת מסחר ---				
בנק צפון אמריק 5.	--- הפסקת מסחר ---				
בנק צפון אמר' אופ	--- הפסקת מסחר ---				
הבינלאומי 5.0	3420	541	-5	-2	-674
ט.ב.י 0.5	3750	1560			-396

כלולים בהסדר הצמדה

איגוד רג 100.0	80800	202	-1200	-1.5	-291
איגוד ב 100.0	81550		-600	-.7	-2.0
איגוד בנ א 2.0	497000		-10000	-2.0	-2.0
אגוד ושה	60800	9.0	+100	+.2	+3.0
דיסקונט ב	104800	4.0	+800	+.8	+3.0
דיסקונט א	103600	59.0	+600	+.6	+110
דיסקונט שה ב	12100	9.0	-200	-1.6	-9.0
המזרחי ש	33589	267	-10		-14.0
המזרחי ב	34210	43.0			+38.0
המזרחי שה 9	15000	11.0	-250	-1.6	-11.0
הפועלים מבכ	113000	1.0			+3.7
הפועלים ש	55200	1215	+200	+.4	+271
הפועלים ב	55130	143			-17.0
כלל א 1.0	141100	18.0	+600	+.4	+18.0
כלל אופ 9	134700	4.0	-300	-.2	-4.0
כלל שה 5	108000				
כלל שה 7	6900				
כלל מסחר 100.0	35100	1538	+410	+1.2	+3565
כלל שה 11	13449	37.0			+14.0
מימון ומסחר 1.0	48750				
מימון ומסח' 5.0	25001				-10.0

בנקים למשכנתאות

ארנים 0.1	13450	13.0	-150	-1.1	-31.0
לאומי משכנתאות ש	4255	50.0	-65	-1.5	-92.0
לאומי משכנתאות ב	4280		-120	-2.7	-10.0
כרמל ש	4060	118			+17.8
כרמל שה 1	3020	156			+44.0
בנין ב' 5.0	7150	34.0	-50	-.7	-11.7
פת משכ ש	1290	260	-5	-.4	-400
משכנ ב ש	2137	310	-3	-.1	-77.0
עצמאות 0.1	6800	46.0	-10	-.2	-96.0
טפחות מבכ ש	13000	30.0	-300	-2.3	-30.0
טפחות רג ש	11400 תב	64.0	-650	-5.4	-95.0
טפחות שה 1	7900				
טפחות שה 2	3996	16.0	-9	-.2	-16.0
יפסור 1.0	1710	187	+10	+.6	+223
יפסור 5.0	735	350	+25	+3.5	+491
בירב 1.0	4431	92.0	+1		+5.0

מוסדות מימון ענפיים

שלטון א ש	343	4700			+4449
הקצאות בכבב א	--- לא נסחר ---				
הקצאות בכבב ב	--- לא נסחר ---				*
לאומי תעשיה א ש	5200	73.0	-100	-1.9	-149
פתוח תעשיה מבכ	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב ג	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב גג	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב גגג	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב ד	--- לא נסחר ---				
פת תעש בב דד	--- לא נסחר ---				
מרכז קבלנים 5.0	450	450	-2	-.4	-207
תיירות בב	--- לא נסחר ---				
כלל לסינב אג	11800	42.0	-200	-1.7	-30.0
כלל לסינב בג	9750	71.0	-50	-.5	-13.0
כלל לסינב אג"ח	10901	17.0	+44	+.4	+12.0

ביטוח

אררט 0.1	890 תב	1079	+56	+6.7	+1762
אררט א 0.5	440	550			-233
איתן חב לביטוח	238	86308	+9	+3.9	+71031
בטוח כשנה 0.1	851	135			-15.0
בטוח כשנה 0.5	294	200	+2	+.7	+500
הדר 1.0	315	1474	-10	-3.1	-704
הדר 5.0	185.0	5247	-5.0	-2.6	-2975
המנה ש	461	4975	+6	+1.3	+7316
הפניקס 0.1	645	200			-20.0
הפניקס 0.5	395	569			-500
המשמר-הראל 1.0	6590	35.0	-300	-4.4	-65.0
המשמר-הראל 5.0	2590	98.0	-100	-3.7	-115
מנורה 1.0	7450	18.0	+49	+.7	+23.0
מנורה 5.0	3220		-80	-2.4	-323
סהר 3 1.0	3850	138			+3.0
סקוריטס 0.1	2315	150	-5	-.2	-108
צור ש	325 תב	4220	+21	+6.9	+10512
ציון החזקות 1.0	16880		-300	-1.8	-9.0
ציון החזקות 5.0	3930	27.0	-40	-3.0	-27.0

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרקואפ 1.0	4322	50.0	-228	-5.0	-210
אינטרקואפ 5.0	1100	250			-50.0
באור עורא 1.0	4100	150	-200	-4.7	-148
באור עורא אופ 1	4201	97.0	-149	-3.4	-82.0
גתה 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
גתה 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
כלל סחר 1.0	1060	1016	-25	-2.3	-701
קרסטל 1.0	7000	70.0	-100	-1.4	-105
רסק 0.1	36000				-8.1
רסק 0.5	9650	12.0			+2.8
שופרסל א 2.0	4540 תב	1134	-250	-5.2	-1399
שופרסל ב 10.0	2970	504			+141

שרותים

דלק ג ש	2685	1986	-65	-2.4	-2196
הראל 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
הראל 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
סטנות הספקה 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
סטנות הספקה 0.5א	--- הפסקת מסחר ---				
קידר 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
קידר 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
חברת החשמל 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
מוסדי ערובה 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
מוסדי ערובה 0.5	--- הפסקת מסחר ---				
קונסורטיום 0.1	1790	150	-10	-.6	-198
קונסורטיום 0.5	1230	1050	+28	+2.3	+1135

קרנות נאמנות

אב	3754.69	3770.89
אבוקה	29132.20	29423.54
אגוז	197.37	201.33
אדיר	1505.41	1531.82
אדם	1545.75	1576.70
אופיר	1546.49	1577.70
אור	—	—
אורית	153.82	157.01
אורלי	204.30	205.81
אורן	589.94	601.77
אייל	2931.86	2989.64
אילת	8505.07	3581.64
אירים	3861.03	3945.99
איתן	566.54	578.36
אלון	502.17	512.89
אלמוג	581.17	588.39
ארז	610.91	623.07
אש	104.37	106.69
אשל	165.37	168.67
אתרוג	190.66	192.58
בדולח	1588.16	1619.68
ברוש	365.20	372.50
ברק	370.58	378.03
בקעה	753.47	768.60
גבים	1108.34	1130.51
גבע	839.72	852.48
גורן	572.18	583.46
גיא	7589.84	7704.01
גיל	2139.06	2181.43
גלית	506.97	513.33
דובדבן	269.38	272.07
דוכיפת	527.08	537.64
דולב	193.56	197.74
דורון	1206.66	1230.42
דותן	215.10	219.36
דליה	—	—
דרור	3201.93	3266.12
דקל	252.27	257.33
הדס	277.96	280.43
הוד	—	—
הבנית	2450.66	2502.41
זהר	15881.76	16119.44
זיו	14995.18	15219.80
זמיר	613.81	625.87
חדות	130.47	133.41
חליפין	111.85	112.33
חלמיש	551.55	562.68
חן	110.20	110.64
טופז	1177.93	1205.75
טל	4084.85	4109.59
יובל	637.47	650.18
יהלום	1477.29	1506.74
יסודות	30517.69	30801.64
יפה	548.06	555.58
כוכב	714.75	729.07
כרמל	117.37	119.73
כלנית	—	—
כספית	618.84	625.23
כרמל	115.63	118.06
כתר	889.07	907.06
להב	3330.25	3396.44
למשקיע	95315.64	97038.49
לפיד	9996.32	10195.89
לקם	1459.35	1489.74
לשם	790.22	806.68
מגדל	953.97	973.16
מגנה	2778.8	2884.40
מגר	198.15	201.06
מגוון	2573	2596.60
מגל	603.94	615.62
מור	1096.88	1111.50
מורן	625.86	630.83
מצפה	23824.26	24471.45
מיטר	733.59	748.16
מעוף	2961.60	3018.90
מעיין	642.06	654.63
משקה	817.30	821.08
מרגלית	947.69	966.43
מרום	938.02	956.72
נגה	20462.50	20769.70
נמיר	581.57	592.83
נטע	368.54	375.96
ניל	3741.37	3797.51
סביון	—	—
סגולה	118.68	121.10
סלע	814.29	830.88
סנונית	562.21	569.20
ספיר	594.73	606.26
סביר	528.51	523.11
עדיה	618.70	630.82
עדית	1568.29	1599.65
עידן	5766.61	5850.07
עופר	1155.59	1182.05
עמית	1932.68	1951.14
עמירי	534.15	541.44
ערמון	144.58	147.39
פיא	1184.84	1208.32
פזר	518.80	529.35
פנמית	517.67	528.00
פסק	100.49	100.88
צמיד	839.56	858.02
צביה	6127.50	6215.81
צמרת	1487.66	1517.33
קלע	1663.71	1672.06
רונית	14953.95	15082.65
רקפת	—	—
רשף	647.59	661.85
שבים	633.36	641.22
שחם	831.53	852.06
שירה	302.92	305.14
שמיר	297.15	303.16
שבב	529.96	537.57
שסק	511.77	524.57
שקד	161.21	164.48
תאנה	170.18	171.87
תבור	758.18	768.60
תהילה	345.85	347.58
תידהר	88.88	90.80
תמיד	407.06	411.96
תמר	181.98	185.60
תפוח	177.16	178.49
תרשיש	1248.6	1273.73
תשרי	375.43	380.86

שקל 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
קטל אופ 1	--- הפסקת מסחר ---				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זהר 1.0	11750 תב	90.0	+750	+6.8	
גלי זהר 5.0	5670 תב	151	-650	-10.0	
מלונות דן 1.0	3700	10.0			+31.0
מלונות דן 5.0	2600				-200
חוף האלמוג 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
כנם 1.0	2550				+4.2
מלונות ירדן 1.0	3277	85.0	-2	-.1	-166
מלונות יהלום 1	--- הפסקת מסחר ---				

מחשבים ושרותי מחשוב

דטה מיכון 1.0	3862	129	+112	+3.0	+132
ת.י.ל.ז 1.0	12850	22.0	-150	-1.2	-14.0
יעבא 1.0	3850	46.0	+179	+4.9	+52.0
יעבא אופ 1	3400	138	+143	+4.4	+138
כלל מחשבים 1.0	9400	16.0	-100	-1.1	-1.0
מ.ל.ל 1.0	11800	18.0			-18.0
מ.ל.ל 5.0	4599	50.0	-1		-167
משוב מחשבים 1.0	2501				
ניקוב מחשבים 1.	8500	70.0	-431	-4.9	-132
ניקוב מחשבים 5.	6790	148	-10	-.2	-134
תים מחשבים 1.0	1577	337	-83	-5.0	-337
תים מחשב אופ 1	16700				

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם גינדי 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אברהם גינדי 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
ארזן מבנים 1.0	890	972	+16	+1.8	+738
ארזן מבנים 5.0	378	1009			-509
אזורים 1 ש"ח	546	8263	-18	-3.2	-19768
אזורים אופ' 1	303	15322	-19	-5.9	-33101
אזורים אג"ח 3	93.5	140013			+88859
אילון 1.0	430	862	-3	-.7	-1760
אילון אופ 1	1750	339	+33	+1.9	+142
אל-רוב 1.0	3220	10.0			
אמגורים 1.0	* 2560	107	-30	-1.2	-65.0
* ביצוע חלקי 62.20%					
אפריקה 0.1ש"ח	32000	70.0	-200	-.6	-85.0
אפריקה 1.0ש"ח	21750	120	-200	-.9	-111
אפריקה אופ 5	14140	68.0	-170	-1.2	-46.0
ארים 1.0	2050	100	+90	+4.6	+39.0
אילרן 1.0ש"ח	2125	139	-1	-.1	-104
אילרן 5.0ש"ח	1150	190	-47	-3.9	-432
בן-יקר גת 1.0	3230	64.0	+110	+3.5	+56.0
ברנוביץ 1.0	3175	45.0	-24	-.8	-27.0
ברנוביץ 5.0	1900	35.0			
דנקנר 1.0	3750	21.0	-51	-1.3	-7.0
דרזקר 1.0	411	790	-5	-1.2	-972
דרזקר 5.0	322	858			-911
דרזקר אופ 1	230	1077	-12	-5.0	-1077
הדער 0.1	6135 מ		-323	-5.0	-4.0
הדער 0.5	3812	120			+80.0
הכסלול 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
הכסלול 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
ה.ל.ב 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
ה.ל.ב 0.5	--- הפסקת מסחר ---				
גבסים הבנין 1.0	2448	280	-12	-.5	-982
גב-ים 0.1	3710	70.0	-160	-4.1	-182
גב-ים 0.5	2185	100	-115	-5.0	-234
הכשרת הישוב 1.0	46350	176	-200	-.4	-270
ישפרו 0.1	2295 תב	843	-255	-10.0	-1284
ישראלום 1.0	1300				-149
ישרס 10.0	11800	55.0	-100	-.8	-51.0
כהן פיתוח 1.0	6820	42.0	+70	+1.0	+13.0
כלל בנין 0.1	340	7307			-1977
לוסר 1.0	3850				
לוסר 5.0	1500	120			+120
מ.ת.ב. 1.0	300 תב	4671	-22	-6.8	-5658
מגורי בניה 1.0	503	4282			-2183
מגורי בניה אופ	399	1029			-1029
מגדל פטון 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
מישגב 5.0	261	1477			+1279
מבנע 5.0	738	681	-20	-2.6	-640
מר-לד 1.0	490	825	-9	-1.8	-670
לדנשטין 1.0	401 תב	48.0	-31	-7.2	-743
לדנשטין 5.0	111.0	6555	-4.0	-3.5	-8595
ליפשיץ 1.0	1085 תב	535	-60	-5.2	-640
ליפשיץ 5.0	510 תב	1033	-28	-5.2	-1899
נאות אביב 0.5	5800	174	+50	+1.0	+8.0
נכסי אזורים 1.0	624	1756	-17	-2.7	-2656
סהר החזקות 1.0	9900	30.0	-100	-1.0	-15.0
סהר החזקות 5.0	7050	48.0			+48.0
סנפי 1.0	3789		-10	-3	-79.0
סנפי 5.0	2475	1.0	-25	-1.0	-1.0
עמר וסלע 1.0	675	300	-2	-.3	-350
עמר 3.0	--- הפסקת מסחר ---				
קיסריה 0.1	1618	80.0			+30.0
קיסריה 0.5	720	226	-5	-.7	-324
רובינשטין 1.0	2860	271			-197
רובינשטין 5.0	1950	191			-178
רסקו מבכר	7400	127			+50.0
רסקו רג	7150	153	+100	+1.4	+162

חקלאות

מסוע הדר 0.1	2580	582	-124	-4.6	-457
מסוע הדר 0.5	1885	440	-30	-1.6	-620
מהדרין 0.1	6450	50.0	-50	-.8	-104
נכסי הדרים 1.0	1025	954			-196
פרי אור 0.5	2490	100	-30	-1.2	-100
פרי-הר 5.0	16700	241	+212	+1.3	+72.0

תעשייה

מזון וטבק

אסם 1.0	1420	70.0			-145
גולדפרוסט 1.0	2600	178	-110	-4.1	-473
גולדפרוסט 5.0	1650	433			+121
גולדפרוסט אופ 1	1397		-2	-1	-90.0
דובק מב ש	3440	174			-98.0
דובק מב ב	3460	138	+60	+1.8	+48.0
ויל 1.0	1005	40.0	-15	-1.5	-140
ויל 5.0	690	201			+203
פרי-הו 1.0	1725	473	+45	+2.7	+1244
פרי-הו 5.0	1380	130			-130
טמפו בירה 1.0	14400	90.0	+400	+2.9	+55.0
טמפו בירה 5.0	10200	27.0	+200	+2.0	+13.0
יכין 1.0	1590		-50	-3.1	-221
יכין א 5.0	860	450			-226
מן 1.0	8999	20.0	-200	-2.2	-60.0
מן 5.0	4726	20.0	+225	+5.0	+10.0
סנפרוסט 1.0	7300	115			+8.0
עלית 0.1	12600	107	-200	-1.6	-56.0
עסיס ב 0.5	35010	2.0			
שלמה אנבל 1.0	2049				
שמן מבכ ש	6640	92.7	+160	+2.5	

טכסטיל והלבשה

ארגר 1.0	795	426			+318
אופים 1.0	900 תב	547	+65	+7.8	+666
אופנת ברוך 1.0	2500	104	-50	-2.0	-166
אופנת ברוך 5.0	1569				+72.0
אפקן 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אפקן אופ 1	--- הפסקת מסחר ---				
ארגמן רג ש	11001	43.0	+1		+34.0
דלתא-גליל 1.0	4000	215	-50	-1.2	-143
דלתא-גליל א 3.0	3135	168	-19	-.6	-58.0
מטוויות מאוחד 1.	1620	46.7	-80	-4.7	-20.0
מטוויות מאוחד 5.	900	180	+1	+.1	
מטוויות אופ 1	680				+200
דיסלגו 1.0	3550	177	-150	-4.1	-166
דיסלגו 5.0	2290	195	-110	-4.6	-295
מדיבון 1.0	4080	57.0	+90	+2.3	+111
זיקית 1.0	4049 תב	51.0	+201	+5.2	+147
זיקית 5.0	2960	112	+118	+3.9	+145
טיב-טב 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
טיב-טב אופ 1	--- הפסקת מסחר ---				
לודזיה 0.1	1692 תב	150	-188	-10.0	
לודזיה 0.4	820	762	-10	-1.2	-1142
ליבנת 1.0	508	2118	+12	+2.4	+2960
מים גלידר 1.0	660	527			-82.0
מקס 0.1	22800	3.0			
מקס 0.5	10600	49.0	-400	-3.6	-150
עית 1.0	10650	48.0	-550	-4.9	-86.0
עית 5.0	5360	90.0			-90.0
עטק 1.0	1711	210			-79.0
פולגת א 0.1	3060	462	-20	-.7	-430
פולגת ב 0.4	1840	2267	-50	-2.7	-2667
פליטן א 0.5	7300	51.0	-170	-2.3	-51.0
פרנוד 1.0	1830	165	+30	+1.7	+115
גיבור סבירינה	11400	30.0	-100	-.9	-21.0
תעש רוגוזין 1.0	3260	546	-50	-1.5	-267

מתכת ומוצריה

אוקמן 5.0	2500	948			-206
אורדן 10.0	9330	70.0	+80	+.9	+273
אורדן 50.0	7800	26.0			-26.0
אלומית 1.0	4550 תב	122	-280	-5.8	-148
אלומית 5.0	3200	70.0	+90	+2.9	+75.0
כבלים ש	11100	5.0	-200	-1.8	-5.0
התכוף 1.0	7220	14.0	-180	-2.4	-14.0
התכוף 5.0	3800	81.0			-21.0
דיקה 1.0	5700	26.0	+100	+1.8	+10.5
דיקה 5.0	2837	87.0			-246
קופסאות פח 1.0	1075	1503			-179
קופסאות פח 5.0	825	61.0			-4.0
מתכת מרום 1.0	2414	200	+79	+3.4	+251
כבלי ציון 1.0	2010	992	-90	-4.3	-588
כבלי ציון 5.0	855	2101	-45	-5.0	-3972
כבלי ציון אופ 3	605	300			+224
מודגן 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
מודגן אופ א	--- הפסקת מסחר ---				
קרמוני 1.0	865	483	-5	-.6	-483
קרמוני 5.0	450	994	-6	-1.3	-1494
נחושתן 0.1	15900	69.0	-100	-.6	-39.0
נחושתן 0.5	6406	108			+16.0
פקר פלדה 1.0	6489	11.0	+309	+5.0	+129
קינג 1.0	1133	61.0			-9.0
קינג 5.0	625	1139	-14	-2.2	-1139
קליל 1.0	4050 תב	252	-450	-10.0	-766
קליל 5.0	2000 תב	401	+115	+6.1	+724
שלדות 5.0	2062				+49.0
תעשיות לכיש 1.0	1100 תב	335	-62	-5.3	-435
תעשיות לכיש 5.0	520 תב	680	-29	-5.3	-730

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	381000	44.0	-12000	-3.1	-46.0
אלשר 0.1	6270	15.0	-60	-1.0	-7.0
אלקו 0.25 ש	2951	15.0			-53.0
אלקו 0.25 ב	2955				+30.0
אלקטרה 0.1	14345	7.0			+20.0
אלקטרה א 0.5	6100 תב	111	-400	-6.2	-233
אלרון 3.0	315000	4.0	-5000	-1.6	-5.0
אריח 0.02ש"ח	26550	115	-250	-.9	-115
כלל תעש אלקטרו'	2019	1148	-1	-.1	-130
ספקטרונים 1.0	2020	452			-110
ספקטרונים 5.0	1330	1934	+30	+2.3	+1469
פרינבגר 1.0	2106	273			-20.0
פרינבגר 5.0	1160	650	-30	-2.5	-600
ציקלון 1.0ש"ח	2510	25.0	+20	+.8	+35.0
ציקלון 5.0ש"ח	1040	313	-10	-1.0	-175
קבוטרין אילר 1.	4800	98.0	-250	-5.0	-126
קבוטרין אילר 5.	3140	32.0			-32.0
ת.א.ת. 1.0	4002	124	+10	+.3	+16.0
ת.א.ת. 5.0	1540	455			-439
ת.א.ת. אופ 1	13321	28.0	+300	+2.3	+58.0
תדיאה 1.0	5330				

מוצרי בניה

א.פ. כלל בנין 1.	745	2315			-1411
א.פ. אופציה א'	342	10895	-18	-5.0	-27831
א.פ. אג"ח סד א	93.5	184135			+12065
אלקול 5.0	11099	43.0			+9.0
אקרשטיין 1.0	1610	736	-50	-3.0	-1198
אקרשטיין 5.0	1190	126			+76.0
בטון תדיר 1.0	10200				
בטון תדיר 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
בר-טן 1.0	1100	41.0	+13	+1.2	+144
בר-טן 5.0	368	200	-16	-4.2	-750
טרומאסבסט 1.0	7099	3.0	-258	-3.5	
טרומאסבסט 5.0	2401	260			-198
מ.ל.ב. 1.0	930	70.0			-5.0
מ.ל.ב. 5.0	547 תב	608	-38	-6.5	-608
מחזור השק בנעש	4200	215	-180	-4.1	-202
מנחריקה ולבנן 1	--- הפסקת מסחר ---				
מנחריקה ולבנן 5	12850				

כימיה, גומי ופלסטיק

אבן 5.0	18000	25.0	+100	+.6	+55.0
איאצם ב 200.0	2549	366	+119	+4.9	+249
גל תעשיות 1.0	11200				+9.0
גל תעשיות 5.0	5450	22.0	-30	-.6	-22.0
דקסטר 1.0	3550	64.0	+50	+1.4	+34.0
דשנים 0.1	5352 מ		-281	-5.0	-170
דשנים 0.5	1272	600	+26	+2.1	+92.0
חיפה כימיקל 10.0	795	1390	-4	-.5	-1998
טבע ש	50450	103	+200	+.4	+50.0
טבע אופ 4	44700	10.0	-800	-1.8	-38.0
לייבסקי 1.0	1380	27.0	+47	+3.5	+27.0
ים המלח 0.1	14650	554	-50	-.3	-344
פטרוכימיים 10.0	510	8700	-10	-1.9	-8286
מקסימה 1.0	7700				
מקסימה 5.0	2450	140	-60	-2.4	-457
נקה כימיקל 1.0	3100 תב	115	-200	-6.1	-115
כנו 1.0	8960				+2.0
כנו 5.0	5400	42.0	+100	+1.9	+30.0
קים כימיקל 1.0	6120	57.0			-16.0
ת.נ.ל. 1.0	4000	100	+1		+45.0
ת.נ.ל. 5.0	3252 תב	80.0	-248	-7.1	-181
תיא 5.0	7101	41.0			-25.0
פרוטארום 10.0	9100				+8.0
תרד א 5.0	4000	117	-100	-2.4	-166

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	5099	16.0			-13.0
דפרון 5.0	2782	3.0	+1		+3.0
ח.ג.ל. 1.0	7959	373	+199	+2.6	+448
יאה 1.0	3400				
לבידי אשקלון 1.	404 תב	4928	-44	-9.8	-6892
לבידי אשקלון אופ1	670 תב	400	-68	-9.2	-550
ללון ב 0.5	22401				
מפעלי נייר 10.0	193200	115	-3800	-1.9	-113
סקטורית 1.0	3180	352	+130	+4.3	+1227
רים 0.1	4600	80.0	+100	+2.2	+80.0
רים 0.4	2410	63.0	+60	+2.6	+43.0
תפל ב 0.2	10700	51.0	-60	-.6	-1.0

תעשיות שונות

אגרין 1.0	3660	202			+65.0
אגרין 5.0	2000	37.0			-37.0
הכישה ואד 1.0	8379	1.0	-1		-1.0
פולק 1.0ש"ח	7150	46.0	-200	-2.7	-101
פולק 5.0ש"ח	3980	30.0	-120	-2.9	-95.0

השקעות תעשיה

כיתורים 0.1	6140	120	-200	-3.2	-295
כור 1.0	4600000	.1	-80000	-1.7	
כלל תעשיות 1.0	1235	3393	-10	-.8	-3885
כאשרי	420	985	-15	-3.5	-2885

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אמפיק ש	4550	67.0	-60	-1.3	-211
אידיבי פתוח 2.0	3470	902	-30	-.9	-358
אינקוט 0.1	1509	322	-2	-.1	-195
אינקוט 0.5	755	372	-15	-2.0	-142
אלוני ש	6400	35.0	+100	+1.6	+37.0
אלוני ב	6550				
אלרן ש	2500	329	-80	-3.1	-403
אלרן ב	2830	120			-75.0
אמשר בכ' 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אפיק 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
אפיק 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
גולה 1.0	1280				
חברה לישראל 1.0	--- הפסקת מסחר ---				
חברה לישראל 5.0	--- הפסקת מסחר ---				
חלפסון 0.1	116000				
חלפסון 1.0 ש	23200	18.0			-3.0
אמסא א 0.5	11012	20.0			-16.0
פועלים השק ש	4990	335	+150	+3.1	+168
לאומי השק 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
דיסקונט השק ש	2130	1003	-10	-.5	-149
בורור השק ש	15278	44.0	-300	-1.9	-109
מור השק אגח 124	10020				
הדרן 1.0	1777	100	+17	+1.0	+5.0
הדרן 5.0	653	1418	-27	-4.0	-2020
ישום החזקות בעמ	248	38074	+5	+2.1	+31520
יצוא ש	9550	85.0	-30	-.3	-135
ירדן א 0.1	4240	647	+183	+4.5	+753
כלל ישראל 10.0	700	5135	-20	-2.8	-7071
כלל ישראל 50.0	622	161	-1	-.2	-87.0
לנדיק 0.1	8407	14.0	+400	+5.0	+64.0
לנדיק 0.5	2495	50.0	-80	-3.1	-148
מגור 0.1	756 תב	6603	+69	+10.0	+8281
מגור א 0.5	464 תב	4076	+42	+10.0	+9736
עוז השק ב 0.1	--- הפסקת מסחר ---				
עוז השק ג 0.5	--- הפסקת מסחר ---				
פז השק ש	5350	304	-211	-3.8	-318
סמה א 0.1	9481	55.0	-19	-.2	-28.0
סמה 0.5	4850	109	-80	-1.6	-443
פריון ב 2.5	3000	454	-43	-1.4	-34.0

מחקר ופיתוח

אמבעים מתוחכמים	--- הפסקת מסחר ---				
גליל טכנולוגיות	464	2111			-1231

דלק ונפט

דלק חיפושים1.0	3560	439	-140	-3.8	-174
דלק חיפושינפט.5	1670	1257			+217
דלק נפט אופ 2	1025	3362	-74	-6.7	-3731
פז חיפושי נפט	12650	12.0	-150	-1.2	-27.0
סראויל 1.0	1803 תב	54.0	-110	-5.8	-186
סראויל 5.0	930	200	+15	+1.6	+200
י.נ.א.ל. 5.0	1405	1043	+5	+.4	+80.0
מ.ג.ג. 1.0	2800	108	+40	+1.5	+262
מ.ג.ג. 5.0	1285	605	+50	+4.1	+838
סראויל ב 0.3	4100	377			+32.0
צפון אמרק נפט 1.	255	1194			-478
צפון אמרק נפט 5.	165.0	629			+4187
צפון אמריקה אופ 2	450	402	+32	+7.7	+438
נפטא ש	1840000	2.0			

נסחרות במט"ח

גזית מ	250	800	+7	+2.9	

שערי מטבע חוץ ביום 17.7.86

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.002	1.46	1.53	1.45	1.53	1.46	1.53	[illegible]	1.5025	1.4847	1.5033	1.4847	1.5024	1.4939
1 לירה שטרלינג	-0.005	2.20	2.30	2.20	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2.2677	2.2411	2.2690	2.2419	2.2701	2.2550
1 מרק גרמני	-0.007	0.65	0.71	0.66	0.71	0.66	0.71	[illegible]	0.6958	0.6914	0.7000	0.6901	0.6957	0.6952
1 פרנק צרפתי	-0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.21	0.22	[illegible]	0.2165	0.2137	0.2164	0.2156	0.2162	0.2152
1 פלורין הולנדי	-0.003	0.60	0.63	0.60	0.63	0.60	0.63	0.6125	0.6205	0.6135	0.6212	0.6121	0.6198	0.6168
1 פרנק שוויצרי	-0.002	0.54	0.55	0.54	0.58	0.53	0.58	0.5505	0.8612	0.5507	0.5613	0.5505	0.5612	0.8557
1 כתר שוודי	+0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.20	0.22	0.2107	0.2133	0.2109	0.2135	0.2105	0.2131	0.2119
1 כתר נורבגי	+0.001	0.20	0.21	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1990	0.2015	0.1991	0.2016	0.1989	0.2014	0.2003
1 כתר דני	+0.001	0.18	0.19	0.18	0.19	0.18	0.19	0.1644	0.1567	0.1643	0.1666	0.1643	0.1666	0.1657
1 מרק פיני	+0.001	0.29	0.30	0.28	0.30	0.28	0.30	0.2933	0.2970	0.2935	0.2972	0.2934	0.2970	0.2954
1 דולר קנדי	-0.001	1.06	1.11	1.06	1.11	1.06	1.11	1.0802	1.0937	1.0809	1.0944	1.0783	1.0918	1.0867
1 דולר אוסטרלי	-0.003	0.56	0.97	0.91	0.98	0.91	0.98	0.9432	0.9550	0.9446	0.9564	0.9432	0.9550	0.9497
1 רנד דרא"פ	+0.002	0.45	0.50	0.34	0.58	0.36	0.50	0.5766	0.5838	0.5746	0.5818	0.5761	0.5833	0.5804
10 פרנקים בלגיים	-0.001	0.33	0.34	0.32	0.34	0.32	0.34	0.3313	0.3354	0.3352	0.3394	0.3346	0.3388	0.3368
10 שילינג אוסטרי	+0.003	0.97	1.01	0.97	1.01	0.96	1.01	0.9823	0.9946	0.9825	0.9947	0.9826	0.9949	0.9884
(100) לירטות איטלקיות	+0.004	0.98	1.04	0.96	1.05	0.98	1.05	1.0052	1.0178	1.0045	1.0171	1.0038	1.0165	1.0119
(100) ינים יפאניים	-0.011	0.93	0.97	0.93	0.97	0.93	0.97	0.9447	0.9566	0.9439	0.9557	0.9445	0.9563	0.9506
1 דינר ירדני	+0.006	4.26	4.52	4.06	4.14	4.08	4.32	—	—	—	—	—	—	4.2382
10 [illegible]	-0.002	—	—	—	—	0.20	0.30	—	—	—	—	—	—	0.3644
1 לירה מצרית	-0.001	0.79	0.84	0.78	0.83	0.76	0.82	—	—	—	—	—	—	0.8082

דולר יציג: 1.4917 **דולר נוסעים:** 1.77 **דולר שחור:** 1.58–1.59

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנק
4% מלווה (ע"100% הצמדה)		
ש4001	590000.0	
ש4002	535479.0	
ש4003	525302.0	
ש4004	509339.0	
4.25% מלווה מדינה (שגיא)		
ק-301 תשואה 3.38%		
4101	306.3	+.1
ק-302 תשואה 4.27%		
4102	116.2	-1.1
4103	114.7	-1.1
4104	110.9	-1.1
ק-311 תשואה 4.71%		
4201	100.6	+.1
4202	98.7	+.1
4203	96.7	
4204	93.3	+.1
4205	91.4	
ק-321 תשואה 4.33%		
4301	110.7	+.1
4302	105.4	+.1
4303	104.5	
4304	102.8	+.1
3% מלווה מדינה (גליל)		
ק-201א תשואה 2.55%		
ש3601	33255.0	-36.0
ק-201ב תשואה 2.52%		
ש3602	30689.0	+14.0
ק-2027 א תשואה 2.36%		
ש3603	29298.0	-325.0
ק-2202 תשואה 2.65%		
3604	26018.0	-212.0
ק-203א תשואה 3.07%		
ש3605	23353.0	-146.0
ק-203ב תשואה 2.77%		
ש3606	22262.0	+210.0
ק-203 ג' תשואה 2.74%		
ש3607	20712.0	-93.0
ק-203 תשואה 2.57%		
ש3608	19739.0	-217.0
ק-204 תשואה 2.60%		
ש3609	18774.0	+50.0
ש3610	16931.0	+46.0
ש3611	16354.0	+45.0
ש3612	15877.0	+44.0
ק-205 תשואה 2.48%		
ש3613	15022.0	+8.0
ש3614	14420.0	+7.0
ש3615	13580.0	+7.0
ש3616	12432.0	+7.0
ק-206 תשואה 2.61%		
ש3617	11651.0	+6.0
ש3618	11056.0	+6.0
ש3619	10173.0	+5.0
ק-207 תשואה 2.64%		
ש3620	9600.0	+6.0
ש3621	9119.0	+5.0
ש3622	8222.0	+4.0
ק-208 תשואה 2.71%		
ש3623	7691.0	+45.0
ש3624	7241.0	+43.0
ק-209 תשואה 2.68%		
ש3625	6627.0	+4.0
ש3626	6129.0	+2.0
ש3627	5800.0	+3.0
ק-210 תשואה 2.82%		
ש3628	5297.0	+3.0
ש3629	4962.0	+2.0
ש3630	4691.0	+3.0
ק-211 תשואה 2.89%		
ש3631	4291.0	+2.0
ש3632	4040.0	+2.0
ש3633	3816.0	+2.0
ק-212 תשואה 2.80%		
3634	3380.0	-50.0
ש3635	3196.0	-48.0
ש3636	3077.0	-48.0
ק-213 תשואה 2.78%		
ש3637	2893.0	+20.0
ש3638	2694.0	+19.0
ש3639	2516.0	+17.0
ק-214 תשואה 2.92%		
ש3640	2054.0	+1.0
ש3641	1780.0	+1.0
ק-215 תשואה 2.90%		
3642	1595.0	-17.0
ש3643	1382.0	-15.0
ק-216 תשואה 2.41%		
3644	1274.0	+24.0
3645	1149.0	+22.0
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-341 תשואה 4.74%		
3826	95.4	+.2
3827	93.6	+.3
3828	90.2	+.2
3829	88.4	+.2
ק-251 תשואה 4.20%		
3701	893.6	-25.9
ק-252 תשואה 4.27%		
3702	680.5	-6.3
ק-253 תשואה 4.36%		
3703	598.8	+12.6
3704	528.4	+11.0
ק-261 תשואה 4.60%		
3751	273.5	-6.2
ק-262 תשואה 4.63%		
3752	106.3	-.2
3753	105.1	-.2
ק-263 תשואה 4.82%		
3754	93.9	+.1
3755	90.2	
3756	87.0	
3757	85.3	+.1
ק-271 תשואה 4.69%		
3901	101.2	+.1
3902	96.3	
3903	95.5	
3904	93.9	
4% מלווה פיתוח (90% הצמדה)		
ש3109	246400.0	+2400.0
ש3110	247500.0	+500.0
ש3111	241400.0	+1510.0
ש3112	235000.0	
ש3113	235000.0	
ש3114	231300.0	
ש3115	226500.0	
ש3116	219900.0	+200.0
ש3117	229000.0	
ש3118	221500.0	-800.0
7%-6%-4% מלווה פיתוח ומדינה (80% הצמדה)		
ש3201	192500.0	
ש3202	194000.0	
ש3203	193200.0	+700.0
ש3204	185400.0	
ש3205	183100.0	
ש3206	180300.0	
ש3210	177000.0	
ש3211	171500.0	
ש3212	169500.0	
ש3213	161300.0	
ש3214	159000.0	
6%		
ש3501	157000.0	-1000.0
ש3502	157000.0	
ש3503	140500.0	
ש3504	139600.0	
ש3505	135715.0	
7%		
ק-701 תשואה 2.75%		
ש3521	134085.0	-175.0
ש3524	121554.0	-183.0
ק-702 תשואה 2.70%		
ש3522	128872.0	-130.0
ש3523	121794.0	-134.0
ק-703 תשואה 2.87%		
ש3525	118978.0	+63.0
ש3526	118829.0	+63.0
ש3527	116462.0	+62.0
ש3528	113418.0	+60.0
ק-704 תשואה 2.85%		
ש3529	113260.0	+52.0
ש3530	110615.0	+50.0
ש3531	115223.0	+61.0
ש3532	111851.0	+60.0
ש3533	111712.0	+59.0
ש3534	105362.0	+57.0
ק-705 תשואה 2.80%		
ש3535	105625.0	-32.0
ש3539	99513.0	-34.0
ק-706 תשואה 2.87%		
ש3536	105356.0	-77.0
ש3537	105243.0	-77.0
ש3538	99060.0	-75.0
ש3540	98883.0	-77.0
ש3541	95547.0	-74.0
ש3542	95427.0	-79.0
ש3543	90779.0	-75.0
ק-707 תשואה 2.91%		
ש3544	90824.0	+48.0
ש3546	88594.0	+47.0
ש3547	88404.0	+47.0
ש3548	88309.0	+47.0
ש3550	83699.0	+45.0
ש3551	83384.0	+45.0
ק-708 תשואה 2.91%		
ש3545	88375.0	+48.0
ש3549	83491.0	+45.0
ש3552	76642.0	+41.0
ש3554	76502.0	+41.0
ש3555	76502.0	+41.0
ק-709 תשואה 2.90%		
ש3553	76249.0	+40.0
ש3571	66149.0	+35.0
ק-710 תשואה 2.89%		
ש3556	72944.0	+57.0
ש3558	72852.0	+58.0
ש3559	70279.0	+57.0
ש3560	66524.0	+54.0
ש3561	66345.0	+53.0
ק-711 תשואה 2.83%		
ש3557	73519.0	+58.0
ש3572	66875.0	+49.0
ק-712 תשואה 2.87%		
ש3573	66441.0	-291.0
ש3574	61268.0	-268.0
ש3577	63884.0	-270.0
ש3578	59022.0	-251.0
ק-713 תשואה 2.90%		
ש3575	61018.0	+27.0
ש3576	60854.0	+27.0
ש3579	58624.0	+31.0
ק-714 תשואה 2.92%		
ש3580	54535.0	-319.0
ש3581	49604.0	-299.0
ש3582	45754.0	-283.0
ש3583	42528.0	-271.0
ק-715 תשואה 2.90%		
ש3584	40479.0	-82.0
ש3585	38386.0	-81.0
ש3586	34767.0	-75.0
ש3588	34723.0	-77.0
ק-716 תשואה 2.93%		
ש3587	34818.0	-29.0
ש3591	31732.0	-28.0
ש3592	31698.0	-28.0
ש3593	31647.0	-28.0
ק-717 תשואה 2.88%		
ש3589	31726.0	+61.0
ש3594	30252.0	+59.0
ש3596	28916.0	+57.0
ש3597	28823.0	+57.0
ק-718 תשואה 2.88%		
ש3590	31606.0	+38.0
ש3595	30122.0	+37.0
5% מלווה פיתוח המדינה [illegible]		
ק-101 תשואה 2.62%		
ש2001	130709.0	-413.0
ש2002	130360.0	-416.0
ק-102 תשואה 2.90%		
ש2003	125374.0	+647.0
ק-103 תשואה 2.98%		
ש2004	125866.0	+466.0
ק-104 תשואה 2.98%		
ש2005	118314.0	+487.0
ש2006	118156.0	+506.0
ש2007	115887.0	+497.0
ק-105 תשואה 2.94%		
ש2008	115156.0	+182.0
ש2012	112714.0	+183.0
ש2015	109822.0	+184.0
ק-106 תשואה 2.82%		
ש2009	116625.0	+62.0
ק-107 תשואה 3.02%		
ש2010	115588.0	+62.0
ש2011	113345.0	+61.0
ש2013	113252.0	+61.0
ש2014	110370.0	+60.0
ק-108 תשואה 2.80%		
ש2016	111526.0	+484.0
ש2018	108675.0	+482.0
ש2021	108589.0	+496.0
ק-109 תשואה 3.00%		
ש2017	107629.0	+49.0
ש2019	110841.0	+60.0
ש2020	107596.0	+58.0
ק-110 תשואה 2.53%		
ש2022	102330.0	+835.0
ק-111 תשואה 3.03%		
ש2023	101965.0	-245.0
ק-112 תשואה 2.74%		
ש2024	95841.0	+888.0
ש2027	92451.0	+886.0
ש2031	85610.0	+878.0
ק-113 תשואה 2.90%		
ש2025	96062.0	+51.0
ש2026	95751.0	+51.0
ק-114 תשואה 2.48%		
ש2028	93488.0	+49.0
ש2030	88946.0	+46.0
ק-115 תשואה 2.80%		
ש2029	87726.0	+631.0
ש2033	80778.0	+616.0
ש2035	74151.0	+584.0
ק-116 תשואה 2.93%		
ש2032	85711.0	+45.0
ש2034	80974.0	+43.0
ש2036	74330.0	+40.0
ק-117 תשואה 1.98%		
ש2037	72087.0	+37.0
ש2052	60646.0	+28.0
ק-118 תשואה 2.80%		
ש2038	71028.0	+226.0
ש2040	68401.0	+224.0
2051	64716.0	+217.0
ק-119 תשואה 2.46%		
ש2039	68601.0	+36.0
ש2041	64957.0	+34.0
ק-120 תשואה 2.18%		
ש2053	60660.0	+27.0
ק-121 תשואה -0.59%		
ש2054	62316.0	+1703.0
ש2056	57824.0	+1623.0
ש2058	52746.0	+1519.0
ש2060	48795.0	+1442.0
ק-122 תשואה 0.87%		
ש2055	60108.0	+28.0
ש2057	55709.0	+27.0
ש2059	50731.0	+24.0
ק-125א תשואה 1.23%		
ש2061	35152.0	+17.0
ק-123ב תשואה 1.16%		
ש2062	32194.0	+15.0
ק-123ג תשואה 1.44%		
ש2063	30409.0	+15.0
חלים		
ב 17	104.6	-1.5
ב 18	102.4	-.2
ב 19	102.0	
ב 20	102.0	-1.0
ב 21	102.0	-2.0
פריון 21	103.0	07/07/86
ב 22	102.5	
ב 23	97.0	+1.5
ש24	94.0	+1.6
ש25	97.5	16/07/86
ש26	96.2	-1.2
ש27	95.0	
ש28	92.0	-1.0
ש29	92.5	16/07/86
ש30	100.0	+2.0
ש31	101.0	+.5
32	97.3	16/07/86
33	95.6	10/07/86
2	94.9	
34 פר"ג	102.5	-.5
אגרות חוב בלתי מוגבלות בבנק		
אמפל ב	100.0	01/07/86
ישראל 11	98.5	25/06/86
ישראל 12	98.3	25/06/86
ישראל 13	95.1	29/06/86
ישראל 14	95.7	26/06/86
מבי"ב ש24	90.0	16/07/86
מבי"ב ש25	88.0	25/06/86
מבי"ב ש26	88.3	25/06/86
מבי"ב ש28	88.8	01/07/86
מבי"ב ש30	84.6	09/07/86
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
ק-601 תשואה 5.50%		
סד' 2501	155.2	+.3
סד' 2502	152.6	+.3
סד' 2503	147.7	+.3
ק-602 תשואה 5.55%		
סד' 2504	147.0	+.4
סד' 2505	141.4	+.4
ק-603 תשואה 5.76%		
סד' 2506	136.4	-.1
סד' 2507	131.6	-.2
ק-604 תשואה -0.07%		
סד' 2508	110.0	+3.3
[illegible]-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 7.02%		
7001	240.7	-6.6
7002	233.4	-6.4
ק-902 תשואה 7.65%		
7003	219.0	-1.3
7004	202.1	-1.1
ק-903 תשואה 7.30%		
7005	197.2	-3.9
ק-904 תשואה 7.40%		
7006	185.3	+1.4
ק-905 תשואה 7.67%		
7007	171.4	-1.8
7008	162.9	-1.7
ק-906 תשואה 7.40%		
7009	159.1	+.3
ק-907 תשואה 7.68%		
7010	148.9	-.7
ק-908 תשואה 7.70%		
7011	140.7	-1.6
7012	135.8	-1.5
ק-909 תשואה 7.38%		
7013	129.6	+.2
ק-910 תשואה 7.47%		
7014	112.6	+1.0
ק-911 תשואה 7.75%		
7015	95.7	-.1
7016	95.1	-.1
7017	94.4	-.1
7018	94.2	-.1
7019	96.6	-.1
7020	94.4	-.1
7021	93.5	-.1
7022	93.2	-.1
ק-951 תשואה 7.55%		
7201	93.3	+.8
7202	94.7	+.8
7203	94.5	+.8
7204	95.0	+.8
7205	95.1	+.8
[illegible]-צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 2.15%		
ש6101	12411.0	+141.0
ק-802 תשואה 2.35%		
ש6102	7531.0	+12.0
ק-803 תשואה 2.40%		
ש6103	6743.0	+77.0
ק-804 תשואה 2.40%		
ש6104	6219.0	+79.0
ש6105	5897.0	+75.0
ק-805 תשואה 2.42%		
ש6106	5710.0	+67.0
ש6107	5498.0	+64.0
ק-806 תשואה 2.60%		
ש6108	3936.0	+54.0
ש6109	3743.0	+53.0
ש6110	3679.0	+53.0
ק-807 תשואה 2.70%		
ש6111	3068.0	+34.0
ש6112	2977.0	+33.8
ק-808 תשואה 2.60%		
ש6113	2044.0	+26.0
ק-821 תשואה 3.10%		
ש6151	810.7	-1.7
ש6152	776.2	-1.5
ק-822 תשואה 3.18%		
ש6153	674.7	+1.0
ש6154	662.9	+1.0
ק-823 תשואה 3.10%		
ש6155	429.1	+.8
ק-824 תשואה 3.13%		
ש6156	349.6	+.6
ק-825 תשואה 3.15%		
ש6157	259.3	-1.0
ש6158	245.8	-.9
ק-826 תשואה 3.08%		
6159	209.1	+.3
ק-827 תשואה 3.15%		
6160	195.1	-.8
6161	188.4	-.7
ק-828 תשואה 2.87%		
6162	176.1	+3.0
ק-829 תשואה 3.18%		
6163	159.6	-2.8
6164	153.2	-2.7
ק-830 תשואה 3.03%		
6165	145.7	-.5
ק-831 תשואה 3.22%		
6166	135.6	-1.4
6167	132.6	-1.4
6168	130.6	-1.4
ק-832 תשואה 3.09%		
סד 6169	124.3	+.2
ק-833 תשואה 3.08%		
6170	117.1	-1.0
ק-834 תשואה 3.10%		
6171	83.6	-2.2
6172	82.5	-2.2
ק-851 תשואה 2.03%		
6801	94.0	+.1
אל-אוס 86	943.0	-3.0
אלביט 85	207.4	-.5
אלרון 85	1220.0	-10.0
אלביט 83	--- הפסקת מסחר ---	
תדיראן 84	95.9	-.1
תדיראן 85	400.1	
סאיטקס 85	800.0	-11.0

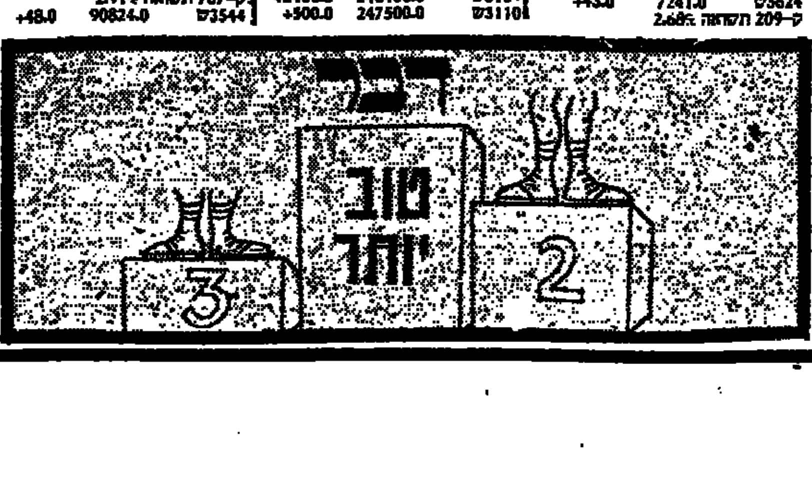

ההסברה – כן שעליו ישוגר ה„לביא"

מאת אריה ארד

ביום ב' הקרוב יגולל ה„לביא" במוסכו לעיני 2,000 מוזמנים מהארץ ומארה"ב ובכך יגיע הפרוייקט השני במחלוקת לשלב חדש בקיומו. מתכנית שעל גבי הנייר ייהפך באחת למטוס של ממש, כזה שבעוד כחודשיים יפרוש כנפיים וימריא וישהה בשמיים 40 דקות. מטוס אמיתי.

כשם שעוד ארוכה הדרך עד שיהיה ה„לביא" מיבצעי, כך אין להניח, שעם גילולו אל רחבת הטקסים יסתיים הוויכוח הנטוש סביבו. אולם מעתה יצטרכו מתנגדי הפרוייקט השאפתני הזה להתחיל להתמודד עם המציאות, לא עם אוסף של שירטוטים; עם נתונים בפועל, לא עם אומדנים ועם הערכות – שכמה מהם לא היו יותר מסברות־כרס מצוצות מהאצבע. „כאשר ימריא המטוס, יהיה מסע־ההסברה, שערכנו לו ב־18 החודשים האחרונים, הכן שעליו ישוגר", אומר דורון סוסליק, ראש מינהל התקשורת בתעשיה האווירית.

התייחסות יצרית

ה„לביא" זכה כמעט מיומו הראשון להתעניינות, שחרגה הרחק מעבר למה שמקובל לגבי פרוייקט טכנולוגי – שככלות הכל נמדד בטיבו, בתועלתו ובמחירו. המטוס נמדד בכל אלה, אבל גם במדדים של יוקרה אישית, של צבירת כח. לא רק הערכות־מצב מפוכחות, אלא גם רגשות עזים – כאלה המעמעמים לעיתים רישומה של תבונה – כרוכים בדיון הציבורי. עד כדי כך מגיעים הדברים, שלעיתים קרובות כמעט שאי־אפשר לקלף את סערת האהבה–שנאה מעל נימוקים, הנשמעים הגיוניים לכאורה.

כל אלה השתקפו היטב בהתעניינותה של העתונות, כאשר כמה מהכתבים נבלעים הם עצמם בסערת היצרים, השופעת ממקורות המידע שלהם. יש, שבלי משים הפכו לכעין סוכני יחסי ציבור לצד זה או זה. אולי ביום ב' בערב, אל מול המטוס השלם תגיע שעתו של חשבון־נפש בועיד אגפין על חטא שחטאנו בבורות, בפירסום נתונים לא בדוקים, בהישענות על ניתוח מגמתי, בסילסול עובדות, בהעדפת שיקולים זרים, בטיפוח אינטרסים של אחרים.

לא ידעו הנתונים

אחד הקשיים הגדולים ביותר בדעת־הקהל היתה העובדה, שרבים לא ידעו כלל את הנתונים: אמרו וכתבו דברים חסרי־שחר. לא רק עתונאים, אלא גם מדינאים, מלומדים וראשי ציבור נתנו מהלכים לדברים מופרכים מעיקרם, שלא היו ולא נבראו. חלקם גם לא תמיד אפשר להפריך, פעמים כדי לא לגלות סודות לאויב ופעמים כדי לא להרגיז את מי שאסור להרגיז.

כיוון שכך, הוליס סוסליק על תריש עמוק. מראש־הממשלה ומטה, שרים, חברי־כנסת, אנשי הקהיליה הפוליטית והכלכלית, תעשיינים ופרופסורים, פקידים בכירים, עורכי עתונים, עורכי

דורון סוסליק, ראש מינהל התקשורת בתעשיה האווירית

מדורים, כתבים – לא רק אלה שסיקרו את הפרוייקט ישירות יום־יום – הוזלו באים אל שערי התעשיה האווירית. קציני צבא מחילות השדה, הים ואפילו האוויר באו ולפתע החל להתחוור להם, שהדברים אינם פשוטים, כפי שחשבו.

לימוד המשמעויות

תעשיינים למדו מה משמעות הפרוייקט לגבי מפעליהם שלהם; ראשי ההסתדרות הבינו מה השלכותיו על שולחיהם; פוליטיקאים נאלצו לחשוב גם על בוחריהם; כלכלנים, על התועלת שמפיק המשק. גם קצינים נאלצו להתאים חשיבתם למונחים מציאותיים יותר וטייסים למדו, כי אין השד נורא כל כך.

בתוצאות ראשונות היה אפשר להרגיש כבר כעבור חודשים אחדים. פרופסור נודע לכלכלה הזיל מלתקוף את ה„לביא" בעל טור כלכלי בעתון חשוב שינה טעמו והחל משנה את כתיבתו; ח"כים, שהיו כוללים בדבריהם התקפות ארסיות על התכנית כבדרך אגב, החלו מדברים בשבחה; שרים, שהתייחסו אליו בספקנות, מיהרו להרים קולם למענו; קצינים, שחששו מפניו, החלו בוחנים את נתוניהם. כמעט כל מי שביקר בפרוייקט, שינה במשהו את התייחסותו אליו, לאו דווקא מן הקצה אל הקצה, אבל לנימה מאוזנת יותר.

הוויכוח יימשך

אין פירוש הדבר, שההרעשה התיקשורתית תיפסק. גם אין לצפות, שכולם יתמכו מעתה בפרוייקט, שהוא ככלות הכל הגדול, השאפתני והיקר מכל מה שנעשה עד כה בארץ. אולם גם מי ששולל את פיתוח ה„לביא", חייב לדעת במה דברים אמורים. עליו לדעת את המחיר, שישולם לא רק בעד הפרוייקט אלא גם בעד ביטולו. צריך להביא בחשבון לא רק כמה יעלה ה„לביא" אלא גם כמה יהיה צריך לשלם בעד מטוס אחר (שהרי חיל־האוויר ממילא יקנה מאות מטוסים בעשור הבא). מעל לכל צריך לדעת, שהכסף המיועד ל„לביא" לא יוכל לשמש כל מטרה אחרת, מפני שהוא ניתן לפרוייקט זה בלבד. ויש גם להביא בחשבון אילו שיקולים מנחים גורמים זרים, ה„מזהירים" את ישראל מפני הפרוייקט ומנסים לפתותה להפסיקו.

הקרב הזה לא נגמר. הוויכוח על הפרוייקט יימשך בוודאי, עד שיירד אחרון המטוסים מפס־הייצור. אולם בוויכוח הזה, מוטב שנתבסס על עובדות ולא על סברות־כרס או על דעות קדומות או על מיני הערכות רגשניות ויצריות. זאת לפחות השיג אותו מסע־ההסברה, שהגה סוסליק, ואם כן – זו תרומתו לפרוייקט.

משטרות גרמניה סימנו באחרונה את כל גגות הניידות במספרי זיהוי כדי ליצור קשר ברור ביניהן ובין המסוקים הנלווים להן במיבצעים גדולים כמרדפים, חיפושים ופעולות שיטור אחרות. בתצלום נראים סימני הזיהוי שעל ניידות משטרת שטוטגרט – טרנספורטרים, פטאסים וג'טות. „UR" הוא קיצור כינוי של ניידות משטרת שטוטגרט, המכונות בקשר בשם „אורן" (URAN), והמספר המבחין ביניהן. וכך מתנהל הקשר בין ניידת לבין מסוק: „אורן 1/182 כאן עקב (כינוי למסוק – כשמה של ציפור טרף). 830, גש לחורגול 15".

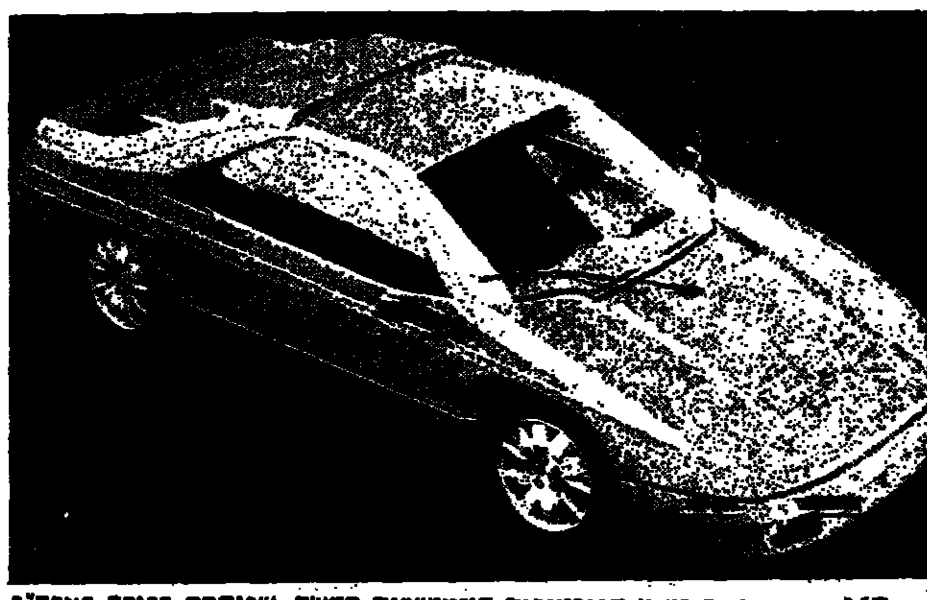
קוברה ME היא מכונית־רעיון ספורטיבית דו־מושבית חדשה, שנפתחה בפורד בארה"ב. במכונית הותקן מנוע 230 PS 2.5 ליטר מסוג DOHC (גל זיזים עילי) בעל 16 שסתומים. „למרות שהקוברה היא מכונית־רעיון, יש בה כל הנדרש ממכונית ספורט ממדרגה ראשונה", אומר סגן־נשיא פורד דונלד קופקה. מנוע ה־2.5 ליטר שבמכונית פותח ממנוע OHC 2.3 טורבו, המורכב בפורד SVO מוסטנג. המהירות המירבית של המנוע הועלתה מ־5,000 ל־8,000 סל"ד. המנוע הוא בעל הזרקת דלק ובקרת מנוע אלקטרוניות וקירור ביניים. הוא מפיק 230 כ"ס ב־6,000 סל"ד, פיתול 38 מק"ג ב־4,000 סל"ד, מגיע למהירות מירבית של 209 קמ"ש ולתאוצה של 6 שניות מ־0 ל־100 קמ"ש. למרות שהקוברה היא מכונית דו־מושבית, היא מציעה שני תאי־מטען נפרדים, מלפנים ומאחור, בתוספת מקום להנחת תיק־יד מאחורי המושבים הקדמיים.

דרושים עקרונות חדשים להקמתן של תחנות־דלק

מאת ח"כ אוריאל לין

בתקופת עבודתי כמנכ"ל משרד־האנרגיה וגם בעת האחרונה כחבר־כנסת בדקתי את נושא הרישוי של תחנות־דלק חדשות. מצאתי, כי אמות־המידה להקמתן, שנקבעו לפני שנים רבות, מיושנות ואינן עונות על צרכי התחבורה בימינו. יתר על כן, תפיסת־היסוד, שעל־פיה גובשו אמות־מידה אלה, מוטעית מעיקרה.

ישראל היא ללא ספק חברה מוטורית בדומה למדינות מערב־אירופה. שירותי תחנות־הדלק חשובים ואמורים לענות על צרכים חיוניים של הנוהגים בדרך. והנה, על־פי התפיסה המקובלת היום אין מאשרים להקים תחנת־דלק בכביש מהיר. הנוסע מתל־אביב לירושלים, למשל, צריך למלא את המיכל באחת מתחנות־הדלק בתל־אביב או בתחנת־הדלק בנמל בן־גוריון. בכל מקרה, פירוש הדבר סטיה ממסלול נסיעתו והכבדה מיותרת על התעבורה בשעות העומס.

לא מיפגע בטיחותי

הקמת תחנות־דלק בצידי הכבישים המהירים אינה מיפגע בטיחותי והיא מקובלת בכל ארצות המערב. דרושים רק נתיבי כניסה ויציאה מתאימים. הנהג יכול לעצור, לתדלק, לפוש, להתרענן מעט, לבדוק את בטיחות הרכב ולהמשיך בדרכו, בלי שיסטה ממנה. אין כל סיבה, שבישראל לא יהיו יותר תחנות־דלק; שהשירותים לנהג לא יהיו טובים יותר; שלא תגבר התחרות על מתן שירותים טובים.

המסלול לאישור הקמתה של תחנת־דלק יוצא דופן בארכו, אפילו במיבנה המסורבל של המינהל בישראל. אישורן של לא פחות משמונה רשויות נדרש לצורך זה. ידועים מקרים, שאישור הרשיון ארך עשר שנים ויותר, לעיתים הרבה יותר.

אני מציע, איפוא, ששר־הפנים, שבסמכותו מצוי נושא התיכנון, יזום הקמתה של ועדת־מומחים, שתתאים לצרכים את עקרונות הרישוי הדרושים הליכיו לקראת הקמתן של תחנות־דלק.

„שגריר" תשרת מבוטחי „הפניקס"

מאת רחמים בז

הסכם לשיתוף פעולה בין חברת הגרירה „שגריר" וחברת הביטוח „הפניקס" נחתם השבוע. על־פי ההסכם תכלול כל חבילה משלימה לרכב שירותי גרירה ושירותי דרך של „שגריר".

לקראת ההסכם בוצעה היערכות מיוחדת של „שגריר" לקליטת עשרות אלפי המנויים, שיתוספו לחברה. בין השאר תוגברו כל מוקדי השירות וצי הגוררים.

„שגריר" מנהלת בימים אלה מו"מ עם חברות ביטוח נוספות בדבר שיתוף פעולה דומה.

191.5 מיליון דולר – מחיר התאונות אשתקד

מאת אלי חביב

העלות הכוללת של תאונות־דרכים עם נפגעים אשתקד נאמדת ב־191.5 מיליון דולר. זו העלות הגבוהה ביותר מאז אמצע שנות השישים. עלות התאונות לק"מ/כביש בשנה מגיעה במקומות הקשים ביותר ל־200 אלף דולר.

נתונים אלו עולים ממחקרם של ד"ר משה בקר וד"ר יהושע כהן בטכניון. המחקר מתייחס לאפשרויות יישום מדדי נזק כלכלי של תאונות־דרכים. העלות הכוללת של התאונות נמדדה בתחומי הקו הירוק בלבד ואינה כוללת תאונות צבאיות, אלא אם כן היה מעורב בהן רכב אזרחי.

מתוך העלות הכוללת לשנת 1985, היה מחיר התאונות העירוניות 82.8 מיליון דולר והתאונות הבין־עירוניות 108.7 מיליון דולר. העלות הממוצעת לתאונה עירונית הסתכמה ב־42,500 דולר ולתאונה בין־עירונית, ב־8,120 דולר.

השכרת רכב לנכים

מכוניות, שהותאמו במיוחד למוגבלים בגפיים התחתונות, מוצעות להשכרה בחברת „הרץ". המכוניות המותאמות לנכים מוצעות בספרד בארה"ב, בבריטניה, באירלנד ובשווייץ. בכוונת „הרץ" להרחיב שירותיה לנכים גם לארצות נוספות. המכוניות המוצעות לנכים כוללות פורד פייסטה ופולקסווגן פאסאט.

צ'צ'יק צורף להנהלת איגוד יבואני הרכב

ישראל (איזיה) צ'צ'יק צורף להנהלת איגוד יבואני הרכב. מליאת האיגוד החליטה על כך פה אחד בישיבתה האחרונה.

צ'צ'יק מנהל זה שנתיים את חברת צ'מפיון מוטורס, יבואני פולקסווגן־אודי בישראל.

חלום הנופש ★ פלמחים ★ נס הרים ★ מלון קמפינג ★ בידור ★ ספורט ★ אירועים

זילבה אילן בע"מ – כפרי נופש וקמפינג

חלום הנופש הישראלי
3 אפשרויות נופש חלומיות לבחירתך

1
חופשה 5 כוכבים על גלגלים
מלון קמפינג נייד
(בשיתוף "חגור" תעשיות תיקים, ספורט ומחנאות)

חופשה מסוג שונה עם הלהיט החדש מלון קמפינג נייד. מעתה תוכלו לצאת לחופשה בכל מקום בארץ, כשאתם לוקחים עמכם ציוד נופש מלא במכוניתכם.

הציוד מטיב מעולה, מתאים ל־4 נפשות וניתן לנשיאה על גגון מכונית כפול ב־2 מארזים קלים וניידים.

הציוד כולל:
■ אוהל חדמון מפואר (3x3) מתוצרת „חגור" ■ 4 מיטות ■ (4 מזרונים משולבים ב־4 שקי שינה) ■ 2 כסאות נוח ■ 4 כסאות רגילים ■ שולחן ■ שמשיה ■ מזוודות גריל ■ בירת גריל כפולה ■ אמבטי ואודה ■ תיק עזרה ראשונה ■ כלים להקמת האהל ■ גלגל הצלה.

מתאים למוסדות, קיבוצים ומושבים, ועדי עובדים הנוגעים לקניה או לשכירות במוסכו

סוכן ראשי באילת: שור, מרכז סולל בונה שד' התמרים 477/1, 75005, 05975553

הזמנות: במשרד הראשי תל־אביב טל. (03)296351/2

3 אפשרויות לבחירתכם
רכישת הציוד בתוך מבצע – 1699 ש"ח
או ב־4 תשלומים שווים של – 479 ש"ח
שכירת הציוד עם אפשרות לרכישה במכוניתכם לשבוע – 250 ש"ח
שכירת הציוד + רכב צמוד (מגבת A) – לשבוע בשיתוף „אוויס" – השכרת רכב – 620 ש"ח
(קילומטרז' חופשי, לא כולל דלק וביטוח)

מלון קמפינג נייד, כולל את כל הציוד לנופש

2
כיף חיים בפלמחים
כפר הנופש פלמחים
★ במחזורים של 3 ו־4 ימים ★

[illegible]

בואו לקחת חלק בנופש ים־תיכוני, על חוף ימה המקסים של פלמחים, במקום שהוא מרכז חי ותוסס של כיופים:
■ מגורים בביתני נופש
■ צוות מדריכים מעולה
■ חמש ארוחות ביום, תפריט עשיר ומגוון

אטרקציה!
רכיבה מודרכת על סוסים וסוסי פוני

גלשנים ■ משחקי כדור ■ מחול אירובי ■ ריקודי עם ועמים ■ שירה בציבור ■ מוזיאון ארכיאולוגי ■ סיורים בקיבוץ ■ סרטים ■ קשת וחץ ■ מגלשות

הזמנות:
כפר הנופש פלמחים
בקיבוץ פלמחים
טל. 64–(03)958958
במשרד הראשי תל־אביב טל. (03)296351/2

מוריאל תקשורת

כפר הנופש פלמחים אל מול החוף המקסים

3
נס־הרים שלווה בנוף מקסים
מרכז הנופש והבידור נס־הרים

[illegible]

יום של כיף במקום היפה ביותר בארץ ליד מערת הנטיפים - בהרי ירושלים. קחו את משפחתכם, במרחק נסיעה קצר מירושלים ומהשפלה ובואו לבלות במרכז נופש בלב שמורת טבע (עם או בלי לינה).
■ נופש באווירה כפרית ■ בריכה מקסימה
■ בריכת ילדים ■ משחקי כדור ■ מגלשות מים ספירלה וקמיקז ■ פינת משחקים לילדים
■ מסעדה יהודית (מתקבלות הזמנות לארועים ומסיבות)

[illegible]

נס הרים – מרכז נופש בלב שמורת טבע

הזמנות:
נס־הרים, טל' 02־914170, 02־914171
ובמשרד הראשי תל־אביב 2 03־296351

המשרד הראשי:
אל 7
מפעלי תחנאות וקיט בע"מ
רחוב אליהו ספיר 14, תל־אביב
טלפון 2/1־(03)296351

אורט ישראל
דרושים

מורים, מהנדסים, הנדסאים
למכללה למקצועות אורט
רח' ... ע. טל' 065-97228
* **מהנדס/הנדסאי חשמל** (מלא משרה)
* **מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה** (מלא משרה)
* **מהנדס/הנדסאי מכניקה** (להוראה ולריכוז (משרה וחצי))
* **מהנדס/הנדסאי מחשבים** (חצי משרה)
* **יועצת חינוכית** (חצי משרה)

בית שאן
לתיכון מקיף דתי אורט
ת.ד. 25 (10500) טל' 065-86043 (מנהל בקרים — כפר אסיאג שיכון ב' 2028/29)

מורים למקצועות:
* אנגלית
* מתימטיקה
* אופנה
* חשמל
* מכניקה
* ייעוץ (שליש משרה)

למעסק קדש ברנע
ליד מסוף ניצנה
דרושות
מטפלות לגיל הרך
למשך שנה
עם נסיון קודם. עבודה מידית
77278, 057-79107 מיום א'

המועצה המקומית **אור-יהודה**
דרושים
גננים מוסמכים
* בעלי יכולת להפעלת צוות עובדים
* בוגרי בתי ספר לגננות ושתלנות
* עד גיל 35
נא לקבוע מועד לראיון אצל
תקוה טל' 348408
יש להצטייד בתעודות ובתולדות חיים בקיצור בכתב יד.
יצחק בוכובזה ע"ד
ראש המועצה

לבימ"ל ייחודי בענף המתכת
בקרית-אריה בפתח-תקוה
דרוש
מנהל ייצור/עבודה
* נסיון מוכח של 3 שנים לפחות
טל. 03-9227349 03-9224464

דרושה
מזכירה
במחלקת הקרקעות

דרישות התפקיד:
— השכלה תיכונית של 12 שנות לימוד.
— ידע ונסיון בעבודות מזכירות כלליות.
— שליטה טובה ויכולת לקיים יחסי אנוש תקינים.
שעור המשרה:
— חלקית, בימים א'—ה' בשעות 12.00—16.00.
המעוניינות תפנינה למס' 03-297-082 לשולה.

למפעל גדול באזור נתניה
דרוש/ה
מנהל/ת מטבח
לניהול מטבח המפעל
הכישורים: * טבח מוסמך * כושר ניהול צוות עובדים * נסיון של 5 שנים בניהול מטבח גדול * לאחר שרות צבאי.
* * *
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון ועסוקתי קודם לת.ד. 3149 חדרה, 38131
רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל ייענו.
— סודיות מובטחת —

דרוש
שמאי אלמנטרי
מנוסה
(לפחות 3 שנות התמחות)
המסוגל לתפעל סניף עצמאי
של משרד שמאים במרכז הארץ.
נא לפנות בכתב יד מייד
לת.ד. 9126 תל-אביב.
סודיות מלאה מובטחת.

למוסד ממלכתי גדול
בתל-אביב
דרושים:
* מהנדסים
* הנדסאים
לתפקידים בתחום הרכש.
בעלי השכלה בתחומים:
מכונות תעשיה וניהול
אלקטרוניקה.
דרישות התפקיד:
בעל תואר מהנדס או הנדסאי,
לאחר שרות בצה"ל.
● המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 7093 ת"א עבור מס' 524 מיקוד 61086. רק פונים מתאימים ייענו.

למפעל לייצור מיכשור מעבדתי
דרוש
אלקטרונאי
בעל ידע במכשירנות
ונסיון בעבודה.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 43 הרצליה, מיקוד 46100 טלפונים:
052-540247, 052-552182

לחברת בניה בחיפה
דרוש
עגורנאי צריח
— נסיון של 7 שנים לפחות
— העבודה בחיפה
נא לפנות בכתב לת.ד. 1658
חיפה או טלפונית
04-536234-6 לנפתלי.

לחברה תעשייתית גדולה
דרושים
1. מפיץ ארצי - עצמאי
להפצת מוצרים כימיים
לתעשיה עם נסיון שיווקי
בתעשיה, בעל רכב.
מקום מגורים — במרכז הארץ.
2. אקדמאי עם רקע כימי
פנסיונר לעבודה חלקית.
נא לפנות בכתב-יד עם פירוט השכלה ונסיון קודם לת.ד. 44432 חיפה (31444) עבור מס' 100.
— סודיות מובטחת —
המשרות המבוקשות מתייחסות לגברים ונשים — כאחד.

לחברה בענף התחבורה
במרכז הארץ
דרושים:
1. אחראי מוסך
בעל רשיון לניהול מוסך רכב, טרקטורים ומלגזות.
נסיון מוכח של מספר שנים בניהול מוסך. כושר ארגון ויכולת להפעיל אנשים.
2. מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
סוג 3 לפחות.
נסיון של 5 שנים לפחות.
עד גיל 45.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, המלצות, תעודות ונסיון קודם לת.ד. 983 קריה.

לודזיה - רוטקס
דרוש למפעלנו בחולון
אחראי ליחידת הדפוס
נסיון של 3 שנים לפחות בהדפסת משי על גזירים, מומחיות בהתאמת צבעים וגוונים, כושר ניהול צוות עובדים
למפעלנו בבני-ברק
גזרן מנוסה
למוצרי טריקו
לפנות בכתב תוך פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 34 חולון, טל. 807111

פרסומאי/תקציבאי בכיר
בעל השכלה ונסיון רב בשטח הפרסום, לניהול משרד פרסום מתפתח בחיפה. לכתוב קורות חיים ופירוט נסיון קודם ת.ד. 6630 חיפה 31060 עבור דוד.

מחפשים מטפל
(עם רכב)
לחולה לעבודה בשעות לפני-הצהרים
להתקשר למכון מיכאל בין 20—21 בלבד.
טלפון 063-90501 לבקש שלוחה 4235

למפעל תעשייתי עתיר ידע
בקרית-מלאכי
דרושים:
1. רואה חשבון
תאור התפקיד:
ריכוז פעילות הנושאים החשבונאיים במפעל, אחראי על הרישומים החשבונאיים, ניתוח דיווחים ומאזנים.
דרישות התפקיד:
* **רואה חשבון מוסמך או לקראת הסמכה.**
* **עדיפות לבעלי נסיון בארגון תעשייתי.**
# 2. מנהל חשבונות ראשי
תאור התפקיד:
לתפקיד מפתח בצוות המטפל בנושאים חשבונאיים, ריכוז ועיבוד נתונים במסגרת הנה"ח ממוכנת.
דרישות התפקיד:
* **מנהל חשבונות מוסמך** (סוג 3 ומעלה).
* **בעל נסיון בארגון תעשייתי.**
לשתי המשרות 5 ימי עבודה בשבוע, תנאי עבודה ושכר טובים למתאימים.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. *933*, קרית מלאכי *70900* ולציין עבור „מנהל כוח אדם".
המשרות מתאימות למועמדים המתגוררים באזורים: רחובות, אשדוד, קרית-גת וקרית-מלאכי.
המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד.
— סודיות מובטחת —

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז חיצוני קיבוצי מס' מק/5/86
למשרות מפקחי/ות מס באגף מס הכנסה ומס רכוש

אזור ת"א והמרכז (נתניה, כפר סבא, תל-אביב, גוש דן, רמלה, פתח-תקוה רחובות).
אזור הצפון (חיפה, עפולה, צפת, נצרת, חדרה, עכו, נהריה, טבריה).
אזור הדרום (באר שבע, אשקלון).
אזור ירושלים (כולל יהודה ושומרון).

המשרות הן בדרגות ט"ז—י"ט1 של הדירוג האחיד או 4—7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, כן משולמת תוספת שכר בשעור של עד 30% המהווה הסבת שכר מיוחדת לעובדי מסים.
מועמדים בעלי רשיון ישראלי לראיית חשבון שיסיימו את הקורס ואת תקופת הנסיון בהצלחה ישובצו בדרגה 7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, רטרואקטיבית מיום סיום הקורס.
דרישות המשרה:
א. תעודת בגרות, יועדפו מועמדים שסיימו בחינות ביניים בראיית חשבון, או תלמידי האוניברסיטה בחשבונאות, כלכלה או משפטים.
ב. עדיפות לבעלי ידיעות ברמה של סוג 2 בהנהלת חשבונות מטעם משרד העבודה והרווחה.
ג. ידיעה שפות מהמדוברות בארץ.
ד. כושר קיום קשר נאות עם קהל, כושר ניהול משא ומתן.
— המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים בכתב ובעל-פה.
— מועמד שייבחר ייצא לקורס מרוכז אשר יימשך כ-5 חודשים, בתנאי פנימיה, ולאחר מכן לתקופת התמחות.
— המועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה ישובצו ביחידות ויועסקו על פי חוזה מיוחד או מינוי בפועל במשרות של משימה חולפת.
— המועד המשוער להתחלת הקורס — במחצית השניה של חודש נובמבר 1986.
— בהתאם להוראות חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א-1981, כל מקום במכרז בו צויינו המלים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או למועמדות.

*** את פרטי המכרז המלא והמחייב הנ"ל וכן טופסי בקשה ומידע נוסף, ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה, כדלקמן:**
בירושלים, הקריה, בנין ראש הממשלה, חדר 429; בתל-אביב, הקריה, רחוב האלוף קלמן מגן מס' 10; בחיפה, בבית הממשלה, רחוב חסן שוקרי 11; בבאר-שבע, בנין לשכת הבריאות המחוזית, שכונה ד' (צפון), וכן אצל העוזרים למינהל במשרדי השומה והחקירות בכל רחבי הארץ.
* **היום האחרון להגשת הבקשות: יום ד' כ"ג בתמוז התשמ"ו (30.7.86).**

לבית הספר המקיף ע"ש הורוביץ
אורט - כרמיאל
דרוש
מנהל
מועמדים בעלי נסיון מתבקשים לפנות בכתב, בפירוט תולדות-חיים — לפי הכתובת — אורט ישראל, המח' הטכנית-פדגוגית ת.ד. 16087 תל-אביב (61160) עבור „מנהל — כרמיאל".

לחברת מזון גדולה
דרושות
מדגימות / מסדרות סחורה
לעבודה ברשתות השיווק בכל הארץ
* 5 ימי עבודה בשבוע * 5 שעות ביום
* תנאים טובים למתאימות
* כולל תנאים סוציאליים
לפרטים נוספים נא לפנות לשרה
טלפון 03-228673

דרושה
ספרנית
למשרה מלאה
בעלת תעודה בספרנות
ונסיון של 3 שנים לפחות.
לראיון נא לפנות לגב' אריקה בימים א', ב', ד' ה' בין השעות 9.00—13.00, טל' 03-452428, 03-441744

לחברה מובילה בארץ בתחום
פיתוח תכנה להנדסה
דרוש
מהנדס קונסטרוקציות
להדגמה ושיווק תכנה
דרישות:
* נסיון מוכח בתכנון קונסטרוקציות
* נסיון בשימוש במחשב לתכנון — יתרון
* יכולת ביטוי וכושר שכנוע
* כושר לימוד מהיר
* יוזמה ותכונות למאמץ
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לת.ד. 21084 ת"א 61210

לחברת יפאורה — רחובות
דרוש:
סגן מנהח"ש ראשי
לעבודה מעניינת ורבת אתגרים
בחברה דינאמית ובאווירה טובה.
הכישורים המבוקשים:
* מנהל חשבונות מוסמך או רואה חשבון בתחילת דרכו.
* נסיון בניהול צוות עובדים (רצוי בתעשיה).
* עדיפות למועמדים שמקום מגוריהם בסביבה.
* תנאים טובים וסודיות מובטחת.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 11024, תל-אביב מיקוד 61110 ולציין ע"ג המעטפה „משרה מס' 1185".

אנטן תקשורת בע"מ
דרושים
1. עובדי רום
מיומנים לעבודה בכל חלקי הארץ
לאחר שרות צבאי
2. פקידה
בעלת רקע צבאי כסמלת מבצעים.
3. מסגר
בעל נסיון ויכולת קריאת שרטוטים.
תנאים הולמים למתאימים
טל. 03-9234052

דרושה
מנהלת חשבונות
סוג 2—3
עם נסיון של שנה * למשרה מלאה
טלפון: 03-254361

לחברת פרסום העוסקת בקידום נקודות המכירה ברשתות השיווק בארץ
דרוש
„צוות לעניין"
לניהול משא ומתן בדרג בכיר עם משרדי פרסום וחברות גדולות.
כישורים נדרשים:
* יכולת מכירה וכושר שכנוע.
* זיקה והבנת מדיית הפרסום.
* הופעה יצוגית ואמינה.
* דמיון ומעוף.
העובדים המתאימים יקבלו משכורת בסיסית, אחוזים ותמריצים בהתאם להשגים, ויהנו מהדרכה מקצועית ברמה גבוהה.
המוכנים לעבוד קשה ולהרוויח הרבה יותר יפנו אל:
„שלף יועצים לשיווק" ת.ד. 330505 ת"א מיקוד 61333 ולציין על המעטפה „רשתות שיווק".
רק מועמדים מתאימים יענו.
סודיות מובטחת.
המודעה מיועדת לנשים וגברים.

לתכל שרותי יבוא ויצוא בע"מ
דרושים:
1) מזכירה למנכ"ל
עם נסיון
2) כתבנית עברית אנגלית
עם נסיון כולל הפעלת טלקס
03-335071 אלי

לחברה ליבוא תרופות וציוד רפואי
דרושה
מזכירה בכירה
בעלת נסיון, שפת אם אנגלית
לפנות לטל' 03-613149,
03-624727

ספן בע"מ עמק הירדן
מקבוצת כור תעשיות
דרושים:
1. מהנדס כימיה
בעל נסיון מוכח של 3 שנים בתעשיה.
2. חשמלאי ראשי
בעל רשיון של חשמלאי ראשי ונסיון מוכח של 3 שנים בתעשיה.
3. לבורנט/ית
פניות בכתב בלבד יש לשלוח אל אגף כח אדם ספן בע"מ ד.נ. עמק הירדן, מיקוד 15100

לחברת תיירות
למחלקת תיירות נכנסת
דרוש/ה
TOUR OPERATOR
ידיעת צרפתית מושלמת הכרחית
להתקשר 03-209756/7

דרושים
שומרים
גברים בגיל 55—60
מקום העבודה — תל-אביב
נכונות לעבודה במשמרות כולל שבתות וחגים.
ידיעת השפה העברית — הכרחית.
מקום מגורים — גוש דן.
נא לפנות לת.ד. 7095 ת"א 61070 עבור מס' 66

חברה לביצוע עבודות חשמל
למערכות מיזוג אויר מרכזי
דרושים
1) מנהלי עבודה
עם נסיון של 5 שנים
2) חוטי לוחות חשמל למיזוג אויר
3) חשמלאים מוסמכים/עוזרים
נא לפנות בצרוף קורות חיים.
ת.ד. 682 ר"ג מיקוד: 52105

לחברה לשילוח בין לאומי
דרוש/ה לסניפה בלוד
עובד/ת יצוא
אנגלית — הכרחי. נסיון קודם עדיף.
טל. 03-286133.

התיכון בוקר דרושים
מורים
עברית, תנ"ך, אנגלית, מתמטיקה, מזכירות, התכתבות, כתבנות, חשבונאות, כלכלה
להתקשר לטלפון: 03-723466 03-731459

לרשת חנויות פולגת בע"מ
דרוש
חשב
אחריות על מחלקת הנהלת חשבונות, תקבולים, תשלומים, תקציב ובקרה.
כשורים נדרשים:
* רואה חשבון
* 3 שנות נסיון בתעשיה או במסחר
* גיל עד 35
מקום העבודה ת"א, 5 ימי עבודה בשבוע
בהצעות נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 50360 ת"א 68012.

לחברה גדולה בענף
הפרפומריה וחמרי ניקוי
דרוש
סוכן מכירות
חרוץ, רציני, עם נסיון קודם
תנאים טובים למועמד המתאים
עבודה עם עניין ואתגר.
לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 ת"א עבור „סוכן"
— סודיות מובטחת —

דרושה
מזכירה בכירה
ידיעת השפה האנגלית
על בוריה הכרחית.
נסיון מוכח של
עבודות מזכירות הכרחי.
המועמדת מתבקשת לפנות ל„אוורים בניין" רח' קאופמן 6 ת"א.
טל': 03-630423.

ליבואני מכונות
בתל-אביב דרושים
מזכירה כתבנית
שליטה באנגלית הכרחית
לניהול עצמאי של המשרד
מהנדס מכונות
מכונות / כימיה
לביקורים במפעלים
טל. 03-333843

למפעל
באיזור הצפון
דרושים
דפסים מומחים
למכונת פלקסו
תנאים טובים.
נא לפרט
קורות חיים ת.ד.
1752 רמת-גן

מדריך חברתי
דרוש
לכפר הנוער
אלוני יצחק
נא לפנות לטל.
063-89090-3

דרוש/ה
מונטז'ר/ית
בעל/ת נסיון
טלפון: 03-267584
סודיות מובטחת

דרושות
עובדות סוציאליות
לעבודה שיקומית
תעסוקתית.
במוסד ציבורי
בחדרה
לפנות טלפונית:
063-31394
או 063-31097

דרושה
פקידה כללית
כולל הדפסה בעברית
הפעלת מרכזיה
למשרה מלאה, 5 ימים בשבוע, עבור חברה לאלקטרוניקה
בצפון ת"א
ידע באנגלית הכרחי.
להתקשר מיום א'
03-7514129—6 לג'ולי.

דרושה
מזכירה
עברית אנגלית
מנוסה
לפנות בכתב יד + ישעות
ת.ד. 11434 ת"א 61112

למפעל תעשייתי
דרושים
חרט מבלטן
מסגר רתך
בעלי נסיון
טלפון 03-478121
בין 8.00—15.00

למחלקת הנה"ח
במשרד רואה חשבון
דרוש:
מנה"ח מנוסה
נסיון של שנתיים לפחות
טל. 625872

לאגודת המים
מי בקעת-הירדן
דרוש
רתך צנרת
עם נסיון
לפרטים לפנות
טל' 02-941635
יואב דב

הכתב"ל
פקיד/ת רשוי
בגרות מלאה,
לאחר שרות צבאי.
03-9712233

פילת

להברה תעשייתית גדולה ומובילה בענף המזון

דרוש
מנהל מערך אחזקה ושירות ארצי בתחום הקירור

שיעסוק בהכוונה ובהנחיה מקצועית של עבודת צוות טכנאי-הקירור במרכז ובסניפים, יתכנן וינהל את מערך מלאי חלקי-החילוף וההזמנות בארץ ובחו"ל, יתכנן וינחה את ההדרכה השוטפת לטכנאי-הקירור ויפעיל שליטה ובקרה ממוחשבת של מערך הקירור הארצי.

מועמד מתאים יהיה מהנדס/הנדסאי קירור, עם נסיון של שנתיים לפחות בתחום ובהיקף דומה, בעל סמכות בתחום המקצועי, עם יחסי אנוש ברמה גבוהה ומוטיבציה לעבודה מאומצת ובשעות בלתי שגרתיות.

מקום העבודה באיזור המרכז.

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, ל"פילת בע"מ", דרך פתח תקוה 53, תל-אביב 67138.
נא לציין על המעטפה: "מנהל מערך אחזקה ושירות", מס. משרה 1590.

סודיות תישמר בקפידה.

לאחד ממפעלי התעשיה הכימית בדרום

דרוש

מהנדס כימאי

לניהול ותיפעול מתקנים כימיים,
לשיפור תהליכים כימיים
ולפתרון בעיות תהליכיות

כישורים נדרשים:
* תואר ראשון בהנדסה כימית
* ידיעת השפה האנגלית - יתרון
* יחסי אנוש טובים

תנאים טובים למועמד המתאים

פניות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם יש להפנות לת.ד. 744 באר-שבע 84105

– סודיות מובטחת –
– מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד –

מ י ל א — מרכז ייעוץ למשאבי אנוש

עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים לתפקיד
עם אתגר מקצועי וניהולי

מהנדס בנין

תאור התפקיד:
אחריות כוללת לנהול פרוייקטים של החברה
כישורים נדרשים:
● נסיון קודם מוכח בנהול פרוייקט בניה גדול
● ידע בכלכלת בניה
● השכלה נוספת בנהול עסקים או בחקר ביצועים — יתרון
● כושר נהול וארגון צוות עובדים
● יכולת נהול מו"מ וכושר בטוי.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם תוך ציון המשרה המבוקשת אל ת.ד. 22511 תל-אביב.
רק פונים מתאימים ייענו.

● סודיות מובטחת ●
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.

סימולוג — היא חברה ישראלית-אמריקאית אשר פיתחה מוצר אלקטרוני חדשני, המהיר בסוגו בעולם, בתחום ה-C.A.E.
ל-סימולוג דרוש

מנהל שיווק ומכירות לאירופה

הכישורים הנדרשים:
* נסיון של לפחות 5 שנים בשיווק ו/או מכירות.
* שליטה באנגלית, שפות נוספות — יתרון.
* השכלה פורמלית בשיווק/מכירות — יתרון.
* הכרות עם שוק האלקטרוניקה האירופי — יתרון.

התפקיד כרוך בנסיעות תכופות.
פניות בכתב יד בצרוף קורות-חיים נא להפנות לת.ד. 720 הרצליה.
— סודיות מובטחת —

כתר פלסטיק
למפעלנו ביפו ברחוב האשל
דרוש

מנהל משמרת שניה

* בעל נסיון מוכח בפלסטיק

בדבר פרטים נא להתקשר 03-839281 לפנות ללוי או דני

דרוש באזור ירושלים

מנהל מפעל למזון

בגודל בינוני
מעל גיל 30, נסיון בניהול.
התמצאות במכונות רצויה.

נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים, המלצות ושכר מבוקש לת.ד. 2045 ירושלים עבור "מנהל מפעל".
סודיות מובטחת.

מנהלים בע"מ
איתור ומיון מנהלים ועובדים בכירים

לחברת השקעות
דרוש:

חשב

אחריות לפעילות החשבונאית והפיננסית בחברה.

טיפול בנושאי חשבונאות, מאזנים, מיסוי, תזרים מזומנים, תקציב ומימון, עבור חברת ההשקעות וחברות הבנות שלה, בהקפים כספיים גדולים.

ניהול צוות עובדים וקיום מגעים שוטפים עם גורמי חוץ.

מועמד מתאים יהיה רואה חשבון, בעל נסיון של מספר שנים בתפקידים דומים.
מקום העבודה: תל-אביב.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים", ת.ד. 4665, תל-אביב 61046.

ס ו ד י ו ת מ ו ב ט ח ת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

מזכירה מעולה/מנהלת משרד

● אתגר אמיתי בחברת פרסום דינמית, למזכירה מעולה (+30), סופרית, מנוסה, אחראית, יוזמת, בעלת יכולת ניהול משרד עצמאית, כושר ארגון, "ניקוי שולחן", תיפעול וביצוע (גם הדפסה – רצוי נסיון במעבד תמלילים והבנה בהנהלת חשבונות), כושר עבודה תחת לחץ, כישרון ליחסי אנוש, שולטת בשפה העברית, רצוי אקדמאית. קלאסה. אפשרויות התפתחות.
● רק אם את מעולה, פני מיד בכתב ידך, בפירוט נסיון, לת.ד. 50290 ת"א, מיקוד 61500 – עבור "מזכירה מעולה"

דרושים!

אחיות מוסמכות
אחיות מעשיות
אחיות חדר נתוח
מילדות
כוחות עזר

נא לפנות לאחות ראשית
טל: 03-240185

אסותא

"ערד"
יצרנים ויצואני אופנה
דרושים
★ **טכנאי ייצור**
בעלי נסיון בענף הקונפקציה
★ **עוזר חדמן**
מנוסה
בעלי נסיון יפנו: רח' הגדוד העברי 31 ת"א,
טל. 03-379492

דרושים
* ראש צוות בענף השיפוצים
* צבעים
* רצפים — חרסינה-קרמיקה
טל. 052-87398

דרוש
מנהל עבודה
רציני בעל נסיון בכבישה ובעיבוד שבבי
תנאים מצוינים
08-223230

דרושים
נציגי/ות מכירות מנוסים
למשרד פרסום מתרחב
עדיפות לבעלי רכב
טל. 257647-258759-259961 (עופרה)

ד.י.ג. מוצרי חשמל
למפעלנו בבית שמש
דרושים

1. **מהנדס/הנדסאי**
מכונות לניהול טכני —
נסיון קודם ביצור ואחזקה בנושאי פלסטיק ומכניקה.
2. **מנהל קו יצור בהרכבה**
נמרץ, בוגר קורס פיקודי בצה"ל.
3. **מחסנאי מנוסה**
למחסן חלקים ותוצרת.
4. **אחראי משמרת בפלסטיק**
עבודה במשמרות.

מגורים באיזור חובה. אפשרות לעזרה בדיור.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 285 בית שמש מיקוד 99000
— סודיות מובטחת —

דרושים
רופאים
בכל הארץ
לבדיקות בשעות הפנאי ורופאים באזור המרכז
לעבודה במשרה קבועה
הכנסה גבוהה!!
03-218898
03-456573

למשרד רואי-חשבון גדול בת"א
דרושים

מנהלי ביקורת

* בעלי נסיון בביקורת של 5 שנים לפחות

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 16593 ת"א 63573

למפעל מזון ארצי דרוש

מנהל טכני

לעבודה באזור גוש-דן

הכישורים הדרושים:
* בעל ידע מקיף במכונאות וחשמל.
* יכולת ניהול ופיקוח על צוות בעלי מקצוע.
* בעל נסיון מוכח בתפקיד דומה.
* רצוי מהנדס או הנדסאי.

בעלי הכישורים הנ"ל יפנו בכתב יד לת.ד. 33263 ת"א בציון נסיון קודם עבור "מנהל טכני".
— סודיות מובטחת —

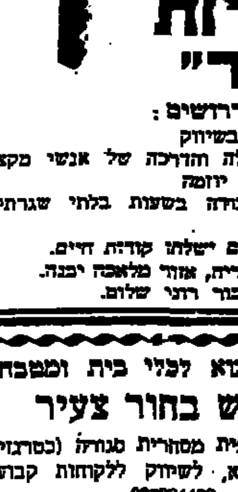

לרב בריח
אשקלון
דרוש

מנהל מכירות "ינמר"

הכישורים הדרושים:
* בעל מעוף בשיווק
* יכולת הפעלה והדרכה של אנשי מקצוע.
* נמרץ ובעל יוזמה
* נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות.
* רכב חובה.

מתאימים ישלחו קורות חיים.
לרב בריח, אזור מלאכה יבנה.
עבור רוני שלום.

לקיבוץ ליד ירושלים
דרושה

אחות מוסמכת רווקה

עם מגורים במקום.
טל. בעבודה 02-347411, 08.00—15.00
טל. בבית 02-347232, 17.00—21.00

לחברת יבוא לכלי בית ומטבח

דרוש בחור צעיר

נמרץ, בעל מכונית מסחרית סגורה (כטרנזיט), הגר באזור ת"א, לשיווק ללקוחות קבועים.
03-384428

אמישראגז
דרוש:

קבלן עצמאי
לחלוקת גז בת"א

מעונינים תושבי האזור בעלי רשיון נהיגה למשאית יפנו בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לאמישראגז/מבצעים אחד העם 34 ת"א 65541
עבור "קבלן חלוקה"

לחברה בינלאומית לתרופות
דרוש

תעמלן רפואי
לאזור המרכז

* השכלה פרה-רפואית מתאימה
* ידיעת השפה האנגלית ועברית — הכרחית.
* נסיון קודם — יתרון.
* רשיון נהיגה.
* מגורים באזור המרכז.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 29312 תל-אביב.

לחברת פרסום העוסקת בקידום נקודות המכירה ברשתות השיווק בארץ
ד ר ו ש

מנהל מכירות

כישורים נדרשים:
* נסיון מוכח בהפעלת צוות מכירות
* זיקה והבנת מדיניות הפרסום.
* יכולת ניהול משא ומתן בדרג בכיר.
* יחסי אנוש טובים.
* חריצות ונכונות לעבודה קשה.

למנהל המתאים ינתן 1000 ד' שכר בסיסי ועמלות על השגי צוות המכירות.

מועמדים מאיזור המרכז יפנו אל: "שלף יועצים לשיווק" ת.ד. 33505 ת"א מיקוד 61333
ולציין על המעטפה "מנהל מכירות". רק מועמדים מתאימים יענו.

סודיות מובטחת. המודעה מיועדת לנשים ולגברים כאחד.

לרהיטי בית מרס — ירושלים
דרוש

איש מכירות

* בעל נסיון מוכח בשטח הרהיטים
* בעל מוטיבציה גבוהה
* עד גיל 35.

לקביעת ראיון נא להתקשר לטל' 02-668167

מקדמי מכירות מעולים

עמוד התווך של כל חברה

בוא/י אלינו, אנו נכשירך להיות מקדם/ת מכירות מעולה בקורס מיוחד למקדמי מכירות.

הכישורים הדרושים:
* בוגר תיכון ומעלה
* ראש פתוח
* לבעלי נסיון במכירות — יתרון
* בעלי רכב — יתרון רב.

מקומות העבודה:
חדרה, נתניה, הרצליה, כפר סבא וגוש דן.

ראיונות יתקיימו ביום ראשון 20.7.86 בין השעות 15.00—20.00
במלון "מנדרין"
(ליד הקנטרי קלאב) תל-אביב

לחברת בניה קבלנית ארצית
דרושים בדחיפות
* **מהנדסי ביצוע בכירים**
* **מנהלי עבודה בכירים**

בעלי נסיון רב בעבודות ציבוריות לעבודה באזור המרכז

לפנות בכתב יד לת.ד. 20259 תל-אביב ל"אגף ארגון ומינהל".
סודיות מובטחת

קוסמיק טלקס בע"מ
דרוש/ה

נציג/ת מכירות

* נסיון במכירות
* רכב — חובה

נא לפנות ליצחק חקלאי
טלפון 03-339841—5

למפעל תעשייתי דרוש באיזור התעשיה החדש בראשל"צ

קבלן לארוחות

60—70 ארוחות צהריים ביום

בהצעות נא לפנות לזאבה:
03-9610838 ; 03-9611022

לחברת רטפון אימפורט בע"מ
דרושים:

טכנאי אלקטרוניקה

למעבדת השרות של טלויזיות ווידאו.

לפרטים נא לפנות טל. 03-251176

דרושה בחצי משרה

דיאטיקנית מוסמכת

לפנות: לאמרכל בייה ליכטנשטטר למחלות כרוניות ת"א, רח' אליהו, שד' החייל 4
03-331414

לעבודה בתחנת דלק בירושלים
דרושים/ות

עובדים/ות

לאחר שירות צבאי ועבר אזרחי נקי.

יתקבלו גם עובדים עד גיל 55. ל-8 שעות עבודה במשמרות.

נא לפנות בציון קורות חיים לת.ד. 6485 ירושלים, ולציין על המעטפה עבור תחנת דלק. בתאימים/ות יענו — סודיות מובטחת

דרוש

איש גבייה

למחלקת חשבונות
בסוכנות ביטוח גדולה בת"א

● בעל נסיון בענף הביטוח
● עדיפות לבעלי נסיון בהוראות קבע/שירות שיקים.

לפנות בכתב ולציין "גובה", לת"ד: 30453, תל-אביב

פקידת ביטוח חיים

* ידע ונסיון בניהול משרד וטיפול בתיק ביטוח חיים גדול

03-281289

דרושים

כרסמים מעולים

לייצור חלקים מדויקים:

למתאימים תינתן הכשרה בתכנית להפעלת מרכזי עיבודים ממוחשבים. 03-5562901

לחברה מסחרית בהיקף ארצי
דרושה

קניינית

בתחום הביגוד לצרכן הסופי
על המועמד להיות

* בעלת נסיון מוכח בקניינות בתחום הביגוד (רצוי ברשת חנויות או בתי כלבו).
* בעלת רכב
* בעלת נכונות לעבוד בשעות בלתי רגילות ובנסיעות רבה.

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ופרטים על נסיון קודם לת.ד. 45196 ת"א
סודיות מובטחת

לחברת בנין ארצית בסניפה באצבע הגליל
דרוש

מהנדס/הנדסאי ביצוע

כישורים נדרשים:
* נסיון בעבודה בחברה קבלנית
* כושר ניהול משא ומתן
* ידע במערכות אלקטרו-מכניות
* יכולת תפקוד עצמאית.

לפנות בכתב יד לת.ד. 22515 ת"א מיקוד 61224
סודיות מובטחת

סניף ת"א/ניקיון
ד ר ו ש

מפקח ניקיון אזורי

הכישורים הדרושים:
* כושר אירגון * בעל רשיון נהיגה * בעל טלפון בביתו * תושב גוש-דן * בעל ניסיון קודם — יועדף.

העבודה רבת ענין ואתגר, בלתי שגרתית ומצריכה מהעוסק בה מסירות, נאמנות ושעות עבודה מרובות.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בפירוט קורות חיים ומסיון קודם לת.ד. 3101 ת"א 61030 עבור "מפקח ניקיון" סודיות מובטחת.

היפרכל קניון איילון
דרושים:

* **קלדנית**
* **עובדי מחלקת ירקות**
* **עובדי מאפיה**

מועמדים מתבקשים לפנות למנהל היפרכל במקום.

כפר הנוער גלים
בי"ס תיכון מקיף
דרושים **מורים**
לחטיבת ביניים ולחטיבה עליונה במקצועות הבאים:

* מכשור ובקרה * חשמל * מחשבים * כלכלה * ביאולוגיה * פיסיקה * הידראוליקה * מסגרות * ריתוך * עיבוד שבבי * מזכירות ותפירה.

מועמדים מתאימים יפנו למזכירות ביה"ס טלפון 04-571155 ובכתב לכפר-גלים. דאר גלים 30865

לאגודת הכורמים
עבור היקבים ראשל"צ וזכרון יעקב
דרושים

עובדים שומרי שבת

לעבודה עד סוכות
נא לפנות לטלפון 03-942021 מיום א'

לישרוטל ניהול מלונות
דרוש/ה

1. **מנהל/ת חשבונות סוג 3**
לכשרה מלאה
מנוסה, עצמאי/ת בעל/ת ידע באנגליה, נסיון בעבודות מחשב יתרון.
תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה

2. **פקיד/ת בנקים**
מנוסה ועצמאי/ת
למשרה מלאה
התפקיד כולל: ביצוע תשלומים, הכנת הוראות לבנקים ומעקב אחרי חשבונות בנקים.
בפרטים נא לפנות לטל' 658977 03-684251
בימים א'—ב' — לנטע

אינטרנשיונל מנג'מנט סרוויסס אינק
International Managemement Services Inc.

ד ר ו ש י ם

כרסמים אוניברסלים

עם ניסיון בהפעלת כרסומות קונבנציונליות

רצוי תושבי ירושלים והסביבה
למועמדים מאיזור המרכז-הסעה מאורגנת
נא לפנות טלפונית החל מיום ראשון
03-245222

כפר הנוער הדתי
כפר חסידים 20949
דרושים
(ספטמבר 1986 עד ינואר 1987)
דוברי ספרדית
לקבוצה מקוסטה ריקה בכפר הנוער הדתי — כפר חסידים ע"י חיפה.

1. **מדריך חינוכי**
בעל נסיון, דתי, רווק, מגורים במקום חובה.
2. **מורים / מורות. בעלי ניסיון חינוכי.**
במתמטיקה, מדעים, מחשבים.
(העבודה ל-1, 2 הנה מ-ספטמבר 1986 עד ינואר 1986)
3. **מורה אקדמאי לאנגלית — חטיבת הביניים.**
4. **מורה לחרטות, מכונאות, מיכון חקלאי.**
5. **מרכז ענף הרפת.**
בעל נסיון בעבודה עם תלמידים, הוראת גדולי בקר. מועמדים(ות) מתאימים(ות) דתיים(ות) מתבקשים(ות) לפנות לכפר הנוער הדתי, דאר כפר חסידים 20494 בצרוף תעודות, תולדות חיים והמלצות.

ליקב ראשל"צ
דרושים

1. **נהג מנוסה**
* בעל רשיון נהיגה ג' לחלוקת סחורה
2. **מלגזן**
* בעל נסיון

לפנות לטלפון: 03-942021 מיום א'

לחברת צעצועים גדולה
דרושים/ות

1. **מוכרות מנוסות**
לחנויות צעצועים
2. **עובד נקיון ואחזקה**
3. **דיילות סטודנטיות**
לתקופת החופש בערים
ראשל"צ, חולון, ירושלים באר-שבע והקריות

בדבר פרטים נא לפנות אך ורק בשעות אחה"צ לטלפון: 450336, 03-457728
ליוסי מנהל המכירות

המשטרה אתגר

דרושים

מפעילי משרד קשר

דרישות התפקיד: 12 שנ״ל, צעטים בצה״ל או בעלי רקע בנושא המפעל במערכות קשר. בריאות תקינה. גיל עד 35.

מקום השירות: ירושלים, מרכז הארץ והצפון.

המעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תעודות השכלה ופנקס מלואים לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:

תל־אביב – רח' הרכבת 14 טל' 03-628290 (ניתן להתקשר טלפונית בכל שעות היממה)

ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8 טל' 02-244433

באר שבע – רח' העצמאות 55 טל' 057-32521

רחובות – רח' הרצל 206 טל' 08-487488

חיפה – רח' דרך העצמאות 21 טל' 04-661067

– סודיות מובטחת –

לעבודת תרגום מעניינת

דרושים

דוברי ערבית

תושבי כל הארץ

כישורים נדרשים:

- שליטה מלאה בעברית וערבית. שפות נוספות יתרון.
- השכלה תיכונית לפחות.
- שרות מלא בצה״ל.

המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 33252 ת״א (מיקוד 61231) עבור כ.ר. ויצרפו פרטים אישיים מלאים, כולל מס' ת.ז. וטלפון, קורות חיים. פונים מתאימים ייענו.

למפעל תעשייתי גדול המוביל בתחומו דרוש

איש מכירות

בעל נסיון של שנה לפחות, בעל רכב פרטי. תנאים הולמים למתאימים.

פרטים נוספים בטל׳: 803148, 03-803277

יואר מחשבים ותוכנה לסניפיו בת״א וחיפה

דרושים:

1. מנהל מכירות
2. אנשי מכירות מעולים.

- בעלי נסיון רב בתחום המיקרו מחשבים (רצוי IBM)

טל': 729285, 729328, 03, 740891, 04-720604

מקצועות במיחשוב

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע״מ

THE ISRAEL TRACTORS & EQUIPMENT CO. LTD.

מפיצי CATERPILLAR בישראל

דרושים

1. חשמלאי רכב
- בעל נסיון של 5 שנים לפחות
- ידע במיזוג אויר – יתרון.

2. חשמלאי אחזקה מוסמך
- לתעשייה וגנרטורים
- נסיון של 5 שנים לפחות.

בדבר פרטים נא לפנות למחלקת כח אדם, ת.ד. 214, חולון 58101, טל' 03-807722

לרשות שמורות הטבע

דרוש:

פקח – שמורת הר מירון

צפת – בית הסוכנות

למשרד פרסום צעיר בת״א

איש/אשת מכירות

דינמי/ת ומנוסה בתחום הפרסום/הפקות דפוס. משכורת + עמלות למתאימים/ות.

03-269495, 263760

למשרד רואה־חשבון בת״א

דרושה

מזכירה מנוסה

אינטליגנטית ונמרצת

נסיון במעבד תמלילים - יתרון

שעות העבודה הרצויות: 10.00-18.00, 5 ימים בשבוע

לפנות טל. 03-224791, 233818

מלונות ים המלח

למלון מרחצאות מוריה ים המלח

דרושים:

1. אחות מוסמכת/מעשית
2. פיזיותרפיסט/ית

- דוברות שפות: עברית, אנגלית וגרמנית
- רצוי נסיון של 2 שנים
- העבודה מחייבת מגורים בעיר.
- השתתפות בשכר דירה מובטחת.

לפרטים נוספים נא לפנות למח' כח אדם, טלפון: 057-84222

בגיר

קבוצת מפעלי פולגת

דרושה

מזכירה

לפנות לת.ד. 187 קרית גת

לבית ספר תיכון אקסטרני בוקר לנוער בתל־אביב

דרושים

מורים

במקצועות הבאים בהיקף של עד משרה:

הבעה עברית־לשון, תנ״ך, ספרות עברית, אנגלית, אזרחות, מתמטיקה, היסטוריה, גאוגרפיה, ביולוגיה, תולדות האמנות

לפנות: רח' הפרדס הראשון 3 ראשל״צ, טל': 959888

מ.ל.י. לייזרים לעיבוד מתכות

לצוות מו״פ

פיזיקאי נסויי

- תואר PH.D. בתחום הלייזרים
- ידע בלייזר CO_2
- נסיון בתכנון אופטי ואלקטרוני – יתרון

פניות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 13135 ת״א עבור "פיזיקאי"

למוסך פולקסווגן

דרושים:

א. מכונאים

ב. מחסני חלפים

תנאים טובים למתאימים

832268

לוובאים 40 שנה

דרושים:

נציגי מכירות לכל הארץ

חובה –

3 שנות נסיון + ת.בגרות + רכב

קורות חיים לת.ד. 9111 ת״א

מיקוד 03-61090

לסדן מחשבים בע״מ

דרושים

תוכניתנים

לפרויקטים מיוחדים ומעניינים

- נסיון מוכח של שנתיים לפחות ב־IBM S/34, S/36 – RPG II

לפנות – 03-263593 לרחל או יורם בין 16.00–18.00

ראם תקשורת

דרוש מנהל

לדרג סטור חדש

בירושלים

- נסיון בניהול סופרמרקט
- תנאים בהתאם לכישורים

טל: 02-667057

בין השעות 8.30 – 14.30

לפיברן - מפעל ליצור מיתקני משחקים ורהוט רחוב

דרושים:

1. מסגרים, רתכים
2. עובדי פיברגלס מקצועיים
3. מתקינים, רשיון נהיגה ג' חובה.

לפנות לטלפון: 053-44759

מרכז הסתדרות המורים בישראל

חטיבת המורים בחינוך העל־יסודי

דרוש/ה מורה

המלמד/ת בחינוך העל־יסודי

לתפקיד מרכז

אזור תל אביב

לחצי משרה (3 ימים בשבוע)

כישורים נדרשים:

- יכולת לנהל משא ומתן
- כושר הבעה בכתב ובע״פ

על המועמד/ת להיות בעל/ת רכב.

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב עד לתאריך 5.8.86 להסתדרות המורים חטיבת המורים בחינוך העל יסודי, רח' בן סורק 8 ת״א

למוסד ממלכתי

דרושים

אקדמאים

לעבודה בלתי שגרתית

אנו מציעים לך:

- עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות רבה.
- לימוד השפה הערבית
- תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
- עבודה קבועה.
- מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ״י כישוריך.

אם גילך בין 24-32, סיימת שירות מלא בצה״ל ובריאותך תקינה – פנה בכתב לת.ד. 17131 ת״א (מיקוד 61231) עבור כ״א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות)

פונים מתאימים יענו

למוסד ממלכתי

בחיפה

דרושות

ארכיבאיות

- בוגרות תיכון
- לאחר שירות מלא בצה״ל
- תושבות חיפה והסביבה

מועמדות מתאימות תפנינה לת.ד. 2133 חיפה מיקוד 31020 ויציינו קורות חיים מלאים (כולל מספר ת.ז. וטלפון).

– פונות מתאימות ייענו –

לחברת אומנויות פנים - קלמן שמי

דרוש/ה

עובד/ת עם רקע בציור

לעבודה מעניינת

רבת אתגר במשרה מלאה

נא לפנות טלפונית 02-723111/2, 02-719170

מלון דניאל DANIEL

- **מלצרים מנוסים** - דוברים אנגלית
- **טכנאי אלקטרוניקה לציוד אור קולי** - נסיון הכרחי

העבודה הינה במשמרות, שבתות וחגים

עדיפות תינתן למתגוררים באזור המרכז והשרון

על המעוניינים להצטייד בהמלצות ותמונה ולהגיע למח' כח אדם, מלון דניאל חוף הים הרצליה בימים א'-ה' בשעות 10.00-13.00

לחנות "ג ל י" בדיזנגוף סנטר

דרושות

מוכרות

לעבודה בשתי משמרות

הכישורים הנדרשים:

- נסיון הכרחי במכירות אופנה ונעליים
- אחרי שרות צבאי

לפנות ישירות לחנות "גלי" בדיזנגוף סנטר

מיום ראשון, 20.7.86 בין השעות 12.00–14.00

דרוש לנו –

דפס אופסט – בלט

למשרה קבועה במסגרת ממשלתית

דרישות התפקיד:

1. לאחר שרות צבאי
2. רצוי בוגר בי״ס מקצועי לדפוס

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים: שם ושם משפחה, ת.ז., מ.א, שם האב, כתובת וטלפון. לת.ד. 33686 – ת״א.

רק מועמדים מתאימים ייענו. סודיות מובטחת

רשות שדות התעופה בישראל

לעבודה בטחונית בנמל התעופה אילת

דרושים

יוצאי יחידות קרביות

בנתונים הבאים:

- לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה לאחר שירות מלא.
- 12 שנות לימוד.
- גיל עד 27.
- פרופיל 82 ומעלה (למרכיבי משקפים – חובת עדשות מגע רכות).
- תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר.

תנאי שכר טובים למתאימים

ועדות קבלה לקורס תתקיימנה בנמל התעופה בן־גוריון, בבנין הטרמינל קומה ג' אגף כח־אדם, חדר 321.

על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה״ל, פנקס שבוי ושלוש תמונות.

במועדים הבאים:

בימים ראשון ושני 20.7.86 — 21.7.86 בין השעות 09.00 — 13.00.

ב.ע.מ. בתי עץ מערביים בע״מ

דרושים

קבלני משנה מכל ענפי הבניה הקונבנציונלית • קבלני משנה להרכבת בתי עץ אמריקאים.

העבודה בכל חלקי הארץ

טל. 065-78247

דרושים

רסקו RASSCO

קלדנית מסופים

- ידע במסוף של I.B.M
- שעות עבודה גמישות (רצוי אחה״צ)
- תושבת ת״א והסביבה בלבד.

המשרה הינה זמנית בלבד.

המועמדות המתאימות יפנו לטל' 627600 או 627860 לענת.

למוסד קשישים

דרושים/ות

- כוחות עזר
- מחלקת אוכל

לפנות אישית בין השעות 12.00–9.00

לבית־אבות "נוף־חן" שדרות 38 ד״ג

למפעל אופנה רציני

דרוש/ה

מנהל/ת יצור

מנוסה

טל. 03-660174/5

דרוש/ה מזכירה — מנהלת משרד

לניהול משרד קטן של בעלי מקצוע חופשי בהרצליה. ידיעה בסיסית באנגלית, תיאום פעולויות, הדפסה בעברית ובאנגלית (מעט), הפקת חשבונות וטיפול בגביה.

052-551512

לבית חולים "אלישע" בחיפה

דרוש/ה

רוקח/ת אחראי/ת

למשרה מלאה

נסיון של 3 שנים לפחות

הפניות בכתב לת.ד. 6518 חיפה 31064 או טלפונית למנהל הרפואי 04-389121

חייל משוחרר !!

במפעלי דפוס פלאי בע״מ,

מהגדולים והמשוכללים בארץ יכשירו אותך למקצוע הדפוס תמורת שכר בזמן ההכשרה.

העבודה במשמרות

בצוות צעיר ומגובש

ובתנאי עבודה טובים ותנאים סוציאליים מלאים.

נא לפנות טלפונית 03-771121 לאהובה

מתנ״ס בית־גן

דרוש/ה

מציל/ה

- למתנ״ס – מדריכים לחוגים

פרטים בטלפון 03-984360

בחולון דרושים:

1. מוויסטר לאריגה
2. צבעי טכסטיל

לפנות טלפון 801212 – אלון

הדסה־נעורים

המרכז הכפרי לחינוך מקצועי הדסה־עליית הנוער

דרושים/ות:

- **מורה למתמטיקה**
- **מדריך חברתי בפנימיה** (חובת מגורים במקום)
- **מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה** – להוראה

נא לפנות למחלקת כח־אדם "הדסה־נעורים", דאר נעורים, מיקוד 40298 טל. 053-96831

- המודעה מתיחסת לגברים ונשים כאחד

למוסד ציבורי בירושלים

דרוש/ה

עובד/ת אקדמאי/ת

לתפקיד של איסוף ועיבוד חומר, הכנת סקירות ומאמרים בנושאים כלכליים וטכניים.

עדיפות תינתן לבעל/ת יכולת ונסיון קודם מוכר בקיום קשרים עם גורמי חוץ וניהול יחסי־ציבור.

מועמדים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 6037 ת״א – 61060, עבור: "יחסי־ציבור".

לרשת ארצית של מרפאות שיניים

דרושים במרכז הארץ

1. מנהל רפואי
2. אורטודונטים
3. רופאי שיניים מומחים
4. שיננות
5. סייעות

למתאימים תנאים טובים!

בדבר פרטים נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 45516 חיפה עבור "מרפאות שיניים".

– סודיות מובטחת –

קופת חולים מאוחדת לסניפנו בהרצליה

דרוש/ה

סייע/ת מוסמך/ת

בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות

המעוניינים מתבקשים לפנות למזכירת מרפאת השיניים אזור הרצליה, שדרות יעקב 6, טל. 052-540146

מבצע!

עבודות בנין שיפוצים תוספות, אבן־ירושלמית כל הסוגים

לעבודה יעילה ומהירה טל' 03-7814414

לבית־הספר "רנב" בבקעת־הירדן

דרוש/ה

מחנך/ת

לשנת הלימודים תשמ״ז לכיתות ה'-ו'

לקבלת פרטים נוספים נא להתקשר לטל' 02-941772 בין השעות 17.00–19.00

למוסד רפואי גדול

דרוש

רופא מנהלי

במשרה מלאה

מקום העבודה: מרכז הארץ

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד, עם ציון קורות חיים וכישוריהם לת.ד. 4026 ת״א 61040

בציון רופא מנהלי

עירית בני־ברק

לביה״ס התיכון הכללי העירוני

דרושים

מורה לכימיה – משרה חלקית

מורה למתמטיקה – כחצי משרה

מורה לאנגלית – כחצי משרה

בדבר פרטים נא לפנות בשעות הבוקר:

ביה״ס התיכון עירוני כללי טלפון 785355

מנהל ביה״ס – בבית טלפון 959355

למושב בקעות

דרוש

עובד מהימן ומנוסה בגידול ירקות

נסיון קודם הכרחי, דיור במקום

נא לפנות בצירוף קורות חיים בכתב יד למושב בקעות ד.נ. בקעת הירדן, מיקוד 90651

U-MAN

עבור חברה מובילה בתחום התנעלה

דרוש/ה

מנהל/ת סניף בעפולה

בעל/ת נסיון מסחרי רחב, בעל/ת יוזמה רבה ויכולת לנהל חנות באווירה תקין ועצמאי. מרץ בלתי נלאה הנו תנאי הכרחי לתפקיד. הכנסה גבוהה מאד למתאים/ה ויכולת קידום בהתאם לכישורי המועמד/ת.

התקשר/י טלפונית לעודי בטל' 03-292949 עבור משרה 402.

לחברת אלקטרוניקה מהגדולות בארץ

דרושים

אנשי מכירות מנוסים

לניהול מו״מ עם לקוחות למכירת ציוד אלקטרוני מתקדם, ופתוח מודעות למוצרים חדשים.

המועמד נדרש להתמודד עם חומר קריאה טכני באנגלית.

כישורים נדרשים:

- בוגר בי״ס מקצועי, רקע טכני באלקטרוניקה
- נסיון מוכח במכירות
- ידיעת השפה האנגלית
- יכולת מכירה וכושר שכנוע
- הופעה ייצוגית ואמינה
- בעל רכב פרטי

כישורים מועדפים:

- קציני קשר בצה״ל
- נסיון במכירת מוצרי קשר ואלקטרוניקה
- דוברי צרפתית
- הנדסאים / טכני אלקטרוניקה

מועמדים מאזור מרכז, צפון ודרום הארץ יפנו בציון קורות חיים בכתב יד בלבד ומס. טלפון (לזימון לראיון) אל: "שלף יועצים לשיווק" ת.ד. 33465 ת״א מיקוד 61333 ולציין על המעטפה "לחב' אלקטרוניקה".

רק מועמדים מתאימים ייענו – סודיות מובטחת

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד

למוסד בנקאי גדול

דרושים

רואי - חשבון

לעבודה רבת אתגר בצוות עריכת דוחו״ת כספיים מאוחדים לפעילות הקבוצה בארץ ובחו״ל.

- מרכז צוות — רואה חשבון עם נסיון מוכח בעבודה עם מערכות ממוחשבות.
- מרכז צוות — רואה חשבון להכנון מס בארץ ובחו״ל.
- סגן מרכז צוות — רואה חשבון או בוגר חוג לחשבונאות.
- עובדי צוות — בוגרי שנה ג' בחוג לחשבונאות, התמחות אפשרית.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7095 ת״א 61070 עבור מס' 85.

לחברת הפצה ארצית המשווקת מוצרי אריזה למזון

דרושים

סוכני מכירה מנוסים

בעלי רכב מסחרי לכל אזורי הארץ.

טלפון: 03-701848

מעבדות רפא בע״מ

דרוש לנו

מבקר/ת איכות

מועמדים בעלי השכלה מתאימה יפנו בכתב ויפרטו תולדות חיים ונסיון בעבודה, למחלקת כח־אדם, ת.ד. 405, ירושלים 91003

מדאל טכנולוגיה בע״מ

דרושה

מזכירה/כתבנית

- שליטה מלאה באנגלית.
- הדפסה אנגלית ועברית כולל נסיון עצמאי.
- 5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות החל מיום ו' לטלפון 03-494179

מעריב

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

מסעדה שנבנתה לפני כ־20 שנה באופן בלתי חוקי, על אדמה חקלאית, בצומת העמקים (ג'למי), ובניין־מגורים של שבט בדואי בקריית טבעון, נהרסו אתמול בבוקר על ידי דחפורים של מע"צ. עשרות שוטרים ואנשי משמר הגבול, בראשם מפקד מרחב חיפה, תנ"צ יעקב חביב, ומפקד משטרת „זבולון" סנ"צ יעקב בורובסקי איבטחו את הריסת המבנים שהיוו מפגע וסכנה בטיחותית. המבנים שכנו בתחום מחלף העמקים, על דרך ראשית המחברת את קריית טבעון לחיפה. כבר בשנת 1969 הוציא בית־המשפט צו־הריסה נגד המסעדה בצומת ג'למי, ואולם בעלי המקום, מוסא וסעיד אלון מעוספיה, המשיכו להחזיק במבנה ואף להגדילו. ב־1985 הוגש כתב־אישום נגד הבעלים על אי־קיום ההריסה. לאחר מספר עיכובים משפטיים, החליט בית המשפט ב־13 ביולי השנה, כי אין לעכב עוד את ביצוע ההריסה. אתמול בוצע הצו. (סופר „דבר" בגליל המערבי). (צילום: גבי בוטייט)

ההכרעה על התוספת בחברת החשמל נדחתה בשבועיים

שני חברי דירקטוריון מאיימים בהתפטרות אם יהיה ניכוי

מאת יוסף מיכלסקי
סופר „דבר"

דירקטוריון חברת החשמל החליט אתמול פה אחד לדחות, עד ישיבתו הבאה, את ההכרעה בתביעת רשות החברות הממשלתיות לנכות משכר העובדים תוספת שניתנה להם בשיעור של ארבעה וחצי אחוזים מאפריל 1985 ואשר מוגדרת על ידי האוצר כחריגה. הוחלט שעד אז ייערכו בירורים עם כל הגורמים הנוגעים בדבר לרבות ארגוני העובדים.

לסופר „דבר" נודע שהישיבה הבאה של הדירקטוריון צפויה בעוד שבועיים ועד אז יביא היו"ר, בנימין גיבלי, את הסיכומים ששמשו בסיס לדיון נוסף בדירקטוריון ולקבלת החלטה.

תמימות דעים

בוויכוח בישיבה היתה תמימות דעים עקרונית שאין להפר הסכמים חתומים עם העובדים וכי התוספות שולמו בהסתמך על הסכם חתום. אולם באשר לפירוש ההסכם, היו חילוקי דעות והנציגים של האוצר ורשות החברות הממשלתיות טענו שהתוספת חריגה ויש לנכותה. חברי דירקטוריון אחרים נקטו עמדה שונה ושניים מהם, מאשה לובלסקי ושלמה אביטן, אמרו שאם ינוכו התוספות הללו, הם יתפטרו מהדירקטוריון. הדעה הכללית שאיחדה את כל חברי הדירקטוריון ושימשה בסיס להחלטת־הביניים לדחות את ההכרעה, התייחסה להשלכות הציבוריות של הפרשה ומתוך כך לצורך לערוך את הבירורים. הכוונה למשמעות ניכוי תוספות שכבר ניתנו, דבר שלא קרה בתולדות יחסי העבודה במדינה ומאידך האפשרות שאישור התוספות עלול לגרום תביעות עוקבים בחברות ממשלתיות אחרות.

התנאי של דוראי

כמעט כל חברי הדירקטוריון היו תמימי דעים שהדרך הרצויה ביותר היא לפתור את הבעייה במסגרת פעולות הוועדה הבין־משרדית שמתפקידה לבצע רה־ארגון בסולם הדרגות והשכר של כל עובדי חברת החשמל ולאחדם במסגרת אחת. אולם הממונה על השכר במשרד האוצר, הלל דוראי, התנה בעבר פעולת ועדה זו בניכוי התוספות שניתנו לעובדים. על רקע זה הושמעו בדיון טענות קשות נגד האוצר ונגד רשות החברות הממשלתיות כגון „היכן הם היו במשך שנה וחצי האחרונות כאשר שולמו". לכן, הסרת התנגדותו של דוראי וחידוש פעולות ועדה זו יידונו בסדרת הבירורים עימו עד לישיבה הבאה של הדירקטוריון.

סופר „דבר" מבהיר שהפרשה נוגעת לתוספות שניתנו כשלושה חודשים מאז 1985 עד אפריל 1986 כאשר דורש האוצר. מתן התוספות בשנה זו עוכב בינתיים בהסכמת העובדים. לסופר „דבר" הוסבר שיהיה קל יותר להתגבר על מכשול זה במסגרת הרה־ארגון. האגוז הקשה לפיצוח הוא הדרישה להחזיר רטרואקטיבי כפי שדורש האוצר.

בינתיים עומדת ותלויה בבית הדין תביעת עובדי בתי הזיקוק לקבל אותן תוספות שניתנו לעובדי חברת החשמל.

מוקד לטיפול במשקיעים בישראל

מאת שלמה קרמר, סופר „דבר"

ועדת השרים לענייני כלכלה החליטה להקים מוקד לטיפול במשקיעים בישראל.

המוקד יעסוק בהדרכת המשקיע בסימטאות הנהלים המאשרים והליכים הקשורים בהשקעה. על פי ההחלטה יוצגו במוקד המטפל במשקיעים כל הגופים והמוסדות המשתתפים בתהליך האישור, התכנון והרישוי. בינתיים לא התקבלה החלטה בדבר מיקום ארגוני של המוקד, כאשר בשלב זה מוצעות בפני ועדת השרים הצעת השר יעקבי למקמו בבנק לפיתוח התעשייה.

את הקמת המוקד יזם שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי, העומד בראש ועדת השרים לתיאום ומינהל.

הממשלה הציעה מיליארד דולר לשבעה פרוייקטים בענף הבניה

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

ראש הממשלה, שמעון פרס, הודיע אתמול כי הממשלה הציעה סיוע של כמיליארד דולר וקרקע ליזמים, כדי להפיח רוח חיים בענף הבניין שנקלע למשבר קשה. המדובר בסיוע לשבעה פרוייקטים.

בפגישה שנערכה אתמול ב„בית המהנדס" בתל־אביב השיב פרס על שאלות של האדריכלים שהגיעו מכל הארץ. הוא טען כי הגיעה העת לתכנון מחודש של המראה הפיסי של ישראל, מפני שהתכנונים הקיימים הם בני 35 שנים ויותר. „יש נטיה הולכת וגוברת של האוכלוסיה לעבור לערים והעיר חייבת לקבל צורה חדשה. פרט לכך, אורחות החיים השתנו במדינה ויש להתאים את התכנונים השונים גם למראה הפיסי של מדינת ישראל".

התעשיינים מצטרפים לקרן „תנופה לצמיחה"

מאת שלמה קרמר, סופר „דבר"

התאחדות התעשיינים בישראל החליטה לקחת חלק במפעל „תנופה לצמיחה" שיוזמה ההסתדרות ונציגיה יקבלו ייצוג הולם ומוסכם לכל המוסדות של מפעל זה: המועצה הציבורית, ההנהלה, ועדת־השימושים וכיו"ב – על כך נמסר בהודעה משותפת של דוברי התאחדות התעשיינים וההסתדרות הכללית.

בהתאם למוסכם תפנה התאחדות התעשיינים אל מנכ"לי המפעלים חברי ההתאחדות להענות לפניית נציגות העובדים לחתום על הסכם תרומת שלושה ימי עבודה לקרן תנופה לצמיחה.

תיאטרון מחול הונגרי יבוא להופעות בספטמבר

מאת סופרת „דבר" לענייני תרבות

תיאטרון המחול ההונגרי „גיור" יגיע לסדרת הופעות בישראל בספטמבר השנה. „גיור" הוא אחת מלהקות המחול הבודדות הנחשבת לחדשנית במזרח־אירופה. זהו תיאטרון שמשלב מחול קלאסי בטכניקות מחול מודרני במערב. בראשו עומד איוואן מרקו, שאף הוא יגיע עם הלהקה. מרקו היה בעבר רקדן בלהקת הבלט של מוריס בז'אר. הוא יסד את „גיור" ב־1979 ומאז ייסודו הוא מרבה במסעי הופעות במזרח־אירופה ובמיוחד בברה"מ.

יוקם בית הפלמ"ח

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

אגודת דור הפלמ"ח וברית התנועה הקיבוצית החליטו על הקמת „בית הפלמ"ח" באתר סמינר הקיבוצים בתל־אביב. עדיין לא נקבע שטח הקרקע שיוקצה לכך אך התוכנית היא להקים מוזיאון יחודי לפלמ"ח שישמש חוקרים ותלמידים.

במסיבת עיתונאים שנערכה אתמול בבית סוקולוב בתל־אביב נמסר כי בפגישה בין תנועות הנוער הציוניות לבין אגודת דור הפלמ"ח שהתקיימה באחרונה, סוכם כי גם השנה ייערך מבצע „בנתיבי הפלמ"ח", אך הוא יהיה שונה ממבצעי השנים הקודמות בכך שיכלול יום עיון בנושאי הגנה התיישבות ומסעות בנתיבי הבריחה. האגודה עומדת לפני פרוייקט של הפקת סרטים על פרשיות מתולדות הפלמ"ח. פרוייקט זה יארך שנתיים ויש כוונה להסריט סרט הדרכה שיכלול, בין השאר, סרטים על הגבורה ועל מבצעי פלמ"ח.

יוחנן כהן, חבר האגודה, מסר אתמול כי הוצאת „יצחק שדה" לספרות צבאית יוצא השנה בפעם ה־15 המהדורה של ספרו של שלמה הלל שכתב את הספר „רוח קדים" על העליה הבלתי־ליגאלית מעיראק בסוף שנות ה־40 ותחילת שנות ה־50. בטקס שייערך בירושלים ישתתפו כל שליחי העליה בעיראק באותה תקופה. כן נמסר כי אגודת „דור הפלמ"ח" מתכוונת להפיץ בתחילת שנת הלימודים אגרת של האגודה בין תלמידי בתי הספר ובה התייחסות ליחסים שבין האצ"ל והלח"י ובין „ההגנה" והפלמ"ח. באגרת זו יש התייחסות מלאה לאירועים המכונים שעוררו סערה ביישוב כמו פרשת „הסזון".

„פקחי רובעים" בת"א – ליעול הסנדול והשימוש בכרטיסים

מאת אריה אריד, סופר „דבר"

עיריית תל־אביב עומדת להפעיל בקרוב פקחי רובעים לפיקוח על החניה כדי להחמיר באכיפה. בעזרת פקחים כאלה תנסה העירייה לסנדל ביתר מהירות מכוניות, החונות שלא כחוק. הכוונה היא, שהפקחים יזעיקו את ניידת־הסינדול באלחוט והיא תגיע, זמן קצר אחרי שהנהג החנה את ריכבו.

כן צפוי פיקוח הדוק יותר על השימוש בכרטיסי־חניה. מסתבר, שרבים אינם מצמידים אותם לריכבם, כאשר להערכתם הם חונים „רק לרגע". אחרים אמנם מצמידים כרטיס, אולם אינם מחדשים אותו, כאשר תוקפו פג. האיל ופקח מגיע לאזור רק כל כמה שעות ולעיתים רק פעם ביום, יכול נהג להחנות את ריכבו לשעות רבות במחיר של שעה אחת. מקווים, שהפעלת פקחי־רובע תחסל תופעה זו.

העירייה נחושה בדעתה להמשיך במדיניות הסינדול, בטענה שזו הצליחה. בתשובה על שאלת סופר „דבר", כיצד מתיישבת הערכה זו עם העובדה, ששוב ושוב נראות מכוניות מסונדלות דווקא באותם המקומות עצמם, אומר ראש אגף התנועה בעירייה ח"כ רב ברמאיר, כי הדבר משקף דווקא הצלחה. עם זאת הוא מודה, שמכוניות רבות סונדלו יותר מפעם אחת. דבר זה מעיד, לדעת מומחים, כי אין השיטה מרתיעה יותר מגרירה. אולם העירייה אינה מסוגלת לעמוד בכמויות הגרירה, שהיו נדרשות בלעדי הסינדול. ברמאיר גם מודה, כי הסינדול לא פתר את בעייתן של תחנות האוטובוסים, באשר הנהגים נמנעים מלהיצמד למדרכות, גם כאשר התחנות פנויות, אלא מעדיפים לעצור באמצע הכביש תוך שיבוש התנועה.

בתל־אביב יש היום 7,000 מקומות חניה מוסדרים ב־35 מיתקנים וברמאיר מקווה, שתוך שלושה חודשים יתוספו 3,000 עם השלמת ששה חניונים נוספים. השבוע נפתח „חניון אבן זיר" מול השוק הסיטונאי. הבית הוא בן עשר קומות. הוא נבנה על מגרש בן שני דונם ויש בו 500 מקומות חניה מקורים בשמונה מפלסים על שטח של 12 אלף מ"ר. זה החניון המשוכלל ביותר בארץ הן מבחינת בטיחותו של התנועה בו והן מצד הגישה הנוחה ממקום החניה אל יעוד של הנהג ממנה.

באוקטובר ייפתח מגרש גדול נוסף סמוך לבית־הלוויות החדש באזור רדינג. במגרש זה יהיו 2,300 מקומות חניה. הכוונה היא, שישמש חניון „חנה וסע" לבאים מחוץ לעיר. מאות מקומות נוספים יוכשרו מתחת לבית־ספר „נורדאו", סמוך למלון „הילטון", מתחת לגן־לונדון, מתחת לגינת־השחף, סמוך למלון „פאלאס" ובפינה הדרום־מזרחית של גן־מאיר.

שיא חדש בצריכת חשמל

מאת יהודה מיכלסקי, סופר „דבר"

שיא חדש של היקפת החשמל נרשם אתמול בצהריים: 2,658 מגאווט – 180 מגאווט יותר מהשיא בשנת 1985, שהוא עלייה של 3.7 אחוזים. השיא הזה הושג למרות שפחת השימוש בחשמל לשאיבת מים עקב מגבלות המים שהנהיג משרד החקלאות. דובר חברת החשמל מסר שהשנה צפויה ירידה של 14 אחוז בשימוש החשמל לשאיבת מים בגלל מדיניות זו של משרד החקלאות. ההיקפים לחשמל סופק ללא כל תקלות.

אין להשתמש בתמרוק „כינומת" לטיפול בכינמת

(עט"ת). – משרד הבריאות מבקש מהציבור לא להשתמש בתמרוק „כינומת" מתוצרת „סומה־הרבה" ממושב עזריה לטיפול בכינמת. התכשיר אושר כתמרוק ולא כתכשיר רפואי ואין שום הוכחה לכך שהוא יעיל לטיפול בכינמת. משרד הבריאות הורה למשווקים לאסוף את התכשיר ולהחזירו ליצרן.

הותר לפרסום שם עו"ד החשוד בהשמטת הכנסות

מאת סופר „דבר" בגליל המערבי

שופט השלום בחיפה, עמירב רנר, שחרר אתמול את עו"ד יואב קדוש מנהריה בערבות של 60,000 ש"ח וציווה עליו להפקיד את דרכונו במשטרה בעוד כחודש.

העו"ד, המתמחה בעסקות דלא ניידי וכן בעל סוכנות גדולה בנהריה נעצר שלשום לשמונה ימים בחשד של העלמת מס בשווי מאות אלפי דולרים. אתמול הודיע נציג מס הכנסה, נח הירדניץ, כי החשוד מסר את גרסתו לחוקרי המס והחקירה בעניינו הסתיימה. הוא ביקש שבית־המשפט ידאג לערבויות כדי שהחשוד לא ייצא מהארץ. למרות זאת איפשר השופט לעו"ד לבלות כחודש עם משפחתו בחו"ל ורק לאחר מכן להפקיד את דרכונו במשטרה. עם זאת ביטל השופט את צו איסור פרסום שם החשוד.

30 אנשי עסקים מיפאן יבואו ל„אגריטך 86"

מאת דוד מרשיב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

30 אנשי עסקים מיפאן, העוסקים בתחומי המיכון החקלאי, יבואו לתערוכה למיכון חקלאי „אגריטך 86" המתקיימת בספטמבר במרכז הירידים בתל־אביב.

זו פעם ראשונה שקבוצת אנשי עסקים מגיעה לתערוכה כזאת בישראל. מארגנת הקבוצה היפאנית הבאה לתערוכה „אגריטך" היא חברת „תמסה" מישראל העוסקת בהדוק קשרי תיירות עם יפאן.

היפאנים עשויים לרכוש מישראל ציוד השקייה וכן חממות ובתי צמיחה. ביפאן משתמשים כבר בציוד השקייה ישראלי. היקף המכירות של ציוד השקייה ומיכון חקלאי מגיע לכדי 120 מיליון דולר בשנה.

האם מתו חולים עקב שביתת האחיות בדיון בוועדת ביקורת המדינה

מאת דנקה הרניש, סופרת „דבר"

השאלה אם חולים מתו בגלל שביתת האחיות העסיקה השבוע את הוועדה לביקורת המדינה בעקבות הצעתו לסדר היום של ח"כ יהושע מצא.

ח"כ מצא העלה את הנושא על רקע הדיווחים הסותרים בכלי התקשורת בדבר תמותת חולים ונזקים בריאותיים שנגרמו במהלך השביתה. לטענתו אכן נגרמו נזקים לחולים והאשים את משרד הבריאות שלא נערך כיאות – לדבריו – ולא טיפל כהלכה בשביתה. הוא הביע דעה, כי אין לקצץ בהוצאות הבריאות ואת מצוקת התקציב יש לפתור בדרך של יעול המערכת.

יו"ר הוועדה, פרופ' דוד ליבאי, אמר כי אין לשחרר את משרד הבריאות מאחריותו אך מקור הבעיות במערכת הבריאות נעוץ בתקציב עליו מופקד משרד האוצר. משתתפי הדיון, ביניהם חברי־הכנסת עוזי לנדאו, דן תיכון וחיים רמון עמדו על המצוקה הכספית במערכת הבריאות. לדבריהם לא ניתן למדוד את נזקי השביתה על פי מקרה אחד או שניים.

לדבריו של יו"ר איגוד מנהלי בתי החולים, פרופ' שמואל פנחס, לא נמצא אף לא מקרה אחד של מוות כתוצאה משביתת האחיות. מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' דן מיכאלי, אמר כי הורה לנקוט צעדים משמעתיים נגד אחות ואם שהצהירו כי היו מקרי מוות כתוצאה מהשביתה. דובר המשרד בודק את ההצהרות האחרות ואם לא יהיו הוכחות, יידרשו אלה שהעלו את הטענות להתנצל.

מסתיימת שביתת הרשויות הערביות „כדי לא לטרוק הדלת"

מאת מחמוד הליה, סופר „דבר"

ראשי המועצות המקומיות הערביות נענו לפנייתם של יו"ר וחברי ועדת הכספים של הכנסת, וכן של שר הפנים הרב יצחק פרץ והחליטו להפסיק את שביתתם הנמשכת יותר משבועיים.

ההחלטה נתקבלה פה אחד בכינוס החירום של ראשי המועצות הערביות שנערך אתמול בנצרת. הכינוס החליט על הפסקת השביתה במהווה וכדי לא לטרוק את הדלת בפני יו"ר ועדת הכספים שהבטיח למזכירות הוועד הארצי לטפל בדרישות הכספיות של הרשויות הערביות. המתכנסים עמדו על כך שיש לקיים הלכה למעשה את עקרון השוויון המלא בתקציבים ובמשאבים הכספיים ולא להסתפק עוד בהבטחות שעד כה, לדבריהם, לא מומשו.

סופר „דבר" מוסר כי משרד הפנים הודיע אתמול לאחדים מראשי המועצות הערביות כי הוא שוקד בימים אלה על גיבוש תוכנית לשנים הבאות להבטחת שוויון מלא בתקציבים ובסיוע הממשלתי עם הרשויות היהודיות. לסופר „דבר" נודע עוד ממקור בכיר במשרד הפנים כי התוכנית שאמור שר הפנים להביאה בפני שר האוצר ובפני ראשי המועצות הערביות מבטיחה הגדלת המסגרות התקציביות במאות אחוזים, הגדלת המענקים השנתיים בכ־20 אחוז ואישור תקנים חדשים לרשויות הערביות.

הנערה שנזקקה להשתלת כבד הובאה למנוחות

(עט). – תמר כהן אהרון, בת 16, משכונת התקווה בתל־אביב, שמתה לפני שהספיקה לנסוע לניתוח השתלת כבד בחו"ל, הובאה אתמול למנוחות בבית העלמין בחולון.

הנערה היתה מאושפזת בבית החולים „איכילוב", לאחר שלקתה במחלת כבד קשה שהצריכה השתלת כבד. נפתח מסע התרמה ציבורי למענה, כדי לגייס 150 אלף דולר למימון הניתוח. ראש עיריית תל אביב, שלמה להט, שביקר השבוע את הנערה הבטיח לה, כי הכסף לא יהיה הגורם שימנע את נסיעתה וכי העירייה תערוב לכל סכום שיחסר לה. נוסף לכך תרמה העירייה 18 אלף דולר. אולם מצבה של הנערה החריף ולא ניתן היה לנסוע עימה לחו"ל. היא מתה בעקבות סיבוך במצבה. בהלויה השתתפו בני המשפחה, תושבי שכונת התקווה ותלמידי בית הספר צייטלין שבו למדה.

יובל 50 לכפר סירקין

להורינו היקרים – המייסדים, הראשונים לותיקים ולכל חברי הכפר
מיטב ברכותינו לחג היובל
אשריכם שזכיתם לכך, עלו והצליחו!

בני הכפר ומשפחותיהם
(שאינם מתגוררים בכפר)

אביב דבורה ושמעון (שטרן)
אבינועם יפה ועמית
אדמון רותי וגדליהו (רויטלמן)
אדמון יהודית ואיתן (רויטלמן)
איידלמן נעמי ועופר (בורשטיין)
אלון מירה ואריה (דבורסקי)
אלון שושנה ואברהם (פלר)
אמיתי נילי ועמירם (זטלניצקי)
ארז מאיה ומיקי
בורשטיין אסתר ושמואל (אבינועם)
בכר חיה ואורי
בן צדוק חיה ובנימין (בנגר)
ברגמן הניה וטדי (גפן)
ברטל עופרה ואבנר
ברטל נאווה ואיתמר
גבע רותי ויהודה (ווישנגרד)
גוטמן לאה ויעקב
גוטרמן מינה ויצחק (כץ)
גולדשטיין זהבית ומשה (גוטמן)
גזית עתליה ודוד (זטלניצקי)
גפן מוניקה וישראל
דגיאלי שרה ואמנון (צוכמן)
דיטור נעמה ואריה (אבינועם)
הלוי דליה ושלמה (הרשמן)
וולודניצקי דליה ואהרון
וינדבינר שושנה ואריה (פרימק)
חשן אורה ויוסי (רייזמן)
טיקוצינסקי דרורה ויואל (בורשטיין)
יוגב נגה ונחום (שטיינברג)
יושע זיוה ואורי (רייזמן)
יושפה חיה ועודד
יושפה אמירה ואהרון
יושפה חיה ויוסי
יושפה שרה וצבי
יצחקי בלה ויצחק (פרימק)
כץ רינה וחגי
כץ שרה ואבי
לוי יואל ונורית
לוי יעל ויעקב (הרשמן)
ליאור לאה (בכר)
לייטנר נעמי ופיליפ (ברטל)
לינצ'בסקי ליאורה וצביקה
לינצ'בסקי מרים וישראל
מלבין חנה ואלימלך (כץ)
נבון אורה ואמנון
נבון יוליה וזהר
נבון אהובה ואריק
נבון שרה
פלר אסתר ומרדכי
פרידמן יעל ויוסף
פרידמן עמליה וסיסקו (רשקס)
פרימק ישראלה ויוסף
פרימק רונית ושמואל
צ'ציק רחל ואפריים (טויביס)
קנובל יונה ושלמה (וולודניצקי)
רויטלמן אסתר ועמי
רון גלילה (ווישנגרד)
רז נירה ושלום (זינגר)
רייך יהודית וחנן (בנגר)
רפופורט רותי ועודד
רשף תמר ורענן (רשקס)
שאול אביבה ונסים (גפן)
שגב יפה ומאיר (זינגר)
שדמי ציונה ומרדכי (רשקס)
שולר נעמי וגבריאל (לוי)
שטיינברג לידיה וניסן
שחר רעיה ואבי (שטרן)
שחר מירה וישראל (שטרן)
שרוט פסיה ודוד (טויביס)

למושב כפר סירקין
ברכותינו **ביובלכם ה־50**
איחולינו להמשך שיתוף פעולה פורה גם בעתיד
שרותי השקייה
כל־בו לחקלאות מושב נחלים
☎ משרד – 03-9328580
☎ מחסן – 03-9326583
☎ מחסן – 03-9322132

לכפר סירקין
החוגג יובל שנים לעלייתו על הקרקע
המשיכו בהצלחה בדרככם!
י.ג.ל שרותי מים בע"מ
אזור התעשיה החדש נתניה
טל' 053-57281

למר **משה קרז'נר**
מנהלנו הנכבד
אנו מאחלים לך **ולרעייתך**
בריאות ואריכות ימים עם צאתך לגמלאות
מדיירי בית אבות משען גבעתיים

לחבר **שבח אופיר**
ראש אגף כספים ב„כור"
יישר כוחך על פועלך המוצלח
בהנפקה בחו"ל ובארץ
מחבריך

לכפר סירקין
בחג היובל
שפע ברכות
טיקוצ'ינסקי, ראובני, שומרת ושות', עו"ד

חדש! כראות אמנותיות:
פיקאסו, דגה, מודיליאני, גוגן, וארלי, מירו, מגריט, דאלי ועוד.
בחנות „זום" דיזנגוף סנטר, 431, כניסה משער 3. צילומים בשחור לבן כרטיסי ברכה, אהילי נייר, אורז סינים ופוסטרים יפאנים.

זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע – פרשת בלק י"ב תמוז תשמ"ו
זמני הדלקת נרות

	כניסה	מוצאים
ירושלים	7.08	8.27
תל־אביב	7.26	8.25
חיפה	7.20	8.30

„דבר" סניף ירושלים
מודיע:
משרדינו עוברים למשכנם החדש ביום ראשון, י"ג תמוז תשמ"ו 20/7/86 מרח' הלל 16 לרח' המלך ג'ורג' 16 בית מזיא קומה 3.
מספרי הטלפון למנהלה ולמערכת הם:
222451, 242203, 247182

77 עובדי „מקורות" שהגיעו השנה לוותק של 25 שנות עבודה בחברה, 44 עובדים שפרשו השנה לפנסיה ו־10 עובדים מצטיינים – התכנסו בצוותא למסיבת־רעים שבה הוענקו להם פרסים ותעודות הוקרה.

בתצלום: מנכ"ל „מקורות", יחזקאל זכאי, מעניק תעודת הוקרה לאחת העובדות. מר זכאי קרא להגברת מאמצי הייעול והחיסכון בכל מערכות החברה.

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה עמק חפר
הודעה על פי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
ניתנת בזאת הודעה כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה בקשה למתן הקלה בגוש 8355 חלקה 10 בכפר ויתקין.
ההקלה המבוקשת היא כדלקמן: קו בניין בחזית לקומה א' לבית מגורים קיים פחות מ־5 מ' המותר בהתאם לקווי הבניין ברחוב.
כל מי שיש לו התנגדות למתן ההקלה רשאי להגיש לוועדה את התנגדותו המנומקת בתוך 14 יום מפרסום הודעה זו.
ע. הגני
יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובניה – עמק חפר

משתתפים בצער המשפחה
במות
שלום ספושניקוב ז"ל
הנהלת אח"ק והעובדים

ללאה ויעקב רכבי
לרות וצבי תמיר
אתכם באבלכם במות האם
שרה קוטנר ז"ל
משפחות: פורמדרכבי, עמית, בורושק

אנו מודיעים בצער על פטירתו של חברנו
ישעיהו כהן
ההלויה תתקיים היום יום ששי, י"א בתמוז תשמ"ו 18.7.86 בשעה 14.00.
המשפחה
וקיבוץ רמת דוד

אנו משתתפים בצער המשפחה
על מות
זינגר משולם ז"ל
ומביעים תנחומים למשפחה האבלה
הנהלת תנובה מחוז תל־אביב

דרך קצרה והכרחית / עמוס עוז

בבית של תלוי

דימודומים. תהיינה תוצאות החקירה המשפט בפרשת האוטובוס לאשקלון אשר תהיינה, דומה כי הפרשה חשפה מחדש את תהום המחלוקת הנטושה כאן לא בין בטחון לחוק ולא בין ליכוד למערך כי אם בין תומכים ומתנגדים של עקרון המטרה המקדשת את כל האמצעים.

כוחה הצבאי של ישראל צמח מן הדימדומים. נילי, „השומר", ההגנה והפלמ"ח, האצ"ל והלח"י היו תחילה אירגוני מחתרת תחת שלטון עותומני ובריטי. מחתרת, כל מחתרת, היא קריאת־תגר על החוק אך לא בשמה של תורת „איש הישר בעיניו יעשה", כי אם בשמו של חוק אחר.

כבר מבראשית היה נטוש בין לוחמי המחתרות האלה, מפקדיהן והוגי־הדיעות שלהן, ויכוח (על־פי־רוב התנהל הוויכוח בלחש. לא תמיד) – בשאלה מה מותר ומה אסור לעם העומד על נפשו לעשות בכוח. יש שהוויכוח הוסב למראית־עין אל תחום הכדאיות והתועלת: כדאי או לא כדאי להפעיל טרור אישי נגד השליט הזר? משתלם או לא משתלם להרוג בערבים בלי הבחנה? מועיל או לא מועיל לפגוע בנשים ובילדים? ויש שהוויכוח הוסט לכאורה אל שאלת גבולות המשמעת הפנימית: מותר או אסור להבליג על „מעשים חריגים" נגד האויב? מותר או אסור להמרות את מצוותו של „דרג מדיני" כשהדרג הזה מגלה עמדה הנראית למישהו פייסנית, רכרוכית, ותרנית, מוגבלת? ויש שהוויכוח לבש תחפושת „מוסרנית": האם מושג כגון „מוסר־המלחמה" סותר את עצמו? האם צמד־מלים כגון „טוהר הנשק" אומר דבר היפוכו?

אלה ואלה היו הוויכוחים בימים התוקים ההם. ובינתיים קמה המדינה, צבאה יצא מן המחתרת אך זרועותיה החשאיות הוסיפו לפעול בדימדומים, צדדים שונים במחלוקות שונות כבר הספיקו להחליף כפעם בפעם עמדות ועקרונות, אם על־פי הצורך הפוליטי הרגעי ואם משיקולים לגופה של אישיות זו או אחרת. כבר שמענו את „הפורשים" לשעבר מרעימים על אנשי שמאל שקיימו פגישות עם אש"ף כי אסור שכל אחד ינהל מדיניות פרטית, וכבר שמענו את סרבני ימית וסרבני סבסטיה נוערים בסרבני מלחמת לבנון ואת סרבני מלחמת לבנון נוערים בסרבני ימית וסבסטיה כי החוק עומד מעל לכל, או, להלופין, כי המצפון עומד מעל לחוק, או, להלופין, כי בטחון המדינה עומד מעל המצפון והחוק גם יחד, או, להלופין, כי החיים – או ציווי התורה – עומדים מעל לחוק ולמצפון ולבטחון. כיד שר האירוניה הטובה עליו.

ערפל. אבל שורש המחלוקת מלווה אותנו מאז ועד היום ועד בכלל: האם אומה מוקפת אויבים רשאית לעשות כל דבר, לרבות דברים המוגדרים פשעי־מלחמה, כדי להלום באויביה? האם שיטות להיבה בזוויות ונפשעות שנוקט האויב מצדיקות או אינן מצדיקות נקיטת שיטות בזויות ונפשעות גם על־ידינו? האם לעת מלחמה המוסר, כמו הנשים והילדים, צריך להישאר בבית?

ובקצרה: האם המטרה מקדשת את האמצעים. האם היא מקדשת את כל האמצעים. האם תמיד היא מקדשת את כל האמצעים. האם כל מטרה מקדשת את כל האמצעים תמיד. ואם לא – כיצד והיכן מותחים קו? כמה קל ונוח לטשטש את הוויכוח הזה ולהטביעו בערפל. בדרך־כלל עושים זאת בעזרת הכלים הקטנים והחמורות „תלוי": פשע־מלחמה? תלוי [illegible] או אישי? תלוי אילו אורחים ובאילו נסיבות. רמיסת שלטון החוק? תלוי במידת התועלת שתצמח. רמיסת המצפון בשם הצלת העיזור? תלוי, כמצפונו של מי.

אין זו מחלוקת בין „נהושים" ל„צמחונים" ודאי לא בין „ניצים" ל„יונים". לא קשה לראות כי גם בפאתי שמאל יש אחדים אשר מטרתם מקדשת בעיניהם את האמצעים. גם אין זה פולמוס על „הדמיתנו" ועל „שמנו הטוב". זוהי מחלוקת על עצם טעם החיים ותכליתם.

מחנה „המטרה מקדשת את כל האמצעים" נוהג, פעם אחר פעם, לרמוז לנו כי מוטב לנו ללמוד משהו מן האויב אשר אינו בורר באמצעים. מוטב ללמוד הלכות פראות מרוסיה ומסוריה ומאש"ף, ואולי יש מה ללמוד גם מן הנאצים – בתנאי שנקפיד לעטוף את תלמודנו זה באפודת־מגן עבה של התחסדות, צביעות ומליצות־תעמולה צדקניות. כנגדם עמדו תמיד אלה הגורסים כי אסור לנו לאמץ את הנורמות הרצחניות של האויב. אסור בלי־תנאי ובלי שום „תלוי" להיות פושעי־מלחמה. גם לא כאשר קמים עלינו פושעי־מלחמה להשמידנו. ואם היו בינינו – והיו בינינו – כמה פושעי־מלחמה, עלינו לבודדם ולהוקיעם ולא להפוך את „תקדימיהם" לנורמה. אסור לעולל פשעי־מלחמה לא מפני ש„הפשע אינו משתלם" (פראות האויב ואכזריותו הובילוהו עד כה מתבוסה לתבוסה. כדאי לזכור זאת. פשעיו לא השתלמו לו). אסור מפני שאסור. נקודה. אכסיומה. ואסור גם מפני שכל מי שנלחם באויביו על־פי הכלל שהמטרה מקדשת את כל האמצעים – סופו שיעתיק את הכלל הזה גם לתחומים אחרים של החיים או של המוות. אדם הגודש – ולו רק בתחום צר ומוגדר – כי „הכל מותר" הוא אדם נגוע. צמד המלים „הכל מותר", כמו צמד המלים „תלוי למי" – אינו נעצר אף פעם לפני גופותיהם המנוקבות של מחבלים שנכנעו בלילה בחולות אשקלון. והוא לא יוכל להעצר לפני גופותיהם של ערבים שאינם מחבלים אלא סתם „מיותרים". ולא לפני גופות של בלתי־ערבים למהדרין. ולא לפני שום גופה. טיבן של המלים „הכל מותר, תלוי למי" הוא טבע נגיפי. כל מי שחצה, ולו בשם מטרה נשגבת, את קו־הגבול של עקרונות המוסר הבסיסיים והאוניברסליים ביותר, כל מי שנכנס אל השטח האפל והמגוגע אשר מעליו, כלשון בית־משפט ישראלי. „מתנוסס דגל שחור של פקודה בלתי־חוקית בעליל", כל מי שנתן פקודה כזו או ציית לה, עלול לסוב מגוגע. ובכל אשר יפנה הוא עלול לנהוג על־פי תורת „הכל תלוי".

חוט־השערה. לפני זמן־מה סיפר האלוף יוסף גבע כי בימי קמפ־דיוויד בא אליו המשורר אורי צבי גרינברג והפציר בו שיתנדב לרצוח את מנחם בגין כדי „להציל את המולדת מחורבן גבור". („מדוע דווקא אני?" שאל האלוף גבע. „מפני שבך לא יחשדו!" השיב המשורר הלוהט אשר האמין, כידוע, בכל מאודו כי המטרה מקדשת את כל האמצעים). לשיטתו של המשורר היה הגיון מוחלט בהצעה הזאת: חייו של בגין המפקיר את סיני על כף אחת והצלת המולדת מחורבן על כף שניה. „נזקו של בגין גדול פי אלף מנזקם של כל המחבלים ביחד".

יוסף גבע ויתר, כידוע, על הכבוד ולא הציל את המולדת. אורי צבי גרינברג כבר הלך לעולמו. מנחם בגין שותק ומרחף מעלינו כמו יהה פגום. אבל הארץ מלאה אנשים הסבורים (לפחות בלחש) כי המולדת בסכנה וכי הצלתה מקדשת את כל האמצעים וכי „במלחמה כמו במלחמה" וכי גבול הפשע תלוי בזהותו של הקרבן. ובין „המקדשים" הללו לא מעטים גורסים כי יוסי שריד גרוע מערפאת או שמעון פרס בטוח יותר מג'יבריל או ויצמן הוא סוכנו הבכיר או בן־אחותו של אסד. הכל תלוי מבין במקרים אל הוירה ומי „אסון" וסילוקו של מי הוא „הצלה". אי־שם, בקיפולי הטוליים הכמורפים, אולי יש מי שבעיניו גם ארנס או שרון או גאולה כהן הם שמאלנים מסוכנים אשר דינם דין „מהרסיך ומחריביך". ואם הכלל הוא שהמטרה אכן מקדשת ו„הכל תלוי" – כי אז הכל וכולם תלויים כאן בהוכ־הפקרה. הדרך אי־מתגית אך הגיונית ועקיבה מובילה בקו ישר מתורת „המטרה מקדשת את כל האמצעים" אל רעיון „ערבי טוב הוא ערבי מת" ואל התגלית ש„יש יהודים שהם יותר מסוכנים לנו מן הערבים". ומכאן קצרה הדרך אל קברו של אמיל גרינצווייג ז"ל, ומקברו של אמיל אל קברה של החברה המגוגעת בנגיף ואינה יודעת או אינה מעזה להתגונן מפניו.

ולהתגונן גם, ולהתגונן דווקא, כשההתגוננות נכפית עליה בשדה כאר לאינוה ומביך: זה שדה אשר עליו מתגוללות גופותיהם של שני מחבלים רוצחים אשר גורו ככל הנראה לאחר שהרימו את ידיהם ונכנעו.

מלחמת־חורמה. אם המטרה מקדשת את כל האמצעים – כי אז מותם של שני הטרוריסטים ההם הוא כסף קטן מאד. אבל כמותם – זאת לבדנו בימים אלה – מובילה דרך קצרה והכרחית אל ההמכך. המגיפה הורחת כמגיפה. המטרה המקודשת ממשיכה לקדש בלי ניד עפעף עוד ועוד אמצעים: דיווחי שקר מובילים להדחות־שקר המובילות לזיוף־עדויות הגורר רקימת עלילה התובעת קנוניות ועיוות־דין והשתקה והיפוי וטיוח והנינה בלי דין באישון־לילה ומלחמת־חורמה מילולית ב„מחבלים מבית", מלחמת־חורמה אשר לא תישאר מילולית בפני שהיא כפופה להגיון „המטרה המקדשת" ולכללי „הכל תלוי". אין איפוא, וגם לא תיתכן, פשרה עם רעיון המטרה המקדשת את כל האמצעים. על־פי הגיונה הפנימי היא תוסיף לקדש עוד ועוד אמצעים לכל אורך הדרך אשר בסופה, כך כתוב בדברי הימים, יתגוללו בשדה גם האמצעים וגם המטרה. וגם אנחנו.

„בביתו של תלוי", אומר הפתגם הנדוש, „אל תדברו על חבל".

במקום כאירע בו פשע, לעולם אל תאמר: „תלוי".

שונא ועדות יחידה / יצחק בן־נר

קץ התמימות

המלה ועדה. לו יכולתי, הייתי מתבונן בעת ההצבעה של יום ב' ביצחק שמיר, מנסה לנחש את מה שעובר בראשו. הוא מצביע נגד השעייתו של רקנאטי ומפסיד, עם המיעוט שבין השרים. הוא לא ידבר הרבה. הראש שלו עסוק בעניין אחר, בנושא השני של הפרק. אין לו זמן לשטויות. אבל הוא הצביע נגד ההשעיה, מפני שההמלצה להשעות, תולדתה בוועדה – והמלה „ועדה" לבדה דיה להפוך קשיש קטן, נעים־סבר חייכן בדרך־כלל ליורה רותחת: לאיש לח"י, הנמלט על נפשו מציידי הסי.איי.די. הבריטי, לצבוע זקן, נגוע ופצוע ומותש, הממשיך להגן על עצמו במלתעות שלופות ובעיניים מורות אימה וטירוף – ואוי למי שייגע בו. פעמיים נראה שמיר מורתח כל־כך – בהתפרצות של ועידת „חרות" ובפרשת השב"כ. בשתי הפעמים נלחם האיש על חייו הפוליטיים, על כסא ראש הממשלה.

ויצחק שמיר, אכן, יהיה שוב, בעוד שלושה חודשים כנראה, ראש ממשלה. אני מתבונן ביצחק שמיר, בישיבת הממשלה של יום א'. הוא לא שם קצוץ, נדמה לי, על ההפסד שנחל עם חבריו. רקנאטי יושעה, זה לא מזיז לו. הוא הצביע נגד השעייתו כי (כבר הזכרתי) הוא שונא ועדות. הוא שונא גם תקשורת. הוא מתעב כל מי שמנסה לגלות את יצחק שמיר שמאחורי הכתמים והערפל הכבדים של חייו – פרשת גלעדי בלח"י, ששמיר מעולם לא חשף את הריגתו וסיבותיה; העדיף להמשיך ולהיות עם הלחישות והחשד: אדישותו המופגנת לאשר התרחש בסברה ושאתילה, ושהועבר אליו על־ידי עמיתו לממשלה מרדכי ציפורי; חלקו בפרשת השב"כ. אולי משום שיצחק שמיר לא קיים, מוסרית ורעיונית, מאחורי הערפל הגדול הזה. אבל הוא מצביע גם נגד השעיית רקנאטי משום שהמפא"יניקים שרוצים בחקירתו שלו, של שמיר, ואינם נותנים לו מנוח, רוצים (כרובם) גם בהשעיית רקנאטי – ועל כן, כשאויבי רפאל הם אויבי יצחק, רפאל ויצחק במיטה אחת. והוא מצביע נגד השעיית רקנאטי משום שחבריו למפלגה, הנאלצים להלך בעקבותיו בשביל רצוף מהמורות זה, מתנגדים להשעיה, ברובם, והוא צריך הרי לגמול להם.

אבל יותר מכל, נדמה לי, מצביע יצחק שמיר נגד ההשעיה מפני שנשבר לו משלטון החוק. אין לו כל עניין, ליצחק שמיר, בשמירת החוק ובסיסו המוסרי, אם החוק מתאנה לו כך.

חוקר יחיד, ובשקט. לו יכולתי, הייתי שב ומתבונן ביצחק שמיר בעת ההצבעה של יום ב' בממשלה, מנסה שוב לנחש מה עובר בראשו. אולי הוא חושב, במרירות, מי צריך, לעזאזל, ועדות־חקירה. הציבור לא רוצה בהן, עושה רושם. אנחנו בטח לא רוצים בהן – אז מדוע יש מטומטמים שמתעקשים עליהן? איזו מין קולגיאליות היא זו? מה יש, אם שהל, למשל, דייף באמת משהו, כמו שרוני מילוא הרעשן הנאמן צווח בחוץ – אני לא הייתי עוזר לו להשתיק? באמת. לא צריך לבדוק כלום ולא צריך לחקור כלום – ואם המטומטמים השמאלניים האלה ימשיכו לבלבל את המוח, אז שמכסימום ימנו חוקר יחיד, ובשקט, ושאיש לא ידע מיהו ואיש לא יראנו בצאתו ובבואו, ושאיש לא יורשה להחליף איתו מלה או להראות לו מיסמכים, ושלעולם לא יעזו לפרסם או אפילו לתייק את מסקנותיו.

אני מתבונן ביצחק שמיר. הוא מוכן לטפס בחזרה אל כסא ראש־הממשלה שלו, ואפילו פצוע, מרוט, מוכה, מוכתם. העיקר שיישב שוב. העיקר שיישרוד. בכל מחיר. ראש־הממשלה לשעתיד, שמיר, כבר לא צריך לשמש דוגמה לשום דבר חיובי ומוסרי. אדם המוכן שערפל סמיך כזה ימשיך לנוח על פעולותיו ומחדליו בעבר, ואינו מנסה לרגע לדרוש את טיהור שמו וכבודו, שנפגמו לפחות בעיני חלק גדול מן האוכלוסיה – אינו יכול גם לצפות שחלקים מן העם, אלה שיש בינה כלשהי בקדקדיהם, יראו בו סמל וסמכות מוסריים ומצפוניים. אבל, הוא יודע. מי במציאות הנוכחית שלנו מחפש סמלים כאלה? מה יצא לשמעון פרס שכל דרכו כראש־ממשלה רצופה נסיונות לפייס את המצפון ואת חסרי המצפון גם יחד?

פרשנות חדשה. וכאן אנו מגיעים אל התחליף למוסר ולמצפון, לערכים ההומאניים שמוליכים כל התאגדות פוליטית, ולמה שנותר מהם. אם יגיע יצחק שמיר שוב אל כס ראשות־הממשלה, אחרי המאבקים וההתבזות – הוא יגיע לשם על כתפיהם של פרס, שרון ולוי, האנשים שכל כך רוצים שהוא לא יגיע לשם, אבל על אפם ועל חמתם הם נאנסים לשאתו לשם. הוא יגיע כמנצח. מרוט וחבוט, ונצחונו נצחון פירוס (או נצחון פרס), אבל הוא יהיה – בכל זאת – מנצח. כי הוא גבר בדרכו גם על יריביו וגם על מכשולי מוסר, מצפון וערכי אנוש. וכמנצח, הוא יוביל לשלטון מפלגה פוליטית מפוצלת ורצוצה, עם כמה סירה־עודף, המתרוצצים אחריה, ועם פרשנות חדשה לאידיאולוגיה הז'בוטינסקאית, שאם מנחם בגין היה יכול לבחון אותה לאשורה, הוא היה, בוודאי, אץ־רץ וממהר להיחבא מבושה ומיגון בביתו, ולא היה יוצא משם עד אשר יכלו המים. אף אם בגין היה זה שסייע, בזמנו, לבר־ציון הנחן, ספק אם היה מוכן בעת לבלוע ולעכל את ההתייחסות הכללית של תלמידיו ופקודיו לכל הקשור בחוק, בהליכים דמוקראטיים ובחתירה לאמת. מיורשו (שמיר) דרך ממשיכיו (לוי, שרון, מודעי) וכל השאר, כולם (כמעט) עושים יד אחת להכות בצדק, ורגל אחת לבעוט באמת. כך בפרשת רקנאטי (שהודחת בתוקף המלצות של ועדת־חקירה משפטית ממלכתית שמונתה בימי משול הליכוד, שמסקנותיה קיבלו בכנסת תוקף גם בידי חכ"ים ליכודניקים, ושנגיד בנק ישראל, שהליכוד הציגו לתפקידו, החליט לייסם המלצות אלה). כך בפרשת סילוקו המביש של היועץ המשפטי הקודם והחלפתו הוריזה בכי שנראה בבוכה מחיכת הנשלטת בשלט רחוק, עד שאנוס־על־פי־חוק (שוב החוק הארור הזה) התפרע ויצא מכלל שליטת שולחיו, וכך בעניין פרשת הקיקעות בגדה, וכך בסירובו הבוטה לסלק מעליו כתמים, בטרם יטפס שוב לכסא ראשות הממשלה. וכך התיעוב שמגלים הוא וחבריו בליכוד לכל מוסד ועדות החקירה. וכך בדרך שבה מונעים אנשי הליכוד את קבלתו ואישורו של החוק למניעת הסתה גזענית.

הנה כי כן, מהר מאד נהפך הליכוד שאחרי־בגין למזוהה עם נורמות חדשות: חוקים יכולים להיות נעברים מבלי שהעבריינים יתנו על כך את הדין (ולהיפך: עוד יזכו בפופולאריות ובאהבת הציבור). מצפון ניתן להשתיק או לעוות. שקר הופך למרכיב לגיטימי בכל עימות ערכי. וכך, מהר מאד ייהפך המערך, אנוס ובלי רצון, ושלא בטובתו מן הבחינה הציבורית, למזוהה עם המאבק הנואש לגילוי האמת, לעשיית צדק ולשמירת שארית הערכים.

בציר 77'. שלא בטובתו. כי כולנו שותים עתה את נסך המרורים – בציר 1977. מנחם בגין הדמוקראט והליגאליסט, הוא ששתל והוא שבצר. אנחנו זוכרים: הפיכתם של המערך והשמאל לשעירים־לעזאזל, מוקד להסתה ולנקמה. הכוונת ההמונים לתמיכה קולנית בפתרונות כוחניים. מתן היתר לאלימות מילולית ופיסית כחלק מן המאבק הלגיטימי. חוסר הכשרון המשווע שבניהול, בהנהגה הכלכלית ההברתית הצבאית והמדינית, השחתת המידות, הפרוטקציה, הידיים הרוחצות ידיים אחרות, ה„שמור־לי־ואשמור־לך" – הכל, במפולת עצומה של ערכים, גם בהשוואה לשלטון מפא"י הקודם, הכל בגסות ובבוטות רבות יותר.

וכל אלה יצרו את המבוכה הגדולה שבה אנו שוקעים עמוק יותר ויותר. כבר לא ברור מה טוב ונכון וראוי וצודק וכבר אין תשובות חד־משמעיות אלא בפי הקיצונים, התמימים והטפשים, ואין כפתור שלחיצה עליו פותרת הכל. ושם דבר לא השתנה באורח קיצוני, שהרי עדיין תלויים מעלינו כל האיומים הכבדים בבטחון, בכלכלה, בחברה ובאופי הכנסל. וכן הציבור מבקשים להמתין בסבלנות. אבל למי יש סבלנות. והציבור רואה שבסבלנות העבר אינם מלמדים לקח את עושיהם [illegible], אחרות, [illegible] על מעשיהם הטובים וזכירה כלומר: טוב יכול להיות רק, ורע יכול להתקיים בלבד. וכל המושגים האלה הינם מושגים יותנים.

גדול כמוהו. אני מתבונן ביצחק שמיר. המצפה עכשיו לבג"צ – עוד מוסד ביותר ודע, מן הסתם, בעיניו – כאפר גוועת שמחת הנצחון על הצבעת יום ב' בממשלה. עכשיו אני מדמה לקרוא בפניו המתוחות, החוסדות, היגעות, את ראשית הבנת המצב: חקירה משטרתית לא פותרת דבר ולא פוטרת איש, מבהינתו. גם הוא, רגל אחת כבר נעולה טוב בנעל־סינדרלה, לפני מושב המלכות, עלול להיקרא לחקירה זו, במעמד של חשוד, חרף המעמד הרם. כי כולם שוים לפני החוק הארור.

ואחרי זה, האלוהים גדול. רק הרצון הכביר של ההישרדות הפוליטית גדול, אולי, כמוהו.

ואלה האומרים, אבוי שהגענו לכך שאנו מתגעגעים לתקופתו של מנחם בגין, צריכים להבין שגעגועים אלה הם געגועים לעצמנו אז ולתקוותנו אז, התקווה שעוד מעט, עוד מעט, תחלוף תקופה קשה זו של שלטון בגין – והכל יהיה שונה, צודק, נקי, יפה, טוב ונכון יותר.

כמה שהיינו תמימים אז.

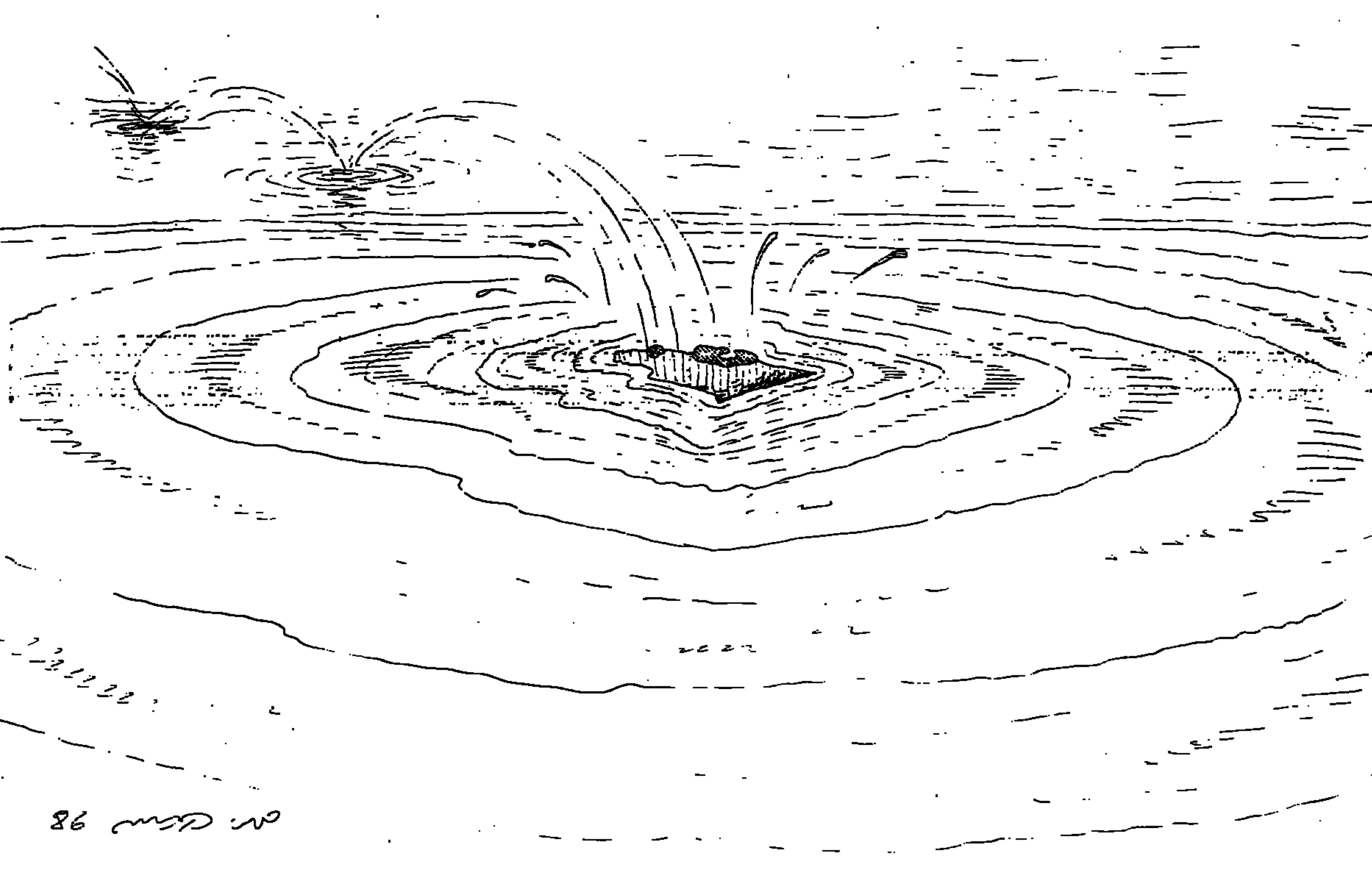

שקר מהל את מי התהום / ניבה לניר

שתי וערב חקירה

יומיים, לא יותר, מפרידים בין שאלה לתשובה כיצד יזכר יום ראשון, ה־20 ביולי, היום בו יתן בית המשפט העליון החלטתו. לוא הדבר בידי, הייתי מתקשה לבחור היכן להימצא בשעה שתיוודע פסיקתו. בכמה לשכות והדרים ותדרי חדרים עשויים להתרחש בעת ההיא דברים בעלי משמעות. לעיתים, למדנו בפרשה הזאת, קליק אחד של מצלמה עושה הבדל, וכמה שאלות ששואלים עתונאים מפרידות בין מנוחה ומנוח לבין לילות ללא שינה שיועצים נמסכים בהם לאורכם.

בית המשפט לא יענה על שלוש שאלות חשובות. אולם דברו עשוי להכריע האם יהיה להן מענה ומה יוותר, לימים רבים נוספים, מעורפל ושנוי.

שאלה ראשונה. מה התרחש בבוקר ה־13 באפריל 1984, מי הרג שני מחבלים שנפלו בשבי וכיצד, האם היתה הוראה ומי נתן אותה.

שאלה שניה. מה התרחש בין ה־13 באפריל 1984 לבין ה־13 באוגוסט 1985, היום בו הניח פרקליט המדינה יונה בלטמן את מימצאי חקירת הצוות שעמד בראשו.

שאלה שלישית. מה התרחש מאז הועמדו תא"ל יצחק מרדכי לדין צבאי, חמשה אנשי שב"כ ושלושה אנשי משטרה לדין משמעתי לפי חוק שירות המדינה ולפי פקודת המשטרה, ועד שהנשיא חנן ארבעה אחרים, בכירי־שב"כ.

באפריל 1984 הודיעו ראש הממשלה יצחק שמיר ושר הבטחון משה ארנס, בפומבי ומעל בימת הכנסת, כי מה שארע לאחר הפעולה לחילוץ נוסעי האוטובוס בקו 300 היה „חריג" שיחקר ויבדק. כמעט שנתיים חלפו עד שנודע ברבים כי היתה זאת הצהרת כוונות שלא עלו ולא מומשו כיוון שמרמה וזיוף ושקר הסו את הבדיקה והחקירה. מה שארע בשנתיים אלה, מי עשה מה, ומה שארע משעה שנודע על הסיית חקירת „החריג" מעלה, כאמור, שלוש שאלות ברורות ומובחנות, שמענה להן הופקד עתה בידיו של שר המשטרה. יהיה עליו לחקור רבים שנודעו כשובים. מי?

אברהם שלום. נסוש ובלי כוחות אבל חנון יקרא לחקירה. שלום מחזיק תשובה בעניינים רבים, שניים חשובים מאחרים: „בסמכות וברשות" ועל־ידי מי וכיצד נסתה החקירה. בתצהיר שהגיש לבית המשפט לא הבהיר את העניין הראשון. שאלה גדולה היא אם בית המשפט ידרוש לכך, ואם ידרש מה יתחייב מכך לגביו. בעניין השני סביר להניח שהכל לפניו, גלוי וידוע. שלום הוא האיש המחזיק תשובה לשאלות מהותיות ומסקרנות: איך, בפועל, התחולל הבידוי. האם היה לעדי השקר מתאם פעולות ששלה אותם לשטחי החקירה מתואמי־גירסה ומוצלבי־עדות. אם חנינתו תיוותר בעלת תוקף, ואם כבוהו יזכו לחנינה מי שיצטרך להעיד עליהם; אפשר שיחשוף עלילה מורכבת ורבת פנים. כולם חנונים כולם מדברים. וגם ההיפך מזה עשוי להתגלות כנכון. כולם חנונים כולם שותקים. אם פקודיו לא יזכו במה שזכה בסמכות וברשות החנינה, יקלע אל הסבך פעם נוספת. במובן מסויים אברהם שלום היה לאיש שהוא אדם לגודלו. ומי ידע מה עבר עליו בחודשים האחרונים. בפברואר, מעידים עליו, בא אצל ראש הממשלה שליח מטעמו והפקיד בידיו של שמעון פרס מכתב התפטרות שנשא את חתימתו של ראש השב"כ. השליח ומכתבו הוחזרו לשולח, ולא כל ההמשך ידוע.

יצחק שמיר. לפי שעה בלתי־נגוע, נתמך על־ידי מי שאוחזים בשרידיו ובחרביו של קיר הברזל הז'בוטינסקאי ומשיבים אותו חומת מגן. האיש שמאחורי „בסמכות וברשות", היתה או לא היתה. יודעים עליו שידע שהיה „איזה לינץ'", ואף שלא היתה „הנחיה", היתה „שיחה". מה נאמר בשיחה ההיא בין ראש הממשלה לשעבר וראש השב"כ? האם „לא עשה כל נסיון ממשי לבדוק אם יש ממש במה ששמע", והאם לא היה ראוי ש„בתוקף תפקידו יגלה רגישות וערנות לגבי הדברים ששמע", גם בפעם הזאת, לאחר שנאמר עליו כמצוטט למעלה ממסקנות ועדת כהן.

מאיר זורע. ראשון שהונה. האיש שאמר בהוודע לו דבר הבידוי כי „אם מתגנב השקר לדיווחי מערכת הבטחון זה סוף המדינה". עתה, כשמהוור שדיווחי שקר חילחלו אל מערכת הבטחון ואף נבעו ממנה, יוכל לסייע בחשיפתם. לזורע, כמו לרבים אחרים עלול להסתבר כי הסוף עדיין רחוק ואף סוב לא יהיה, וכי שקר כהל את מי התהום והרעיל באדות.

יצחק מרדכי. זכאי ולא חנון. אם ידרשו אנשי שב"כ לעמוד על נפשם, ולא יזכו כחנינה, ויבואו ויעידו על עצמם שלא הרגו, ושוב יעשה נסיון להותיר גופה ללא רוצח, יוחזר מרדכי לחקירה. הדרג המדיני שגילה מסירות נפש ואחריות ושמירה על בטחון המדינה, הותיר – פעם נוספת ככל הנראה – את תא"ל יצחק מרדכי נפגע חוקרי משטרת ישראל ללא זכויות יתר לעומת בכירי־שב"כ. עורכי הדין גולדנברג וסלונים שיצגו את מרדכי יוכלו לסייע בחשיפת הבידוי, יוכלו גם לנסות להעניק לו מעמד מיוחד בכל־חקירה.

ראובן חזק. נסוש ועם כוחות. בלתי חנון. יוכל לסייע בחשיפת הבידוי. אם לא יבקש, ואם יבקש ולא תנתן לו חנינה, יקלע אל הקשה מכל מה שעבר עליו עד כאן. יעינו עליו ויבקשו את נפשו אלה המבקשים על נפשם, אלה היודעים כי הוא שחשף מעשה רצח הסיית החקירה והעברת דבר שקר ומרמה והדחת עדים. ומה יעל בבוא היום אלה שבאוזניהם חשף כל זאת? בהתחשב במה שעשו עד כה, ראובן חזק לגורלו.

יונה בלטמן. השני שהונה לאחר מאיר זורע. יוכל לסייע בחשיפת הבידוי. הצוות שעמד בראשו הולך במשך חודשים רבים, בכחש. טענו נגדו כי יחד עם היועץ המשפטי לממשלה אחוז בקונספציית־מרדכי שמנעה סיום החקירה, וכי עשו כל שהיה לאל ידם על־מנת למצוא בו מתום ואשם. אף אם נכון הדבר שבמהלך החקירה הניח בלטמן כי מרדכי אשם, מסקנותיו רחקו מהטלת אשם כזה, וחקירתו הותירה גופה ללא רוצח.

יצחק זמיר. לאחר שנודע לו דבר הבידוי הלך אל ראש הממשלה. לא התבקש לחקור מה ארע וחקר. כאשר חזר אל ראש הממשלה עם ראיות לכאורה כי בדבר חמור מדובר, נדחה, הקדים השש להחלפתו בפניה למשטרה. פרופסור זמיר, שלא היה יכול למצות את החקירה ואף לא היה יכול להקים ועדת חקירה, עשה את מה שהיה מוסמך לעשות. אם לא היה עושה, בבוא היום היה נשאל מדוע לא עשה. יועץ משפטי, אפילו לשעבר, אינו יכול להותיר אחריו סימני שאלה מן הסוג הזה. זמיר יוכל לסייע בחשיפת הבידוי. הוא שולח מתפקידו ולא היה למשולה.

שמעון פרס. כל־חקירה איננה דרושה על־מנת לזהות מה שהתגלה לגביו מיום שהפרשה נודעה ברבים. ראש הממשלה נחשף כמי שמנהיגות איננה התכונה הראשונה והבולטת במעלותיו. כהונתו תזכר, כנראה, כתקופה שבה נעשתה דה־לגיטימציה של ועדות חקירה. החיבור בין היעדר מנהיגות וערעור בסיס החקירה המשפטית הוא קשה עד כדי כך ששמעון פרס ומפלגתו עלולים לשלם עליו באבדן שלטון.

תקוות המטשטשים לא היתה לשווא / חנה זמר

הפרשה נקברה

דומה שהכל כבר נאמר ונלעס בפרשת שב"כ. יש עוד כמה פרטים מעניינים שנשארו חסויים. אך בהשלכותיה הציבוריות – כן חקירה, לא חקירה, ואיזו חקירה – כל הנימוקים מן הצד הזה ומן הצד הזה כבר הועלו, ואפילו הועלו בגירה. אסתפק איפוא בהערכת מצב עכשווי: הפרשה הזאת מתה. ליתר דיוק, היא נקברה חיים. זה חמור, אבל כמעט ודאי.

לכאורה, זה לא כך. לכאורה, הכל בסדר. הרי הממשלה, סוף־סוף, החליטה על חקירה משטרתית ונכנעה לעובדה המוגמרת שיצר יצחק זמיר, אבי אבות החטא בעיני הריאקציה על גוניה. אם זה היה טוב בשבילו, מה זה רע בשביל יפי הנפש האחרים? ובכן, בשבילו זה היה טוב, כי לא היתה לו ברירה. זה היה הצעד היחיד שהוא יכול היה לנקוט בו על דעת עצמו. אבל כהחלטת ממשלה, שיכלה להקים גם ועדת חקירה, זה רע. קודם כל מבחינה אסתטית, מפני שברור לכל כי הממשלה נאנסה, וכל מהלכיה שהיו תחבולות התחמקות נחשפו עכשיו לעין כל כתחבולות התחמקות (ועוד בלתי מוצלחות!). אבל זהו רק פגם אסתטי. יש גם פגם אתי, הוא שהחלטה זו סותמת את הגולל על חשיפת חלקו ומעורבותו של הדרג המדיני בפרשה. זאת היתה הכוונה, זאת היתה המטרה, וזאת תהיה התוצאה.

נכון שוועדות החקירה בעבר ניסו להיטיב עם הדרג המדיני. כך היה בוועדת אגרנט וכך היה בוועדת בייסקי. אך לא כך היה הדבר בוועדת כהן. כל הסוגיה שוועדת כהן דנה בה היתה ציבורית־מוסרית ולא משפטית־פלילית. וזה גם ההבדל העקרוני בין חקירה במשטרה לבין זו שבוועדת חקירה: המשטרה מוסמכת לטפל רק בעניינים פליליים. אין זה מסמכותה לחקור אם נהג הדרג המדיני בצורה מתוקנת, או בדרך הפוכה. אין לה מה לעשות, וגם לא מה להעיר, אם שר חטא מבחינה ציבורית או סרח מבחינה מוסרית. כל עוד אין מעשה פלילי מובהק, זה פשוט לא נוגע למשטרה. לא כן בוועדת חקירה: ובדיוק משום כך לא קמה ועדת חקירה, למרות שהמליץ על הקמתה גם היועץ המשפטי החדש, תקוותם של כל אלה שרצו בטשטוש.

ודאי שבחקירה עוד עשויים להתגלות דברים ואף להיווצר סיבוכים וגם עיוותים, בין הדרג המבצעי לבין עצמו. בכל הנוגע לו, הפרשה עדיין חיה. אבל שום דבר הקשור בדרג המדיני לא יטופל במשטרה, גם אם תזמין לעדות אנשים חשובים מאוד, שרים וראשי ממשלה. אם יתגלה בחקירה שאכן עשו מעשים שלא ייעשו מבחינה ציבורית, זה לא יבוא לידי ביטוי, כי זה לא שייך למשטרה. במצב של אונס, הממשלה העדיפה אקט אוראלי, כדי להיחשב בתולה.

תהיה רוטציה, יצחק שמיר יהיה ראש הממשלה, ומפלגת העבודה תצא בבחירות הקרובות חלשה יותר משיצאה בבחירות האחרונות, מפני שבחוריה שלה התאכזבו ממנה.

פרשת שמיר

לעבור את שמיר בשלום / טרי פרויס

בכל זאת פרס

אירע לשמעון פרס מה שקרה לטוני שומאכר במשחק הגמר על גביע העולם בכדורגל. שוער נבחרת גרמניה היה אחד הטובים בטורניר מכסיקו, אך כשל במשחק הגמר. הוא היה יכול לעצור לפחות אחד משלושת הכדורים שחדרו לשערו, ושער נוסף שספג היה לפחות באופן חלקי באשמתו. על אף זאת, זכר לו הקהל הגרמני את הצטיינותו במשחקים הקודמים, והמשיך לרכוש לו אהדה. ראש־ממשלת ישראל התחלק בצורה דומה אלא שהקהל הישראלי, בניגוד לגרמני, זוכר את שגיאותיו בלבד, על אף שאלה לא היו מכריעות.

פרס זכה בירושה נוראה ובנרוניה זעירה. מקץ שבע שנות בגין־שמיר־ארידור־שרון נותרה אדמה חרוכה, כמותה מצא רק ד"ר קונראד אדנאואר ב־1945. אולם, קאנצלר גרמניה קיבל מנדאט ברור מהעם ולכן יכול היה לתכנן את שיקום ההריסות ללא הגבלת זמן ומבלי להזדקק לשותפים, שמעמדם האישי ותאוות השלטון חשובים להם מגורל ארצם. פרס לעומתו היה ראש חצי ממשלה לחצי תקופת כהונה. אפילו במפלגתו היו שהשיגו על מנהיגותו. עם אלה, בתוספת משכנתא של רצח אופיר, ניגש פרס לעבודה במרץ, והשיג תוצאות שהפתיעו אף את תומכיו. אחרי שלוש שנים, 650 הרוגים וביזבוז של מיליארדים החזיר את צה"ל הביתה. הוא תימרן בכשרון ובהצלחה בצמרת מפלגתו ולאחר מכן בממשלה האופוזיציונית, כדי להחזיר את החיילים הביתה. כמה חיים ניצלו וכמה דולרים נחסכו אי־אפשר למדוד כמו שאי־אפשר לאמוד את מספר התינוקות שלא נולדו בגלל הגלולה; בכל אופן הרבה.

לאחר מכן ניגש לקילקול „הכלכלה הנכונה" שקודמיו הורישו לו. בהחלטיות ובהתמדה שלא ייאמנו, העביר פרס החלטות קשות שהכינו יועציו. במאמץ רב גייס את תמיכת ההסתדרות, התגבר על ההתנגדות, ושיכנע חלק משרי האופוזיציה להעביר את מאמצי ההבראה בממשלה. אנשי הליכוד, ולעתים אף חברים נאמנים במפלגתו, שמו לו רגליים אבל הוא דבק במטרה עד שהאינפלאציה כמעט שהודברה. לא חלפה אפילו חצי שנה ומתנגדיו, שתחבו מקלות בכל גלגל, שתו לחיים כדי לתגוע וליחס לעצמם את מה שפרס השיג, הם ניסו למנוע. במשך כל הזמן נהג החתרן הבלתי־נלאה, שמעון־כד־ולא, בטאקט, תבונה ונאמנות להבטחותיו, דברים שקשה לומר על מתנגדיו־שותפיו כביכול לממשלה.

בתחום מדיניות החוץ פתח פרס באופנסיבה כדי לקדם ולהרחיב את השלום. אלא שהפרטנרים המיועדים, מעבר לגבול, לא הגיעו. הם העדיפו לסייע לאויביו מבית, וסיפקו להם חומר ללעג ולקלס. בכל זאת הסתכן פרס בחבישת מצנפת שוטים, למען מעמדה של ישראל. כתוצאה ממהלכים אלה אין כיום בזירה הבין־לאומית ממשלה שפויה אשר תטיל על ישראל את אשמת הקפאון המדיני – אחרי שנים של ספיקות השיב פרס לארצו את הדימוי של מדינה שוחרת שלום. במקרים של צורך לא נמנע פרס מלהפעיל כוח צבאי, אך תמיד היה זה בהיקף סביר, מבלי שריח של פרובוקאציה ידבק במבצעים הצבאיים. יש המרחיקים לכת וגורסים כי תימרוניו הפוליטיים מנעו מלחמה, אך זוהי ספקולאציה המסורה לשיפוטו של כל אחד. תוצאה אחת לפחות איננה מוטלת בספק – מדיניותו המאופקת־מנעה התקרבות יתירה בין סוריה לירדן, ולאחרונה אף הרחיקה את ירדן מעל אש"ף, חלקו של פרס בהתפתחות האחרונה גדול יותר מכפי שמשתקף באמצעי־התקשורת.

מעבר לכך, סגנונו המתון של פרס השרה אווירה של סובלנות לחברה הישראלית. הוא לא נגרר לפרובוקאציות של הליכוד, נמנע מלנצל את העילות שזה סיפק, וכנגד לחץ של חוגים רחבים במפלגתו נצמד להסכם הרוטאציה. התנהגותו כג'נטלמן מוהלט רק החריפה את התגרויות של שותפיו.

שגיאותיו התגלו במקרים שבהם לא הבליג. כזה היה משבר שרון שהתחולל אחרי ששר התעשיה והמסחר התבטא בצורה ששום ראש־ממשלה איננו רשאי לעבור עליה בשתיקה. פרס החליט להיות נוקשה, אך לא הלך עד הסוף. הוא נתפתה לשליחים לדבר עבירה, ומחל על כבוד ממשלתו, מחילה שמתנגדיו, הפחות ג'נטלמנים ממנו, פירשו כחולשה של „שמעון כד־ולא". אחר־כך התחולל הוויכוח על הצמיחה, ויכוח חסר משמעות, שבניגוד למשברים האחרים, יזם אותו פרס. משבר שלישי אירע מחמת הסתה של יצחק מודעי. עד אז נהג פרס, בו ובשגעונותיו, בכפפות משי. אך הפעם פקעו אף עצביו והוא תבע (והשיג) את הרחקת מודעי ממשרד האוצר. היורש מוכיח עצמו בינתיים, כשר לא רע. אף־על־פי שאיננו אחוז שגעון רדיפה, איננו מסתכסך עם עוזריו ועמיתיו השרים, גילה משה נסים נחישות ראויה לציון. אף־על־פי שהוא נוח לבריות, טוב לב ומתקשה להיות רשע, לא הביאה החלפתו שום אסון, אולי ההיפך הוא הנכון, אך בציבור הצטייר פרס כאיש קאפריזי הנפגע מכל שטות. את עשרות השטויות שמהן לא נפגע, שכחו לו.

ואז אירעה התקלה הממשית. בהתנגשויות קודמות גילה ראש־הממשלה כושר תימרון, שליטה בעצביו ויכולת אבחנה בין עיקר לטפל. אך בפרשת ראש השב"כ לא הרגיש כי לפניו לא פצצת סירחון, אלא מטען בעל עוצמה גרעינית. הלוואי שנתבדה, אך נראה כי הסתבכותו השלומיאלית, שנבעה בחלקה מרצון לסוכך על יצחק שמיר, תוליד תקדימים לגבי המערך הקונסטיטוציוני של המדינה. ולא לטובה. הפופולאריות שלו עברה פיחות; פיחות שלמרבה הדאגה ייזכר יותר מתרומותיו בתחומי המדיניות והכלכלה. אלה רבות וחשובות. אם יורשו ירים רק את מחציתן, וישגה כפליים בלבד מהשגיאות שבהן נכשל פרס, יהיה אפשר לומר שעברנו את שמיר בשלום.

שוטרים עם נסיון / נתן רועי

כסא מפלט

יגאל מרכוס, שמעון סביר, אלכס איש־שלום – יחקרו, כנראה, אנשי שב"כ ואחרים. זיגל טוען את מה שהם, ואחרים, יודעים – תהיה להם בעיה. במשטרה קוראים לשב"כ „אנשינו הטובים" או „כוחות השחור". השאלה הגדולה: כיצד תגלה המשטרה את מה שהיא מתקשה לגלות בדרך־כלל – אומץ לב ונמרצות

חקירת המשטרה, כסא המפלט של הדרג המדיני, תהיה חשאית ומצומצמת מאוד. „מבחינת המשטרה, זו חקירה פשוטה", אמר השבוע השר חיים בר־לב, ואילו אנשי המשטרה מיהרו להודיע כי חקרו בעבר אנשי שב"כ ושום דבר לא דלף – „סיוע" לדבר עדות כי משטרת ישראל יודעת לשמור סוד.

לשמור סוד? אולי. ולחקור? על כך נחלקות הדעות.

יגאל מרכוס. בראשית השבוע התפרסמו שמות חוקרים שיחקרו, אולי, את אנשי השב"כ. האחריות על פרסום השמות היא על המפרסמים בלבד. משטרת ישראל ודובריה העדיפו שלא להכחיש דבר. בעתיד הרי יוכלו לומר. למשטרה אין בעיה. לעתונות יש בעיה של אמינות. אבל הכחשות לחוד ודברי שוטרים לחוד. ומה שנחשב לספקולציה, רגליו בכל־זאת עומדות במשטרה. בין הנזכרים בשמות החוקרים האפשריים נמצא ניצב יגאל מרכוס. מרכוס, בהיותו ראש אגף חקירות הוא החוקר מספר אחד של מדינת ישראל. כלומר, מרכוס יהיה, ככל הנראה, „החוקר המכוון". כשהחל בתפקידו „זכה" מרכוס לתקשורת בלתי־אוהדת, שלא לומר עויינת. וזו לא רחוקה מהאמת. שמו נכרך במעשים „לא ברורים" שעשה. מרכוס לא טרח להכחיש.

מרכוס, עשרים שנה שוטר, נחשב לאיש אמונו של המפכ"ל רב־ניצב דוד קראוס. מאחורי מרכוס שורת תפקידי פיקוד ומטה. חביב המפכ"ל אומרים עליו. כשנכנס לתפקידו הנוכחי, אמר לי ניצב במשטרה שמרכוס, רק מרכוס, יציל את המדינה. „כל מה שנכתב עליו בעבר הוא הבל ורעות רוח", אמר הניצב.

דבר אחד ברור, ניצב יגאל מרכוס עובד יד ביד עם אנשי השב"כ. למרכוס יש בעיה לא קטנה: הוא חייב לנהל חקירה, ובמהלכה ובבוקר שלמחרת, להתבונן בעיניהם של נחקריו, פרטנרים למשימות.

שמעון סביר. בין חוקרים אחרים שהוזכרו כמנהלי חקירת פרשת השב"כ נזכר גם שמעון סביר, ראש היחידה הארצית לחקירת פשעים חמורים. סביר הוא אחיו של רפי סויסה, נציב שירות בתי הסוהר. בשנה האחרונה היה ממונה על פרשיות „גזל הקרקעות". וכהשגיו בפרשה הזו יהיה קשה לו להתהדר. אחמד עודה, סוחר הקרקעות השומרוני התגלה כשקרן ורמאי. עודה נזכר כמעט בכל תיק פלילי בעינייני קרקעות כעד תביעה, בחלקם כעד תביעה מרכזי. עודה עצור עתה בכלא ביהודה ושומרון בחשד לעבירות מרמה והונאה, ובהפרת הסכם עם המשטרה. סביר, אם אין על כך עוררין, הוא בחור נחמד. האם נחמדות היא התכונה הנחוצה בחקירה שתהיה?

אלכס איש־שלום. הוזכר, כמובן, גם שמו של אלכס איש־שלום. איש־שלום הוא חוקר משטרה ותיק ומוכשר, שלזכותו נזקפים הישגים לא מעטים בחקירת „העולם התחתון". איש־שלום הוא עתה ראש צוות החקירה של הנאצי, ג'ון (איבאן) דמיניוק. אלא שגם איש־שלום הסתבך בעבר בטיוח פרשיות שחיתות, אלה שנקשרו בשמו של ניצב אברהם תורגמן, כשהיה מפקד מרחב חיפה, שאיש־שלום וארמונד לוי, הופקדו על חקירתן וטוייחו. לפני־כן היה מעורב איש־שלום בטיוח מסוג אחר, חקירתו של ארמונד לוי, מי שהיה מפקדו.

ניצב (בדימוס) בנימין זיגל, מי שהיה מפקד היחידה הארצית לחקירות הונאה, אמר לי השבוע כי משטרת ישראל איננה מבקר המדינה וגם לא ועדת חקירה. היקף החקירה, אמר, יקבע על־פי החשדות המיוחסים לחשודים. לפי זיגל יחקר היבט אחד של הפרשה ולא יותר. המשטרה חייבת להעביר חשדות מאומתים, ראיות שיעמדו בבית משפט, וחומר שלא יעמוד במבחן כזה לא יחקר לא יוגש לפרקליטות.

המשפטן. אחד המשפטנים, המקורב לפרשה, אמר לי כי המשטרה לא תחקור מעשי שחיתות ציבורית שיש בהם משום הוכחה להתנהגות בלתי־הולמת של הדרג הפוליטי. אין זה תפקידה. תפקידה הוא לחקור חשדות למעשים פליליים, כלומר, השאלה אם שמיר יחקר או לא, עלולה להיות לא רק ספקולטיבית.

המשטרה, יתכן, תגבה עדות מאנשי הדרג הפוליטי: אבל כדי לעשות כך צריך שיחסר לה חומר החשודים בביצוע עברות.

משטרה־שב"כ. משטרת ישראל שומרת יחס מיוחד כלפי השב"כ. אנשי השב"כ „אנשינו הטובים", (או „כוחות השחור" בעגת החבר'ה), באים ויוצאים במסדרונות המטה הארצי, כשהם מחוקים כמורמים. הקשר איתם נעשה באמצעות קצין המודיעין של יחידת המשטרה ומתוך נקיטת הכלל של לשמור מרחק. ההילה השמורה לאנשי השב"כ במשטרה זכתה להערה של שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב, אורי שטרוזמן.

אין להניח כי המשטרה תצא מגדרה ותגלה את מה שהיא מתקשה לגלות בדרך־כלל.

החזית המשותפת לפרס ושמיר / חגי אשד

המאבק בין בג"ץ לבד"ץ

ההצבעה על שלושת השרים הדתיים כאיש אחד נגד מינוי ועדת חקירה משפטית בפרשת השב"כ צריכה לצער במיוחד את בית המשפט העליון והקהילייה המשפטית כולה, וגם את מפלגת העבודה. זו התפתחות שלילית מבחינת כיבוד שלטון החוק בישראל במובן העמוק והאמיתי של המושג הזה, שהמשפטנים בישראל נוטים להתעלם ממנו. כמעט שאפשר לומר על דרך האימרה ש„המלחמה היא עניין רציני מדי מלהשאירו בידי הגנרלים", גם ש„שלטון החוק הוא עניין רציני מדי מלהשאירו בידי המשפטנים".

ההצבעה של השר בורג והשר פרץ נגד מינוי ועדת חקירה משפטית הפתיעה במיוחד. הם השמיעו קודם לכן קולות שונים. הסיבה להצבעתם נעוצה באותו גורם שנוטים להתעלם ממנו אך הוא מזכיר מתריס את קיומו פעם אחר פעם. זהו הגורם הנקרא „ציבור המתפללים בבתי הכנסת". זוהי קבוצת התייחסות שהשרים הדתיים, שאינם יכולים להתעלם ממנה, כל אימת שהיא נותנת ביטוי לרגשותיה בצורה תקיפה ומגובשת. כך זה קרה הפעם. השר בורג סיפר לאחד מאנשי שיחו, כי כל אימת שמזכירים בבית כנסת ועדת חקירה משפטית בנושא השב"כ כולם מפסיקים להתפלל ומתחילים לקלל. עוצמת ההתנגדות עד כדי שנאה לכל ועדת חקירה בראשות שופט עליון („לקלל במקום להתפלל") חשובה לא פחות ממספר המתנגדים.

זו תופעה שצריכה להדאיג מאד את כל העומדים על משמר שלטון החוק במדינה. ציבור המתפללים בבתי הכנסת הוא ציבור מפתח מבחינה זאת. הוא אינו חופף למצביעי המפלגות הדתיות. אפשר להעריך כי בין שליש למחצית מצביעי הליכוד שייכים כנראה לציבור הזה וכי בין רבע לשליש מצביעי המערך נמנים איתו ועם הפריפריה שלו. אלה אנשים שיש להם יחס של כבוד לבית הכנסת, לספר תורה, לכמה מן המצוות ולרב זה או אחר.

על נפשו של ציבור זה נטוש עיקר המערכה. זו המערכה על אופיה של מדינת ישראל כמדינת חוק ולא כמדינת הלכה. וכדי לסבר את האוזן: זו המערכה בין סמכות הבג"ץ לסמכות הבד"ץ, בין סמכותו המכרעת של בית המשפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק לבין סמכותו של „בית דין צדק" של העדה החרדית, השוללת מכל וכל את סמכותה של מדינת ישראל לחוקק חוקים כלשהם, קל וחומר שהיא שוללת את הזכות לכבדם. למרבה הצער נוגס הבד"ץ יותר ויותר מסמכותה של הרבנות הראשית לישראל שפסיקותיה – על איסוריה והיתריה – כבר אין להם משקל הלכתי בעיני ציבור הולך ומתרחב. זו הנגיסה של המחנה החרדי במחנה הדתי, ההולך ומקצין. גם מועצת גדולי התורה איננה מה שהיתה פעם, והקנאות של הבד"ץ נותנת יותר ויותר את הטון גם במחנה הדתי.

המשפטנים שלנו היו צריכים להבין כי האתגר העיקרי על שלטון החוק במדינת ישראל אינו בא מצד הממשלה וזרועות הביצוע שלה, אלא מצד הציבור הדתי הקרוע בליבו ובאמונתו בין שלטון ההלכה לבין שלטון החוק כשיש התנגשות ביניהם. והחיים המודרניים מספקים להתנגשות כזאת הזדמנויות לרוב – מארכיאולוגיה ופתולוגיה ועד לדיני אישות, במקרי גבול ומעמד הגרים ושמירת השבת והצניעות ועוד ועוד. גם סכנתה העיקרית של הקנאות הלאומנית – מ„המחתרת היהודית" שהיתה, וזרמים קיצוניים ב„גוש אמונים", שמשמיעים איומים לעתיד ועד לרב כהנא – מקורה בקרב החוגים הדתיים, ששלטון ההלכה, לפי פירושם ואמונתם, הוא עליון על שלטון החוק הדמוקרטי במדינת ישראל, כל אימת שיש התנגשות ביניהם, לפי דעתם של חוגים אלה.

זו הסכנה העיקרית לשלטון החוק במדינה ולא תאונת העבודה הטראגית שקרתה לראשי השב"כ בעת שמילאו את תפקידם במסירות, שחרגה הפעם מגבולות הסמכות והרשות הנתונות להם. להפוך את התאונה הזאת – המחייבת תיקון – ואת המחלוקת עם הממשלה על דרכי תיקונה לחזית המלחמה העיקרית של ההגנה על שלטון החוק – זו ממש דפורמציה מקצועית של עורכי דין צרי אופק, שרואים רק את סעיפי החוק במקום את החוק. אלה הם גנרלים שנלחמים את המלחמה שלפני הקודמת נגד האוייב הלא נכון, שאינו אוייב כלל ועיקר.

לא רק היועץ המשפטי לממשלה (כל מי שמכהן בתפקיד זה) ופרקליטי המדינה, אלא גם שופטי בית המשפט העליון צריכים לזכור כי על נפשו וליבו של הציבור הדתי נטושה המערכה הגורלית לדמוקרטיה הישראלית. כדאי להם לזכור שנשיא המדינה, חיים הרצוג, מגלם באישיותו לא רק את ריבונות המדינה אלא גם את גאוותם הלאומית העמוקה של פשוטי העם מכל החוגים. חיים הרצוג כנשיא, כבנו של רב ראשי וכאדם דתי הוא המבטא המובהק והעמוק של רחשי ליבו של הציבור הדתי. פגיעה בכבודו היא פגיעה לא רק בכבוד המדינה, אלא גם ברגשותיו של ציבור המתפללים בבתי הכנסת, שכבוד הנשיא הוא בעיניהם – כבודה של מלכות וכבודה של רבנות גם יחד. הוא בעיניהם התגלמות שלטון החוק בישראל, ופגיעה בו תהיה לאמיתו של דבר פגיעה בשלטון החוק. בהתנגשות בין נשיא המדינה לבין בית המשפט העליון ליבם יהיה לצד הנשיא. לא רק שלהם, כמובן.

גם מפלגת העבודה צריכה ללמוד לקח מהכשלון הצורב הזה. היא במו ידיה ליכדה את כל הציבור הדתי סביב הליכוד ואיבדה בהיעלם אחד את כל מאמציה לקירוב לבבות בינה לבין הציבור הדתי. הלחץ שהופעל על הרב פרץ ועל השר בורג לפני הצבעתם בממשלה השבוע לא היה רק לחץ של אנשי הליכוד. היה זה בעיקר הלחץ של הציבור הדתי, כאמור. מפלגת העבודה צריכה להחליט מהי החזית העיקרית שלה ברגע זה – איך לא לנטוש אותה למען חזיתות צדדיות ואיך לא להישחק במלחמה בשתי חזיתות בעת ובעונה אחת. אמנם, חזית השלום עם מצרים וירדן איננה חזית אכזב. גלגלי השלום נעים קדימה למרות הכל, הודות ליוזמתו ושקידתו של שמעון פרס, אבל הם נעים לאט, בקצב הפנימי האיטי והמעוקל של העולם הערבי. אי אפשר לזרז אותו לפי לוח הזמנים של הרוטאציה. ספק רב אם יידרשו הכרעות בחזית זו בעתיד הקרוב. לעומת זאת, נופלות הכרעות יום יום בחזית הפנימית. הקטע המכריע שלה הוא יחסי דת ומדינה. יחסים אלה חייבים להיות משוחררים מהתלות הבלתי־פוסקת בלשון המאזניים של המפלגות הדתיות כשותפות, כביכול, לממשלה צרה כהווה או בעתיד. שחרור כזה חייב להיות מבוסס על הסכם ארוך טווח בין מפלגת העבודה לליכוד לתקופת כהונתה של ממשלת האחדות הלאומית. המפתח לכך יכול להיות טמון בשינוי שיטת הבחירות. זה צריך להיות המאמץ העיקרי בימים אלה ולא שום מריבה צדדית אחרת.

שינוי שיטת הבחירות יכול להביא לשחרור כל ממשלה בישראל מהתלות במפלגות הדתיות כלשון מאזניים קואליציונית וכך גם לשחרור יחסי דת ומדינה מהתלות בכפיה דתית מפלגתית. זה יהיה גם לטובתן. זה יעלה את כבודן בעיני הציבור הדתי. זה יכול להביא להעברת יחסי דת ומדינה על יסודות של הידברות, שיכנוע הדדי וכבוד ללא כפיה וללא אלימות לערכי הדת והמסורת, שיש בהם ביטוי למיטב כיסופי הדורות. זו המערכה העיקרית על קיום שלטון החוק במדינת ישראל בדור הזה ובדורות הבאים.

להביא לשם את „הבכיר" ו„המדיני" / חיים גורי

מסע חוזר

כאן לא אמריקה ולא רוסיה ואפילו לא צרפת או יוגוסלביה או צ'כוסלובקיה. שם ניתן לנוע אל נופים לא ראית, אל ערים לא ידעת. כאן, לא. כאן אתה סב תמיד אל הידוע כבעם עד תום בין אילת ומטולה, בין ירדן ותל־אביב. אין הר שעליו לא טיפסת, אין שביל לא דרכו בו רגליך. כך למדת כי השביל הכם מן ההולך בו. זאת אישרו גם הסוסים והחמורים והעזים.

לעתים מגלה לך אורי דביר איזו „נקודת־חן" אבודה, מעין סתרים או חורבה קדושה או מערה כלשהי. אך אם לא היית שם היית לא הרחק משם.

יש אומרים כי סגירות דחוסה ומוכרת זו יוצרת איזו תחושה של „קלאסטרופוביה". הגבולות סגורים. בלבנון כבר היינו, בחרב. לא כנופשים, לא כמחליקי שלג, לא עם משפחותינו. לדמשק עתיקת השווקים והמסגדים לא נגיע בעתיד נראה לעין כתיירים, אף לא בבגדד ודקליה. אף ירדן הקרובה כל־כך רחוקה מאד. ואל מצרים ירדנו והיא לא באה אלינו בברית השכנות שהובטחה.

הויה נעולה זו, כך שמעתי, היא הגורם ל„שכרון המרחבים", כך שמעתי, התוקף את הישראלי המשוסס, זו ה„אמוקיות" המריצה אותו לקצווי עולם, אל יערות העד, אל ההימאליה, אל ערבות אוסטרליה. סיפר לי ידיד שביקר לפני שנתיים בארגנטינה כי במטוס הצבאי המיושן שהסיעו אל „ארץ האש", מצא בין ארבעים הנוסעים שמונה בני ארצנו.

שייסעו ויטיילו ויסיירו וינועו וינודו ויצעקו ויכירו ויגלו ויתרשמו ובלבד שישובו הביתה: כה רבים המשתהים לשוב. כה רבים המהגרים לשם.

עונת התיירות בעיצומה. לך ללוד ושם תראה במו עיניך את המוני הנוסעים. כאילו אוצרות גנוזים של מטבע זר נחשפו לפניהם. וכולם שם, בני כל המגזרים והגילים, בודדים וזוגות והכורות ומשפחות על טפן.

כפרס תנחומים על „ארצנו הקטנטונת" העניק לנו הבורא יתברך ארץ סגנונית להפליא, בבחינת מועט המחזיק את המרובה, ארץ שהוצברה מכל הפנים וכל הזמנים וכל האקלימים והתרבויות הגדולות והכובשים שעברוה מראשית הימים, והעמקים הפורחים וההרים החרוכים והמצוק הנישא הצופה אל השבר הסורי־אפריקאי וחמדת חופי הים וחולות הזהב וחגיגת פירות הקיץ ותל־אביב בכוכן ואספלט וזכוכית וחיי־לילה סוערים וחיפה היפה ופארק הכרמל והארנים האדירים ודגניה ומעיינות הדן ושער הגיא ומאה־שערים. ירושלים עיר מלכים ונביאים ואילת אחות דרומית חמת־מזג והירדן הגולן וחורשת הארבעים. והתנור, המזכיר את מפלי הניאגרה, ליד מטולה וכביש־החוף וחוף תל־ברוך וכביש־הסרגל לעפולה... מה עוד?

ומה שהחסיר השטח העניק הזמן. הנה זה לא כבר התגלה בירושלים קמיע מימי הבית הראשון הנושא בעברית של ימינו את „ברכת הכהנים".

שמעתי כי בקרוב עתידה להתפרסם עוד תגלית ארכיאולוגית מרעישה; טקסט מקורי של אחד מגדולי נביאי־השקר בזמן אחאב ואליהו, העתידה לעורר מחלוקת סוערת אם שייך אף הוא למורשתנו הלאומית, כמי שדגל בדעות „כנעניות" במקצת, או יש להוקיעו כמוקצה. האחים יעקובי, העוסקים בפיענוח הכתוב על המגילה המתפוררת, אומרים לי כי זו שירה מדהימה ביופיה העתידה להוות מקור השראה קסום ועז לשירתנו המודרנית. ויש בה גם אתגר פוליטי באשר עוסקת היא בקשר לעמי הסביבה.

★

צר באמת שהמוני תיירים אמריקאים, יהודים נתפסו לפאניקה המאורגנת ונמנעים לבוא אל המזרח שלנו ואל ישראל בכללו. כל ההפסד שלהם. הם יחמיצו את ארוחות הבוקר העצומות והמגוונות כל־כך במלונות היפים שלנו, את להקות ה„הורה" הסוערת והיחפה, את ריקודי הרועים והקוצרים והשואבות, את הלמותם המהפנטת של תופי ברים. הם לא יהיו עדים מקרוב לשערוריות הנוראות המטלטלות את חיינו כדמיה בין תחיה ואבדה, את מלחמות הדת שלנו. חבל: הם מפסידים ארץ מיוחדת במינה אחוזת ניגודים וסתירות. הם יוכלו לראות כאן את „בדק 1", הטיל המשכיר טילים למיניהם, במעופם, ולעמוד בתור המתבוסס ליד מחסום הרכבת בדרך בית־לחם בירושלים כאשר זו עוברת וצופרת כמו בימי התורכים.

תוך דקה יוכלו לעבור מבני־ברק השחורה והחרדית אל פצצות־המין תכלת־לבן בחוף תל־אביב, להתערב בין חוזרים בתשובה להחוזרים בשאלה, לצפות בוועדת חקירה זו או אחרת, הנעצרת תמיד קומה או קומותיים לפני „הדרג המדיני" ואף לחזות (ולמבוגרים בלבד) ברצח הפרות הקדושות, להקשיב לגעייתן האחרונה.

ארץ מעניינת להפליא, ארץ מסבירת פנים לבאים אליה בעקבות השבט והשרב, בעקבות התנ"ך והחוצות, דרך הפסטורלים וישיבת־אהרון. שם לא הרחק יוכלו להוות במניתים עצמם באוהלה של תורה ולשוב בו בלילה אל מופעים בפארק הירקון.

ואנחנו שאין אנו תיירים נצא לחופשה קצרה במקום אחר בארצנו, נגלה במסע חוזר את הצל התם ואת ריח ההרדופים ואת הסרב הנסבר בעלווה הרועדת, את השונה סכרומה ובלבד שההרשות לא תהיינה אכזריות מדי.

קברו של נון. בימים אלה שהיתי ומדמה ב„אולפן עקיבא" שב„חוף הירוק". מקום ידוע. אלפים עברוהו במרוצת השנים, יוצאי ארצות שונות, יהודים ושאינם כאלה. ערבים שבו לומדים עברית ושכבינו את שפתנו. שם נמצאה איזו נוסחה מיוחדת להקניית הלשון ולקירוב לבבות. לא בכדי ניתן פרס־ישראל לאולפן ולשולמית כצנלסון העומדת בראשו, ועוד שלהי תגיגות באוויר.

עד שיבוא המשיח ועד שיכתתו הערבות מנסים יהודים וערבים להיפגש במקום הזה מתוך סקרנות וכבוד הדדי לפי התפיסה: „מוסיף מידע מפחית יראה". אם אינכם מאמינים לי, לכו לשם.

ובכן מפעם לפעם אני שב לאולפן הזה, תורם כמה שיעורים בשירה עברית ומזדמן לפגישות עם אנשים שונים מהארץ והעולם שלא הייתי זוכה להכירם אלמלא באתי שמה.

אגב, לא במקרה יצא משם הערבי־הישראלי־המוסלמי הראשון שהדליק לפני שלוש שנים את משואת יום־העצמאות בהר הרצל. מאז היה הדבר למנהג קבוע. נדמה לי כי ברחבי הארץ גוברת ההכרה כי יחסי עברים וערבים אזרחי ישראל חייבים להשתנות יסודית: יותר הבנות, יותר זכויות! אחרת, אם תתרחב התהום, יעלו הפתרונות הקטאסטרופליים, שאינם אפשריים וגם אינם רצויים אם ברצוננו להיות מה שאנו.

ערב אחר. ישבנו יהודים שעות רבות והקשבנו וסיפרנו. היה בינינו רב אחר, יליד דרום־אפריקה תושב ירושלים שבא לזכר יומיים לפני בן קסיר בפולין. שם גילה בעיירה שכוחה אחת את קברות סבו וסבתו, בקרקוב התפלל עם מנין היהודים ששרדו ואף אלה מסתלקים והולכים אל הזיקנות הגדולה. והיה שם שופט ערבי, איש עכו היום, בן למשפחה בריינית רבת דורות, סיח מעריצו של מרטין בובר וקיים עימו פגישות וקשרי מכתבים והכיר היטב את ד"ר מגנס ואת ר' בנימין. ואני, בן דורו הצעיר ממנו בינתיים, העליתי עמו כמו באוב שמות. אישים שונים מארץ ישראל המנדטורית, יהודים וערבים ולרגע קפא הזמן. ושבעתי מפיו סיפורים ו„סקופים" שאספרם בבוא יום.

ומישהו גלה את אזני על מקרה שקרה בשער בריכת שחיה באיזור החוף. בא לשם רופא ערבי ישראלי עם משפחתו. הוא ורעייתו נראים בני־נדיבים להפליא כצאצאי בעילות הכובשים לפקדו את ארצנו. ילדיו השמחים לקראת המים קפצו וקראו קריאות התפעלות בערבית: אז אמרה הקופאית, פתח שער הכניסה, כי זה מועדון סגור והכניסה מותרת רק לחברים. אמר לה הרופא: אם ילדי וילדיך לא יוכלו להיפגש בבריכה אחת היום הם יוכלו להיפגש מחר בבקום אחר...

האשה, כך סיפר האיש, פרצה בבכי. בינתיים נאספו אנשים נוספים שהכירו את הרופא אישית כמי שטיפל בהם בבית־החולים הסמוך וקראו לקראתו בשמחה: „בוא! אתה אורח שלנו!"

ערבי אחד משומרון גילה כי בכפר הרס, ליד אריאל ואלקנה, עומד זה דורות רבים קבר של נון, אביו של יהושע, קבר קדוש. שבועה שנשבעים לידו לא מופרת לעד וכל נדר קיים ועומד. אם ברצונך לדעת באמת אם פלוני דובר אמת קחהו לשם, אמר הוא, וזו תצא לאור. שם נודע לנו כי גם אזרחו בני ישראל נוהגים לפקוד את קברו של נון, שהרי נון הוא שלנו מקדמת דנא.

מישהו העיר בשחוק כי רצוי לפיכך להביא לשם את השניים, את „הבכיר" ו„המדיני" בנוכחות שני עדים ולדעת מיד את האמת וכל האמת ורק את האמת וקץ לכל ועדות־החקירה.

יהושע, בנו של נון, לא היה צדיק גדול וגם שפך דמים הרבה אך בשם אביו נודרים ונשבעים ואומרים רק אמת. ככה זה.

אילו. אילו הייתי חבר כנסת הייתי מצטרף שמי לעשרות הח"כים התובעים את שינוי שיטת הבחירות. אין זו תרופת־אליל אך יש בה כדי להעלות ארוכה לכמה מחוליי ארצנו. פעם גם חשבנו שאי־אפשר לבחור ראשי ערים אלא בחלק מרשימה מפלגתית. ניתן לבצוא כיתג של כמה שיטות, לאמץ משהו ישראלי. שמחתי לראות בטלוויזיה את ח"כ בנימין וירשובסקי. תמיד, גם כאשר חלקתי על דיעה זו או אחרת שהביע, כיבדתי את יושרו ודבקותו וחריצותו ועקשנותו המתמדת ואומץ לבו. הוא נשאר באמן למבצעה של ד"ש, נווה עדן, שנדרדה להאבק על שינוי השיטה. גם ברדיו אמר כי נכון יהיה לוותר על מקומו ובלבד שתשתנה השיטה. טובת המדינה דורשת זאת, אמר האיש.

נ.ב. זה לא כבר שאל ח"כ כץ־עוז מעל דפי „דבר" כיצד לא תרעדנה ידי ארבעת הסוסים שגררו את תנועת העבודה אל עמוד־הקלון של ממשלת האחדות. השבתי בה שהשבתי, בשמי, אך עיקר שכחתי: הן כץ־עוז משמש כסגן שר החקלאות. אם כה נתעבת ממשלה זו בעיניו, מאז כינונה ובעיקר היום, מדוע הוא ממשיך לכהן בתפקידו? עם שהוא שואל כיצד אין רועדות ידינו מותר לשאול אותו, כיצד אין רועד בו אותו חלק בגופו הנצמד לכיסא? בתוקף „דין התנועה", כמובן.

וכל המרכבה במחיר / עליזה ולך

איפה הסיעות הדתיות כשפרס צריך אותן? לא אצלו

איך קורה שבכל פעם שקולותיהם של נבחרי הציבור הדתי דרושים למערך בהכרעות, הם מפנים לו עורף ודבקים בליכוד? הלא ראש הממשלה עשה מאמצים עקביים להאיר להם פנים, עד כדי מורת־רוח במפלגתו ובקרב ציבור בוחריה

מבחני הכוח של ראש־הממשלה שמעון פרס בשנה האחרונה שחקו את כוח ההרתעה שלו, וממשבר למשבר איומיו משפיעים פחות, הן על מעצמת־העל היריבה, הליכוד, ובעיקר על גרורותיהן של השתיים. בשני המשברים הגדולים הקודמים – משבר שרון ומשבר מודעי – העמיד הליכוד פנים שאין הוא מתיירא מפני פירוק הממשלה והליכה לבחירות, אך נציגים של מפלגות דתיות מינו עצמם מיד למתווכים, ובסופו של דבר נמצאה נוסחה להמשך קיומה של ממשלת האחדות הלאומית, בזכות תרומתם או בלעדיה. במשבר האחרון – סביב מינוי ועדת־חקירה לפרשת השב"כ – לא התגייס איש למאמץ של פשרה או תיווך, והלא מסביבתו של ראש־הממשלה נשמעה התרעה, שאם ייפול פרס בהצבעה בממשלה הוא יילך לנשיא: הליכוד לא נבהל מן האפשרות שיהיה עליו להתייצב בפני הבוחר ובידיו שני ג'וקרים: נטורי הבטחון והפרת הרוטציה. אבל מה יכלו להשיג המפלגות הדתיות מהקדמת הבחירות?

שמעון פרס גילה איפוק רב, אחרי שההצעה להקים ועדת־חקירה משפטית לבדיקת פרשת השב"כ נפלה בישיבת הממשלה ברוב של 14 קולות שוללים מול 11 קולות המצדדים בה. הוא לא הביע תמיהה על אופן הצבעתם של שרי המפד"ל, יוסף בורג ויוסף שפירא, ושר ש"ס יצחק פרץ, והלא רק יום קודם להצבעה אמר השר פרץ לכתב הטלוויזיה, שמבין שתי האפשרויות, ועדת־חקירה משפטית או חקירה משטרתית, יעדיף את הרע במיעוטו – ועדת־חקירה משפטית. הוא לא הזכיר לד"ר בורג, שהצביע הצבעת מחאה על כך שהצעתו (בודק יחיד) לא הועבדה להכרעה, שבהצבעה על נסיגת צה"ל מלבנון היתה לו הצעה מסוימת, שאף היתה מקובלת על חלק משרי הליכוד, וברגע האחרון עשה תפנית, ולא טרח אף ליידע את תומכיו. בעקבות אותה הצבעה אמר ד"ר בורג לכותבת שורות אלה („דבר" 18.1.85): „בשביל ההיסטוריה תמיד נחמד וחשוב להיות רשום כתור בעל הצעה מסוימת, אבל הצעה שאין לה סיכוי להתקבל ערכה מוגבל".

איך קורה שבכל פעם שקולותיהם של נבחרי הציבור הדתיים דרושים למערך בהכרעות, הם מפנים לו עורף ודבקים בליכוד, וזה כולל גם את המפד"ל, שאינה נספחת לבלוק הליכוד כשאר המפלגות הדתיות. הלא ראש־הממשלה, שמעון פרס, עשה מאמצים עקביים להאיר להם פנים עד כדי מורת־רוח במפלגתו ובקרב ציבור בוחריה. רדוף אובססיה של ברית בין הכוחות הלאומיים־דתיים, לא החמיץ פרס הזדמנות ללכת לקראת הדתיים, ולהיות מעורב ביישוב מחלוקות שהיו מעורבים בהן. אך משנזקק להם, הפגינו נאמנות לליכוד ודבקות בו. כאילו הניסיון אינו מורה שהבריתות של הדתיים תלויות במחיר וכל המרבה הרי זה משובח.

למן ימיה הראשונים של ממשלת האחדות, בעת משבר התיקים בין המפד"ל לש"ס, הטיל פרס את מלוא כובד משקלו. הוא הלך אל מועצת חכמי התורה של ש"ס, לישיבת „חזון עובדיה", כדי לשדל אותה להשפיע על השר פרץ למשוך את מכתב התפטרותו מהממשלה. וש"ס, יש להזכיר, חיפשה דווקא בשמיר, וליתר דיוק בשרון, את פטרונה. כשהציבה ש"ס אולטימטום, כי תפרוש מהממשלה אם לא ייסגר „קניון איילון" בשבת ואם יקויימו משחקי כדורגל באיצטדיון הלאומי ברמת־גן ואם הרכבל יפעל בשבתות, התחייב פרס להטיל את מרותו על ראשי הרשויות למניעת חילול השבת, ועורר עליו את גרגנותם של ראשי־הערים הנוגעים בדבר. וכשהשתוללו החרדים והשחיתו תחנות אוטובוסים לא נשמע קולו של פרס. רק אחרי הצתת ספרי הקודש בישיבה ברמת־החייל, נשא במרכז מפלגת העבודה נאום בגנות אלימות של קיצונים משני המחנות ועורר עליו, לראשונה בביתו, מחאות קולניות.

עד שלב מסוים היה אפשר לייחס לפרס פרגמטיזם, שכן אישים שונים במפלגת העבודה פעלו בהסתר, בדרך־כלל, להידוק הקשרים עם המפלגות הדתיות והכשירו, לדעתם, את הקרקע לאפשרות שכשבר ממשלתי יביא ליציאת הליכוד מן הממשלה, והמפלגות הדתיות, גם בעלות בריתו של הליכוד, יישארו בממשלה צרה עם המערך, ובלבד שלא ייאלצו להתייצב בפני הבוחר. חדשות לבקרים בישרו אישים במפלגת העבודה כממתיקים סוד: ש"ס תישאר איתנו, אגודת ישראל לא תפרוש והמפד"ל ודאי וודאי. כבר במבחן הראשון התבדתה התחזית האופטימית הזאת. פרס עשה את הצעד המרחיק של פיטורי שרון מהממשלה מפני שהובטח לו, שאם הליכוד יפרוש בעקבות השר המפוטר, יישארו המפלגות הדתיות בממשלה הצרה.

אלא שכזכור זה לא קרה. אחרי שיושב משבר שרון בהתנצלות מפוקפקת הביעו שרים במערך שביעות־רצון ממעורבות המפלגות הדתיות במאמצים ליישוב המשבר. אחדות מהן, רמוז על ש"ס והמפד"ל בעיקר, הבהירו שאם יישנה מקרה ששר מהליכוד יבקר את ראש־הממשלה בסגנון בלתי־נסבל, לא יבואו לבקש את פרס שלא יפטרו. יתר־על־כן, בפגישות עם חברי המפד"ל קיבל פרס הבטחה, שאם יחולל את המשבר הבא – והוא יהיה, היו משוכנעים – על תפקוד הממשלה, ולא על סוגיית ארץ־ישראל (או עדיין חששו שיוזמת מו"מ עם חוסיין תצא אל הפועל), יילכו אתו לממשלה צרה. לאיזו קטגוריה שייך איפוא משבר מודעי?

סקירת עמדותיהם של השרים הדתיים, או ראשי המפלגות הדתיות, בכמה ממשברי ממשלת האחדות תדגים מה הם עשו בשביל מפלגת העבודה. למען הדיוק צריך לציין שבהצבעה על הנסיגה מלבנון הצביעו השרים הדתיים על ההצעה שנתמכה על־ידי ראש־הממשלה ושר הביטחון, אבל אז ערקו ממחנה הליכוד גם השרים דוד לוי וגדעון פת. במבחן נוסף הושיט בורג יד לפרס – כאישור הטלפוני של נסיעת וייצמן לקאהיר, באפריל 1985, כשתוצאת ההצבעה בקבינט היתה תיקו ופרס איים, בפעם הראשונה, שיילך לנשיא אם הליכוד יטרפד את יציאתו של וייצמן.

כה אמר שמעון פרס

27.6.85 על התבטאות פרץ אחרי אסון האוטובוס שאותו כרך לחילול השבת – בכינוס של שחקנים חברי מפלגת העבודה:
„הפתעה לא כל־כך נעימה. הממשלה אינה גוף פילוסופי־תיאולוגי, ואני לא יכול לשבת כל היום ולנזוף בשרים".

6.8.85 בפני מאות חברי קיבוצים מעמק יזרעאל, עמק בית־שאן ואיזור זבולון: „אני אקיים את הרוטציה. אבל אם נלך למחירות, לא כולם יקשיבו לנו ולכן על מפלגת העבודה לנהל מדיניות נכונה כלפי הדתיים. אני עושה מאמצים גלויים לחבר את השברים בינינו ובין האגף הדתי... מי קבע שהכותל המערבי טרם הוכר במצע מפלגת העבודה? מדוע ביקור אצל הרב עובדיה יוסף הוא בגידה בסוציאליזם? התנגדות לגידול הזיר זו בגידה?".

27.3.86 פרס הטיל את מלוא כובד משקלו למען תמצות ומיתון החלטות הוועדה בנושאי דת ומדינה ושלל את מסמך „ועדת צדוק": „לא המשא־ומתן הקואליציוני לנגד עיני, אבל ההחלטות המומלצות על־ידי הוועדה יעודדו הקמת קואליציה דתית־לאומית, וידחיקו מצביעים מסורתיים פוטנציאליים ממפלגת העבודה. המצע הקודם של המערך גרם לנו נזק אלקטוראלי".

15.6.86 בישיבת מרכז מפלגת העבודה, אחרי הצתות הגומלין של חרדים וחילוניים: „לא נטיל את האשמה באופן מכליל על מחנה שלם. החוטא ייתפס – חרד או חילוני. נגד אלימות נפעיל את המשטרה ללא היסוס. אם בעניין אלימות השיטה היא להפסיק אותה בכוח החוק ומגיני החוק, בעניין חילוקי־הדעות בין המחנה החילוני למחנה החרדי הפתרון הוא בהידברות ובסטטוס־קוו, באי־כפיה דתית ואי־כפיה אנטי־דתית".

משבר שרון, נובמבר '85

13.11.85

יצחק פרץ בא בצהרי היום ללשכת שמיר בכנסת ומציע עצמו כמתווך ליישוב המשבר. שמיר מברך על היוזמה ומבקש לשמוע את עמדת פרס. כעבור שעה חוזר פרץ אל שמיר ומבשר לו שפרס נתן לו „אור ירוק", אם שרון יתנצל.

– המפלגות הדתיות האחרות מודיעות לשמיר בטלפון שזה לא הזמן לפירוק הממשלה, ולא יילכו לממשלה צרה עם המערך.

אברהם שפירא (אגו"י): „לא אוכל לשכנע את הרבנים שבגלל פטפוט מפרק המערך את הקואליציה". „יש לעשות הכל להציל את הממשלה הזאת".

יוסף בורג (מפד"ל) בטלפון מו'נוחה: „אני מקווה שהממשלה הזאת תתקיים. זה לא הזמן לפרק אותה".

זבולון המר (מפד"ל): „המפד"ל אינה חושבת כי בתקופה הזאת יש טעם לקיים ממשלה צרה. לא הייתי רוצה שממשלת האחדות תתפרק על נושא צדדי כמו דיבורים ולא על מהות שהעם צריך להכריע עליה".

14.11.85

יצחק פרץ: „כששמעתי את התנצלות שרון בממשלה, התרגשתי עד דמעות. אי־אפשר להוריד על ארבע". כל שעות אחרי הצהריים, עד חצות, התרוצץ השר פרץ בין לשכת שרון בקריה בתל־אביב ובין לשכת ראש־הממשלה בקריה, כדי לגשר על פערי נוסח ההתנצלות.

יצחק פרץ בראיון ל„ערב שבת" 22.11.85: „התפרסם בתקשורת שאם שרון יתקוף שוב את פרס הלכו לממשלה צרה...
זה לא נכון. לא כפיה ולא מקצתה.
– במקום שיש עשן יש אש...
כשראיינו אותי אמרתי, שאם יתקוף שוב לא אכנס לתיווך.
– התפרסם בתקשורת שהרב שך תומך בממשלה צרה.
זה פשוט לא נכון. כלי התקשורת ניזונים מספקולציות של שחל, המעוניין ביצירת אווירה כזו.
– עובדה שגם חשב כך, אחרת לא היה יוצר את המשבר...
שיכנע את עצמו... זה שאנחנו מדברים איתם נחמד, זה לא אומר שאנחנו הולכים איתם. מה שנכון, שהם עובדים חזק: שחל, אדרי וראש־הממשלה".

שעון קיץ, '86

אחרי שוועדה שהקים שר הפנים יצחק פרץ לבחינת היתרונות והחסרונות שבהפעלת שעון־קיץ, הודיע השר שהוא מתנגד להפעלתו בשנתיים הקרובות. „שינוי" איימה לפרוש מהממשלה אם לא יופעל שעון־קיץ וביקשה את הכרעת הממשלה בסוגייה.

6.4.86

שמעון פרס בהתנגד להפקעת סמכויות שר הפנים הדוחה ההכרעה בשבוע. מודיע שעדיין לא גיבש החלטה על עמדתו בנושא.

פרס: „הסמכות להנהיג שעון־קיץ היא בידי שר הפנים. הממשלה רשאית רק להחליט על המלצה".

פרץ: „כלי התקשורת מנהלים מסע הסתה נגדי ובעד שעון־קיץ, אך אני לא אכנע".
השר פרץ וחברי סיעתו החרימו את פתיחת ועידת מפלגת העבודה ב־8.4 במחאה על עמדת המערך בנושא שעון־קיץ.

20.4.86

הממשלה אישרה ברוב של 11 נגד 6 הנהגת שעון־קיץ על־פי הצעת פשרה של בורג.

פרץ (לשחל): „אתה שופך את דמי, אתה עושה נגדי לינץ', זו עלילת־דם (שיופחת מספר תאונות־הדרכים). לא הייתי מתפלא אם בעקבות זאת יהיו מתנקשים בחיי שר הפנים".

משבר מודעי, אפריל '86

7.4.86 ראש־הממשלה, שמעון פרס, נחוש בדעתו להעביר את מודעי מתפקידו. ח"כ אברהם שפירא (אגו"י) מתגייס למאמץ התיווך מטעם עצמו. „הבכן שלי מלאה רעיונות"
שמיר חיפש את פרץ כדי שיתווך, אך הלה היה בסיור. סיעת המפד"ל מחליטה, שכדי לשמור על כבוד ראש־הממשלה, על מודעי להתנצל על דברים שאמר, „אם אכן אמרם". „טובת המדינה מחייבת המשך כהונה בממשלת האחדות הלאומית".

8.4.86 בהתייעצות של המפלגות הדתיות הוחלט לא להשתתף בממשלת פרס אם הממשלה תפורק. השר יוסף שפירא והח"כים המר ושאקי הודיעו על כך לשמיר.

ח"כ שפירא לשמיר: „מה עושה יהודי חכם? נישן על זה לילה ואז נראה".
ח"כ שפירא שיכנע את פרס להסכים לחלופי התיקים בין שמיר למודעי. בסופו של דבר לא היה זה הפתרון, אך ח"כ שפירא היה מלא סיפוק עצמי: „לא עשיתי את מה שעשיתי כדי לקבל תמורה, אלה כדבר של קודש". „אם לא אני, כל הממשלה היתה הולכת פייפן".

שוטרי התנועה באוויר / טלי זליגר

העיניים של שמי המדינה

העוצמה האווירית ועוצמת ההגנה הנ"מית של צה"ל תלויות ביחידות הבקרה של חיל האוויר. יום החיל

במפקדת יחידות הבקרה של חיל האוויר לא התרגשו יותר מדי, כשהארץ געשה מ„הפאשלה" של חדירת שני מטוסי קרב ירדניים לתחום ישראל באיזור הכנרת. כששואלים אותם על זה, הם מעיפים אל השואל מבט שיש בו הרבה מהרחמים השמורים להדיוטות, ולא מעט מהשחצנות המאפיינת בדרך־כלל את הטייסים. מפגש עם מפקדי יחידות הבקרה של חיל האוויר מוכיח שהטעות שעושים אלה הסבורים כי המקום הנכבד ביותר, והדימוי העצמי הגבוה ביותר בחיל האוויר, שמורים לטייסים, איננה אלא שגיאה נפוצה, אך בלתי־מבוססת.

ביקור במפקדת יחידות הבקרה מפגיש אותך עם העיניים של שמי המדינה, ואחרי סקירה של שעה, מבלי להתקרב כלל לאחד ממרכזי הבקרה הפזורים בארץ, והשמורים בסודיות המוסיפה עוד נופך של חשיבות למוסד הזה, אתה לומד שהסיסמה, שבפתח חוברת ההסברה למתגייס אשר אומרת: „הבקרה – מערכת העצבים של הכוח והעוצמה האווירית", איננה רק אימרת שפר שיווקית לסידון אלא אמת פשוטה. „ידענו שהטייסים הירדנים טעו, וכשהם תפסו את הטעות פנו מזרחה במטרה לצאת. עד שמטוסי הכוננות עלו, הם כבר יצאו. זה מקרה קל וקטן מבחינתנו, שאלמלא ניפחה אותו העתונות, איש לא היה מתעסק בו. לא היה כאן איום על שום נקודה מרכזית, ובשבילנו קנה־המידה לתמורה, הוא מידת האיום הממשי על מדינת ישראל". את הדברים האלה סיפרו אמנם מפקדי מרכז יחידות הבקרה של חיל אוויר אבל שיקול הדעת שהפעילו במרכז הבקרה האזורי היה של קצין בדרגת סרן, ומפקדיו יכולים רק לצטט אותו בעניין זה כמו באחרים. זאת מפני ששמי המדינה הרוויים בגופים אוויריים מכל הסוגים, נשמרים תוך כדי מעקב מתמיד. חיילים, חיילות וקצינים – אשר עוברים לעניין זה קורסים ארוכים; שלאחריהם הם חותמים לשנים ארוכות של קבע, כמעט כמו טייסים – מחזיקים אצבעות לגמרי לא קלות על הכפתורים ועל ההדקים של כל אמצעי היירוט והירי האוויריים והקרקע־אויריים. אמצעי המעקב, האיתור, התקשורת וההפעלה שיש בידי יחידות הבקרה של חיל האוויר, לשמירה על שמי המדינה, מופעלים בידי אנשי החיל אשר עושים לילות כימים בצפיה בתמונה האווירית המלאה שכוללת את כל התעופה הצבאית והאזרחית במדינה, גם דאונים ואפילו כדורים פורחים.

כל היום, אבל בעיקר בשעות הבוקר המוקדמות ועד לצהריים משוטטים בשמי ישראל עשרות רבות, ואף יותר מהמספר הזה, של מטוסים מכל הסוגים. יחידות הבקרה האוויריות האזוריות נמצאות כל הזמן בקשר עם כל אחד ואחד מכלי הטיס האלה. ישראל, מעוז הדמוקרטיה במזרח־התיכון היא המדינה היחידה בעולם המערבי (וסיבותיה עימה), שבה הדרג הצבאי – יחידות הבקרה של חיל האוויר – אחראי על תעבורה אזרחית, ואזרחים מפעילים את עמדות הבקרה לתעופה האזרחית מתוך מתקנים צבאיים ותחת פיקוד אנשי צבא. בתיאום ומתוך נימוקים מתאימים, יכולה יחידת בקרה אזורית לשנות את נתיב הטיסה של כל מטוס אזרחי ההולך בשמי הארץ. שיטת פעולה זו מתבססת על כך שהתעופה הצבאית בישראל גדולה פי עשרה בכמות ובהיקף פעילותה, מזו האזרחית. גם שטח התעופה הקטן יחסית מכתיב הפעלת גוף אחד, מתואם היטב.

יחידות הבקרה של חיל האוויר אחראיות על הזיהוי וההגנה האווירית, והסמכות הריכוזית המופקדת בידיהן מאפשרת להן להעביר הנחיות מבלי להזדקק לצינורות ביניים. הבקרים של חיל האוויר הם אם כן לא רק העיניים של השמים של המדינה – הם הבוס הגדול.

המפקדה היא קטנה יחסית, וכוללת מספר יחידות מתואמות ומאורגנות בצמצום. עבודתה כוללת פיקוח על אמצעי ההגנה האווירית – הקרקעיים והאוויריים (מטוסי קרב ואמצעי נ"מ). היא אחראית על ההפעלה, ההזנקה היירוט והירי. של אמצעים אלה. המפקדה מפקחת על בקרת האימונים לקרבות האוויר ועל התרגילים בזמן רגיעה; היא האחראית גם על חיפוש והצלה של טייסים נוטשים והפעילות האווירית המתנהלת מסביבם; היא המסווחת ומתווכת בין מטוסי הקרב בכל סוגי התקיפות ואחראית על סיוע לכוחות היבשה והים במלחמה. המפקדים הם קצינים לאו דוקא בכירים ובהרבה מקרים נתנו את הוראות ההזנקה למטוסי הקרב קצינים בדרגת סג"מ אשר היו קציני בקרה תורנים בלילות סוערים יותר שהגיעו לידיעת הציבור או סוערים פחות, שבהם הסתיימו ההתרעות בלא כלום.

„שוטרי התנועה" של התעבורה האווירית בישראל אינם סובלים מרגשי נחיתות. להם, כמו לכל מי שמבין את תפקידם, ברור שכל העוצמה האווירית וכל עוצמת ההגנה הנ"מית לא היו שוות כלום אלמלא העיניים שלהם. למפקד התורן במוצב השליטה של חיל אוויר במטכ"ל, ולמפקד חיל האוויר, לא נותר הרבה פעמים, אלא להתעדכן רק לאחר מעשה בהנחיות שנתן קצין בקרה במצב אמיתי. השמיים הצפופים, והשטחים המצומצמים, מקטינים את מרחב וזמן התימרון, כך שביחידות הבקרה של חיל האוויר לומדים לשקול מהר, לפעול ולדווח ביצוע.

כרמ־יה פרן מפסידה ותוקפת / נעה ירדנאי־גל

רק תזרוק לה את גפרור השביתה

עדיין לא הציעו לה וכבר איננה רוצה להבחר לכנסת. היא, אשה בעלת תשובה ברורה ותקיפה לכל שאלה, גם לא תשב בבית. עכשיו, לאחר שנאלצה להתפטר, היא מחליפה צחוק של קינאה בצחוק של נצחון כשהיא מרגישה שהיתה לה הברקה

בשבת שקדמה להתפטרותה חזרה כרמ־יה פרן וקראה את „הנסיך הקטן". „הנסיך מגיע לכוכבית שאין בה איש מלבד מלך ללא נתינים ושופט" היא מספרת, „אין לו את מי לשפוט. תשפוט את עצמך, מייעץ לו הנסיך הקטן. במשפט שעשיתי לעצמי", מדגישה פרן, „יצאתי זכאית. מלאתי את חובתי. עשיתי את המוטל עלי. אני שלמה עם עצמי. הם רצו מריונטה ואני הנראית רכה תשית איננו כזאת. אני נאמנה לעקרונות אמונותי וערכי".

להסתובב כל החיים עם השם כרמ־יה („כשנולדתי בת זקנים להורי. אחרי חמש בנות הם הבינו שבן כבר לא יהיה. לכן תרגם אבי את שם משפחתו – ויינגרטן – לכרם, הוסיף יה כדי שלא ישמע גברי מדי, וזהו שמי") נחוץ כנראה, לא מעט בטחון עצמי. „תמיד הייתי מרדנית. את השביתה הראשונה שלי עשיתי בכתה א'. לא נתנו לי את התפקיד שביקשתי אסתר המלכה, ואני הצלחתי לשכנע את כל הכתה לא להשתתף בהצגה". יום לאחר ההתפטרות היא כוכב תקשורת מופשר. היא לא השתזפה בזרקורי המשבר האחרון, במהלך שבעה עשר ימי שביתת האחיות. כינו אותה „גנרל בלי צבא". עכשיו היא מקפצת מפיצוי מקרופוני אחד לשני, ממחברת של עיתונאי מתלמד לפנקסו של עיתונאי מנוסה. מחזירה לעצמה את שמחת החשיפה, בתחושה של כוח וידיעה שהיא עדיין מבוקשת ולו לרגע אחרון. שלא ישכחו שהיתה כאן. „אולי תצלמי אותי על הכסא, עוד מעט לא יהיה לי אותו", היא אומרת לצלמת עתונות. הצלמת בוחרת פוזות מעשיות יותר. „תלכי מכאן", „תעמדי כאן", „תחייכי". פרן נענית, ממושמעת כמו דוגמנית. לא לפני שהיא מתאפרת בזריזות, מסתרקת, מושכת צבע ורוד על שפתיה וכל אלה מצטרפים למראה מטופח ומודעות להופעה חיצונית. „אני נורא לא פוטוגנית. התמונה הזו בצבע?" כשהיא חוזרת לחדר היא אומרת: היא רוצה שאתפטר מחייכת".

בחדרה, בקומה השניה של בית הועד הפועל, היא ממוקמת בין אלי דלל, עוזרו של גדעון בן־ישראל, ובין סגנה, צבי סייג, פקיד שאינו מוכן לדבר אלא בשבחה של המזכירה הפורשת. „היא עניינית חברית, נחה ונעימה. מטבע הדברים היו ויכוחים. יש לה השקפת עולם אבל נוח לעבוד איתה".

כל הנכנס לחדר מבורך. כל ראיון, שיחה, מתקבלים בחפץ לב. אנשים באים להפרד. מחזקים את ידה. מדביקים נשיקה על הלחי. „אלוהים לא מכה פעמיים" אומרים לה. „את רואה את תהלוכת הפרידות", היא אומרת בגאווה. „כל הזמן אנשים מתקשרים ובאים". תודה שהתקשרת, היא אומרת לתוך השפופרת. אני מאוד מעריכה את זה.

„אתמול היה לי יום קשה. הבעל ושני הבנים באו כשהתקשרתי וספרתי על הכוונה להתפטר. בין ארבע לשש אחר הצהרים היו לי סימפטומי נפש קשים. בכל זאת זה דורך, זה פרק בחיים". היום יותר קל. אני שלמה עם הצעד שעשיתי, שלמה לגמרי".

במשך היום היא צוחקת הרבה, צחוקים של הקלה ופורקן. הצחוק שלה נע ממצב רוח מרומם וגבוה לרגעי הסתגרות ושקיעה בעצבות, השיחות, ההסברים לכל פונה ושואל, מספקים לה גם הסבר עצמי, הזדמנות לניתוח חוזר. בין השורות מסתננים צורך לפרוק את המרירות וכעס שהיא משתדלת להכניעם ולהצניעם. אבל המבט החודר והמרוכז בעינים הקטנות, והזעם באגרוף הקפוץ המכה על השולחן מעידים יותר ממילים על הסערה הפנימית. „היתה לי תקופה קשה אבל אני מחזיקה מעמד. עשויה מחומר קשיח. אני חושבת שאני עמידה, רואה קדימה בתקווה. אחרי עשרה ימים שלא הגעתי הביתה ושבעה קילו שירדו ממשקלי – להגיד ,מתר תורת השמש' זה יכולת עמידה".

היא בת למשפחה דתית דור שביעי למשתכני הישוב הישן בעיר העתיקה. הוריה נלקחו בשבי ירדן במלחמת העצמאות, והיא ילדה בת תשע, היתה השבויה הצעירה ביותר. לאחר מספר שבועות החזירה המשפחה, אבל רישומם של ימי המצור, המלחמה והשבי, מעידה פרן, הותירו בה צלקת, עד־כדי־כך, לדבריה, שעשר שנים אחרי המלחמה נרשמה לבית הספר לאחיות סעודיות של בית החולים „קפלן".

בסולם התפקידים הציבוריים היא עולה בהדרגה. בונה את דרכה בהתמדה. בעשרים שנות עבודה כאחות היא רוכשת תואר מ.א. בסיעוד באוניברסיטת סן־פרנציסקו, משמשת בתפקיד אחות אחראית ואחות מפקחת בבתי החולים „כרמל" ו„רמב"ם", ותוך כדי כך נבחרת לוועד בית החולים „כרמל" וליו"ר הועד, למעמד האשה בוועידת נעמ"ת כנציגת חיפה, עיר מגוריה. יחד עם מרשה פרידמן היא תוקפת חזית נוספת ומארגנת את הקבוצות הראשונות הפועלות למען מעמד האשה. ערב הבחירות המוניציפליות בשנת 78' היא מצטרפת לפעילות פוליטית במפלגת העבודה, ונבחרת לתפקיד יו"ר תא האחיות באזור מגוריה וכמנהלת האגף לאיגוד מקצועי במפלגה, וכבעלת רקורד „כבד" נבחרת ב־1985, ברוב גדול, למזכירה כללית של איגוד האחים והאחיות. על השאלה מה צריך בשביל להיות מזכירת איגוד היא עונה באמירה חדה וקשה, מבטאת אותה ומנסחת את הדברים ביתר זהירות: „צריך להיות אחות מוסמכת, רצוי אקדמאית, עם נסיון בעבודה ציבורית". במילים אחרות: כרמ־יה פרן. היא מונה אחת לאחת על אצבעות ידה, מהזיכרון, את המזכירות שקדמו לה, ומדגישה שרובן לא סיימו קארנציה של ארבע שנים. בחדרות החזיקו מעמד שנתיים, אחרות גם זה לא. היא לא חשבה שתאלץ להצטרף אליהן. זו כנראה פעם ראשונה שמישהו סידר עבודה את התוכניות, עובדה שהיא מתקשה להשלים עמה.

כיתוב לתמונה: כרמ־יה פרן. קלפים פתוחים עם קיסר והברפלד

„זהו איגוד בעייתי", היא מונה את הסיבות למאבקים החוזרים ונשנים, אותם היא מכנה „תסמונת החום הספטי של האחיות". רשת ההשכלה של כל אחות היא שונה. הפערים יוצרים חיכוכים בין הנציגות באירגון. המעסיקים השונים – ההסתדרות, קופת חולים, מעסיקים פרטיים („אסותא") או הציבוריים („הדסה") והעירוניים („איכילוב") – העיסוקים השונים של אחיות מרפאה, אחיות טיפת־חלב, בתי־חולים, מורות בבתי־ספר לאחיות, וכל אחות רואה את הבעיה שלה, נוסף לאלה קיים הפיזור הטריטוריאלי. כל אלה לא תורמים לתרבות הפעילות הציבורית במסגרת הארגון".

התהדות המקצועית גורמת, לדעת פרן, לתחרות אירגונית. הפרמידה צרה ככל שעולים כלפי מעלה. לאחות אין לאן להתקדם. אחרי שתנהל מחלקה תישאר עשרים שנה באותו תפקיד וכך תפרוש. הרצון לשנוי ולכות. והתחושה שאני משכילה, מיומנת נתנו לי אפשרות להפעיל ולהחליט, מכניסים מימד חריף לבעיה האירגונית. וכך, טוענת פרן, פורץ גל של „קדחת טרופית", ומתחולל „מרד".

יש לה תשובה ברורה ותקיפה לכל שאלה. היא מחליפה צחוק של קינאה בצחוק של נצחון כשהיא מרגישה שהיתה לה הברקה, טון דיבור שקט ומצטנע כשהיא מספרת על עצמה ועל דרכה בקול תקיף ונמרץ. רק תזרוק לה את גפרור השביתה ותזכיר את שמה של בלה סופרין, מרי פינטו או אילנה כהן והיא תתלקח כשדה קוצים ביום שרב. קולה גובר עד צעקה. הדיבור המובנה והמבוקר יתפרץ ללא רסן ויחשוף סף רתיחה נמוך, לעג לחוסר נסיון וחוסר אחריות שאפיינו לדעתה את השביתה. תלחץ עוד קצת על נקודה רגישה במשבר הימים האחרונים, והיא תאבד את השליטה בניסוחיה, תתפתל בכסא, ותטיח דברים קשים באלה שעד לפני כמה חודשים היו חבריה. העלבון יגבר על השותפות. אבל האינסטינקטים הפוליטיים החדים, לא יניחו לה לשכוח את מידת האחריות ולהרוס את הפרופיל הציבורי הפוטוגני שטיפחה. אז תמהר לומר: „את זה אל תכתבי. זה בינינו לא לציטוט. כל הימים האלה לא תמצאי מלה אחת שלי נגד מישהו. למרות שנהגו כלפי בגסות והשמיצו אני לא נגררתי להשמצות אישיות. אני נזהרת מפגיעה בכבודו של אדם אפילו הוא לא אהוד ולא מקובל".

כפיות הטובה של התפקיד הציבורי תפחה על פניה. היא מרגישה נבגדת, מנושלת. שיבשו לה את התוכניות. „בגלל האחריות שלי התפטרתי מתפקידי. אני לא נכנעתי. אילו הייתי יושבת כאן והן היו יושבות למעלה, ואני הייתי זוחלת על גחוני בשעה שהן מנהלות את המשא ומתן – היתה כניעה. אבל לא זה מה שהיה. יש ימים שאדם צריך לעשות את חשבונו, להיות כן עם עצמו ולומר: עד כאן."

את עמיתיה בהסתדרות היא תוקפת בלשון אחר. לא שהיא חסה על כבודם, או מחפה על מעשיהם. היא איננה מקבלת את הגישה שנקטו עם אחיותיה מנהל האגף הברפלד והמזכ"ל קיסר. אבל ההסתדרות היא הבאר שממנה היא שותה. וכל ילד יודע שהיריקה עלולה לצוף דווקא עם הלגימה הבאה. הפעילות הציבורית היא דרכה ומישהו עוד עלול להזכיר לה את דיבורה ומעשיה בעתיד. וכך יוצא הקצף על מי שאין צורך להפגין אומץ לב יוצא דופן כשמשתלחים בו. עמיתיה בועד הפועל נחרצים בעמדתם שהיא לא קראה נכון את המפה. קשה להאשים, אותה, הם אומרים. מצבה לא היה פשוט. אבל היא איננה מבינה מספיק, בודאי לא במידה שהיא חושבת שהיא מבינה. במאבקים של אגוד מקצועי. הרגישות שלה למעמדה וליוקרתה האישית גברה על הרגישות לתפקיד. היא לא היתה מסוגלת לנהל את הקרב הנכון בזמן הנכון.

גם עכשיו, היא יודעת כרמ־יה שיש כלים שלא שוברים. „יש בעיות אבל אני מוכנה להתמודד איתן. עשיתי את הדברים הטובים ביותר שיכולתי. מה שמרתיח אותי היא שנתנו יד לדבר בלתי־חוקי. החל בטרור אישי וכלה בטרור ציבורי. הנושא הוא עקרונות. ישנם אילוצים אבל לא כל מטרה מקדשת את האמצעים. אני חושבת שהיתה כאן בגידה בנורמה הבדתית. אנחנו הופכים למדינה של כניעה לכוחנות, מפירים צווי־חירום שהוצאו על ידי הממשלה, בגלוי, ואף אחד לא פוצה פה. למה? כי צריך לשמור על שלמות ההסתדרות. נכנעים ללחץ שהורס את ההסתדרות מבפנים. היה כאן גוף שאיים לפרוש ולהקים חטיבה עצמאית, אז נבהלו ועשו הכל כדי שלא יפרוש. הקלפים שלי עם קיסר והברפלד היו פתוחים. אמרתי שלא אוכל לעבור על־כך לסדר היום, והם הבטיחו שיהיה בסדר. ולבסוף כשראיתי שלא עמדו בהבטחתם, והברפלד קיבל את אילנה כהן פעם אחת, ועוד פעם, בפעם השלישית לא חיכיתי. תבואי אלי בעוד שמה שבועות ונדבר. תראי שלא השיגו דבר מעבר למה שאני השגתי". כאן היא שולפת את הנייר עליו חתמו הצדדים, ומציגה אותו כמוצג משפטי שיחזק את טיעוני התביעה": זה רק נייר. הם לא יקבלו שום דבר. 12 אחוז תוספת שאני השגתי ב־24 אחוז אינפלציה שנתית זה הישג שאין שני לו. הם עוד יתחננו להישג כזה, ולא יקבלו.

לא, היא לא רוצה להבחר לכנסת, היא גם לא תשב בבית ולא תחזור בה. מה תעשה? היא עדיין לא יודעת. בינתיים היא מחזיקה בפתוח. „עשיתי מה שיכולתי ולא נתנו לי לעבוד. על הכרטיס הבנקאי שלי אפשר לראות שבאתי כל יום בשבע בבוקר". „פעם שאלו אותי למה הלכתי להיות אחות", היא מספרת אחרי יום עמוס שסחט את כוחה. „אמרתי שאני אוהבת פילוסופיה וסיעוד, והתלבטתי בין שניהם." וכאן אפשר היה לחתום. אבל כרמ־יה פרן „נזכרה כאילו פתאום: „את יודעת, אחד העיתונאים שאל את אילנה כהן איזה ספר היא קוראת עכשיו, והיא ענתה: אני לא קוראת ספרים".

נותני סימנים, ללא ציונים

חיים הברפלד. ראש האגף לאיגוד מקצועי: „לא הייתי רוצה לתת לה ציונים: לא לכאן ולא לכאן. אנחנו קרובים מדי לאירוע מכדי שנאמר כל מה שיש בליבנו. במצב שהיא נקלעה אליו לא היתה לה ברירה. אין ספק שהיא חלק מהמצב שנוצר; אבל רק חלק. ההתפטרות שלה נבעה מכך שהיא לא היתה מסוגלת לייצג את ציבור האחיות בכללו. לא רק האחיות המתמרדות ביקשו להחליפה. במצב כזה אפילו ההסתדרות לא יכולה לעזור. אנחנו נתנו לה גיבוי לאורך כל הדרך הארוכה. אבל צריך לזכור שאנחנו חיים במוסדות נבחרים. הטענה שהופנתה כלפי כאילו לא התייחסתי למוסדות שנבחרו בדרך דמוקרטית איננה נכונה. ברגע שההסתדרות שלה לא היתה מסוגלת לכנס את המרכז שלה – הייתי חייב להיכנס ולכפות את דעתי כראש אגף, כדי שהמערכת כולה לא תצא מכלל שליטה. פעלתי מתוך חוסר ברירה, ולא משום שאני נגד מוסדות דמוקרטיים. ברגע שמוסדות הסתדרות האחיות יהיו מסוגלים להתכנס, נקבל כל החלטה שלהם. כרמ־יה היא בחורה בעלת אמביציות. היא גם רצתה לראות את עצמה בהמשך בתפקיד ציבורי בהסתדרות או במפלגה, אבל במצב שנוצר אני חושב שכדאי לה לנוח; לתת לזמן לעשות את שלו. ההתבטאויות שלה בימים האחרונים מובנות לי בתוקף הנסיבות. אני מקבל את זה בהבנה. להערכתי היא תצטרך כוחות נפשיים כדי להתגבר על המכה. אך אין לי ספק שהרצון והכוונות היו טובים."

אלברטו אמרגו. חבר ועד עובדי בית־החולים בילינסון, ממנהיגי השביתה: תמכנו בה כדי שתיבחר כמזכירת ההסתדרות שלנו. להפתעתנו, אחרי שנבחרה היא ציפצפה עלינו. הבטיחה שתהיה חטיבה נפרדת של אחיות בתי־החולים ואחר־כך אמרה: עכשיו אני נציגה של כולם. בחודש ינואר האחרון היא היתה זו שהכריזה: נעשה שביתה, ואם לא ייקבו תביעותינו נשרוף צמיגים, נשכב על הכביש, ננטוש את בתי־החולים. אנחנו הזדעזענו. אני זוכר שחשבתי שמשהו לא בסדר איתה אם כך היא מדברת. היא היתה יותר מדי בטוחה בעצמה ולא קראה נכון את המפה. היא פוליטיקאית ולא אחות. היא כבר איבדה את הקשר עם העבודה בשדה. גם גנרל גדול צריך לדעת לשוחח עם החיילים ולא רק עם הקצונה הגבוהה.

משה ולדמן. מזכיר הסתדרות המיקרוביולוגים והביוכימאים. שש־עשרה שנים בתפקיד. חבר הוועדה הבכירה של ההסתדרות: לדעתי היא בחורה עם תיאבון פוליטי גדול, שהקפיץ אותה גבוה מדי, מעבר ליכולתה. כל אדם נבון צריך להעריך את יכולתו ומידתו כפי שהוא באמת. יש פתגם שאומר: עם האוכל בא התיאבון. כרמ־יה למדה את המערכת, או השכבה שלמדה אותה ומיהרה להסיק מסקנות. למשל, כחצי שנה אחרי שנבחרה היא כבר ניסתה להיבחר לוועדה המרכזית. היא חשבה שכבר הגיע הזמן. ובמקום ללמוד את תפקידה, ולייצג קודם כל את הציבור שבחר בה, היא מיהרה לקדם את מעמדה הפוליטי. וזה לדעתי מה שהכשיל אותה. זהו עם זה הנורמה החדשה שנוצרה בעקבות השביתה, שמזכיר נבחר של איגוד מקצועי מאבד את תפקידו בעקבות לחצים והשתלשלות עליונים היא, לדעתי, מסוכנת. אחרי הכל היא פעלה בתיאום עם ההסתדרות, וייצגה את מה שהתחייבה לו. אי־אפשר לדרוש שיתוף־פעולה, ובשלב מסוים להתנער כאדם בעל תפקיד שנבחר כחוק.

זה קרה חמש דקות מקלקיליה/ יעל פישביין

להצטיין או למות

לפני חודש התפרסם ב„דבר" של סוף־שבוע סיפור רגיל של קיץ – סוף עונת הלימודים. הסיפור האמיתי – הובהר מאוחר יותר – ארע לאחר הפרסום. סיפור מוזר ומדהים. כיוון שמנהל בית הספר הודיע לאחד ההורים שילקה בהתקף לב, טושטשו בכתבה זו הפרטים המזהים

בסוף השבוע של סיום שנת הלימודים פורסמו ב„דבר" דבריו של שמיניסט מבית ספר תיכון יוקרתי במרכז הארץ: „ב־12 שנותי בבית־הספר היתה לי רק מורה טובה אחת. לחברים שלי גם זה לא". השמיניסט שיחזר כנראה כמה שדים מבוקקים, שכבר למחרת הפרסום חוללו סביבו. מורי בית־הספר סירבו לדבר אתו, המנהל קרא לו לשיחה. בטקס הסיום לא ניתנה לו תעודת הצטיינות שהיה אמור לקבלה. ימים אחדים אחר־כך שלח אלי את חברו הטוב, כדי שיסביר מה באמת קורה בבית־הספר היוקרתי. עד כאן הפתיחה נחזור לאחור.

לקראת סוף שנת הלימודים נתבקשתי לערוך שיחה גלויה וכנה, מה שמכונה „אמיתית", בין מנהל בית־ספר לבוגרי שמינית. לשם כך חיפשתי מנהל „דמוקרטי באמת". יו"ר אירגון המורים הצביעה ללא היסוס על מנהל התיכון היוקרתי. „הוא אחד המנהלים הכי טובים שאני מכירה", אמרה שושנה באייד. מנגד, בחר מי שבחר בחמישה תלמידים „חיוביים". השמיניסט תלמיד מצטיין ושחקן כדורגל, נמנה עם הנבחרת. בחירת המשתתפים – מנהל שהכל דוברים בשבחו, ותלמידים המקבלים עלי – הכתיבה מראש סנריו חיובי. אבל לא נורא, מי אמר שצריך לראות שחורות? אפשר גם להציג הרמוניה בבית־הספר.

ואכן, התלמידים לא הרגזו, ואמרו את הדברים הצפויים. הם מתחו ביקורת על הלחץ של בחינות הבגרות, דיברו על העתקה בבחינות הבגרות, על כך שבית־הספר מחנך פחות מדי. דברים שאפשר לשמוע בכל בית־ספר. היתה שם תלמידה אחת, בתה של מורה בבית־הספר, שטענה כי החינוך לדמוקרטיה לקוי, ושאין מכוונים תלמידים לחשיבה עצמאית. המנהל התערב ושאל, „רק ביקורת יש לך על בית־הספר?" התלמידה נלחצה ונסוגה. היא אמרה שהיא אוהבת את בית־הספר ואת המורים ונהנתה ללמוד בו. השמיניסט שתק רוב הזמן. כשדיברו על השירות הצבאי העומד בפתח, סיפר שהוא חושש מירידת הכושר שלו ככדורגלן, ולכן הוא רוצה להיות ג'ובניק.

כשהסתיימה השיחה יצאנו החוצה. בתה של המורה פרשה, והתלמידים שאלו אותי למה לא שאלתי על יחסיהם עם המורים. השבתי להם שלא היה בראיון מקום לשאלות כאלה. אבל הם לא הרפו, וטענו שהמורים הם הבעיה – היחס המזלזל בתלמידים והלחץ שהם מפעילים דרך בחינות הבגרות.

השעה כבר היתה מאוחרת והצעתי לתת להם טרמפ למרכז העיר. גם במשך הנסיעה לא הפסיקו לדבר על היחסים הגרועים עם מוריהם. השמיניסט לא הצטרף לשיחה. הוא ישב לידי וכמעט לא הוציא הגה. רק לפני סוף הנסיעה אמר בשקט „ב־12 השנים שלמדתי בבית־הספר היתה לי רק מורה טובה אחת. לחברים שלי גם זה לא".

כשפירסמתי את הדברים התמימים האלה שאמר, לא יכולתי לתאר לעצמי איך יתגלגלו הדברים. באותו ערב טילפן המנהל למערכת העתון וביקש שאמתן את דברי התלמידים. ידוע, כך אמר, שבני־נוער הם קיצוניים, ביקורתיים וחד־צדדיים. עניתי לו שהדברים מתונים דים. ביום שישי התפרסה הכתבה. במוצאי השבת צלצל הטלפון בביתי. המנהל, היה על הקו. הוא נשמע פגוע וזועם. לתדהמתי, שאל אותי איך העזתי לחטוף במכונית את תלמידיו ולהוציא מהם בערמומיות דברי ביקורת על בית־ספרו? הוא הבטיח לפנות לאגודת העתונאים, להתלונן עלי, ולעשות לי צרות. אחרי שהסתיימה השיחה החדה, טען בזעם, אסור היה לי לדבר עם התלמידים, מעלתי באמונו, אמר, ניצלתי לרעה את הכנסת האורחים.

ביום א' בבוקר חזר המנהל לקו הטלפון. הפעם הודיע לי כי ערך בירור עם התלמידים – השמיניסט מכחיש וטוען שלא אמר את הדברים שציטטתי בשמו, ובתה של המורה כועסת על שלא הבאתי את הדברים החיוביים שאמרה, התייחסתי רק לדברי הביקורת. המנהל הציע שאוכל לשמוע את הטענות האלה מפי התלמידים אשר היו אותו זמן בחדרו. אמרתי למנהל שאינני חושבת שהתלמידים יוכלו לדבר בכנות כשהוא נוכח בחדר. אבל המנהל לא הרפה – „הם יגידו לך, עכשיו, באוזניו, את הדברים האמיתיים". השמיניסט היה הראשון. קולו רעד „אני אמרתי לך שהמורים לא טובים?" עניתי לו שהדברים נכתבו כלשונם. הוא: כמעט בכה, „אני לא התכוונתי שהמורים לא טובים, התכוונתי שבשבילי אישית היתה רק מורה טובה אחת, טובה מבחינה רגשית. זאת אומרת שאהבתי אותה. אני אוהב את המורים, הבנת אותי לא נכון". הדברים היו אבסורדיים. המשפט שהבאתי מפיו לא דיבר כלל על משמעות המלה „טוב", אך הצידוק של „מורה טובה", אף שאפשר להבין אותו בכמה אופנים, הוא צירוף מקובל ומשמעותו ברורה. ואם התכוון דווקא ל„טוב" מבחינה רגשית – ניחא, על מה הרעש? שאלתי אותו אם אוכל להקל עליו בכך שאבהיר לקוראים שמדובר ב„טוב" רגשי. הוא ענה בחיוב, אך סיים את דבריו בזעם, „שאלהים יעשה לך מה שעשית לי". המשפט הזה הביע מצוקה איומה, ועל כן ביקשתי ממנו שיכתוב אלי. הבת של המורה דיברה וחזרה מלה במלה על דברי המנהל. גם ממנה ביקשתי שתכתוב אלי. השיחה הכפויה עוררה בי רצון להיפגש עם התלמידים כדי לברר את הדברים, אך חשבתי שמוטב שהנערים יסיימו את בית־הספר.

חלפו כמה ימים עד שקיבלתי מכתב מודפס על נייר רשמי של בית־הספר. במכתב הובאו בשם השמיניסט הדברים הבאים: „אני מצהיר בזאת כי מה שנאמר בסוף המאמר בקשר ליחס האישי שלי למורי בית־הספר הוא סילוף של האמת. בשיחה דובר על הקשר הרגשי בלבד בין מורה לתלמידים. ברצוני לומר כי לא היו בדברי בשיחה פגיעה או פסילה כלשהי של מורי ביה"ס, וללא ספק הדברים שפורסמו בשמי לא בטאו את רגשותי האמיתיים. עלי לציין כי נהניתי מלימודי בבית־הספר במשך שלוש השנים שעברו, הן מבחינת אווירת הלימודים וההרגשה הכללית והן מבחינת המורים. אני מביע את צערי הרב והעמוק על העוול שנגרם למורי ביה"ס ומבקש סליחה מאותם מורים שנפגעו ללא ספק מהמשתמע במאמר". בהמשך הובאו גם דבריה של התלמידה האחרת, כפי שנאמרו מפי המנהל בשיחת הטלפון. בין הדברים נכתבה הפיסקה הבאה, „גם שאר התלמידים חשים שדבריהם צוטטו שלא כהלכה. אנו התלמידים מרגישים כי היוזמה לכתיבת מכתב המחאה הזה לא באה מעם ההנהלה כי אם מאתנו". על המכתב היו חתומות שלוש תלמידות מאלה שהשתתפו בשיחה המקורית. השמיניסט לא היה חתום על המכתב. היעדר החתימה עורר את תמהוני. צלצלתי לביתו. הוא לא היה בבית. דודית אחותו הכירה את השתלשלות העניינים ושמחה שהתקשרתי. „את לא מתארת לעצמך מה עבר על אחי אחרי שפורסמה הכתבה", אמרה לי, „המורים החרימו אותו, המנהל צעק עליו, ובמסיבת הסיום שללו ממנו את תעודת ההצטיינות, שלדעת הכל הגיעה לו. הוא נכנס לדיכאון. ההורים היו המומים. מה בסך־הכל הוא אמר? אסור לו להגיד דבר כזה?"

כשהגעתי לבית המשפחה לא מצאתי את השמיניסט בבית. בני המשפחה תיארו באוזני את הדברים כפי שקרו. הם לא הבינו על מה הכעס הנורא שהתפרץ בבית־הספר. המורים לא דיברו עם הבן. המנהל צעק עליו „אני מאוד מאוכזב ממך. הזמנתי אותך לייצג את בית־הספר, וככה אתה מדבר?" הנער נשבע, סיפרו הוריו, שלא אמר ולא התכוון לבקר את בית־הספר. הוא בכלל התכוון ל„טוב" במשמעות הרגשית של המלה. שיאו של הלחץ שהופעל עליו היה ההחלטה שלא להעניק לו את תעודת ההצטיינות. לנער נודע על כך בערב שבו התקיים טקס סיום הלימודים. הוא פרץ בבכי ולא חזר הביתה. אמו, שוש, חיכתה לו באותו ערב כשהיא חרדה שמא הילד יזיק לעצמו. ההורים לא יודעים את נפשם מצער. הוא ילד טוב. ילד טוב ירושלים, אף פעם לא הסתכסך עם מורה, כולם אהבו אותו. איך זה עשו לו עוול כמעט בסיום השמינית? ובגלל מה? הרי תלמידים אחרים אמרו דברים גרועים יותר על העתקות בבחינות, מה נטפלו אליו. על מה שברו אותו?"

עזבתי את בית המשפחה בהרגשה כבדה. נשבעתי לעצמי שלעולם שוב לא אצטט תלמידים בשמם, ולא אלך שולל אחרי חזות דמוקרטית של בית־ספר.

ביום ראשון טילפן לביתי א.ב חבר טוב של השמיניסט. חברו ביקש ממנו שייפגש אתי ויסביר לי מה קרה בבית־הספר היוקרתי. צבי סטרנהיים הוא בוגר המגמה הביולוגית באותו תיכון. בימים אלה הוא עומד להתגייס לצה"ל. „עכשיו לא איכפת לי לדבר. אני כבר בחוץ. אז האמת שלי על בית־הספר היא, שכלפי חוץ הוא נראה בסדר, יפה, תלמידים טובים, אבל לעומק זה לגמרי אחרת. המנהל לא יודע מה קורה בבית־הספר. הוא מנותק, כמעט שאינו בא במגע עם התלמידים. כל שנותי בבית־הספר לא יכולתי להיעזר בו כדי לפתור בעיות שהתעוררו אצלי. משחק אותה יפה נפש, אבל תכלס בשטח לא עושה שום דבר.

„לפני ארבעה חודשים כתבתי לו מכתב על האווירה העכורה בבית־הספר, ועל בעיות אישיות שלי – עד היום לא קיבלתי תשובה ממנו.

אין עם מי לדבר.

דיברו השנה הרבה על דמוקרטיה, מלים יפות, אבל במציאות אף אחד אינו מוכן לשמוע מה יש לתלמידים לומר. המורים עושים מה שהם רוצים. יש כאלה שהיחס שלהם הוא טוב ויש כאלה שהיחס שלהם גרוע. הבעיה שנגד הגרועים אין מה לעשות. יש מורה אחד שלא פעם יצאו תלמידות מהשיעורים שלו בבכי. אבל בית־הספר לא התייחס בכלל לתלונות עליו. בכלל מפחדים פה לערוך ביקורת כי המורים מחזיקים בנשק הציונים. לא עושים איתך שיחות אלא מתנקמים בציונים בלי שאומרים לך מלה.

„כשמגיעים לכיתה י"א י"ב, טבעי שהתלמידים יפחדו על הציונים – בתחילה המלחמה על ציוני הבגרות. ככלל בית־הספר מעדיף את התלמידים עם הציונים הטובים. בשנה שעברה חילקו את השכבה מאחד עד עשר. הכיתות אחת עד חמש היו הכיתות של הגרועים. הפלו אותם, קיפחו אותם באירועים תרבותיים והאשימו אותם בכל דבר חריג שקרה. בכיתות של הטובים היתה אווירה שונה לגמרי. שקט דממה. מקשיבים לכל הגה של המורה, נלחמים על כל ציון.

„בשנה שעברה התאבד ילד אחד מהכיתה של המצטיינים. היו שמועות שהוא לא עמד בלחץ. המורים לא הגיבו על השמועות האלה. אחר־כך היה עוד תלמיד שהתמוטט נפשית, והשנה היה עוד אחד. שניהם מהכיתות הכי טובות. מי שלחוץ זה התלמידים הטובים. עליהם הלחץ בלימודים משפיע יותר, תלמיד טוב שאין לו עצבים חזקים יכול להתמוטט. כנראה עקב הלחצים עירבבו השנה את הכיתות, וזה גרם להורדת המתח. כשיש בכיתה תלמידים שמפטפטים בשיעור וצוחקים על המורים, יש פחות מתח. כיתה שלמה של תלמידים טובים זה עניין מתח מאוד.

הבעיה שבבית־הספר אין אוזן קשבת. יש יועצת אבל אף אחד מחברי לא ניגש אליה כי היא מנותקת כזות. יש מספר קטן מאוד של מורים שקרובים מאוד לתלמידים, שאפשר לדבר אתם. להיאבק במורים זה בכלל צעד מסוכן. יוצא לך שם של „טראבל מייקר", ואז אתה אבוד, כי לא מתייחסים אליך.

„מבחינת דמוקרטיה בית־הספר לא נתן לי כלום. יש לי כבוד לבני־אדם אבל זה לא מבית־הספר. נהניתי מאוד ללמוד במחיצתם של כמה תלמידים ועם הבוגרים הייתי עסוק במלחמות. אתן לך דוגמא. כהנא בא לעירה. המנהל הביא למועצת תלמידים רעיון שבית־הספר יצא להפגין נגד כהנא. היו שהתנגדו והיו שהסכימו, אבל מה שקובע זה שהמנהל ניסה לכפות את דעתו על מועצת התלמידים. התוצאה של הכפיה שלו היתה שתלמידים הלכו להפגין, אלא בצד השני".

שאלתי את א.ב איך כל זה נוגע לחבר? „הוא לא בא לפגישה אתך כי לא יכול היה להסתכל לך בעיניים, תבינו, לא יצא לו אף פעם להתמודד עם המנהל. הוא כזה קונפורמיסט, מבחינה אישית קשה לו לבקר. הוא לא מאלה שיכולים לעמוד מול המנהל ולהגיד לו – את מה אם אמרתי את המשפט הזה? בגלל זה הגיב כמו שהגיב. הוא היה בהלם, הוא לא ציפה שתהיה תגובה כזאת נגדו".

כשביקשתי את תגובת המנהל לדבריו של א.ב מיהר להעלות על הקו את עוזרתו, הסביר במונולוג ארוך עד כמה א.ב אינו מוסמך לומר את מה שאמר, תוך שהוא בעייר הערות אישיות נגד התלמיד. לבסוף סיים, „מה שאמרתי לך הוא לא לציטוט. אני אכחיש שאמרתי לך את הדברים. אני לא מניח שהקלטת אותי. זה שהוא התקשר אליך זה לא אומר שאני צריך לקפוץ. הוא לא בר־פלוגתא שלי".

אחר־כך טילפן המנהל פעם נוספת, ובשיחה ארוכה הסביר כי נראה לו מוזר שתלמיד ינהל אתי שיחה, וכי זה מתחת לכבודו להגיב ולהתעמת עם תלמיד מעל דפי העתון. א.ב כך אמר המנהל, הוא תלמיד מתוסכל, ורוב טענותיו אינן מדוייקות. „לכל דבר שנעשה בבית־ספר יש רציונל. אירגון הכיתות לא היה שייך ללחץ של התלמידים, ומה שאמר על כך שהמצטיינים נמצאים במתח, וכי ביה"ס יוצר מתח בלתי־נסבל, עד שהתלמידים יוצאים נפגעים בבריאותם או בחייהם, זו שערוריה. מי הסמיך אותו לומר דברים כאלה? ההתאבדות של התלמיד לא היתה קשורה לבית־הספר, ואחרי שזה קרה היתה פעולה חינוכית מעמיקה. זה שא.ב אמר שלא התייחסו, זה פשוט לא נכון. מה שהוא אמר על האירוע עם כהנא זה שקר מכוער. לא היה אף תלמיד שהצטרף למחנה השני. הוא טוען שבית־הספר לא פתוח לשיחות עם תלמידים. אני טוען שזה פשוט לא כך. הוא מתאר את העובדות בצורה לא נכונה. כמה שעות הקדישה המחנכת לשיחות עם א.ב ועם אבא שלו? זה שלא נענו לדרישותיו, זה לא אומר שלא היה טיפול. לאן נגיע אם בכל מקום במדינה, כאשר מישהו מעלה טענה, טענתו תתקבל? אנחנו לא חיים בדמוקרטיה מהפכנית. למורה יש אוטונומיה להעריך תלמידים. תלמיד אשר טוען שהציון שקיבל אינו הולם, בודקים את טענתו. זה לא אומר שטענת התלמיד תמיד צודקת". המנהל חזר למקרים הטרגיים שהעלה א.ב „אין כאן שתי פנים של ראיית הדברים יש כאן ראייה מאוד חד־צדדית של נער בן שמונה־עשרה. אני מתאר לעצמי שהוא רצה ללמד אותנו לקח. יש כאן הכפשה מכוונת ואמירת דברים המנוגדים לא רק למדיניות המוצהרת של ביה"ס, אלא גם למעשה של ביה"ס. הוא אומר שמורות כאלה שמקומם אותי אפילו לדבר עליהן. יש כאן שורה ארוכה של דברים שהוא נוטל לעצמו זכות לדבר עליהם בלי שהוא מבין בהם דבר".

אשר לשמיניסט, אמר המנהל, „אני בטוח שהוא לא הסמיך את א.ב. לדבר בשמו. בעצמו יזם את השיחה אתי ואת כתיבת המכתב אליך. אני לא יודע מדוע הוא לא חתם עליו. זה לא נכון ששללו ממנו את תעודת ההצטיינות. היו שיקולים חינוכיים שהשפיעו על כך שלא קיבל אותה. זה שההורים והחברים חשבו שהתעודה מגיעה לו, זה לא אומר כלום".

משא
לספרות, אמנות ועיון

חזון ללא מגשימים

מאת יעקב גורן

יצחק טבנקין: דברים, כרך שביעי (1967–1971); יד טבנקין, הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1985; 445 ע'.

...אין אנו עם של כובשים, אלא עם של פליטים המבקשים בית. כולנו באנו מפליטים אלה...

יצחק טבנקין, במועצת הקיבוץ המאוחד בגבעת ברנר, מאי 1969.

בימים אלה טוב לזכור ולהזכיר כי פעם נתקיימה גם גישה אחרת לכינון ממשל יהודי בשלמותה הגיאוגרפית של מולדת העם היהודי. פרסום הכרך השביעי של דברי יצחק טבנקין, בו מובאים דבריו בשנותיו האחרונות, בתוספת משמעותית של מילואים – דברים שנשא בשנים קודמות, כמעט מראשית פעילותו הציבורית, הוא על כן דבר נעים. עיקרם של הדברים בחלקו הראשון של הכרך כבר פורסמו בשעתם, בסמוך מאוד לאמירתם, בספר מיוחד שיצא לאור עוד בחיי טבנקין, שנשא את השם האופייני „לקח מלחמת ששת הימים – יישובה של ארץ בלתי מחולקת" – שם שניתן על ידי טבנקין עצמו (הדברים נערכו אז להדפסה בידי מנחם דורמן). דומה שהיה זה הספר היחיד משל דבריו שיצא לאור בחייו וביזמתו. האיש, שכל ימיו ראה את ייעודו בהשמעת דברים-בעל-פה ובדרך שהיתה יפה קודם כל לשמיעה, לקשר בלתי-אמצעי עם חבריו, סטה בערוב ימיו מדרכו זו וביקש: שהדברים יעשו את שליחותם גם בדרך של האות המודפסת. עתה, כשהם מודפסים שוב, ובתוספת דברים אחרונים שבאחרונים, בצירוף לקט של דברים שנאמרו בעבר, דומה שמבינים אנו על שום מה סטה טבנקין ממנהגו: יש בדברים אלה משהו שלא נמצא בכל דבריו הקודמים: הם מעין צוואה רוחנית של האיש.

העניין מתבהר תוך כדי קריאת הדברים. לכאורה הנושא חוזר על עצמו: הארץ כולה, לפחות מצד זה של הירדן, נמצאת בידי ישראל, ויש לקום מיד וליישב אותה, למלאה יהודים. יש להציב עובדות, ובסופו של דבר יסכים לכן העולם כולו, כולל העולם הערבי. הלא הראי לא שש לקראת יישוב הארץ כולה על ידי יהודים, אך הוא גם לא שש לקראת ההתיישבות היהודית מראשיתה. תוך כדי חזרה על טיעון היסוד מיתוספים אט-אט טיעונים נוספים: גבול בין שתי מדינות שיעבור בתוך ארץ ישראל יביא לחיכוכים אין-סופיים; קיומו הפיסי והתרבותי של עם ישראל אינו יכול להיות מובטח בארצות הגולה לא במזרח ולא במערב; גם לאחר יותר ממאה שנות אמנסיפאציה אין קץ לאנטישמיות: גם אומות העולם לא ניתן להן מקומה של האנטישמיות כי היא מערערת את שלום מדינותיהן – „קביעתו של הרצל... כי ההכרה בהגשמת הציונות אינה רק כורח הצלה ליהודים אלא הוא גם צורך מדיני לאומות העולם, נשארה תקיפה ואקטואלית" (ע' 128). זהו חזון התקבצותו של עם ישראל כולו – או מרביתו המכרעת – בארץ ישראל השלמה – או הכמעט-שלמה (טבנקין אינו רואה לנגד עיניו התישבות בעבר המזרחי של הירדן). ולמקרא הדברים, במיוחד באותם מפלת-נלאית של אותו קריאתו, שוב אין ספק בליבו של הקורא, כי עיקרו של החזון הוא במתכונתו הראשונה, בשיבתו של העם, ביציאתו מהגולה, בשובו לחיות חיי אומה כהלכתה. ובעיני טבנקין נראה נצחון ישראל במלחמת ששת הימים כהזדמנות היסטורית בלתי חוזרת להגשים את החזון.

ואין זו חזון מסיזר כל עיקר, ועל כן אין טבנקין מדבר על זכותנו ההיסטורית לארץ השלמה, אלא על ארץ ישראל השלמה ששליטתנו עליה נותנת לנו הזדמנות היסטורית לפתור אחת ולתמיד את שאלת היהודים. אין הוא מדבר על הנצחון כעל נס, אף כי אינו נבגע מלהליס – כמנהג אותם ימים – כי ערב המלחמה ביקשו הערבים להשמיד את מדינת ישראל ולעקור את העם היהודי מהארץ. ואין הוא מדבר על ממלכתיות ישראל בארץ השלמה כאידיאל העומד בפני עצמו, ובכל דברי המשנה שלו נזכרת המדינה היהודית בפני עצמה אך מעט מאוד. אבל לעומת זאת הוא ער מאוד לבעיית קיומם של הערבים תושבי הארץ הזאת, ובסיום אחד מדבריו המסיימים האחרונים הוא מסכם: „הקושי של חיינו עם הערבים בארץ הזאת הוא הקושי של גדולנו. הגשמת הציונות ללא נישולם היא אחד ממבחנינו" (ע' 133). ובמקומות אחרים הוא מסביר מפורשות, כי „אי נישולם" של הערבים פירושו לאפשר לערבים יושבי הארץ להתפתח באורח חופשי מבחינה רוחנית-תרבותית וחברתית.

למעשה, זה חזון התחיה הלאומית. ראשון נביאיה היה מאציני האיטלקי, שהשפיע ברעיונותיו גם על בן דורו משה הס (ועל כן הסכים ברצון להצעה לקרוא לספרו בשם „רומי וירושלים"). חזון שביסודו קימת ההכרה כי רק התעוררותם הלאומית של עמי אירופה כולם, שהרוחם משעבדים ומצן האפשרות לכל אחד מהם לפתח במלואן את סגולותי המיוחדות היחידותיות (ומאציני האמין בשליחותן היהודית של אומות) עשויים להבטיח את השלום והצדק החברתי. התעוררות לאומית זו היא שעמדה ביסודה של התנועה הציונית, שהרצל היה מילדה המופלא בהפיחו רוח חיים בתנועת חיבת ציון הפילנטרופית למחצה, שמצאה בחינת שכיב מרע. התעוררות לאומית שאינה מודה בסייגים בין תחיה רוחנית נוסח אחד העם לבין התארגנות מדינית נוסח הרצל, ביטויה הברור הראשון בא עם הגדרת הציונות הסינתטית בוועידת הלסינגפורס (והלסינקי של היום) של יהודי רוסיה לנחרת מהפכת 1905 – מהפכת התעוררות החברתית-לאומית הספונטאנית המופלאה שנחנקה בנבליהם של פקידי מלכות צרי אופק וסרי חוש לאומי – המשכה הטבעי הוא יציאתם הספונטאנית של בחירי צעירי יהודי רוסיה אל הבלתי ידוע הגדול והמבטיח – אל הארץ השוממה הנאנקה תחת עול שלטון מפגר, ואשר התישבות יהודית כמעט-פילנטרופית וכושלת למחצה אין בכוחה לגאול אותה מכבלי חורבנה.

מתנועת התעוררות הלאומית של העם היהודי, היתה בציונות מראשיתה מודעות חברתית חזקה. לדבר זה יש גילויים והתבטאויות רבות, כגון ההדגשים החברתיים בתקנון חברת ביל"ו – מבשרת הציונות במסגרת תנועת חיבת ציון – או הרעיונות החברתיים – מהם רעיונות בוסר – המצלים בימוני הרצל עוד לפני החלטתו לכנס קונגרס ציוני. אצל טבנקין היה לציונות זו של ההתעוררות הלאומית היהודית מלכתחילה גוון אנרכיסטי כלשהו. בראשית דרכו הציבורית, עוד בטרם עלותו ארצה, לא היה רחוק מתנועת ס"ס (סיונים-סוציאליסטים), התנועה שדוהה כמטאור בשמי הציבור היהודי; הדליקה המוני צעירים בבשורת שחרור יהודי בארצם של היהודים בימי מהפכת 1905, היתה גורם מרכזי בארגון ההגנה העצמית היהודית; מטאור שעד מהרה סטה מדרכו עם הסתפחותו לרעיונות טריטוריאליסטים ועד מהרה דעך אורו ונעלם. תנועה זו, שכמה מהבולטים מבין אנשי העליה השניה, כברל כצנלסון ודוד רמז, היו חברים פעילים בה משך תקופת-מה, ספגה לתוכה השפעה ניכרת מצד מפלגת הס"ר הרוסית הגדולה, שבבסיסה האידיאולוגי נמצאו רעיונות אנרכיסטיים בולטים. לאור החזון האנרכיסטי לא הצטרף על כן טבנקין בעלותו ארצה לפועלי ציון, אף כי מבחינת מטענו הרעיוני היה אולי יותר רווי רעיונות מארקסיסטיים מאשר כמה מראשיה. חזון זה הוא הרקע לדרכו המיוחדת של טבנקין בימי העליה השלישית, והל בהתייצבותו לימין מגיני תלויד כמייצגי האידיאל של ההגנה העצמית, דרך הצטרפותו לגדוד העבודה כמכשיר לישוב הארץ על ידי שרשרת רצופה של ישובים ומפעלים קומונאריים ופרישתו מהגדוד עם התגלות אופיו הצנטראליסטי ועד לעמידתו התקיפה על עקרון השוויון בשכר לכל העובדים בכל מפעלי העובדים, בוועידה השניה של הסתדרות העובדים. קיבוץ עין-חרוד וממשיכו, הקיבוץ המאוחד, שטבנקין ראה בהם את המבטאים המגשימים הנאמנים של הרעיון הגדול של הישוב כל ארץ ישראל על ידי כל העם היהודי מכוחה של התעוררות הלאומית הגדולה שאחזה בעם היהודי – או שמא צריכה לאחוז בו – עיצבו לאורו של החזון

רשם: משה ברנשטיין

יצחק טבנקין
ט"ו שנים למותו

הגדול הזה. כל דרך צמיחתו של הקיבוץ המאוחד, ייעודיו ומעמדו החלוץ בהתיישבות ובקליטת עליה כאז כיום, נחשבים בעיני יצחק טבנקין עד ימיו האחרונים כדרך של חיל חלוץ הערוך להגשמת החזון.

בערוב ימיו, כאשר כאילו נגלתה ההזדמנות ההיסטורית להגשמת החזון, כמו קצרה רוחו. שמא לא יספיק העם לנצל בעוד מועד את שעת הכושר ואף הוא, יצחק טבנקין, שוב לא יעמדו לו כוחותיו לקרוא את המתנים לדגל. גישתו האנרכיסטית מיסודה לא נחלשה. לא המדינה צריכה ליישב את השטחים שנשתחררו מעול הפיגור והנחשלות, אלא העם בהמוניו צריך להיחלץ ולהקים ישובים לעשרות ולמאות, כשישובי קיבוץ או מושב צעירים בראש ובשמשם דגם מוביל ומדריך. ולפיכך גם אין הערבים צריכים לראות עצמם חיים תחת עולה של מדינה כושה ומשעבדת, אלא כחברה המאורגנת בישובים הנהגים ממלוא כיפוח עצמיותם – להבדיל מעצמאותם – הרוחנית והחברתית המעוצבת על ידם באין מפריע. אליבא דטבנקין, ארץ ישראל צריכה להיות מדינה יהודית מכוח היות היהודים בה רוב, ולא מכוח כפייתה של יהודיות על אורחיה שאינם יהודים. הוא, שעוד ב-1947 היה בטוח ביכולתם של היהודים לפתח את עצמיותם גם תחת שלטון נאמנות מטעם או"ם, היה משוכנע כי גם ערבים יכולים לעשות כן בארץ ישראל שרוב תושביה יהודים הם. והלוא המדינה הזאת גם אינה כופה על הקיבוץ, שהוא תא של חברה סוציאליסטית נטולת כפיה שלטונית, אורחות חיים קפיטליסטיים המבוססים על יכולתה לכפות רצונה על תושביה, למרות שלגבי שאר תושביה היא נוהגת כך.

יישובה של ארץ ישראל השלמה על ידי מרבית העם היהודי הוא על כן בעיני טבנקין חלק בלתי-נפרד של השקפת עולמה: כמעט החלק המשלים אותה ועושה אותה לקתרנטית, להשקפה שאפשר לבוא עמה לציבור כנושא בשורה. ומכאן הצירוף המוזר של קוצר רוח ואירנסנות להתייחס לכל גישה אלטרנטיבית, עם רוח התלהבות נעורים לקראת היצירה הגדולה, אל נוכח בשורות המרחבים שנפתחו לפתע באורח כמעט בלתי צפוי למתיישב היהודי סיבא – ליהודי אבל הגלות, שיעלה ויינצל.

★

היום שוב אין אנו קוראים את הדברים כקול הקורא לנו לקום ולנהול, לעלות ולהתיישב. היום הם נקראים כעדות לקול שקרא להתנער מחישובי יום קטנות, להתעלם מחישובי פוליטיקאים וליישב באחת את המרחבים שנפתחו – ולא נענה. אין שום דבר משותף לקריאת יצחק טבנקין ב-1967 לעליית מיליון יהודים ולהקמת מאות נקודות התיישבות, העוסקות בחקלאות, חרושת ומלאכה מכוחם של ההכונים הפורצים לעלות ארצה, לבין הקמת שכונות מגורים („עשר דקות מכפר-סבא") בלב האיזור המיושב ביותר בשומרון מכוחם של לחצים והטבות ממלכתיות מופלגות. תהום מפרידה בין נרחקים בכוח לשבת בקסבה סחבה, והתנעבים על שום כך לפגוע בלב רובע העסקים של העיר, או מקימי עיר גלותית למהדרין בלב השומרון לבין חזונו של טבנקין לראות ביישובם של השטחים שעברו להיות נשלטים על ידי ישראל בעקבות מלחמת ששת הימים המשך טבעי למפעל ההתיישבות הציוני הגדול. וקשה שלא לשאול כיצד אירע הדבר שקריאתו האחרונה של האיש, שכל כך הרבה דברים חשובים וקובעים בתולדות הגשמת הציונות אירעו בזכות תביעותיו וקריאותיו, לא מצאה למעשה כל הד ומענה, ותהי כקול קורא במדבר.

חזון יישוב הארץ על ידי בני העם היהודי המתעורר, שטבנקין נמנה עם מיטב חוזי חזונו, לא היה מעולם חזון אוטופי, לא סמך על הצלחות דיפלומטיות ובוודאי שלא ביקש להינשא על כתפי כוחות זרים לגיזנות, לא שלטו ולא שלהם. הוא ראה לנגד עיניו גדודי מגשימים, בני העם היהודי המתעורר והמוכן להקריב עצמו בשל כך – כי בגופו ומר בהונו. ומאז ימי העליה השניה ועד תום ימי העליה החמישית, אכן נמצאו רבבות צעירים שהיו מוכנים לקיים את המהפכה הגדולה בגופם, לשנות מן הקצה לקצה את כל אורחות חייהם ולבנות לעצמם חיים חדשים בארץ ההרסה. וכאשר במוצאי מלחמת העולם הראשונה התקבצו בפתח תקוה מטובי אנשי העליה השניה, ויצחק טבנקין או אחד ממנהיגיהם הצעירים, והקימו את אחדות העבודה, כסבורים היו כי אכן הגיעה השעה ההיסטורית וכאשר מאות אלפי הצעירים מוכנים לפרוץ ולעלות ארצה אפשר יהיה לכונן בה תוך זמן קצר את מולדתו המחודשת של העם היהודי – ונוכח רצונותיהם ובאוויהם של מרבית הצעירים האלה, צריך שתהיה זו מולדת בה ייכונו חיי צדק, אחוה ושוויון. אלא שהדברים לא כך אירעו, ועם ישראל לא ידע לתת בידי הנהגתו את האמצעים כדי לאפשר את קליטתם של מאות האלפים. אך רבבות אחרות בכל זאת הגיעו, ועדיין המשיכה שאיפת ההתעוררות וההתערות במולדת לקנן בליבם של צעירים רבים בגולת אירופה. אך כאשר הסכין סוף סוף עם ישראל לתת גם מהונו למען כינון מולדתו, בימי העליה החמישית, והמוני צעירים הללו לשים פעמיהם ארצה, לא עבר זמן רב ושליטיה של הארץ החלו לשים מעצורים על דרכם, הדווקא כאשר השאיפה לעליה הגיעה לשיאה, ונלווה אליה גם הצורך ההכרחי למלט את הנפש מאימת הצר, קמו שליטי הארץ וסגרו את שעריה כמעט כליל. המסך ירד על החזון ערב התגשמותו כאשר ירד מסך האופל על יהדות אירופה כולה.

כשעלה המסך שוב, לא נותרו על הבמה בלתי אם אודים עשנים, פליטי שריפה נוראה. ועם השריפה עלה באש גם כוח האיתנים של התעוררות-עם. אבדה האומה היהודית אשר במזרח אירופה – אם בכל המיתות המשונות אשר זימן לה הגיהנום ההיטלרי ואם בכל דרכי שחיקתם של יסודות היחוד הלאומי תחת אימי המשטר הסטאליני. ואמנם נעשה לה נס למדינה היהודית הנולדת בכל זאת, ובמקום בני העם היהודי המתעורר באירופה באו לה בני עמה הנמקים במצוקת ישיבתם בין בני ערב וימלאו את שטחי מדינת ישראל שנמצאו ריקים, שוממים ועזובים עם היווסדה – אך לא היה בכך כדי למלא את מקומם של המגשימים מדעת ומתוך נכונות והבנה לחזון התקומה הלאומית המודרנית. אבל אפשר שבאותה שעה לא הורגש החיסרון כל כך. חברה השיכורה מהגשמת חלום הדורות אי אפשר לה לעצור רגע ולקבוע כי לא לילד הזה התפללה – לא היא ולא מנהיגיה. ואפשר שבאותם הימים, עת האסון היה עדיין כה קרוב וגוף האומה עדיין היה שותת דם מפצעיה הפתוחים, לא נמצאה גם השהות להתבונן להיבט זה של הריגת העם היהודי.

חלפו שנים וצרותיה החדשות של המדינה הצעירה כמו השכיחו את צרותיה הישנות של טרם ייסודה. מנהיגיה היו לפוליטיקאים המשתפשפים בקשיי היום-יום ובעיותיו, וחזונה של הציונות הגדולה על מאות אלפי בני העם היהודי המתעוררים להגשימה היה לנחלת העבר הרחוק שמתברכים בו לעת עצרות וערבי זכרון, אך להווה כמעט שאין תפס בו. הדבר היה אך טבעי ומובן: יישוב המשלש עצמו תוך זמן קצר וצריך עם זאת לשמור על צביון של אומה הנושאת מדינה על כתפיה, כשלרשות מלאכת הקליטה עומדים אך משאבים מצומצמים ביותר, כלום יש לנו רשות לטעון עליו ועל מנהיגיו כי נשכחה מהם התלהבות הנעורים של ימי בראשית? ולא ייפלא איפוא, כי כאשר למחרת מלחמת ששת הימים נפרצו גבולות ונפתחו אפשרויות חדשות, לא נמצאה להם דרך לשוב לציונות הגדולה, ובמקום זאת נחלקו לשנים: היו שביקשו לראות בשטחים החדשים פקדון שתמורת החזרתו אפשר יהיה לזכות בשלום המיוחל, או גם לזכות בגבולות בני-הגנה נוחים יותר מהגבולות שלפני ה-6 ביוני. היו שביקשו אמנם להחזיק דרך קבע בשטחים כולם, וזאת בשם זכויות היסטוריות, בעיקר. כשעצם הכיבוש הצבאי הוא ההצדקה המכרעת („גם את חיפה ויפו כבשנו, ולכן אנו יושבים בהן") וחזון יישוב הארץ כולה הצטמצם אצלם בתוכניות ליישב בשטחי יהודה ושומרון וחבל עזה עד תום המאה (שאז יעברו למעלה משלושים שנה מאז מלחמת ששת הימים)

(המשך בעמוד הבא)

אורציון ברתנא

הכל זהב

קשה להתרגל. וצריך לשלם מס שהיה.
והתשלום נגבה במטבע קשה של בשר עובר לזמן.
ואין במה להאחז כי הכל זהב
ואפלו קצת אפר אין.
ואפלו אין כר עננים אפר
להרדים עליו את העינים.

קשה להחלץ. כלומר, אינני רוצה להחלץ.
הכוכבים כבר רמו אותי
אבל עוד לפניהם רמה אותי הזרע.
מישהו רץ לארך כל הצער.
מרחוק האור. כשאגיע אעבר
לעיר אחרת.
במחוז החניה עוד לא הייתי.
מישהו רץ לארך כל הצער.
עוד מעט יעלמו רגליו הבוכות.
יעלמו ידיו שמנסות לשוא להאחז באויר.
יעלם הריח הזר הזה שאני כל כך מכיר.

קשה להגיע לאיש הרך. כלומר, אינני רוצה למהר.
ממילא בצער הזה הכבוש אינני יכול להקדים ואינני יכול לאחר.
כלומר, הכל זהב ואפלו קצת אפר אין.
ובינתים אני מתרגל לרוץ לאט ובכח.

אופרת הקבצנים

מאת ענת לויט

יוסל בירדשטיין, „כתם של שקט (קצרצרים)"; „הספריה", הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספרי „סימן קריאה" „בתרי"; 1986; 240 עמ'.

יוסל בירדשטיין (רישום של נורית ענבר)

צלם תל-אביבי ותיק, המתמיד במשך שנים, להנציח באמצעות עדשת מצלמתו, טיפוסי-רחוב מדמנים, הגדיר באוזני לא מכבר, את הדחף המניע אותו ללחוץ על הדק המצלמה, דווקא נוכח פניה של שיגרת חיים, המתגלמת בחזותם של קבצנים, מוכרי נקניקיות, דיירי שכונות ישנות ואפילו נעליים בלויות, שהושלכו אל קרן רחוב. שמו של הצלם מקסים סלומון. הגדרת הדחף שלו אומרת כך: „אני פשוט אוהב לצלם את האנשים הצומחים מן האדמה". ועוד: „אני לעולם אינני מביים תמונות."

התרתי לעצמי ניסוח פרולוג אסוציאטיבי, אודות המלך הצלם מקסים סלומון, בראשית המאמר על ספרו של יוסל בירדשטיין „כתם של שקט", אולי משום מושפעותי מדרך הסיפור של בירדשטיין עצמו. רוב הסיפורים הקצרצרים שנאספו תחת קורת-הגג של הספר האחד, עשויים כשרשרת של אסוציאציות, הנמשכות זו מתוך זו, ומושכות זו את זו, כדי להטביע נקודת-חן משמעית בשיגרת החיים הסוריאליסטית ביותר של הרחוב הישראלי. לא בכדי נזכרתי כאן, דווקא באותן מילות-הגדרות-זהות-עצמית-מקצועית של הצלם הוותיק. נדמה כי מה שמפעיל ומגרה את השראתו של יוסף בירדשטיין, לפני שהוא לוחץ את „רפיל" העט שלו על הנייר, הוא אותו מחזה-חיזיון של אנשים הצומחים מתוך האדמה תשאים קרוב אליה. לא רק בטובן של עוברי-אדמה חלילה. קרובים אל האדמה, מטעם, שנפשם אינה נחרשת בכלים מתוחכמים של מחשבות חובקות הזויה, כי אם בכלים פשוטים, המלשירים את הנפש הזאת להרעיה בורעי-מחשבה קבנים, שהם היסוד המוצק, הראשוני והתמים למחשבות ההגות הנפתלות והסבוכות.

ועוד, המסגרת הרפורטאזית-מיניאטורית כל סיפורי בירדשטיין, יוצרת אפקט המיוחד לאמנות הצילום, אפקט הנוצר מכוח התרכזות בהנצחת פן אחד של האובייקט המצולם. פן אחר הנוסף את המרובה, הגלום באובייקט החי-השלם.

גיבורי סיפוריו של בירדשטיין יוצרים תחושה כאילו נזדמנו באקראי אל תוך התמונה הסיפורית: נתפסו בהבזק-עינו של המספר, מבלי שזה האחרון יטרח לביימם, ולהסיטם מהפוזה האותנטית שבה הופיעו לראשונה לנגד עיניו.

הבדל ראשון ומרכזי בין בירדשטיין הסופר לבין אמן-המצלמה – בירדשטיין המנציח את הטיפוסים העקרים יום-יום על דרך שיגרת-חייו, מתעד גם את עצמו לצידה, בתוך מסגרת התמונה הסיפורית. לעומתו, אמן עדשת הזכוכית המתכת (ולהוציא את אלה המשתמשים במצלמות אוטומטיות), לעולם יישאר מחוץ לתמונה. נוכחותו מתמצית בבחירת האובייקטים, זווית הצילום ומסגרת הצילום. הוא המתבונן מן הצד. הוא המנציח, המתנצח מעצם פעולת מעשה ההנצחה בלבד.

כנגד טענה זו שלי, עשוי יוסל בירדשטיין, לטון אל השורות הפותחות את הסיפור הקצרצר, שמספרו בקובץ „כתם של שקט" – 89: „ספרנית בספריה הלאומית ביקשה לדעת, איפה המעורבות שלי. אין זה נאה, אמרה הנערה, להסתתר תמיד מאחורי מעשה ליצנות, לעמוד מן הצד, כפי שאני נוהג בסיפורים שלי." בתחילת הפיסקה הבאה בקצרצר הזה, מבריז המספר – „כל חיי השתוקקתי לא לעמוד מן הצד". קטע זה, אמנם מקפל בתוכו הגדרה-עצמית נכונה ומדוייקת של בירדשטיין, את זיקת מעשה הסיפור שלו אל מלאכת הצילום. אך עצם הכללתו של קטע כזה בתוך הסיפור עצמו, מלמד גם על ההבדל בין סופר אשר כבירדשטיין לבין צלם. לעולם לא יוכל צלם, להתגלות כך, בתוך צילומו.

נדוש לומר כי כל מעשה אמנות, מטמיע מקצת, או הרבה מסיפורו האישי של האמן. המשתנה מאמן לאמן, בין השאר, באומדן המרחק בין היצירה העצמאית לבין נוכחותו הזיה של היוצר בתוכה. בירדשטיין אמנם מציב את עין-האמן שלו כמתבונן מן הצד בעלילות הנרקמות בסיפוריו, אך בעת ובעונה אחת הוא הופך את העין הזאת לאחד הגיבורים המרכזיים, הזוים והמזיים את העלילות.

את הסיפור הקצרצר מספר – 73, פותח בירדשטיין במלים: „הפעם – על עצמי. אמרו לי שאני שייך לעבר. מספר על אנשים זקנים. ואחרי שנים רבות בארץ, ממשיך לכתוב יידיש, שפה חרשת-אילמת, כי אין מדברים בה ואין שומעים אותה. לא אמרו לי זאת בפני. הקשבתי מן הצד, כשדיברו עלי. הסכמתי איתם. יכולתי עוד להוסיף, שאני מתעצבן כשאינני מרוצה מדף שכתבתי ביידיש. על מה יש כאן להתעצבן? על מלים שלא יקראו ולא ישמעו? ובכל זאת אני ממשיך להתייגע על דברים שאינם קיימים עוד. אני באמת שייך לעבר." ואת הקטע ממשיך-מסיים המשפט שהוא רווי המודו-מר, האופייני מאד לזווית ההתבוננות של בירדשטיין בעצמו וגם בעיקר את ההוויה האנושית הסובבת אותו – „כדי שלא אהיה בודד שם, בעבר, הלכתי לחפש נוספים כמוני."

מותק הקשר בין אופיה היהודי של השפה היידית, שבה כתב בירדשטיין את סיפוריו משך שנים רבות, לבין אופיין של הדמויות שהוא בחר ובוחר להנציח בסיפוריו. דומה, כי הדמויות כולן, כבירדשטיין עצמו, התערו למחצאין, לרבעין, אם לא פחות מזה, בהוויה הארצישראלית החדשה-מתחדשת כאופי שפתה – העברית. השפה היידית, מטבעה, היא שפת כלאיים ששימשה משך שנים, רבבות בריות בעלות זהות-כלאיים. בעיני הצבר מזוהה השפה הזו כשפת הגלות המתה. שפה מתה. גלות מתה. באסוציאציה הכיידית תחייה השפה הזו בדמיונו של הצבר, את דמויות העיירה בנוסח שלום-עליכם. שוליים של עם יהודי נבחר. שוליים של חברה גויית בעל-בתית. חיי שוליים שקיבלו צביון סמלני, הו-עמי.

אפילו ש„כתם של שקט", נכתב במקורו בעברית, אפילו שקרקע המציאות מתוכה צומחים לנגד עיניו של בירדשטיין, רוב גיבורי קצרצריו, היא קרקע ארצישראלית על ריחותיה וצליליה האותנטיים ביותר, עדיין מתקיימת התחושה, כי רוב הגיבורים, בשנתם, אינם חולמים את השפה העברית, ואף לא את הוויית חייהם היומיומית-העכשווית. סיפורים רבים נתפרים מתמצית של עלילות חיים, התפורים מחוטים של זכרונות היסטוריות, על מחוזות ארץ, שהתערבבו אלה באלה מבלי יכולת להפריד, ומבלי יכולת להינתק ולהתחיל מחדש. דומה כי המלה נדודים, היא מלת מפתח המנחה את בירדשטיין בבחירת טיפוסי סיפוריו. כמו הטיפוסים האהובים עליו, כן גם בירדשטיין עצמו, מתואר בסיפורי עצמו, כמי שתרמיל נצחי תלוי על שכמו. בירדשטיין הוא המספר הנודד, הטווה את סיפוריו תוך כדי נדודיו, וגם תוך הנצחת חווית הנדודים עצמה. דומה כי רגליו של בירדשטיין, כרגלי רוב גיבוריו, נחתו על אדמת ארץ-הקודש לאחר מסעות מכפר לכפר, מארץ לארץ ומיבשת אחת לשניה: נחתו כאן ולא בשביל לנוח. תכנית המסע הפכה חלק אימננטי באופיים. גם כאשר רגליהם כבר מלכת, מכסיף דמיונם לתור על פני מחוזות שלא מכאן ולא מעכשיו.

באורח מפתיע, מתקבל הרושם, כי דווקא טיפוסי הקבצנים, הזיירים, מהמרי הבורסה הקטנים, דוברי העברית המגומגמת, חלכאי ונדכאי ארץ ישראל פרועת הבלורית ורחבת השכם: דווקא הטיפוסים שנשאו אל הארץ המתגששת הוויה גלותית מרובת שנים – מכוח ידו הרושמת של בירדשטיין, הופכות דמויות השוליים הללו, לגיבורים המרכזיים, המייצגים את האמת הגדולה של סוד הקיום כאן. אמת שמתמידים לנסות לטשטשה כל העת.

בראשית המאמר, ציינתי את עניין דרך הסיפור של בירדשטיין, העשויה כשרשרת של עלילות אסוציאטיביות. אין ספק כי הדרך הזאת, הולמת מאד את טבעו של מספר נודד-מתבונן כבירדשטיין. שהרי שעתם של המספרים הנודדים אינה מתאימה להם, לישב ולספר סיפור מפורט, סביב ציר עלילתי אחד. כדרכם הקופצנית בחייהם שמחוץ לסיפור, כן דרכם לספר את שנקשר ומתנקז אל תוך סיפור חייהם. זכרונו של המספר, הוא המפתח לחיבורן של העלילות האנקדוטיות, אלה לאלה. דמויות שנפגשו באקראי במספר, נמצאות נוגעות זו בזו בתוך סיפוריו, ומבלי שיפגשו במציאות חייהן שמחוץ לסיפורים הללו, וזאת מכוח הדמיון שנמצא ביניהן לגבי המספר בלבד. דרך הסיפור הזו של בירדשטיין, מעלה באוב זכרונו של הקורא, את דמותם של מספרי המעשיות העממיים.

סיפורים לא מעטים מתוך הקובץ „כתם של שקט", נמצאים לוקים בעיקר בשניים. החסר האחד, מקורו בקדחת חיבור ורופפות המגשרות בין אנקדוטות חיים אחת לאחרת, בתוך המסגרת הסיפורית האחת. הקפיצה של המספר מדמות לדמות או מאירוע לאירוע, נראית לעתים, מהירה מדי, נחפזת מדי, ואפילו מלאכותית. בסיפורים כאלה, אפשר לדמות את יוסף בירדשטיין לאותו צלם הנחפז ללחוץ על הדק מצלמתו, עוד לפני שכיוון את עדשת המצלמה. החפזון הוא בעוכריו, שעה שיפוּדוּ התמונות ויראו מטושטשות, וחסרות אותו מבע חד של רגע אחד חולף-שנוצח.

ליקוי שני המצוי בחלק מהסיפורים הקצרצרים, מקורו בעוצמתה החלשה מדי של הפואנטה, המשוקמת בסיומו של כל קצרצר. הפואנטה על-פי בירדשטיין, מתנסחת ברוב הסיפורים על-ידי אדם, שחיוך נסוך על פניו, לרכך אך לא להסות את שנחזה לנגד עינו המפוכחת. אין מקום להרחיב כאן את הדיון בכללי הטכניקה של הסיפור הקצר. רק זאת מן הכרח לומר, חשיבותה של הפואנטה גדולה מאד בסיפורים מעין אלו של יוסף בירדשטיין: אולי כדי למנוע את התמסמסות התכנים, אשר עוד בטרם יכול הקורא להתמצא ולהתאקלם בהם כבר הוא נמצא מחוץ למסגרת הקטנה של הסיפור.

סיפורים בעלי פואנטה מינורית, כאלה שנמצאו לא אחת בקובץ, מותירים את הקורא עם תחושת חסר מסוימת: עם תחושת רעב להמשך שאיננו, תחושה המולידה בעקבותיה לא אחת גם תחושת תפלות באשר לערכו של כל סיפור, שנותר לא חתום ולא ממוצה עד תומו.

כנגד זאת, ברור לי כי אם וכאשר אקלע בעתיד לעמוד בתוך ליבו של ההמון הסואן בתחנה המרכזית, „יזכו" קבצניה למבט-כפול. וזאת בזכותו של יוסל בירדשטיין.

בשדה עיון

טבנקין כהוגה צעיר

מאת דב בר-ניר

מתתיהו מינץ, חבר ויריב – יצחק טבנקין במפלגת פועלי-ציון 1905–1912; יד טבנקין; 1986; 221 עמ'.

יצחק טבנקין – מאחרוני עולי העלייה השנייה – היה בן 25 כאשר דרך לראשונה על אדמת הארץ, ב-1912. ברם, את פעילותו הציבורית פתח כבר ב-1905, בהיותו בן 18 בלבד, והתייצבו, בשם תנועת „פועלי-ציון" בפולין, וליתר דיוק בוואראשה, לא רק נגד ברוכוב, אלא גם לעתים נגד שלמה קפלנסקי, שני התיאורטיקאים החשובים ביותר של הציונות הפועלית באותם ימים. לפרק זמן זה, של בטרם-עלייה, הקדיש פרופ' מתתיהו מינץ ספר מאלף, מתאר, מתעד ומנתח. נבסס במידה מרובה את מאמרנו על נתוניו ומסקנותיו, אך הערה מקדימה אחת בחיבורו משכה את תשומת לבנו משום שהיא נראית לי טעונה הארה נוספת. כותב מינץ: „אם בתקופה הפורמאטיבית עסקינן, הרי אני מתקשה לראות פרק זה בחייו כפורמאטיבי, הענני נוטה שלא לשוות לו משמעויות מכריעות... נראה לי שטבנקין, כמותו כברל כצנלסון, אישיותו הרוחנית והציבורית עוצבה בכור המצרף של הסתגלות לארץ בשנים 1912–1918, וכו' וכו'". והרי ברל כצנלסון, בטרם עלייה, היה טריטוריאליסט וגם סיימיסט לסירוגין, ותהה אישוא על דרכו ומישנתו, כאשר טבנקין הצעיר נראה, לעומתנו, עשוי מיקשה אחת. אין חולקים על הנחת מינץ כי, עם הסתגלותו לתנאי הארץ, עם עבודתו בכפר-אוריה ובכנרת, התגבשה אישיותו של טבנקין גיבוש נוסף, ואף צמחו לה כנפיים, עם תנופת העלייה השלישית – ועם זאת, ככל שקראתי את טבנקין, ועל טבנקין מפי עדי התקופה, מצטיירת דמות אמנם צעירה ורעננה, אך גם מוצקה ועקיבה למדי, בשלב שראוי להיקרא פורמאטיבי, שוב בטרם עלייה לישראל.

★

עוד ידובר באופיו, קסמו ובמנהיגותו של טבנקין, בשחר נעוריו, אך בשלב זה נשאל את עצמנו מה היה מיטענו הרעיוני, כעלם בן י"ח השנים. הימים הם ימי פולמוס אוגאנדה – מיבחן עליון לכל ציוני. כותב מינץ: „טבנקין הפגין נאמנות איתנה לפלשתינויות... והתנגשות הקיוזתנית הזו הפכה לימים את העניין לציפור הנפש בהיערכותו הרעיונית". ברם, היו פלשתינוניסטים ופלשתינוניסטים: ברוכוב, בשלב שני של מחשבתו, פנה עורף להסבר הרואה בארץ-ישראל את מולדתו ההיסטורית של העם היהודי, ולכל היותר היה מוכן להודות כי מעשית היא הארץ היהודית המסוגלת, בשל אופייה האגרארי-למחצה, וכן בשל אופייה כ„אכסניה בין-לאומית", למשוך אליה את גלי ההגירה, הן של ההון היהודי והן של כוח העבודה מיסודו של הפרולטריון היהודי. מכאן החלטת ועידת פולטאבה של פועלי-ציון הרוסים, האומרת: „הוועידה מכירה בפלשתינה כטריטוריה יחידה אשר בה תיכבש האוטונומיה הטריטוריאלית". אין בה זכר למורשת היהודית, לשרשים ההיסטוריים, לארץ-ישראל כערישת העם היהודי ותרבותו, שאליה נשואות היו עיני העם, נוסח „לשנה הבאה בירושלים", במשך שנות אלפיים. הכל כאן עתידני, או „פרוגנוזיסטי", לפי הטרמינולוגיה המקובלת באותם ימים. ואמנם כאן, כבר מתמרד טבנקין. כותב מינץ: „קרוב לוודאי שטבנקין לא היה מוכן להודות במנהיגותה של פולטאבה". מכאן ואילך יתחיל רדשיה של מחלוקת בין טבנקין לברוכוב, המבוסס על הערכה הדדית גדולה ועל הנוסח האנגלי: „להסכים שלא להסכים". מחלוקת זאת גם תיסוב סביב הבנת המארקסיזם: האם הוא כולו תורה, כולו סטיכיה, כולו תנאים והצרכים הכופים עצמם על הנפשות הפועלות בהיסטוריה – או שמא יש בו יסוד וולונטארי (נקרא לו חלוצי) עצום, כאשר לא רק התנאים החיצוניים המיוחדים קובעים והכופים, אלא יש גם התעצמויות ההיסטוריות של תנאים מגוונים, המגוללים לכל עם ולכל לשון. לא-בכדי אומר טבנקין באותם ימים: „ארץ-ישראל נבחרה על-ידי היהודים לא הודות לכך שהיא ארץ אגרארית למחצה, לא הודות לכך שיכולים להקים בה בתי-מלון, ומפני שהיא בין-לאומית, אלא מפני שבהכרתם של היהודים ארץ-ישראל היא מולדתם ההיסטורית". הוא מוסיף: „האומה היהודית אינה יכולה להגיע ליצירת איזו מדינה עברית, טריטוריה עברית, אלא על יסוד היותה אומה בעלת עבר היסטורי, בעלת הכרה היסטורית, וכמוה הלשון".

טבנקין, בן 20 (1907)

בין הסיכין מבצבצים כאן שני עיקרים ששוב יהיו סלע-מחלוקת עם ברוכוב: „האומה היהודית" שסובה עליה להתגייס „ליצירת מדינה עברית" – והעניין אינו מתפצל, כמו אצל ברוכוב, למעמדות שהאחד ביניהם, הוא הבורגנות, ימלא תפקיד יוצר, והשני הוא הפרולטריון שנועד לו תפקיד לוחם או משחרר, בבניין הארץ, אלא האומה כולה, ברמות-דיוקנה של ההסתדרות הציונית העולמית, היא שתעשה את המלאכה ההיסטורית. זה אל"ף, וב"ית: אומה, השואבת את כוחות שיחרורה מעברה ההיסטורי, גם תשוב ללשונה ההיסטורית, היא העברית, כמקור השראה ואוטואמנציפאציה. לכן יאמר טבנקין, במבט לאחור (ובקונטרס „שרשים"): „ויכוח אחר, חריף וארוך, התנהל סביב שאלת עברית ויידיש... אני, למשל, הייתי, בקרב פועלי-ציון, בין העקביים המתמידים להיאבק למען עברית, אם כי לא הייתי מעולם נגד יידיש". אמת נכון: בשלבים הקודמים לא חלה עדיין דיפרנציאציה, בשורות „פועלי-ציון", בין אנשי פולטאבה לבין אנשי וארשה, אך בצדק מטעים מינץ, כי „מקץ ימים יבקש טבנקין לתלות בפלוגתא הזאת את פולמוס השפות, את המחלוקת על השתתפות בקונגרס הציוני, את הוויכוח בעניין הקואופרציה והוולונטאריזם (חלוציות), את חילוקי-הדעות בעניין הפלשתינו-צנטריזם". כאן הגענו לשתי פרשות-דרכים חדשות: מה יחסם של אנשי „פועלי-ציון", לרבות טבנקין, להתיישבות קואופרטיבית (היום היינו אומרים: השיתופית), נוסח פראנץ אופנהיימר, בראשית המאה, ומה פירוש יש לתת לפלשתינו-צנטריזם, מבחינת יחסי-הגומלין בין ארץ-ישראל והגולה. כאן יתברר כי טבנקין גם ידע לטעות – אם כי טעויותיו, בתקופה הפורמאטיבית, כלשון מינץ, לא האריכו כלל ימים.

★

בעניין ההתיישבות הקואופרטיבית – קרי: הקבוצה: צדק שלמה קפלנסקי, ולא טבנקין – שבטרם-עלייה-ארצה. ברם, גם מחלוקת זאת היתה בערבון מוגבל, כלומר, לא חדה ולא החלטית. הצד הפאראדוקסאלי שבפלוגתא זאת היה שקפלנסקי, תומך נלהב באופנהיימר, ביקר חריפות, מאוחר יותר, את הקבוצה והקיבוץ בארץ, בשל הדימוקראטיה הפנימית „היתידה", והיעוד „שלטון מנהלים" טכנוקראטי מתוכם, בעוד שטבנקין, איש עין-חרוד, הפריך את הטענות הללו – אך בשלב טרומי זה, בראשית המאה, הצטיירו הדברים אחרת.

כותב על כך מתתיהו מינץ: „(טבנקין) הביע פיקפוק לגבי יעילותה של תוכנית אופנהיימר, של קפלנסקי ואופנהיימר. מחד גיסא, טען לפעולה התיישבותית-תוכניתית ומאידך, לא הוציא מכלל אפשרות ששיטת ההתיישבות הקאפיטאליסטית תוכיח עצמה כרציונאלית, בשלב הקרוב". כלום דגל איפוא טבנקין, בשלב קדום זה, בהתיישבות קאפיטאליסטית, בבניין הארץ, שהיתה אגב, נוסחת ברוכוב במבט לאחור מפריך, וליתר דיוק, מטתן טבנקין טענה מעין זאת. הרי דבריו ב„שרשים": „תוכנית אופנהיימר עוררה את הוויכוח בין קפלנסקי לברוכוב, שגם אני נטלתי חלק בו, כמי שעמד באופוזיציה לשניהם. לא הסכמתי עם קפלנסקי בראיית הקואופרציה כסוציאליזם, אבל עמדתי נגד ברוכוב בעד הקואופרציה, אף כי אין בה סוציאליזם, ואין בה מלחמת מעמדות". מן המותר להרגיש כי בימי בגרותו המלאה הגיע טבנקין למסקנה כי הקיבוץ הוא סוציאליזם ומלחמת מעמדות גם יחד.

פולמוס שני התגלע בעניין גולה וישראל. מדובר נראה כחור ביניהם, אך באותם ימים טענו לא מעטים – וביניהם טבנקין, סירקין, ובדרך יהודה גם ברוכוב – כי בגולה יש מקום למפלגה יהודית-סוציאליסטית מאוחדת מן ה„בונד" עד „פועלי-ציון", או לפחות, לשיתוף-פעולה הדוק בין כל הפלגים הללו – בעוד שרק בארץ-ישראל תיבנה מפלגה ציונית-סוציאליסטית, ברמת פועלי-ציון. כותב, למשל, טבנקין באותם ימים: „רק בפלשתינה אנו הסוציאל-דימוקראטים הציוניים מהווים מפלגה עצמאית מיוחדת. כאן, בארצות הגולה, אין יסוד לקיומה כמפלגה. ללכת יחד עם ה„בונד", עם כל הפרולטריון היהודי במפלגה – הלכך ייקרא חיסול" האכת הפעולה הציונית הקונסטרוקטיבית בארץ-ישראל, אובדן האשליות ההרצליאניות בדבר „צ'ארטר" שיעניק לציונות שאנסה היסטורית מהירה לבניין הארץ, המאבק הכרוך נגד השלטון הצאריסטי בענייני יום-יום של ההמונים העמלים היהודים בגולה – כל אלה דחפו להבדלה בין ציונות לבין „עבודת-הווה" בארצות התפוצה. קפלנסקי היה היחיד שהסתייג מכל רעיון של מיזוג עם שאר המפלגות היהודיות, לרבות ה„בונד". ואמנם, גם בתנאי קפאון לתנאיין של הפעולה ההתיישבותית בארץ – אומר מינץ – „לחץ קפלנסקי בנקודה הרגישה ביותר, כאשר דיבר על הצורך לראות את הפרולטריון היהודי בבעל תפקיד יוצר, בטריטוריאליזציה של העם היהודי בארץ-ישראל". „לא כטבנקין", מטעים מינץ, „ראה קפלנסקי תפקיד למפלגה מיוחדת של הפרולטריון היהודי גם בתוך ההסתדרות הציונית. מפלגה שתודריך ותמקד את המעורבות והצרת של מעמד פועלים היהודי, בתנועה הציונית ובהשובה של הארץ". אגב, יצויין כי טבנקין לא היה יחיד בנסיון להקים תנועה פרולטרית מלוכדת בגולה, מן ה„בונד" ועד לפועלי-ציון – גם ברוכוב, ואף הברית העולמית של פועלי-ציון, סברו כך. בכתבי ברוכוב, כרך ב', כתוב לאמור: „ביולי-אוגוסט 1909 פנתה נציגות הוועד-ארץ של פועלי-ציון ברוסיה אל מרכזי פועלי-ציון ס.ס.י.ס. וה„בונד", בהצעה לכינוס מועצה בין-מפלגתית לשם עיבוד מצע משותף לתיאום-פעולה (קואורדינאציה) בשטחים הבאים". אחרי-כן באים ד' סעיפים, אחד היתר מרעהו, כאשר עורכי הספר מסיימים: „בעתונות ה„בונד" נתקבלה ההצעה לתיאום-פעולה בלעג ובביטול".

★

עד כאן – הצד הרעיוני-פוליטי, החיוני אך גם היבש, מבחינת ציור דמות-דיוקנו של טבנקין הצעיר. כאן יבואו עדויות – מוקדמות ומאוחרות – על טבנקין הצעיר והקשיש כאחד. היה האיש אוטודידאקט, כאשר „כל מאמצי הלימוד הפורמאלי שלו באו אל קיצם סביב שנת 1901, כשהוא בן 14 בלבד". אך העלם הצעיר הזה בולע ספרים והוא בקשיה לגרינבוים, ללשצ'ינסקי, לברוכוב, לכל העתידים להיות הוגים ומנהיגים בתנועה הציונית העולמית. הוא גם „כאריזמאטי" מבטן. כותב מינץ: „בשנת ה-14 לחייו כבר קימת מסביב לטבנקין חבורתא מאורגנת של נערים ונערות". הוא מוסיף הערה אופיינית: „הוא היה אהוב-לבם של חבריו ומנהיגם המוכר. ניד מאפיינו כתועמלן נפלא בעל כוח שיכנוע כביר שמקור הכוח שבו היה נעוץ באמונתו העמוקה ומלאת ההשראה, בכשרו להלהיב את הזולת יותר מאשר בהגיון המחשבה והרצאה". כלום יודעים שלא ידע לנסח את דבריו בכתב, או להציע לשומעיו מישנה סדורה בכל פרטיה ודיקדוקיה. תכונה אחרת בו היתה היותו „מגשייך כאדם המקנא קנאה בלתי-נלאית לצידקת דרכו הרעיונית". כלום מנעה קנאה זו פתיחות ואהבה לדברי חבריו? לאו: „לעומת זאת היה בנהגו, ובחוגו הבסיסי ובסביבה הקרובה, מן המיזוג של הסברת-פנים, ריעות, שוויון ודימוקראטיה, בצד אפוטרופסות שמקורה ביתר מודעות וביתר אחריות". אומר עליו נחום ניר-רפלקס: „טבנקין היה אז כבן י"ח. כבר אז הצטיין בכשרון ניתוח יוצא מן הכלל, והיה מעמיק לחדור בכל עניין. הוא היה תועמלן בחסד עליון, בעל כושר שיכנוע רב. אם גם לא היתה שיטתיות בנאומיו, הוא נבע שפע רעיונות מבריקים העיקר – אמונה וכוח מלהיבות".

ועוד, מפי מקורביו המאוחרים. ישראל גלילי: „יצחק טבנקין, על קסמו – ללא שררה, ללא תארים, המודה". לויסה: „שופע שאררות, הוא מעולם לא היה מורם מעם... לא היתה לו סמכות של גיל או של „סטאטוס"". יצחק בן-אהרן: „איש תורה ואיש מישנה ואיש חכמה ואיש ספר". הקיצור: מדה.

בין חילול הקודש לקידוש החול

מה אומר היום מַכס וֶבֶר לישראל?

מאת יהושע רש

מרחב רב מפריד בין הרוח־הבוסר שבקאתוליות ובין מקביליהם שבפרוטסטנטיות. דינאמיות ו'הצנע לכת' איפיינו את האחרונים, לפחות בשלבי פריחתם, ואילו מתחריהם וקודמיהם לא 'השליכו' כביכול עם שמרנות ובכיעות כי־אם ראו בה משמעות הדגל ודווקא על יסוד זה מישוה פאר, מיסרו כמורה ובזו בקטנות הכלכלה לאגפיה ולסעיפיה. מכס ובר ייחס לשוני זה משמעות מכרעת, בראותו בגורם הדתי־רוחני ולפי מושגים שגורים שלא נוכל כאן לעמוד על ריבוי־הפנים שלהם) לא רק שותף מכובד בקביעת אורחות חברה־ומימשל – בעוד אחרים מייחסים הרווח אותו לאיזו פינה שכוחה או לפחות מישנית בחשיבותה – כי אם גורם מוביל ומורה המספק מוטיבציה 'שליחותית' אצל הפרוטסטנטים ומטוהה אם לא 'מאבק' אצל הקאתולים. לא (רק) שני ציבורים לפנינו, כי־אם גם אז וגם עתה – שני הלכי־רוח, או בעגתנו העכשווית שתי קונצפציות.

עקיבא ארנסט סימון מעביד את „כשלונה של היהדות 'הקאתולית'" מול „חולשתה של היהדות הפרוטסטנטית" תוך דיון בהתהוות או בהיתהוות נתקרב אל הערכה זהירה, אך לא־רדופה פאסיבית, של תקפות התורה שמותה על־ידי מכס ובר בנסיבות קיומנו היהודי־הישראלי הריבוני.

סימון רואה כ„דת בעלת כיבנה קאתולי, כלומר כ'כוללי', דת אשר „מבקשת לקדש את חיי הפרט והכלל על מרחביהם השונים, אכילה, שתיה, לבוש, מלאכה ומנוחה, חברה ומדינה, אהבה ומלחמה" והיא אינו נרתע מלקבוע שורת זו 'עלולה לספח בעצמה את מהרסיה ומחריביה. למה תשובה: „כשאותם מהורים פורקים את עול הדת ויוצאים לעמוד ברשות עצמם, יבולע לדת בקירבם כשם שמקודם הובלעו הם בקירבה". זה מזכיר את הילד ואת מי־האמבטיה. ואילו הרפורמציה או הפרוטסטנטים, כ„נסיון של פשרה בין מרורי 'התרבות' השונים, שקרא להם דרור, ובין הדת, שנצטמצמה, לפחות לפי שעה, בד' אמות הלכה שלה, בצידם של אותם מרורים ולא עוד מעליהם", היא לפחות פותחת אפקים לטובתם של כל השותפים בכוח או בפועל, בין שהם מודעים לכך ובין אם יוכחו באחר הימים שסותפות ומחלוקת, או אחרות תוך ריבוניות (פלורליזם) הן מבחיים, ושלילתן מבינים לעצמם קבורה בטרם־עת ונזיתנת־למניקה.

ראינו כיצד העפילה ואחר־כך דעכה הרוח הפרוטסטנטית, או כפי שמנסח ע.א. סימון: „המחאה שביסוד הדת 'בעלת סיסוס חרש', הפרוטסטנטית, בכוונת בעת (כוונה אחת נגד שתי תופעות קיצוניות: ראשית כל, נגד הסקולריזציה הכל־כוללת בשעת ירידתה; ושנית, נגד נסיונותיהם של האפיקורסים הקיצוניים לבטל את מקומה של הדת אף ברשות היחיד עקב כשלונה ברשות הרבים".

במציאות היהודית־הישראלית המיוחדת מעריך סימון ש„המשבר הנוכחי של דת ישראל מתבטא בשתי תופעות עיקריות: כשלונה של היהדות ה'קאתולית' העתיקה וחולשתה של היהדות ה'פרוטסטנטית' החדשה, בהיות קשיים מיוחדים במינם נערמים על דרך כינונה והגשמתה". מלומדנו צועד במישעולי ההיסטוריה: „היהדות ה'קאתולית' צמחה בתקופת המשנה והתלמוד, אך שורשיה נעוצים בתורה גופה, ובמיוחד בחוקיה, ובשאר חלקי המיקרא. מהותה זכתה לניסוח מודע בעת שעברו עליה שני משבריה העיקריים, שהכריעוה בסופו של דבר המשבר הראשון, בתקופת ההשכלה, עירער את עקרונות שלטונה המוחלט; המשבר השני, בתקופת הלאומיות, שם לה קץ בפועל ממש". מה קרה כאן? – שואל סימון, והוא משיב: „בראה, שכלי הקודש מתמרים דווקא בטפל שבהם בלבד, בשעה שמפרידים את עיקר תוכנם הדתי בתוכן אחר, שהוא חילוני על־פי כוונת המכוון". מה שסימון כותב בענין האמונות חל על מישורי המשק והכלכלה: „האמונות היהודית הגיעה לשלב הסקולריזציה השלימה רק בזמן החדש, הגם שידעה כמה תופעות־ביניים, כגון 'שירי החול' של תקופת ספרד". יצירות אמנותיות ויוזמות כלכליות לא הופיעו "יש מאין" כביכול בציבוריות היהודית, היו להן מבשרים והן ציפו לנסיבות נאותות.

ודומה כי הפרוטסטנטים־החלוצים היו שיכורי הודהות עם מפעלם וחברתם, ולא תיארו לעצמם שיש בכלל צורך בביקורת ועצמית. הנשיאה בעול החיים היתה אצלם זהה להולכין עם מה שמוגדר ביהדות 'כוונה אמונתית' – וברוח זו עיצבו את קורות תקופתם. במקום זהות זו קיימת באורתודוכסיה שלנו, הקאתולית', נתק ובוז כלפי הארציות וחובותיה, במיוחד במדינת היהודים...

העבודה עמדה במרכז התודעה הדתית הפרוטסטנטית, באשר תוצאותיה העידו כזכור על מקומו של האדם בתיכנון האלוהי. מה היתה עמדתה של היהדות הקלאסית, הקאתולית', אל המלאכה – שואל סימון, והוא עונה: „אין לך עם עתיק, לפחות לא בתוך חוג התרבות של אירופה והים התיכון, שראה את העבודה בחינת מטרה בפני עצמה. תמיד ובכל מקום לא היתה אלא אמצעי בלבד, אם לחיי־נפש אציליים ולמותרות־תרבות (יוון), אם לחיזוקו של המעמד השליט (רומא), ואם לעבודת ה' של כל בני העם והנספחים עליו (ישראל)".

כיצד התייחסו נביאינו למלאכה, לעבודת הכפיים? סימון מזכיר תחילה את ישעיהו: „ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר איכריכם וכורמיכם. ואתם כהני ה' תיקראו, משרתי אלוהינו ייאמר לכם, חיל גויים תאכלו ובכבודם תתייהרו" (ס"א, ה'–ו'). והוא ממשיך בירמיהו: „עוד תטעי כרמים בהרי שומרון, נטעו נוטעים וחללו" (ל"א, ד'). חולפים דורות והמשנה קובעת „כתור אידיאל שאדם בישראל ישאף אליו, השגת 'אומנות נקיה וקלה' (קידושין, ד', י"ד) שתשייר לבעליה זמן פנוי לעסוק בעיקר – בתורה". נכון, רבי יוחנן היה סנדלר ורבי יצחק היה נפח – אבל סימון מבליט שאין לפנינו תפיסת העבודה כ'מטרה' או, כלשון הפרוטסטנטים, כ'שליחות', כ'קריאה'. אדרבא: „עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי" (הלכות תלמוד תורה, ג', ז'). „לעולם אמרו חכמים הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה" (שם, ח') ו„עושה מלאכה בכל יום מעט כדי חייו, אם לא היה לו מה יאכל, ושאר יומו ולילו עוסק בתורה" (שם, ט'). מקילים ושוחרי נחיות נתלו במסיקת ר' שמעון בר יוחאי כי „בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתם נעשית על־ידי אחרים" (ברכות, ל"ה, ב'), אך הרמב"ם מוקיע את „כל המשים על ליבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה" כמחלל את השם (הלכות תלמוד תורה, ג', י'). ישעיהו ליבוביץ מזכיר ב„שיחות על פרקי־אבות ועל הרמב"ם" (ע' 31) ש„רבי יוסף קארו פוסק ש'מלכתחילה חייב אדם לפרנס את עצמו וללמוד תורה'". והוא מוסיף: כיוון שכתוב 'אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות' מובן כי 'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון', ועוד מוסיף: 'סוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות', ו'אורח־חיים של עיסוק בתורה על חשבונם של אנשים אחרים מוצג כגזל' (ע' 27) – לא פחות ולא יותר...

עקיבא א. סימון

אבל היו בעלי גישות אחרות, שטיפחו כפירוש יחס שלילי אל המלאכה ולפי סימון הביעו בכך את הלך־רוחם של חלקים רחבים בעם. גם סימון (ע' 20) וגם ליבוביץ (ע' 33) מזכירים ש„נהגו בכל מקומות ישראל שהרב של העיר יש לו הכנסה וסיפוק כאנשי העיר שלא יצטרך לעסוק במלאכה בפני הבריות ויתבזה התורה בפני ההמון" (שולחן ערוך, יורה דעה, סימן רמ"ו, סעיף כ"א). זו לבטח אינה הוכחה למעמד מכובד ונערץ של העבודה־בתודעת־הציבור. מותר לראות בפתיחות־ערך זו, ואף בהפחתת־ערך זו, סימן למה שמוגדר ע"י א.ע. סימון החרדן, הענוותן והמפעיל, כ'כשלונה של היהדות הקאתולית', שכן בבואה לבחור בין היגורות מכל מלאכת כפיים הדורשת זמן רב ומחייבת סקרנות לשם השגת 'תכלית' מרבית ובין התמסרות לעבודה מפרנסת והשארת כל שעת פנאי – אבל רק שעת פנאי – לעיון לשם שמים, בחרה היהדות המכונה 'קאתולית' באפשרות הראשונה, שנוגנה ע"י הרמב"ם והרבן גמליאל – ובכך גזרה על עצמה הסתגרות מנוונת, שקיעה באות של התורה ולא ברוחה, פרישות מענייני היום־יום של עמך ישראל באמתלה שמישהו צריך לשמור על 'המשכיות'. „המשכיות" זו נותרה ללא „כשרים תמוריים", כלשון ובר וחניכיו, והעניקה לשמרנות כתר של 'נאמנות אחת ויחידה' – אותה יומרה מנוחכת אך מקובלת, גזולה או מנוכסת אבל חשופה להתחרות של כוחות קידמה־ותמורה אם הללו אינם שקועים בתרדמת עצלנית.

כגורל כשלונה של 'יהדות קאתולית' זו, כן כמזהתמר של יומרתה ותביעותיה. סימון עורך רשימה של תחומי־חיים שעליהם נאלצה יהדות זו לוותר – ואין הכוונה אך־ורק ל'חרדים', גם רבים מבין 'הדתיים הלאומיים' שותפים מלאים וחפצים לבקשת הבלבדיות המתנשאת ללא שמץ של הצדקה – והוא מונה את תחומי המסחר, הטכניקה, החברה, הצבא והמדינה (מה נותר לפליטה) שהיו מלכתחילה יצירי הרוח החילונית: כל אלה, כאמור, אינם בתחום עיסוקיה בעלי הידיים הזכות של 'היהדות הקאתולית', הרוחנית־השמימית כביכול, ותוך עמדה זו לא פסק המימסד הרבני מלהרוס זכויות־יתר ולארוק במערכי הדת או האמונה – וגם בתחומים אלה אין שחר לתביעתם – כי־אם במישורי החברה, המשק והמדיניות. תוצפתה נחשפת ע"י א.ע. סימון: „הדת בכלל, דת ישראל בפרט, מופיעה בזמן החדש כמעט תמיד לאחר המעשה, אם להדביק עליו את תו־הכשרות מטעמה, דרך תוספת או היקף, אם להכריזו על־פיהו בשל חילול הקודש שבו".

כאן נתבקשה כמובן גישה מרדנית, מתקוממת, הזוהרת להפקעת ההתייחסות האמונתית־הרוחנית מידי המחזיקים בה והמאבבים אותה. מלמד אותנו סימון: „הסיבה ההיסטורית העיקרית שהקלה על הפרוטסטנטים הראשונים להבחין בין תורתם של גדולי־דתם ובין חוכמת העולם נעוצה בהבדל העקרוני שבין תכונת ההתגלות והבשורה המציינת את הביבליה (כתבי הקודש היהודיים והנוצריים) מזה, לבין המסכתות הדתיות, שאין בה משום התגלות של ממש, המציינת את פירושם המסורתי בידי הכנסיה הקאתולית, מזה". סימון מסתייג מכל 'סמכותיות דתית' המוצגת על־ידי הרבנות כביטוי איך־שכילו של נאמנות המשכיות יהודית.

אך סימון אינו מתעלם מן „האחרון בין גורמי חולשתה של היהדות הפרוטסטנטית', והוא אופיה הלאומי של דת ישראל, או אופיה הדתי של האומה הישראלית". ויהדיות־ישראליות זו, מטעים סימון, באה מלידה ולא מבחירה, היא מוענקת ותורשתית, „אתנית", ורק למי שרוצה בכך – גם אתית. מסוס־כך – ובניגוד לפרוטסטנטיות מול הקאתוליות – חסר בה המרכיב המרדני, הקוראת־תיגר הרוצה לכבוש־ולעצב את זהותו. בניו־יורק ובפאריז, באודסה ובמאראקש, רק מעטים – וזו זכותם וזה כוחם – הולכים להיות קודם־כל וראשית־כל יהודים ו/או להיות שונים מסובביהם המקומיים במשלוחיד, באינטנסיביות תרבותית או בשותפות קהילתית. לא שהיהודים נהגו ברובם לפרוש במריקה־דלת או להצהיר על נאמנות אחרת: הם פשוט לא סברו שיש להם צורך לא בביטוי עצמי ולא בהצהרת התנכרות. יהודים אלה התמקמו בשורה של „אי": אי־התבטלות, אי־היפרדות, אי־השתרשות, אי־העדפה, ועוד כמה „אי" לפי המקומות והזמנים. במידה שזו היתה מציאות מתכסלת, הרי לפי סימון „מסבך זה גאלה אותם הציונות".

מה הולבשות לדיוננו על ובר? לפנינו „דינאמיות תחילית" כלשונם של ובר ושל אייזנשטדט, או „כשרים תמוריים" במסגרת של מה שסימון מגדיר כ„תנועת־עם גדולה, ששאפה 'לחדש ימינו כקדם' בארץ האבות, החזירה את לשון המיקרא, ניפחה את כל 'קדושי האומה' הגבויה לכל המבשרי אליה חיים יהודיים שלמים, 'דהיינו חיים דתיים־לאומיים או לאומיים־דתיים'. כדוגמת הפרוטסטנטים מול הקאתולים הגיבו „חסידי הציונות הדתיים־ליברליים" אשר ניסו „להציל את אמונתם מהתמודדות־קיפאון של יסודותיה הנושנים, בראותם בה אורח־חיים שהוא תנאי להתחדשותם. דווקא ייאושם מצמצומי־יתר של תחומי פעולת־הדת הוא שקירב אותם לתנועה הלאומית, שרת והולין שימשו בה במזיגה: ציונות זו, שהיתה עשויה להיות בעת־ובעונה אחת לאומית ואינדיבידואלית, שהרי עיקר עיקריה היתה ההגשמה האישית". מעניינת דווקא כאן הערתו של מוקי צור, הנכד יצרני של תורת ובר: „ברל כצנלסון היה מהפכן יהודי. מהפכנותו לא היתה פשטנית, הוא ידע לחוש יפה את טופס הרצון, את כוח החיים, את צורך היצירה, את התמימות, שהיו לעם היהודי בגולה. אך הוא ראה באותה מידת חריפות את סכנת הקמילה והאכזבה. הוא היה מודע לכך שהבחירה לעלות ארצה היא גם גסרכריתות לבטחון הקיום היהודי בגולה, אך גם היענות לתביעות החזונית כתוך אותה תרבות".

אף התהליכים שצויינו ע"י מכס ובר מסתמנים במציאותנו־שלנו, וא.ע. סימון פוסק: „בכל שנתקרבה התנועה הציונית למימוש מטרותה, דבו התחשיו השאלות, ודווקא בתחום הדתי משאלות הוא עובר לתיאור: „בשנים האחרונות, עת החלו הבעיות תובעות פתרון מעשי לאלתר, מצאה לה רק היהדות ה'קאתולית' יצוג רשמי. הגישה ה'פרוטסטנטית' – נושאיה במדינת ישראל הם יחידים רבים שאינם מגיעים לכלל מבע דתי, אם במאורגן ואם במפורד, בשל הברית שנכרתה בין האורתודוכסיה הרשמית ובין האדישות הלא־דתית". הקשיחות הדתית ה'קאתולית' גברה כתכליתה כי 'קיום הלכה בחלקה – כמוה כביטולה' והיא הרימה, כביכול, את ידיבתה הגמישה יותר ששאבה אשראתה מ„אין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולים לעמוד בה" (בבא קמא ע"ט, ב'; רמב"ם, הלכות ממרים ב', ה'). למרבה מועקתו רושם לפניו א.ע. סימון כי היהדות ה'קאתולית' היא האחראית והדינאמית במדינת ישראל", ונציגים לה לא רק, כדעת סימון, „באגודת ישראל ובחוגו של פרופ' ליבוביץ" כי־אם הרחק־הרחק מעבר למיבצרי גלויים אלה, ועל „חוגים ליברליים לכאורה" אפשר לאמר „אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו" ועוד נוסיף ש„דינאמיות" הפונה אל העבר ורואה בשיחזור „עידכון" אינה נאמנה למשמעותו של מילים... מי שמבקש להתריע נגד החובה בלתי פוסקת של 'יהדות קאתולית' שמרנית, מאובנת, עיקשת ויהירה זו צפוי לגורלו של משה אונא – כשנאמנות שורשית לצורך־המצבת מתקשה מאוד להחשות גבוה עיוורים ומהודלים, והדברים ידועים, ולא במיקרה הצטמקה הקבוצה הנקראת עדיין 'מפלגה דתית לאומית' (רק לא 'ציונית') למעמד הרוצה להיקפם של גופים שמאלניים שלנו ה"ל, כשאלה אף אלה רוממות 'ההתחדשות' שוב ושוב בגרונם אך היאחזותם באמיתות 'העליונות' שלהם מקפיאה ומשתקת אותם.

אפשר להבין שא.ע. סימון רואה ברב קוק את „היהודי בין באריכתה של היהדות ה'קאתולית' שהתחשב בבנות הגצינות בעבודת הסקולריזציה בחיי ישראל, וכן ביקש להחזיר עטרת התורה ליושנה בלי לבטל עבודת־ישור זו שאת הרוחניות אין מתקנים ברורנו כי־אם בגילוי הגשמיות". בקרוב נהיה עדים (ושותפים?) לשנה של „מטכילי הרב קוק" – להגל שנת החמישים לפטירתו – ולא נרחיב הפעם עליו את הדיבור, מה־גם שאיננו מודרדים לקבל את המשתמע מ'תורת השבלתו' שבגישתו. אם מישהו חשב על 'חלוקת תפקידים' ('הדתיים' יספקו את השורשים ואנו נבנה את העם) אין בדעתי לספר את 'אספקת השורשים' בשום צורה של קבלנות למתהדרים בגלימה 'דתית' גם אם המבינים של הרב קוק משמש להם דגל. סימון חש ללא ספק בשממה הרוחנית הנוראה המאפיינת את כל סביבתו של הרב קוק, „אחרון המהיקנים של יהדות 'קאתולית'" כלבבו של סימון, ונוכח כשלונה שהוא מנתח ומוקיע, בראותו מתוך חלל ריק המצניין את התנו בהווה" – ושוב: לא פחות ולא יותר – הוא מקשה: מה עלינו לעשות?

סימון משיב, ואנו כאן רק מביאים את תבנית מסקנתה: „שום יהדות, בין 'קאתולית' בין 'פרוטסטנטית' לא תימשך עוד בכוח האינרציה של 'אמונת אבותינו'. יש לחזור אל רוח הביקורת המצפונית של רוח הנבואה" („האם עוד יהודים אנחנו", ע' 43). מוסיף סימון: שלא כדרכם של כמה מבעלי 'היהדות הפרוטסטנטית' אין הכוונה לביזורה של רוח זו אלא להעפלת הקאתולית' הטמונה בה, למען תשוב ותטביע חותמה על עינו. בענין מרכזי זה אין כל חילוק בין מרטין בובר לבין הרב קוק: שניהם אינם רואים ביהדות פרווינציה דתית נפרדת בצידם של חיי חולין, אלא נסיון עצום לקרב את החיים לגילוי של קדושה". הוראה מעשית חיונית נובעת לאבי מאמין' זה: יש להקפיד על „העמדת קני־מידה מוסריים־דתיים למדוד בהם את הנעשה ואת שאינו נעשה בארצנו". הוא רואה „סכנה והיא חילול הקודש דרך פוליטיזציה, לרבות האמונה" וסיכוי – „קידוש החול, לרבות המדינה". יש להתייחס בזהירות מרבית לפסק זה אם הוא נתלש מיקשו ההגותי, שכן – כדברי אריאל של – „מדינה ללא אלוהים יש לה נטיה להאלהת המדינה".

מעטים אנשי הרוח המעיזים, בהיותם מספוני תורה ושומרי מיצוות, לשור את דיונם בסוגיות עמנו בשיבה על 'מחלוקות נוצריות' רבות־משמעות (קאתוליות מול פרוטסטנטים לגוניהם) והמובכים להצהיר, ואנו מסירי תודה על פקחות נבונה זו, ש„דרושים לנו אנשים המתמידים בהצגת שאלות טרדניות" (סימון, ע' 44). כך, כמדומה, ניתן יהיה לשאוב מירב ערכיה ההתולליים מיהדות 'קאתולית' ולכשרים תמוריים' מהפרוטסטנטית: מכל מקום, זוהי מישאלה וזהו אתגר, ושניהם נובעים כמעיין המתגבר כאשר יהודי ישראלי ואיש נוגעת העבודה מעיין בימים אלה בכתבי ובר ומבקש לדעת מה תרומתם להוויותנו המיוחדת 'כאן ועתה'.

(במאמר שני)

1) עקיבא א. סימון, „האם עוד יהודים אנחנו", ספרית פועלים, 198.

שלושה בגלריה אחת

מאת טליה רפפורט

תערוכה קבוצתית, גלריה „מימד", פינסקר 27 ת״א.

גלריה „מימד" מציגה עוד תערוכה יפה ואיכותית, והפעם משכה הדבר עוד יותר מאשר בתערוכות שהוצגו בה עד כה. לא כוונו באמנים ותיקים ו„בטוחים" כמו פנחס כהן־גן או יגאל תומרקין, אלא בשלושה פרחי־אמנים, בוגרי המדרשה לאמנות, שיש לומר לזכותם, כי על אף „כריזתם" כבר הצליחו כל אחד מהם לגבש לעצמו סגנון יחודי.

באמצעות שלוש טכניקות־ציור, פיסול וקולאז' – יוצר כל אחד מן השלושה שפה־אישית המבטאת־רגשות־ויזואלית־אמנותית ועולם־פנימי שונה להלוטין מזה של רעהו. בה שמפריע, אגב, להלוטין דעה מסויימת, המרבית על „אסכולת המידרשה" ומצפה עדיין לראות בעבודותיהם של יוצאי מוסד זה הדבקות של צילומים ושירבוטים על דיקט.

רונה ביקסון היא השכלתנית שבחבורה וגישתה האינטלקטואלית מושפעת ממיכל נאמן, אם כי מגוונה שונה לגמרי. היא מעצבת משחקים מחשבתיים־אסוציאטיביים אגוניים, המסתייעים בתולדות האמנות, בפילוסופיה של הלשון ועוד. מבחינה חזותית הם מורכבים מצורות הנדסיות, צבע ומגוון של חומרים מצויים מן הסוג המלאכותי־קיטשי: שעוונית משובצת וציפוי פלאסטי דמוי שיש, עץ או פסיפס. עבודה קודמת שלה, שהוצגה לפני חודשים אחדים בתערוכת „סיר לחץ" בתיאטרון ירושלים, נראתה לי בזמנו

רונה ביקסון, גלריה „מימד"

שמחה שפייזר, גלריה „מימד"

דקוראטיבית וסתמית מדי, כעין עיצוב מוצלח אך לא מספיק מעניין מבחינת תבנית. גם הפעם יש עדיין מה שהם תחושה של עיצוב משחקי ילדים ו„אגדת הריבוע הלבן" (מוטיב שהופיע כבר אז) עדיין מתקשה במקצת להמריא ממישור זה על אף ההישענות על כנפי מיתוס הריבוע הלבן של מאלביץ' מ־1918. עם זאת, השם המיזוג, האסוציאציה הרוחנית, הרעיון המפתיע של „לאכול את האגדה, ריבוע אחר ריבוע על המפה" (מפת שעוונית לבנה ומשובצת של שולחן אוכל) המשחק היפה של צורות, חומרים וגוונים יוצרים מכלול אסתטי מקורי.

הרובד הרעיוני מפותח הפעם יותר בעבודותיה של רונה ביקסון ויש בו רמזי משמעויות (לעיתים סתומים מדי) ואסוציאציות, חלקן דמיוניות או פרטיות. ביטויים כמו „תותחים בשמנת", „מסנתר שחור גרמני", או „חדר תרבות", משדרים סוגים שונים של הקשרים, החל במושגים בעלי מטען חברתי־תרבותי ועד לחוויות אישיות ותחושתיות יותר. לא תמיד ברור הקשר בין הצפנים הרעיוניים למשחקי הצורות והצבעים, ולעתים נוצר עומס יתר, רעיוני או צורני, אך באופן כללי זוהי יצירה בעלת דקויות, נעות בין הרציונאלי לפנטאסטי ולבלתי־צפוי ובכך ייחודה.

הציור של אירים אהרונסון הוא אקספרסיוניסטי, אך לא כוסה, ססהי וגם, אלא מאופק, במעט מעודן. אפשר לאתר בו חלקי דמויות, בעלי חיים ובעיקר סוסים והדים וגם צורות מופשטות. יש בו תנועה וריצוד המושגים באמצעות קווקווים נמרצים ואפקטים צבעוניים מרשימים. כל האמצעים הללו יוצרים אטמוספירה מיוחדת וציור מעניין.

גם פסליו של שמחה שפייזר אינם דומים לגמי פיסולים מוכרים, אם כי יש בהם הדים מסויימים מהקונסטרוקטיביזם של צבי גולדשטיין. הכוונה לכל אותם גופים גיאומטריים קטנים, המוכרים רכיבים תעשייתיים דמויי קטעי צנורות, ברגים, אומים, כרגים או מנגנונים אחרים, שנצבעו בצבעי יסוד עליזים – כחול, אדום, צהוב. הם נראים כזוחלים על חלקי הפיסול האחרים, הגדולים יותר, כמו חרקים מיכאניים.

פסל אחד שלו מורכב מחלקי אופניים, הפורצים מתוך מבנה דמוי מלונה גדולה ואל מרכיביו השונים מוצמדות שירות של אותם גופיפים תעשייתיים. הפסל השני, המעניין יותר לדעתי, הוא פסל פינתי, המורכב משני משטחי מתכת משולשים גדולים ועליהם רישום, כתמיות ואותם גופים קטנים, שמאכסים בפינת החדר מתחת למתקן קל דגלים, המתנשא אל על בצורת תרס חלול שגם עליו מטפסים אותם זוחלים מיכאניים צבעוניים. זהו פיסול בלתי־שיגרתי ומרתק למדי.

זוהי תערוכה על רמה, שמחזקת את תדמיתה המצטברת של גלריה „מימד" הנדשה כגלריה שמבטיחה בחירה איכותית.

מינורי ומעודן

יהודית פוזרנץ, בגלריה „מימד קטן", הנגת „פרוזה", לב דיזנגוף, ת״א.

יהודית פוזרנץ מציגה סדרת עבודות מינוריות שסוד הצמצום שלהן ואוורירותן הפיוטית מזכירים במידת־מה את הרוח היפאנית.

התמונות, אפורות או כחולות ברובן, מורכבות כולן סביב מוטיב אחד בסיסי – הבית, שבא לידי ביטוי באמצעות ריבוע, משולש ותו לא. הוא מצוייר במידה זעירה על רקע רחב ריק ועכום. לעתים מופיע הבית רק ברמז, אך מועשר על ידי עיבודים עדינים, גוונים רכים, מריחות ריקות, פיסת נייר זהב תגיגית ושאר אמצעים מהוגנים שיוצרים סגנון מופנם וביוהר. אין פה חוויה אמנותית מן הסוג החזק, אך זהו ציור אבין כעם, מבלי שהדבר יאמר לגנאי, להיפך.

לפני ואחרי

מאת מאיר ברזלי

כל ימי אני חושש שמא יאמרו לי „גילית את אמריקה" והרי היא נתגלתה כבר מזמן. לכן הסרתי רבים לפני שהבאתי לדפוס דברים אלה, מוזר בעיני שבמשך 112 השנים שחלפו מאז נדפס לראשונה „אי התעלומות", ספרו הנודע של ז'יל ורן, לא העיר איש על שיבוש התאריכים, שהוא שיבוש מהותי למדי. ספר זה הוא שלישי בטרילוגיה, שהראשון שבה הוא „ילדי רב החובל גרנט", השני הוא סיפורו של קפיטן נמו ונאוטילוס שלו. יש מחלוקת אם לקרוא לספר זה „עשרים אלף מיל מתחת למים" כבאמור בהוצאת „כתר" שהוציאה את הספר לפני שנים אחדות, בתרגומה של עידית זרטל או „שמונים אלף מיל מתחת למים". כבאמור בהוצאת „אמנות" מראשית שנות השלושים בתרגומו של אריאל הלפרין, הוא יונתן רטוש. גם סיפורו של נאוטילוס וגם סיפורם של חמשת האמריקאים שבורחים הפורח הכילם על אי בודד מתחילים בציון תאריכים, ויש אי־התאמה משוערת בין התאריכים.

הפרופסור הצרפתי, ומשרתו הפלמי והדייג הקנדי נפלו לנאוטילוס מאניה אמריקנית הקרויה „אברהם לינקולן". גם אילולא נכתב במפורש, כי המסע מתחת למים מועדו קיץ 1866 היה ברור שהוא מוכרח היה להתרחש אחרי מלחמת האזרחים האמריקאית, כי שום אנייה לא היתה נקראת „אברהם לינקולן" לפני כן. חמשת האמריקאים שנפלו לאי ברחו משבי הדרומיים במלחמת האזרחים במארס 1865, יותר משנה לפני האירוע של „נאוטילוס". אף־על־פי־כן ב„אי התעלומות" קפיטן נמו הוא כבר איש זקן, אחרי שכל אנשי הצוות שלו נפטרו, ומסופר בספר שהאירועים שבו אירעו 14 שנה לאחר אלה של „עשרים (או שמונים) אלף מיל מתחת למים", ב„אי התעלומות", לקראת סופו, מדובר על כך שהמהנדס סמית קרא את הספר על המסע מתחת למים ולכן הוא יכול לקרוא בשמו של קפיטן נמו.

לא בדקתי בתולדות הודו אם סיפור המרד ההודי שהוא המקור הראשון לסיפורם של נאוטילוס־המסיך ההודי, שהיה לקפיטן נמו, מתאים לתאריכים של ז'יל ורן. ז'יל ורן היה בודק היטב את הנתונים המדעיים וכל מה שאינו נכון מדעית – אלה הם רק דברים שלא היו ידועים בזמנו. למשל קפיטן נמו הפליג מים סוף לים התיכון דרך תעלה־תת־ימית („התעלה הערבית" שרק צוללת יכולה לעבור בה) ובימינו ידוע שאין תעלה כזאת.

חלפו ארבע שנים מכתיבת ספר אחד עד לכתיבתו של האחר והמחבר לא שם לב שאין התאריכים תואמים אלה את אלה. גם ילדים הקוראים את ז'יל ורן לא ישימו לב, כי בדרך כלל אין קוראים ספרים אלה ברצף. אני, למשל, קראתי בגיל צעיר מאוד את „אי התעלומות" וקצת מאוחר יותר הגיעו לידי „ילדי רב החובל גרנט" ו„שמונים אלף מיל מתחת למים". אגב, מרשרוף בספר הישן או בתרשם שהתרגום התיישן פחות מאחרים. שכל גודל כתרגמת עידית זרטל הוא שתרגומה אינו שונה בהרבה מזה של אמן הלשון יונתן רטוש. הוא עולה על זה של רטוש־הלפרין, כמובן, בזיהוי מדויק יותר של צמחים ובעלי־חיים, זוהי שלא היה קיים בעברית כאשר אריאל הלפרין תירגם את הספר.

על ז'יל ורן נכתבה ספרות שלמה, איך לא נכתב דבר על אי־התאמה זו של ובעניה בבדיקתי הפרתי הנרים לא מעטים, ואיש לא ידע להשיב לי דבר. הבו אחד אמר לי שזה עתה סיים קריאת ביוגרפיה של ורן גם שם לא נאמר דבר על כך.

האומנם בכל זאת „גיליתי את אמריקה" שנתגלתה מזמן?

תגובות

הודו – אמונות ודעות

יורשה לי להשיב למאמר הביקורת של ליה נירגר על ספרי „הודו – אמונות ודעות" („משא", 14 בפברואר 1986).

א. בשום מקום בספרי לא כתבתי וגם לא רמזתי שישנה „קירבת דתות המזרח ליהדות".

ב. לדברי המבקרת כי „בהמשך הספר נוצרת מישוואה: פוליתיאיזם־היהדות־פרימיטיביות // מונותיאיזם־קידמה־התעלות רוחנית", הרי, כל אחד המעיין במקורות העתיקים של ההינדואיזם יודע, שמישוואה כזו אכן קיימת, החל בוודות, האופאנישאדות וכן עד תורת הבהאגאקטי. והנה דוגמא: יאג'נאוואלקיא שנמנה עם ראשוני הפילוסופים ההינדים הידועים נשאל: „כמה אלים יש?" תשובתו היתה: „שלושים ושלושה: שמונה ואסים (אלים ארציים), אחד־עשר רודרים (אלים אטמוספריים), שנים־עשר אדיאטים (אלים שמימיים) ושנים נוספים: אינדרא ופראג'פאטי". לאחר רגע קט הוסיף יאג'נאוואלקיא: „על על כל אלה שולטת השכינה העליונה ואין עליה עודדים" (ראה, עמ' 47 בספרי „הודו – אמונות ודעות"). ואם נוסיף את הערתו הקולעת של הפרופ. ה. וילסון: „המוני ההינדים אינם מסוגלים להבחין בין הפרזה ובין אליגוריה", הרי הננו תופסים מיד את סוד „הערבוביה הריבוקרטית", ואל נשכח שהבונה ז שעליה מדבר וילסון מצויה לאורתודוקסא אצל המוני העם, כי אם אצל חכמים ורישים הינדיים במשך כל הדורות.

ויוואקאננדה, אחד המלומדים ידועי־השם בהינדואיזם במאה התשע־עשרה כתב: „בשלעצמי, נכון אני לכלול בהינדואיזם עוד אלף אלים. כלום יאמר מישהו שעבודת־אלילים היא מעשה מבוער וכל זה בשום שאחר ממצא יהודי הכריז מלחמה על עבודת־אלילים ולהיפך היא פסולה (ראה, שם עמ' 152). וויוואקאננדה זה היה תלמידו האהוב של ראמאקרישנא, המיסטיקן המפורסם, ושלאחר מותו של האחרון קיבל וויוואקאננדה את הנהגת המיסיון בארצות אירופה וצפון־אמריקה. החוקר פראנקפים מיזרם בספרו De Vittis Religion Opposite העמיד את פולחן עבודת האלילים על שלושה תנאים הכרחיים: 1) האמונה שרבות האליל יש בה „כוח אלוהים"; 2) אהבה לאליל 3) מתן כבוד לאליל.

במשך שבע השנים שבליתי בהודו ביקרתי מאות מקדשים הינדיים ומצאתי בהם את כל התנאים הבאמורים את דברי החוקר הזה.

ג) ואשר לטענת ליה נירגר, ש„הקורא שאינו נהנה ממקורות מידע נוספים עלול לסיים את הספר מבלי שתשתנה דעתו כי הודו היא ארץ־הקסמות, הפאקירים ושאר מיני אקזוטיקה" – עלי להבהיר כי בספרי השתדלתי במיטב יכולתי לתת לקורא מושגי יסוד על עולם הדתות של הודו. בדרך הטבע רואים מושגים אלה לקורא העברי הרגיל. צר לי לציין, כי אפילו הפרק הגדול, למעלה מתכישים עמודים, העוסק בבודהיזם לא זכה כלל לתשומת לבה של המבקרת אם כי נושא זה ידוע בקהל יותר מן הנושאים האחרים של הדתות ההינדיות. ובפרק זה הרי מדובר על השקפת בודהא על אלוהים, בריאת העולם, הריאליזם שעובר כחוט־השני בסיסטמה הדתית־פילוסופית של הבודהיזם, נירוואנא – „ההתנהה הסופית" לגילגולי הנשמה וכו'.

ואותו הוא הדבר בנוגע לפרק „קאביר ונאנאק", שהנושא העיקרי בו הוא מונותיאיזם. קשה להבין, כי הקורא המשכיל, אשר יעיין בפרקים הנ"ל (וגם בפרקים אחרים כגון „האופאנישאדות", „בריאת העולם לפי ההינדואיזם") וכמובן בספר כולו, יישאר הרושם כי הודו היא רק ארץ־הקסמות.

ד) ליה נירגר טוענת שחייב הייתי להרחות בסיפורים על מגישותי האישיות וכו'. ואכן, בין השנים 1944 – 1947 פירסמתי עשרות מאמרים ורשמות מהודו בעיתון „המשקיף" על נושאים הינדיים. בספרי „הודו – אמונות ודעות" התכוונתי לתת לקורא העברי ראשי־פרקים על ההינדואיזם, בודהיזם וכיוצא, לשם כך השקעתי שנות רבות של מאמץ ועבודה קשה.

ה) ואשר לתרגום שנעשה מלשון יידיש לעברית: מלאכתו של המתרגם חיים מילקוב היתה קשה ביותר בגלל המושגים והמינוחים ההינדיים שהיה עליו לבייתם לעברית. אף־על־פי־כן – וכפי שמעידים על כך מוסמכים עים ושמטפים ומקלים את עבודתו בכשרון ולשון הנבונה הנעולים את הקורא את העניינה לשורשים של האמונות ההינדיות.

בהקדמה ציינתי במפורש, כי ספרי אינו מתאר ישפרי איא מחקר־מעשרוני וכי התכוון לתת לקורא העברי מושג יסוד על הדתות ההינדיות.

מונטריאול

חיים שפלבנג

דפרוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

הגות

מקורות הקידמה

חיש תקנה לאדם ולחברה/ מאת יהודה גוטהלף/ עם עובד/ 494 ע'.

„הספר שלפנינו", כך נאמר בפתחו, „עוסק במקורות הדתיים־משיחיים והחילוניים של רעיון הקידמה, שהוא כעין המשך לאבולוציה הביולוגית, ותולדה אנתרופולוגית וסוציולוגית". בהמשך הדברים קובע יהודה גוטהלף, כי קידמה היא תהליך היסטורי־עתידי, תכונה פסיכולוגית של היחיד והחברה וגם אמונה, ומכאן הוא עובר לבחון נושאים כדוגמת „הס וסדיקו על משיחיות וקידמה", „אדם לאדם קהיל", „האם אפשר ללמוד מההיסטוריה, הלכה למעשה?", „האבולוציה של המושגים המוסריים", „בין אנטי־רוח לחיים המדיניים", „משמעותה הלאומית והאוניברסלית של השואה", „השקפת סוציאליסטים על עיצוב האדם בחברה", „אין אלטרנטיבה לשלום", „יחסי אנוש בחברה מתוקנת". סוף דבר, „יש הרואים את 'הקידמה בגורל' העלולה להסתיים בהתאבדות האנושות בהיסח הדעת. אולם, אפשר לראות את הקידמה כיעוד היסטורי בה"ע כמשימת הדור או הדורות".

עיון

ערכים מול מצב קיומי

לב חדש ורוח חדשה/ מאת אריה לובה אליאב/ עם עובד/ 256 ע'.

„הספר הזה", מעיד בו בעליו בפתחו, „דן בערכי המוסר של התנ"ך ועימותם עם המצב הקיומי של ישראל ושל הציונות בימינו". ובהמשך, „עתה נראה כי התנ"ך – ואתו כל מסורת ישראל שהתבססה ונבנתה עליו – כמו נתונים בשבי בידי פלגים קיצוניים", ומכאן, „הספר הזה הוא קריאת תיגר נגד תהליך מסוכן זה". אחר־כך הוא הולך הן בפסוקים במסוקים שונים, ודומה שאינו בוחר יותר מדי למי שמעיין בתנ"ך מפעם לפעם או למי שלמד אותו כבית־הספר הישראלי ואחרי ככלות הכל, גם על שני הפלגים הקיצוניים אומר אליאב „נרמה" – ואין בכך ראיה נחרצת, אלא שאז באים החלקים האחרונים של הספר – עמק עכור ופתח תקוה – שבהם חוזר אליאב על עיקרי השקפתו המדינית, הידועה, ועל אמונתו שהכל תלוי ברצוננו, ושכבר היו חלומות שהתגשמו.

היסטוריה

„אמנת המיעוטים"

מיעוט לאומי לוחם/ מאת משה לנדאו/ מרכז זלמן שזר/ 463 ע'.

ספר בסידרת „מונוגרפיות בתולדות עם ישראל", שלידתו בעבודת דוקטור ועניינו במאבקם של יהודי פולין על זכויותיהם בשנים 1918–1928 במסגרתה של הרפובליקה שנוסדה זה מקרוב ובהקשר ל„אמנת המיעוטים" – מיסמך שהושג בוועידת השלום בפאריס ונועד לשמש הסדר בין־לאומי לשמירה על זכויות המיעוטים הלאומיים במדינות החדשות. חלקו הראשון של הספר דן באמנת המיעוטים ובחלקה בעיצוב היחסים ההדדיים בין המיעוט היהודי ובין מה שמסביבו (בכלל זה באמנה בראי הפובליציסטיקה והספרות העממית הפולנית). חלקו השני מוקדש ללבטי הדרך לגיבוש מדיניות יהודית עצמאית בשנים 1919–1928 ובכלל זה לנסיונות הידברות במישור הממשלתי, לבלוק המיעוטים, למוקדי הלוחמה האנטישמית ולסימני התמורה בדעת־הקהל הפולנית. סוף דבר בקביעתו של ברנארד זינגר עם ביטול האמנה, ב־1934: „השר בק הכריז... שתתחיל תקופה חדשה של שיווין. כמה היינו רוצים להאמין בכך".

שואה

עד בוא השטן

בין צללי עיר/ מאת מאיר בוסאק/ עקד/ 236 ע'.

העיר שמדובר בה היא קרקוב ועל הכתוב בספר יעידו נאמנה דברי המחבר בפתחו: „בספר זה נעשה נסיון להעלות סאגה, המבוססת על חומר ארכיוני, של מאה וחמישים שנה (המאה ה־19 וה־20) בחיי היהודי קרקוב – עיר, שהיתה פעם בירת מלכי פולין ומקום פעולתם של גדולי הרבנים במדינה, עיר של אוניברסיטה ושל ישיבות, עיר הנמצאת במפגש המזרח והמערב. במשך מאות שנים זרמו חיי התרבות של יהודי קרקוב באפיקי ההתפתחות ההיסטורית האבולוציונית – עד בוא השטן, ספרין בצחוק נוכח התמימים, אשר ראו את התמורות ההיסטוריות כתוצאה של אבולוציה. סיפורה של הסאגה בא בדרך פסיפס אסוציאטיבי של המחבר". המחבר עצמו, שכבר פירסם 13 ספרי שירה, הוא בן קרקוב. „מאת תולדותיה חקר ובן למשפחה מושרשת בה". סוף דבר ב„סיפורו של ניצול".

סיפורת

נציג הגל החדש

תיאור של מוות. מאת דויד אלבהרי / תרגמה מסרבית־קרואטית דינה קטן־בן־ציון. ספרית פועלים. 150 ע'.

הרביעי מבין חמשת הספרים שיצאו עד כה מתחת עטו של אלבהרי, סופר יהודי תושב יוגוסלביה, יליד 1948 – וגם זה שזיכה את מחברו בפרס אנדריץ' (היוקרתי מכל הפרסים הספרותיים בארצו) לשנת 1983. על הספר הסופר אומרת המתרגמת, באחרית דבר: „בארצו זכה אלבהרי למתניין כנציגו של גל חדש בספרות היוגוסלבית... 'תיאור של מוות' הוא, כפשוטו, מחזור סיפורי פרידה במסגרתיה המתפוררת של היהדות ונסיון לפגוש פגישה חדשה את מרכיבי השקפת העולם היהודית... ואת נקודת ההצבית הכיספתית... הסיפורים מרוחים על רגשותיו והתכבותיו של איש צעיר מאוד, נער המתוודע לעוצמת סודות הגוף, לבדידות כתבנית היסוד הקיומית. זוהי פרידה מן האב המודקן ומבני דודו, שרידי השואה שפקדה את יהדות יוגוסלביה... הסיפורת של אלבהרי מעמידה נוכח ביותר במינו בכלים שלובים של מציאות ובדיון".

חזון ללא מגשימים

(המשך מהעמוד הקודם)

במאתיים אלף יהודים – בעיקר מקרב יושבי מדינת ישראל. אלה סברו כי סיפוח שטחי יהודה ושומרון למדינת ישראל יהפוך את המדינה למדינה דו־לאומית (ואכן, ב־1984 נולדו בשטח הנתון לשליטה יהודית יותר תינוקות לא־יהודים מיהודים). אלה מודעים כי שליטתם של היהודים במדינה תמציא פתרון כלשהו לבעיה זו לבל יבולע לאופיה היהודי של הארץ.

רק אצל יצחק טבנקין הדליק אירועי 1967 בחדש את החזון הגדול, ופעמי הנצחון נשמעו לו כפעמי השעה ההיסטורית הגדולה, ההזדמנות שכל תנועת שחרור לאומית מייחלת לה. הפעם לא יקפוץ העם היהודי את כפיו ויתן מהונו למען המעשה הגדול. הפעם לא יעמדו צרים מבחוץ, שכנים קרובים מזה ומעצמות אימפריאליים רחוקים מזה, ויפריעו לחלוצים להגשים, את החזון. הפעם צריך רק לעורר את רצונו ואמונו של העם היהודי, שאנטי־ציוניות מחד גיסא והתבוללות מאידך גיסא ממשיכות להעמיד בסכנה. כל שעה קיומו, כי ישמע ויאזין לבשורת הארץ הקוראת לבניה, ויבוא לרבת בה, להפוך אותה, את כולה, שוב לארצם של היהודים.

נעלם ממנו כי נפתחו אמנם השערים להגשמת החזון הגדול, אך מגשימיו הטבעיים כבר מזמן אינם, ומגשימים אחרים לא צמחו תחתם, ועדיין אין רואה כיצד ובנין יצמחו. טראגדיה של מנהיג דגול כביטוי לאחת הטראגדיות הלאומיות הנוראות ביותר שידעה האנושות.

★

עם סיום עיוננו בכרך זה של דברי יצחק טבנקין, האחרון בשבעת הכרכים של הכרך, קשה שלא להתייחס לפועלם הכבוד של שני העורכים של מסכת שבעת הכרכים, אריה פיאלקוב ויהקפה רבינביץ. כחדי לא מדובר כאן בעריכתם של מאמרים כנתפרסמו בשעתם בכתבי עת ידועים, כי אם בהתקנת דברים לדפוס גם אם נתפרסמו בשעתם – ברביתם נדפסו בכתבי עת או קבצים, שעיקר תפוצתם פנימית ומוגבלת. וגם אז נרשמו מפי טבנקין – עם כל המגבלות של ימי טרם הבאצת הרשמקול – ולא נכתבו על ידו. המלאכה שעשו היא הרבה יותר מאשר עזרה וסיוע למעיין במשנתו של האיש. למעשה משמשת היא מעין הקמת ציון לאחד האישים המרכזיים בתנועת העבודה הארץ־ישראלית משלהי העליה השניה ועד ימי תקומת המדינה, ושעל כן נתקשה מאוד לעמוד על פרשות שונות בהגשמת הציונות ובתקופת המדינה בלי לעמוד על משנתו ועל חלקו בתולדות אלה. רק באחרונה יכולנו להיווכח עד כמה חשובה ידיעה זו, כשראינו את אחד הפרופסורים הצעירים והמבטיחים שלנו מגיע למסקנות תמוהות – בלשון המעטה – בתארו את פרשת הקמת צה"ל, בין היתר גם מתוך שהתעלם ממשנתו של טבנקין והשקפתו הגדולה והמתמסכת בהקמת כוחות המגן של הישוב.

אורט ישראל
בית"ס ללימודי יצוא ומסחר בינלאומי
...ת ללימודי מבוגרים

1. מנהל מגמת שיווק, כלכלה ומכירות.
תאור התפקיד:
בניית מערכת הלימודים, הודאת שעורים נבחרים, בחירה ופיקוח על מרצים, אחריות להפקת חומר לימודים.
דרישות:
למועמד האידיאלי תואר שלישי בשיווק, נסיון מעשי גם בתחום בנושאי קידום יצוא אם כיועץ או במילוי תפקיד בכיר במפעל יצוא; המועמד ישלב מיומנות אקדמאית, יחד עם מיומנות מקצועית מוכחת.

2. מרכז ומרצה לפרסום ויחסי ציבור.
תאור התפקיד:
בניה ותאום על מערכת הלימודים, הודאת שעורים נבחרים, בחירה ופקוח על מרצים, אחריות להפקת חומר לימודים.
דרישות:
מנהל או שותף בכיר במשרד פרסום או מנהל פרסום של חברה גדולה, השכלה פורמלית רלבנטית.

3. מרצה ביסודות התמחיר.
4. מרצה לחשבונאות מנהלית והנה"ח.
5. מרצה למבוא לכלכלה.

מועמדים מתבקשים לפנות אל ראובן לבני – מנהל בית"ס ללימודי יצוא ומסחר בינ"ל – המערכת ללימודי מבוגרים אורט ישראל, רח' המלך 39 ת"א, טל': 234507-03.

למפעל תעשייתי גדול באזור רחובות
דרוש:
רואה חשבון
תאור התפקיד:
לתפקיד אחראי בצורה המטפל בנושאים חשבונאיים, עיבוד וניתוח נתונים, דיווחים עסקיים, מאזנים, קשר ופיקוח בחברות בנות.
דרישות התפקיד:
* רואה חשבון מוסמך או לקראת הסמכה.
* עדיפות לבעלי נסיון בארגון תעשייתי.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 75, רחובות 76100 עבור "מח' גיוס עובדים".
המשרה מיועדת לגברים ולנשים כאחד.
– סודיות תישמר בקפידה –

לחברה העוסקת בשיווק ומכירת נדלין
איש/ת מכירות
ארגיסיים
עדיפות לבעלי נסיון במכירת נדלין ובעלי רכב.
נא לפנות לת.ד. 16110/69 ת"א
או טלפונית:

לקוקלקו
דרוש
מדפיס
מעולה
למכונת G.T.O
תנאים מצויינים
למתאים
03-833840

למשרד אדריכלים
דרושים
* אדריכל/ית
* הנדסאי/ת

INTERNATIONAL COMPANY
expanding its operations in Israel requires an
ELECTRONICS TECHNICIAN
Just out of the Army Communications Corps or with equivalent civilian experience who is looking for a career with a leading technologically-oriented organisation.
Overseas training provided.
Good conditions.
Preference given to candidates with experience in telephone and data communications, in computer hardware and with good English.
Please call 03-335176 for interview

לחברת בניה גדולה
דרוש
אחראי מחסן
מנוסה

"לבאב המעטפן"
דרושים
ברמנים
נסיון קודם מוכח הכרחי
03-5462948

אסטרונאוטיקה
פיתוח וייצור מערכות ממוחשבות, אוטומציה וצבאיות.

מהנדס אלקטרוניקה – בכיר
להשתלבות בצוות מוביל של פרויקט
* נסיון של 8 שנים בפתוח מערכות מבוססות מיקרומחשב.
* נסיון במערכות ספרתיות ואנלוגיות.
* נסיון בהפעלת צוות.

מהנדס אלקטרוניקה
להשתלבות בצוות פיתוח
* נסיון של 3 שנים בפתוח מערכות ספרתיות ואנלוגיות
* נסיון בעבודה עם מיקרומחשב.

מהנדס בקרה ומערכות
לאפיון ותכנון מערכות יצוב ובקרה
* מהנדס אלקטרוניקה.
* נסיון של 5 שנים בפתוח מערכות יצוב ובקרה.
* נסיון במערכות בקרת-אש – יתרון
* יכולת עבודה עצמאית.

פיסיקאי – בכיר
לניתוח והגדרת בליסטיקה עבור מערכות בקרת-אש.

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
לעבודת פיתוח
* נסיון של 3 שנים בפיתוח מערכות ספרתיות ו/או אנלוגיות.

5 ימי עבודה בשבוע.
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד.
תנאים נאותים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת.
לפנות לאסטרונאוטיקה, אגף הארגון, רח' הירקון 23 בני ברק, ת.ד. 882,
או לפנות טלפונית: 784212-03.

דרוש
גזבר ואחראי לנושאי כספים
* נסיון קודם של 5 שנים בניהול גזברות בחברה גדולה, כולל מגע עם בנקים.
* התמצאות בהנהלת חשבונות ובבקרה תקציבית.
* ניהול קשר עם ספקים.
* גיל 30-40.
בעלי כישורים נא לפנות בכתב יד בצירוף תולדות חיים, השכלה ונסיון קודם לת.ד. 1058 ת"א, 61009 (עבור "גזבר")
– סודיות מובטחת –

לקונצרן גדול בענף המזון
דרוש
מוכרן
לאיזור באר-שבע
התכונות הדרושות:
* השכלה תיכונית
* נסיון מוכח במכירות
* רצוי מוצרי צריכה
* יחסי אנוש טובים
* רשיון נהיגה.
נא לפנות בכתב-יד לת.ד. 574, באר-שבע, עבור "מוכרן"

לחברת בניה באיזור המרכז
דרוש מהנדס
בעל נסיון מוכח בביצוע פרוייקטים
נא לפנות בכתב לת.ד. 22736 מיקוד 61226 תל-אביב

למבשלת שובר לאומית בע"מ
דרוש
מחסנאי טכני
על המועמד להיות בעל הכישורים הבאים:
* בוגר קורס מקצועי בצה"ל.
* ניסיון מעשי בתעשיה.
* 12 שנות לימוד.
* מגורים – אזור נתניה.
על המועמדים לפנות לטל' 58131-083 למחלקת כח-אדם

לביה"ס התיכון האזורי במעלה אפרים
דרושים
מורים
במשרות חלקיות / מלאות
למקצועות הבאים:
ספרות, לשון, אנגלית, ערבית, פיסיקה, מתמטיקה, מחשבים, חינוך מיוחד.
עדיפות למורים שיעברו להתגורר במעלה אפרים. יינתן סיוע בדיור ותמריצים.
נא לפנות למנהלת ביה"ס טלפון 02-941301 או בבית 02-941443

יותר טוב מנפאואר
לסניף רחובות
המחלקה המכנית
דרושים
עובדי ייצור בענף המתכת והאלקטרוניקה
יוצאי צבא, פרופיל גבוה.
נכונות לעבודה במשמרות.
מאיזורי: אשדוד, ק. מלאכי, רחובות, ראשל"צ ורמלה
ארוחות והסעות מאורגנות.
המעוניינים מתבקשים לפנות למשרדנו:
רח' הרצל 190, א'-ה', 08:00—14:00
ו' 08:00—12:00
טל: 461717, 08-473734
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

מגן דוד אדום בישראל
MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL
מגן דוד אדום בישראל מודיע על פתיחת קורסים להכשרת מועמדים לתפקידים הבאים:
* חובש/נהג אמבולנס
* חובש/עובד מוקד
העסקה בכל סניפי מד"א בארץ.
* חובש/מתרים דם
העסקה בטבריה, חיפה, ב"ש.
כישורים נדרשים:
— חובש/ת קרבי כללית או תפקיד פרא-רפואי דומה.
— רשיון נהיגה סוג ב' 5—4 שנים, או סוג ג' 3 שנים (מתייחס לנהגי אמבולנס).
— פרופיל רפואי 72 לפחות, לאחר שרות צבאי מלא.
* למתאימים שיעסקו במד"א, תקופת ההכשרה תחשב כתקופת עבודה.
* העבודה במשמרות.
נא לפנות טלפונית לסניף מד"א הקרוב לאזור המגורים. או למרכז מד"א מח' כ"א טל': 03-336222.

דרושה
פקידה כתבנית
למח' אפסנאות בקראון
— רקע באפסנאות ממוחשבת או כישורים מקבילים.
— 12 שנות לימוד, לאחר שרות בצה"ל.
— נסיון 3—2 שנים.
לפרטים נוספים נא לפנות טל': 03-345490

דרושים
* תועמלנים/יות רפואיים
למרכז ודרום הארץ
1. שליטה מצוינת באנגלית
2. רקע פרא-רפואי או תואר במדעי הטבע
3. רשיון נהיגה (התפקיד כרוך בנסיעות רבות לדרום הארץ)
ת.ד. 18201 ת"א 61181

שברון
מפעלי טקסטיל בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
הכישורים הנדרשים:
1. סוג 3 לפחות בהנהלת חשבונות.
2. 5 שנות נסיון (בתעשיה יתרון)
3. ידע במערכת הנה"ח ממוחשבת
4. משרה מלאה בלבד
המתאימים יפנו בכתב + תיאור קורות חיים מפורט לכתובת: שברון, רח' אלפסי 13 ת"א, מיקוד 66077

החברה להגנת הטבע
לביה"ס שדה ירקון
דרושים
מדריכים/ות לחוגי טבע וסיור
באיזור פ"ת, פתח-תקוה, ראשון, כפר-סבא, רעננה, הרצליה. בוגרי תיכון בעלי רקע קודם בידיעת הארץ. רצוי נסיון קודם בהדרכת ילדים.
השתלמות (במסגרת החוג) חלקית ומתאימים גם לסטודנטים.
ראיונות יתקיימו בביה"ס שדה ירקון רח' הרצל 22 פ"ת טל. 03-901112, ביום ב' 21.7.86 בשעות: 8:00—14:00

גני מוריה
תמלונות
למלון גני מוריה ים המלח
דרושים
* מנהלת משק
בוגרת קורס בעלת ניסיון
* מפקחות/אחראיות קומה
בעלות נסיון (עבודה – יתרון)
* חדרניות
מגורים באיזור
נא לפנות
למנהל כח אדם
טלפון 84381-057

ווישיי ישראל בע"מ
נגדים מדוייקים למערכות האלקטרוניות המתקדמות ביותר
דרושים
מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
הכישורים: בעל/ת נסיון בניהול מערכת ממוחשבת במפעל תעשייתי. בעל/ת ידע בשפה האנגלית.
מהנדס/ת מכונות
לביצוע וליווי פרוייקט פיתוח
הכישורים: נסיון בפיתוח ובמדידות חוזק מיבנים – רצוי; יתרון לבעלי רקע אלקטרוניקה; ידיעת השפה האנגלית – חובה.
טכנאי/ת מכונות
למחלקת אחזקה
הכישורים: בוגר/ת בי"ס מקצועי; בעל/ת נסיון של 3 שנים בתעשייה; רצויה ידיעת השפה האנגלית.
אחראי/ת שירות לקוחות
לקיום קשר שוטף עם לקוחות בחו"ל ובארץ; מעקב אחר הזמנות ביצור.
הכישורים: נדרשת ידיעת השפה האנגלית על בוריה; נסיון בעבודה מחשב ובעבודות משרד.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח-אדם, רחוב האוזן 2, אזור התעשייה, חולון או טלפונית 03/808061
סודיות מובטחת
העיקרון שלנו – דיוק ואמינות!

למפעל אופנת גדול בת"א
דרושים
* מודליסטים/ות
* תדמנים/ות
בעלי/ות נסיון רב מוכח לבגדי נשים ו/או גברים. למשרה מלאה במטום.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 20402 ת"א 61204
— סודיות מובטחת —

לחברה תעשייתית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג ג'
* נסיון של 4 שנים לפחות
* עד גיל 35.
חמישרה מלאה. 6 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 26377 ת"א, מיקוד — 61263.

שופר-סל
דרושים
* קופאיות
לסניף קרית שרת, פינת ששת הימים חולון.
* עובד מחלקת ירקות
לסניף שדי קוגל 40 חולון.
לפנות למנהלי הסניפים במקום.

מפעלי תובלה בע"מ
לחברתנו, החברה המובילה בתחום פעילותה במדינת ישראל והממוקמת בבאר-שבע
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות ראשי/חשב
תאור התפקיד:	כישורים נדרשים:
* ניהול מערכת חשבונאית מורכבת רב-מטבעית * דיווח חשבונאי פיננסי ומינהלי תקופתי, לרבות טיפול בנושאי תיכנון מס * קשר עם גורמים בתוך ומחוץ לחברה בנושאים הקשורים למערכת החשבונאית	* רואה-חשבון מוסמך, יועדף בעל השכלה אקדמית נוספת. * יכולת תיפקוד בתנאי לחץ בסביבה מורכבת בחברה גדולה * התנסות קודמת בעבודת צוות תוך קיום יחסים בין-אישיים תקינים * נסיון (מוכח) של 5 שנים לפחות בניהול מערכת חשבונאית גדולה ומורכבת הכולל בין היתר: • עבודה עם מערכות חשבונאיות רב-מטבעיות ועיצובן • ניהול צוות עובדים חשבונאים גדול • דיווח חשבונאי שוטף • טיפול בנושאי מיסוי ותכנון מס

למועמדים המתאימים מובטחת עבודה אתגרית קשה ומעניינת בסביבה עיסקית וחברתית דינמית
התפקידים מחייבים מגורים בבאר-שבע ו/או סביבתה
מועמדים הנוגים לדרישות התפקיד יפנו בכתב-יד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי למפעלי תובלה בע"מ מנהל כ"א ת.ר. 72 באר-שבע מ. 84100 סודיות מובטחת.
בקבוצת ניהקלים לישראל

למושב תקומה
דרוש
מדריך קומונה
בחצי משרה
* דתי בוגר תנועת עקיבא
* ניסיון בהדרכה ובריכוז סניף
* מגורים במקום
* רצוי בעל משפחה
טלפון 057-942932 בערב.

המשביר המרכזי
אגודה שיתופית לאספקה בע"מ
פיליפס
דרוש:
איש מכירות
לאזור תל-אביב
נסיון מוכח במכירת מוצרי חשמל ואלקטרוניקה ביתיים.
לקביעת ראיון נא להתקשר אל מח' המנגנון תל-אביב טל. 03-389476.

למשרד שמאים ותיק
דרושים
1. שמאי רכב
בעל רשיון של משרד התחבורה
2. מתמחה
לאחר סיום לימודיו
לפנות בכתב בצירוף פרטים של נסיון וכישורים לת.ד. 2144 – ת"א עבור "שמאי"

למפעלנו בניר צבי
דרושים
* גזרן
* נגר
* מסגר / חרט
(עם נסיון בתעשיה)
* מכונאי אחזקה
(עם נסיון בתעשייה)
5 ימי עבודה בשבוע, הסעה מאורגנת תנאים סוציאליים משופרים. משכורת בהתאם לכישורים ולנסיון, נא לפנות למח' כח-אדם 221777-08
עמקינח
תעשית רהיטים ומזרונים בע"מ, ניר צבי

למוסד ציבורי בענף הבניה
דרושה
מזכירה למנכ"ל
בעלת נסיון קודם
חשולטת בשפה העברית,
כולל הדפסה ונסוח,
עצמאית ובעלת יוזמה.
נא לפנות לטלפונים 03-266847, 03-268623
בשעות 8.00 — 15.00.

שופר-סל
דרושים:
לסניפי רמת-אביב
עובדי מאפית
תנאי שכר טובים
מועמדים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 20.7.86 בין השעות 09.00-11.00, למר צביקה כץ בסניף שופרסל, רח' ברזיל 15, רמת-אביב.

דואל
יהושע אורין בע"מ

למחלקה הטכנית בתל־אביב
דרושים/ות

כרסמים
בלי נסיון לעבודה ממושבת C.N.C.

מסגרים מבניים
ידע בריתוך – יתרון

מפעיל מכבש
לעבודות פח

למחלקה המשרדית בתל־אביב
דרושים/ות

מעבדות תמלילים
עברית או אנגלית

מזכירות
עברית / אנגלית רצוי נסיון במעבר.

למתאימים תנאים מצויינים, שכר גבוה
"דואל" גורדון 88 תל־אביב טל: 03-240878
03-245541, 03-222266

לודן
למשרדנו בחיפה דרוש/ה

מתכנת/ת

לעבודות פיתוח ואחזקת תכנה למחשבי בקרת תהליכים.

- בוגר/ת מדעי המחשב או השכלה דומה.
- נדרש נסיון בעבודה בזמן אמיתי.
- רצוי נסיון של שלוש שנים באסמבלר ובפורטרן.

נא לפנות בכתב שיון מס' טלפון לת.ד. 24073 ת"א.

צורן
מיקרואלקטרוניקה בע"מ

צורן הינה החברה המובילה בעולם בפתוח ויצור SYSTEM-PROCESSORS המשלבים ידע ב־VLSI והנדסת מערכות.

אנו מחפשים עבור קבוצת המערכות

מהנדסי מערכות בכירים

עם נסיון של 6 שנים או יותר בתחום עיבוד אותות ספרתיים (DSP) באחד או יותר מהשטחים הבאים: לוחמה אלקטרונית (COMMINT, ELINT), מכ"ם, SONAR, עבוד תמונות, פתוח אלגוריתמים.

התפקיד יידרוש:
★ פיתוח פתרונות מערכתיים, תוך שימוש במוצרי צורן, עבור מערכות היעד של לקוחות צורן.
★ עבודה בצוותי משימה VLSI-SYSTEMS המפתחים דורות עתידיים של SYSTEM-PROCESSORS
★ אינטגרציה של רכיבי צורן למוצרים מערכתיים (SYSTEM LEVEL PRODUCTS) של החברה.

בצורן תמצא חברה צעירה ודינמית הנמצאת בהתפתחות מתמדת
★ תנאי שכר מעולים ★ חוזה אישי ★ מניות בחברה ★
שבוע עבודה בן חמישה ימים.
התפקיד עשוי לדרוש נסיעות לחו"ל.

צורן מיקרואלקטרוניקה בע"מ הינה חברת־בת של ZORAN CORP. SANTA-CLARA ,CALIFORNIA
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים למרכז לתעשיות מדע, ת.ד. 2495 חיפה, 31024
סודיות מובטחת

דרוש

מהנדס פרוייקטים

לעבודה בניהול פרוייקטים
כעוזר למנהל פרוייקטים

כישורים נדרשים:
- מהנדס מכונות, נסיון של מספר שנים בתעשיה הכימית בניהול פרוייקטים

לפנות לאגף כח־אדם ת.ד. 2238 עכו 24101
עבור 10

סמבור
לצמיחה עם צבע

שווקים חדשים
החברה לפיתוח שווקים בע"מ

איש/אשת **שיווק**
מ.א. בשיווק, אוהבת ליצור. בעלת יוזמה ודמיון.

איש/אשת **תערוכות ואירועים**
נסיון של 3 שנים. כושר ארגון וניהול. יוזמה.

לפנות לדנה – 03-622040

אינטל
היה שותף בהדרך
אינטל אלקטרוניקה היא החברה ה... בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ומערכות ספרתיות

*

מנהל
פעילות מחשבים ומערכות מידע
לפעילויות אינטל בישראל

★ 10 שנות נסיון במערכות עבוד נתונים.
★ נסיון בניתוח מערכות בתחומי מערכות ייצור, כספים ומלאי.
★ נסיון של לפחות 3 שנים בניהול צוות עובדים גדול.
★ הכרת מערכות IBM ודיגיטל.
★ נסיון בתקשורת ומורת מחשבים - יתרון.
★ תואר אקדמאי במדעי הטבע / מדעי המחשב.
★ שליטה מלאה בשפה האנגלית.

*

מהנדס / הנדסאי אלקטרוניקה
★ נסיון מקצועי של 3—5 שנים.
★ נסיון בעבודה עם ציוד אוטומטי לבדיקת כרטיסים (A.T.E) וציוד מדידה ממוחשב.
★ הכרת מערכות בקרה תעשייתיות - יתרון.
★ ידיעת השפה האנגלית.

לשני המשרות:
קבלה לעבודה מותנית במעבר לירושלים.

*

אם הנך בעל יוזמה ומעוניין באתגר מקצועי, הצטרף לצוות מעולה, צעיר ודינמי במפעל מתפתח בעל שיטות ניהול מתקדמות, המיישם טכנולוגיות עתירות מדע.
פנה בכתב יד בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל:
אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת.ד. 3173 ירושלים 91031
"יצור מעגלים משולבים בישראל"

ארגמן
תעשיות
יבנה, ת.ד. 172, טל: 08-437811
למפעלינו דרושים

1) **טכנאי/ת תעשיה וניהול**
לעבודה במחלקת הנדסת הייצור
דרוש נסיון של 2–3 שנים בעבודת עבודה ושכר עידוד

2) **פקידת מיון והשמה**
לעבודה במסגרת מחלקת כח־אדם
דרוש נסיון קודם בעבודת כח־אדם בתעשיה
מועמדת בוגרת מערכות ממוחשבות בתחומים דומים.
תועדף מועמדת השולטת בשפה העברית.
המעוניינים/ות מתבקשים/ות לפנות בכתב־יד לפי הכתובת: ארגמן, ת.ד. 172, אזור תעשיה יבנה, מיקוד 30000 למחלקת כח־אדם.
באשר לפרטים נוספים, נא לפנות למחלקת כח־אדם, לאמירה.

לתפקיד שומר ראש
של אנשי עסקים באירופה ודרום אמריקה
דרושים:
יוצאי יחידות קרביות עד גיל 33

המועמדים המתאימים יעברו קורס אימונים מיוחד בארץ, תנאי שכר ותנאים סוציאליים מעולים.

לפנות בכתב־יד על נייר חלק עם פירוט מלא של תולדות חיים, השכלה ונסיון צבאי.

חב' טי. אס. אס. בע"מ
ת.ד. 39386 תל־אביב, 61390

לכפר הנוער מאיר שפיה

דרושים

1) **מדריכים חברתיים**
הכרחי נסיון קודם בהדרכת נוער

2) **אקונום/מנהל מטבח**
הכרחי נסיון קודם בניהול מטבח

3) **רכז הדרכה**
הכרחי נסיון מוכח בהדרכה במסגרות גדולות או פנימיות

4) **מרכז גידולי שדה ופלחה**
כישורים נדרשים: א) בוגר הפקולטה לחקלאות, או השתלמות מתאימה במדרשת רופין ב) בעל נסיון בריכוז ענף ג) בעל כושר להדריך ולעבוד עם תלמידים.

5) **מרכז משק ילדים**
כישורים: א) נסיון בהוראה בחקלאות בכתות ז'-ח' ב) בעל הכשרה ונסיון בגידול ירקות פרחים ובעלי חיים שונים ג) עדיפות תינתן לבוגר מדרשת רופין בהוראת חקלאות וחטיבת הביניים

★ **מגורים במקום חובה**
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לפי הכתובת כפר הנוער מאיר שפיה. שפיה מיקוד 30896.

למפעל גדול
בתחום הטקסטיל
דרושים

אומני אריגה
"זולדר"

★ יתרון לבוגרי קורס "זולדר"
★ בעלי נסיון של יותר מ־3 שנים

תנאי שכר טובים מהמקובל בשוק
בדבר פרטים נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 1334 ת"א 61013
עבור ת/160

להברת כוח אדם דרוש/ה
מנהל/ת סניף בחולון
(העסקה על בסיס שותפות ברווחים)
יתקבלו מועמדים אך ורק בעלי נסיון בחברה להשמת כוח אדם זמני.
טלפון: 03-845781, 03-889022

להברה מסחרית בתל־אביב
דרושה

מזכירה מנוסה

- נסיון מוכח בניהול משרד
- שליטה מלאה בשפה העברית והאנגלית
- הדפסה בעברית ובאנגלית

משרה מלאה 6 ימים בשבוע תנאים טובים.
03-260760

ההסתדרות מדיצינית הדסה
דרושים

ראש יחידת עובדים סוציאליים בפסיכיאטריה

תואר מ.א. בעבודה סוציאלית.
נסיון של 5 שנים לפחות במסגרת בריאות נפש אשפוזיות ואמבולטוריות; נסיון בהדרכה;

מרפאה בעיסוק מוסמכת
עדיפות לנסיון בתחום פיזיקלי – שקום.
נא לפנות בצרוף קורות חיים לאגף כח אדם קרית הדסה ת.ד. 12000, ירושלים 91120

למפעל תעשייתי גדול בבני ברק
דרוש

מנהל מחסנים ומשק

כישורים:
1) השכלה תיכונית לפחות
2) נסיון מוכח בניהול מחסנים וצוות עובדים ברמות שונות

אפשרי גם איש צבא במסלול מקביל

המשרה דורשת כושר ארגון ואילתור. יחסי אנוש טובים, התמדה, גמישות והשקעה לעתים מעבר לשעות רגילות
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 81 בני ברק 51100

למפעל בבני־ברק
דרושה

מרכזנית

דרישות המשרה:
1. 11 שנות לימוד.
2. ניסיון בהפעלת מרכזיית הדסק – יתרון
שעות העבודה בימים א'־ה' 7.30־15.00. יום ו' 13.00. לפנות לחמדה או זהבה 03-741873 בין 8.30־14.00.

המועצה המקומית בית־שמש
דרושים

★ **עובד קהילתי**
עם נסיון בעבודה סוציאלית
משרה מלאה

★ **עובדת סוציאלית**
עם נסיון, תואר בעבודה סוציאלית חצי משרה

לפנות למנהל מחלקת לשרותים חברתיים בית־שמש
טלפון: 02-914540

LONDON & S.E. ENGLAND
required for short term contracts
- PHARMACEUTICAL Research Consultants
- BIO-CHEMISTS For Research Projects
- AERONAUTICAL Engineers

apply to Nat Gordon Sterling Personnel
03-660692, 03-661069

Israeli Agents For I.P.O. Group (London)

LEADING SOFTWARE
EXPORTER REQUIRES

PERSONNEL FOR DEVELOPMENT OF STATE-OF-THE-ART IBM SYSTEM SOFTWARE

In-depth knowledge and experience in all of following areas required:
- CICS INTERNALS
- ASSEMBLER LANGUAGE
- FLUENT ENGLISH READING AND WRITING
- MVS INTERNALS (DESIRABLE)
- VSE INTERNALS (DESIRABLE)

The right individuals will be compensated accordingly.
For interview call us at 03-370253
SEMECH TOTAL SYSTEM SUPPORT
Confidentiality assured

לעבוד בחו"ל!!!
לעבודה בארצות אירופה המערבית
דרושים:

★ מטפלות ילדים.
★ מטפלות בקשישים וחולים.
★ גננים.
★ נהגים (אישיים).
★ מנהלי בית עם ידע בסיסי בביצוע תיקונים קלים.

חוזי עבודה של 12 חודש ומעלה עם תנאים טובים מוצעים למועמדים מתאימים.

לפנות בכתב־יד על נייר חלק עם פירוט מלא של תולדות חיים, השכלה ונסיון קודם.
ת.ד. 39101 תל־אביב, 61390.

דרושה

פקידה

כתבנית מעולה בעברית ואנגלית
משרה מלאה
מרכז מכבי 03-264238

דרושה
בחורה עצמאית לניהול משרד
של חברת שיווק מתפתחת
הנמצאת באזור התעשיה בני־ברק
מול האיצטדיון קניון.
דרישות:
- הדפסה עברית/אנגלית שוטפת־חובה.
- נסיון במעקב אחרי מלאי, תשלומים והזמנות ניהול התכתבות ותיוק.

לחברת ביטוח דרושים

1. **מנהל חשבונות מנוסה**
למחלקת התאמות
- נסיון בהתאמות סוכני ביטוח הכרחי
- דרושה יכולת ניהול

2. **סגן מנהל חשבונות ראשי**

נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים, השכלה, נסיון ודרישת שכר, לת.ד. 2017 אזור התעשיה הרצליה.
נא לציין על המעטפה עבור "חשב"

למפעל גדול בגוש־דן
דרוש

קצין/אחראי רכב

- נסיון בניהול וארגון צי רכב

לפנות בפרוט קורות חיים וטלפון להתקשרות ת.ד. 224 ר"ג 62101

הלשכה לעיבוד נתונים בע"מ
מיסודה של הסוכנות היהודית לא"י
דרוש

תוכניתן קובול מנוסה

מגורים בירושלים – חובה!
לקביעת ראיון – זאב
02-227036, 02-202802

להברה לעבודות עפר
דרוש

נהג
משאית היבר פיאט 944 + מפעיל טרקטור
03-382115

להברה לשיווק מוצרי קוסמטיקה
דרושים

סוכני מכירה
לכל הארץ

בעלי נסיון בלבד בתחום הקוסמטיקה
לפנות בכתב לת.ד. 440 כפר־סבא

לחברת קוסמטיקה
דרושות
דיילות יופי
למכירה באזור חיפה והצפון
בעלת נסיון והופעה נאה
סיום א' לפנות לחוה
03-252772, 03-237679, 03-255763

דרושה
סוכנות
באזור הדרום
להפצת מכונות תפירה

- ביתיות
- תעשייתיות
- וסידקית

נא לפנות לחיון מאיר במשרד: 04-672312, בבית 04-530723

המחלקה לשירותים חברתיים
מבשרת ציון

דרוש/ה עו"ס קהילתי
בעל תואר אקדמאי רצוי נסיון בעבודה קהילתית
לפרטים: 02-341101-2

מוסד ציבורי להשכלת מבוגרים
מעונין

במורים להוראת השפות:
אנגלית, גרמנית, ערבית, איטלקית

המתאימים יפנו לטלפון 03-242460, 03-247896

עלית הנוער

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לעלית ילדים ונוער
לבתי־ספר לחינוך ולהכשרה מקצועית
דרושים

מורים מדריכים – מקצועיים
לשנת הלימודים תשמ"ז

1. נ. לוד: ■ לחשמל כללי עיוני ומעשי, במשרה מלאה לנגרות (עיבוד עץ) עיוני ומעשי במשרה מלאה. ■ לפקידות במשרה מלאה. לפנות למנהל, טל' במרכז – 08-277488 טל' בשעות הערב – 03-9226098
2. למ.נ. ת"א ■ שני מורים לחשמל כללי במשרה מלאה כ"א, טל במרכז, לפנות למנהל – 03-394560 טל' בשעות הערב – 03-807386
3. למ.נ. רחובות ■ למכונאות רכב במשרה מלאה טל' במרכז, לפנות למנהל – 08-457969 טל' בבית בשעות הערב – 055-74427
4. למ.נ. אופקים ■ לנגרות (עיבוד עץ) במשרה מלאה ■ לכלכלת בית חצי משרה טל' במרכז לפנות למנהל – 057-923029
5. למ.נ הדתי בנתניה ■ לחשמל ומכונאות רכב במשרה מלאה ■ לנגרות (עיבוד עץ) משרה מלאה – לשנה אחת בלבד לפנות למנהל טל' – 053-22201 טל' בשעות הערב – 053-30091
6. בהרצליה: לחשמל כללי במשרה וחצי למספרנות חצי משרה לפנות למנהלת טל' 052/555625 בשעות הערב 052/457777
7. הדתי ברמלה: למכונאות רכב במשרה מלאה לפקידות במשרה מלאה לפנות למנהל טל' בשעות היום 06/227952
8. בירושלים כללי: מורה לספרות במשרה מלאה למכונאות רכב במשרה מלאה לפנות למנהל טל' 02/424688 בשעות הערב 02/813304
9. בבאר שבע דתי: מורה לחשמל כללי במשרה מלאה לפנות למנהל טל' 057/694604 בשעות הערב 057/942536

מועמדים בעלי רשיונות־הוראה שיימצאו מתאימים יועסקו ע"י משרד החינוך והתרבות"

רופא/ת שיניים!!

במרפאות "שורש" מרוויחים רופאים $4000–$2500
לחודש במשרה מלאה!
ללא הוצאות, בעבודת צוות נעימה ונוחה וקידום מקצועי
דרושים/ות
למרפאות במרכז הארץ

1) **רופאי/ות שיניים**
נסיון בשיקום

2) **רופאי/ות שיניים**
לטיפול בילדים (עדיף מומחה)

לקביעת ראיון לפנות
02-222888, 02-223470 (אורה)

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף
ת"א דחף בן יהודה
ת"א דחף אלנבי
לפרסם מודעה! דחף סניפים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון
חיפה דחף
ירושלים דחף
דחפון שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

התנדב

לתפקיד בטחוני בארץ ובחו"ל

אם אתה

* יוצא יחידה קרבית לאחר מסלול של לוחם ומפקד (עדיפות לקצינים).
* גילך בין 21–28 שנה.
* בוגר תיכון (בגרות 82 ומעלה).

הצטרף אלינו

אנו מציעים

* חוות העסקה לשנה אחת או יותר.
* תנאי שכר טובים.
* אפשרות להיקלט בעבודה קבועה בעתיד.

הזדמנות מתאימה גם לסטודנטים הלומדים בארץ או העומדים לצאת ללמוד בחו"ל

פנה נא, ללא דיחוי, בכתב, לת.ד. 39350, ת"א, מיקוד 61392 ...

— פונים מתאימים יוזמנו —

צורה

באם הנך מחפש/ת קריירה חדשה!!

פנו אלינו

גיל 25—45

השכלה תיכונית מלאה

המועמדים שיתקבלו יועברו הכשרה ע"ח החברה וישולבו לאחר מכן בעבודה.

למצליחים מובטחת הכנסה גבוהה ותנאים מצויינים.

לתאום ראיון — נא לפנות ביום א' לגילי / שלמה, טל': 03-622587, 03-622586

פרסום רייטר

תקציבאי

נסיון של שנה

ידע ברכש

ומיפול בלקוחות

לטלפון 03-221990 (רבקה)

לגננות רחוקים בפ"ת

דרושים נגרים מעולים

למתאימים שכר הולם.

קורסי תכונת

לתאום פגישה נא לטלפן: 03-9322126, 03-9324997

למשעה נאות

הכיבר דרוש

מכונאי

טלפון 067-950913, 067-56882

אמונה — רשת מוסדות חינוך

ל"אחוות שרה" בני-ברק

מוסד ילדים פנימייתי

לגילאי ביה"ס יסודי

דרושים עובדים דתיים:

1. אמהות בית חינוכיות

2. מדריכות — רווקות

לפרטים נוספים לטלפן: 03-791504, 03-783578

דרושה

פקידת יצוא

שליטה באנגלית, הדפסה, טלקס, לעבודה מיידית.

טלפון 03-651956

ל"סיגנוניס"

דרושה

קופאית מנוסה

+ תמלנות

שופר-סל

דרושים:

* **מחסנאים** — לסניפי גוש-דן והמרכז. תכשרת תינתן במקום

* **עובדת ניקיון** — למשרדי המינהלה בפתח-תקוה

מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 20.7.86 בין השעות 09.00—11.00 ...

מעריב — נחושתן

לסניף תלאביב דרושים/ות

א. שתי פקידות מבצעים

למחלקת שרות

1. משמרת 12.00—17.00
2. משמרת 17.00—12.00

עדיפות לבעלות נסיון קודם

ב. עוזרים

לטכנאי שרות מעליות

טכנאי חשמל עם תעודות או בוגרי תיכון...

U-MAN

עבור אחד מלקוחותינו

חברת יבוא ויצוא

דרושה

מזכירה מעולה

דרישות: שליטה מלאה באנגלית (רצוי שפת אם), יכולת לעבודה עצמאית, כולל טלקס והכתבות ...

לפנות בטלפון 03-293482 ...

אסטקה

אסטקה בע"מ חברה לשיווק והפצה מקבוצת פוליטגר תעשיות

לסניף הצפון דרוש

מנהל מכירות

בעל ידע ונסיון מוכח במכירות, צוות השטח למשאית.

לסניפנו בבני-ברק דרושים

עוזר מחסנאי

מרכזנית

לפנות בכתב אל ת.ד. 917 בני-ברק, לידי רוני.

לפרוייקט פרסום חדשני דרושות בכל הארץ

נציגות מכירה

מנוסות, נמרצות, בעלות הופעה נאה, כושר ניהול מו"מ, נכונות לעבודה קשה ורצון עז להצליח.

אנו מבטיחים:

* שכר בסיסי
* עמלות גבוהות ובונוסים
* הדרכה והעבודה בארוחה נעימה

לקביעת ראיון נא לפנות: 03-5463912

להברה ארצית

המשווקת מוצרי קוסמטיקה וקוסמטיקאית

דרושים/ות

סוכני/ות מכירה מנוסים

לכל אזורי הארץ.

טלפון 03-296892

תנסור

טנסור חברת ההשבחה המובילה בתחום ה- POWER ELECTRONICS ...

* **עובדות ייצור/מלחימות**

נסיון בהרכבת מעגלים מודפסים.

* **מרכיבים**

מכניים/מחווטים

נסיון בהרכבת מערכות אלקטרוניות.

למפעל באיזור פתח תקוה

דרושה

מזכירה למנכ"ל

הכשורים הדרושים:

* נסיון 5 שנים לפחות בעבודת מזכירות בדרג הבכיר, במפעל תעשייה.
* יכולת ניהול עצמאי של משרד.
* שליטה מלאה באנגלית (כולל ניסוח).
* הדפסה בעברית ובאנגלית הכרחית.

לפנות בכתב עד 30.7.86 לת.ד. 3016 פתח-תקוה 49517

— סודיות מובטחת —

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב

המחלקה המשרדית

רח' בן־יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00

טל: 284128, 03-298877

דרושים

* **מזכירה** — כתבנית עברית/אנגלית, ליום עבודה מלא, לתקופה ממושכת, חשתפות בארוחות וחסעות.

* **כתבנית** — ל-6 שעות עבודה לפחות עם אפשרות לעבודה ממושכת.

* * *

למחלקה הטכנית

* **מהנדס חומרים** — נסיון בהנדסת חומרים, מטלורגיה וידע בטיפולים תרמיים, במתכות. אנגלית חובה

* **כתב טכני** — נסיון בשטח האלקטרוניקה. דובר אנגלית

* **טכנאי אלקטרוניקה / אלקטרונאי**

1. נסיון במיקרופרוססורים של אינטל 8086. עבודה באיזור חולון.
2. נסיון בהפעלת מרכזיות טלפונים ממוחשבות. בעלי רכב פרטי. עבודה באיזור פתח-תקוה.

* **מלחימות/מחווטות** — נסיון שנתיים לפחות בהלחמת מעגלים מודפסים.

מנפאואר MANPOWER

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרוש/ה

עובד/ת מגנון

הכשורים הדרושים:

* השכלה אקדמאית
* נסיון בעבודות מזכירות כולל הדפסה
* ידיעה ונסיון בנושאי כח-אדם.

המעוניינים/ות מתאימים/ות מתבקשים/ות לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 4868 חיפה, עבור משרה 659

שופר-סל

דרוש

ירקן מנוסה

לניהול מחלקת ירקות

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית לחב' קטיף בשוק הסיטונאי רח' החשמונאים ת"א ביום ראשון 20.7.86 בין השעות 11.00—13.00

דרושה

פקידה

* ידיעת השפות גרמנית, עברית ואנגלית (כולל הדפסה)
* ליום עבודה מלא.

להתקשר לבלה, טלפון 03-260261 או 03-256361

רוברט הלף ROBERT HALF

החברה המובילה בעולם בהשמת בתאים בתחומי מחשבים וחשבונאות

* **תכנתי PL/1 ו־ASSEMBLER** — MVS, VM/CMS, נסיון בעבודת עם CICS
* **אנשי SYS** — ס"מ MVS,VM,DOS/VSE
* **אנשי תקשורת CICS,VTAM**

אנא התקשרו ללא כל התחייבות או השולחו לכל המשרות הדרושות שתי שנות נסיון לפחות ת"א, בן-יהודה 32, בית אל-על, חדר 826

טל. 03-291616, 03-203423

הסתדרות מדיצינית הדסה

לרגל פתיחת מרכז לטיפול תומך (הוספיס) בהר הצופים

דרושים

- **אחיות מוסמכות** — במשרות מלאות או חלקיות
- **פסיכולוג קליני** — בחצי משרה (רצוי עם נסיון בטיפול של חולים סופניים)
- **כוחות עזר**
- **פיזיותרפיסטית** — בחצי משרה
- **מרפאה בעסוק** — ברבע משרה
- **דיאטנית** — ברבע משרה

נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, לכח אדם קרית הדסה ת.ד. 12000 ירושלים 91120, או בטלפונים 02-447130 או 02-818111/4684-4682

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב

המחלקה המשרדית

בן־יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00

טל: 284128, 03-298877

מזכירה בכירה עברית/אנגלית

מזכירת מנכ"ל, ליום עבודה מלא, לעבודה לתקופה ממושכת.

למתאימים מיבטחים: הכנסה גבוהה והשתתפות בארוחות.

פנו אלינו בהקדם, כדאי לך!

מנפאואר MANPOWER

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

משרה מס' 229/86/ת

תואר המשרה

מנהה להוראה

במרכזיה החינוכית – חצי משרה

המקום: תל-אביב.

דרישות התפקיד:

- בוגר/ת בית מדרש למורים/ות ובעל תואר ראשון.
- נסיון בהוראה בכתות של תלמידים ברמות שונות.
- נסיון בהכנת חומרי לימוד.
- נסיון בהנחיית מורים.
- בעל/ת רכב.

מועד אחרון להגשת מועמדות 31.7.86

משרה מס' 230/86/ת

פסיכולוג/ית (בחצי משרה)

1. פסיכולוג/ית קליני/ת.
2. נסיון בטיפול בנוער...

מועד אחרון להגשת מועמדות 31.7.86

הסנה

חברה לביטוח חיים בע"מ

דרושים

מועמדים רציניים

לקורס סוכני ביטוח חיים

העומד להפתח בימים הקרובים

הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית, גיל 25 ומעלה, בעלי רכב ...

לחברה תעשייתית מובילה בגוש דן

דרושים ליום עבודה מלא

1. מזכירה/מנהלת משרד

כישורים נדרשים:

* השכלה תיכונית לפחות
* עברית מושלמת
* אנגלית טובה
* לאחר שרות צבאי
* נסיון במזכירות של כ-3 שנים

2. גובה/שליח

כישורים נדרשים:

* אחרי שרות צבאי
* רשיון נהיגה לקטנוע ורכב
* ישר, בעל יוזמה ויכולת אילתור

להתקשר 03-787126 ליום בשעות העבודה

דרושים

1) **אנשי מכירות** מנוסים

לציוד טכני מגוון (רצוי בעלי רכב)

2) **חשמלאי** למחלקת שרות

3) **טכנאי שרות**

בוגרי קורס צבאיים בצה"ל

נא לטלפן 03-708142/3

דרושה

הדפסאית משולה

למטבח חם

דרושים

בת"ים

טבחים

עוזרי טבחים

לפנות 03-868236, 03-595111 מלבד שבת

למלון באשקלון

דרושים

* שף
* טבחים
* מלצרים
* קצין ביטחון
* אחראי על בידור

טל: 051-34124/5/6

דרושים

בוחני רישוי לרכב באשדוד

ת.ד. 404 אשדוד

אלי 055-35676/8

למפעל כימי מבוסס בפתח-תקוה

דרוש

מנהל עבודה וייצור

לצוות קטן

בגיל 40 +

תנאים טובים • 5 ימי עבודה

המעוניינים, ימנו ת.ד. 415, פתח-תקוה 49103 בצירוף קורות חיים והמלצות

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף ב דחף תקבל יותר

לפרטים: תל-אביב: 03-622233-4 עדי סאמט

ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי

חיפה: 04-645333-4, 04-662571-2 אריה טל

גוספים:

דרושה פקידה/מרכזנית

בוגרת תיכון, לאחר שרות צבאי, ידיעה במכונת כתיבה יתרון.

שעות העבודה 08.00—16.00.

נא לפנות לת.ד. 29511 ת"א

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב

המחלקה המשרדית

בן־יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00

כתבנית מנוסה עברית/אנגלית

(רצוי ידע בעיבוד תמלילים)

עבודה לתקופה ממושכת באזור, משרה מלאה — 5 ימים בשבוע.

שכר גבוה והשתתפות בארוחות.

לפנות: לאריית 03-297289

מנפאואר MANPOWER

ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

ותך ארגון

עובדי פרק־פרס ועובדי זיוד

אלקטרוני — קריאה

שירותי חובה

03-651981

לחברת בניה

דרושים

* **קבלן משנה** לטיח
* **קבלן משנה** לאינסטלציה

דרוש

מכונאי

אחראי עם 5 שנות נסיון (מכונאי אופל ואקספרס) רצוי חשמל.

לפנות: 03-798656 ...

ג' רפיקאי

גיסין רב במודעות

202362

מלונות דן

למלון דן קיסריה

המנהל באוירה צעירה ודינמית

דרושים/ות

ציף סטיוארד

עם נסיון מוכח

פקיד/ת קבלה

בוגר/ת קורס

כתבנית עברית אנגלית

כדאי פרטים להתקשר

063-62288

למפעל מוון באיזור תעשייה הרצליה

דרוש/ה

פקיד/ת חשבונות

נסיון 5 שנים לפחות

ת.ד. 3126 הרצליה

לבית קירור בחולון

דרוש יוצא צבא

לתפקיד

עוזר למחסנאי

נא לפנות לאבי הולצמן, טל. 03-803216

למשב ערוגות

דרושה

פקידה למזכירות המחשב

ידע בכלי ...

טלפון: 050-81755, 86872

למפעל בגוש דן

דרוש

אחראי להרכבה והחזקת מבלטי מתכת למכבשים עד 70 טון

נסיון בהרכבה מבלטים — הכרחי

טל 03-831134 (ערב)

לחברה קבלנית בגוש דן בת"א

דרושים

1) צבעים
2) טייחים
3) ...
4) מנהל עבודה

טלפון: 03-614083

דחפון 03-611001

24 שעות שרות מודעות טלפוני של דחף

לבעלי כרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט, דיינרס

דירות

● בסביון * 4 חדשה, בנוה פולג נתניה, גם להשכרה 03-262843 (#12716)

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● 5 חדרים בשרת כ-150 מ"ר משופצת בקומה מעלית, גינה 2 ... (#24046) 03-442852

קבלנים מציעים

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

שרון

דירות למכירה

עסקים

● סוחר חזיר לקרטון, ... לשליחויות וסידורים ... 5260 (#22914)

● להשכרה מספרה במרכז ת"א 300 מ"ר ... (#24040) 03-613822

חנויות

● להשכרה חנות גלריה +טלפונים ... 415950 (#24049)

משרדים

● בסכ"ת 3½, 110 מ"ר ... (#25926) 03-225853

מבני תעשיה

מגרשים

הצעות עבודה

מחסנים

אולמות

דירות מרוהטות

דירות להחלפה

ביקוש דירות

דירות בשכירות

חדרים מרוהטים

חולון/בת ים

דירות במושבים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דרום

ת"א-ים

וילות ובתים

דירות למכירה

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

• לרשות נכסיות לתפקיד לתפוס מנהלי/ת... (#13344)

• למכירת ישראלית נשות מכירה לשיווק תוכנות, מיסוך לאזור המרכז שכר 1500 עדיפות למורות ופקידות בנק 7/- (#12595) 052-561946

• למפעל טקסטיל דרוש עובד לא מקצועי - למחסן עד גיל 25 (#12581) 03825790

• מכונאי מנוסה בשדרות מנועי ערבדבת/ שתי פעימות. (#12577) 03-376161

• לפועל מקור אקספורט דרושים: מנהלים מקצועיים עוודים 03-823867 03-821855 (#12574)

• מנהל אחזקה למפעל בבת-ים 3 שנות נסיון (מכניקה) (#12529) 032402078

• לחברת השקעות אקסלוסיבית חדשה דרוש/ה מעצב/ת פנים ארכיטקט/ית כמנהל/ת חנות 053-57376 ,03-330329 (#12462)

• דפס אופסט לקורד 2 צבעים למבנת דפוס סול 03-265905 (#12460) 03-267796

• דרושים מקדמי מכירות למרכז הדרכה למחשבים הדרישות: התמצאות מעשה בתכנת הנושא המחשב או להחליפין רצון ועניין בלמידה כללית של הנושאים הקשורים 03-410784 למגעת ליפה. (#12429)

• דרושה פקידה בוגרת תיכון 03746024 .13.30- 8.30-מ בשעות העבודה. (#12596)

• לחברה ליבוא מכונות תעשייתיות מזכירה למשרד ידע מוכח: ניהול משרד עצמאי הדפסה עברית אנגלית הפעלת מחשב ידע בסיסי בהנה"ש הופעה נאה 03-335039 (#12584) 03-332719

• כתבנית אנגלית. עברית מעבד תמלילים לחברה גדולה בתל-אביב (תנאים טובים) 032402078 (#12571)

• לנוסקס דרושה פקידה בעלת נסיון למחלקות יצוא לטיפול בהזמנות יצוא נסיון בעבודה עם מחשב שליטה מלאה באנגלית משרה מלאה. 03-337725 (#12570)

• באזור התעשיה הרצליה מרכזנית מנוסה לשעות 14.30-19.00 תושבת האזור 052-556666 ללפה סיום ראשון (#12577)

• למסעדה דרוש טבח מתחיל בוגר תדמור במסעדה 03828012 (#12391) 052551261 בבית

• למפעל תכשיטים ברמת-גן דרושים: צורפים שליפרים ומשבצים מנוסים 7510091 (#12366)

• לבית אופנה צעיר דרושה סוכן עצמאי לאזור המרכז נסיון+ רכב משרד הכרחי 03-651761 (#12365) 03-653276

• דרושים סוכנים לקונפקציה בכל חלקי הארץ בעלי רכב ובטחונות מתאימים 03-656404 (#12283)

• דרוש איש מכירות רציני ובעל בטחון לעבודה קשה בענף המיכון המשרדי+ נסיון מוכח (#12267) 63002 ת"א 261 ת.ד.

• למפעל שקסטיל בבתיים אורגנו סורגים, פועלות מנוסות (#12135) 03-5516666

• למפעל לתכשיטים דרושים שליפרים משבצים טלפון (#12065) 03-625923

• למוסך בראשל"צ דרושים מכונאים חרטים צבאים טובים (#12034) 03-9611968

• מלחיצות מנוסות, לעבודת מיידית, תנאים טובים "א.ו.ג" (#12003) 03-203052/3

מוכרים/ות

• אלגנט 1982 מפרטי שמור כחדש מיסלי 052543549 (#12437)

• אלגנט 1983 לויכוחי כאוטו סוף חדשה +פטס לשנה 1983 (#12450) 03-886993

• אשר מכירות מנוסה בציוד שכני עבודה במקום 03-376161 (#12452)

• אברים 1981 יד ראשון במצב מעולה 06324527 ,03490683 (#12245)

פנסיונרים

• ל"ביוטילי" ברמת-גן דרושים פנסיונרים לשדרות ושמירה בשעות הפתיחה 03-793121 (#12479)

שרותי אחות

שליחים

בקשו עבודה

מכונות

אוסטין

אופל

אאודי

אוטוביאנקי

עובדי יהלומים

• מנהל-חשבונות פנסיונר+ שפות מתמצא בייבוא בחולון (#12287) 842675

• פקידה ידע בהנהח"ש, קבלת הזמנות, הופעה נאה (לחברה בת"א) (#12567) 032402078

מכנאים/הנדסאים

ספרים/ות

עובדי מתכת

נגרים

• לחברת מטבחים גדולה דרוש מרכיב מטבח נסיון קודם הכרחי 03-730911 ,03-719096 (#12499)

• "לטנפאואר" רחובות דרושים: 1. פרסם סי.אנ.סי מנוסה. 2. מסגרים /רתכים קוראי שרטוט 3. קירורניקים עם נסיון בתעשיה. 4. מכונן מבלטים (שטאנ) מנוסה. 5. עובדי ייצור בענף המתכת. יתקבלו בגבוה ברמה עד גיל 40 מכונות לעבודה במשמרות מאזורי: ראשל"צ, רחובות אשדוד רמלה. שכר גבוה! "טנפאואר" רחובות (#12543) 08-461737

• רתכי ארגון פחחים/ מסגרים לעבודה קבועה בתנאים מצויינים 03-381987 (#12692) 03-380189

נהגים

• דרושים נהגי ברירה והילוך (#12600) 03613316 ,03456776

שמרים

אוטובוסים

חשמלאים

עבודות מזכירות

גזירה/תפירה

• בת"א אישה לטיפול במבוגרת +לינה וכלכלה ומשכורת (#12002) 03320691

• דרושה מזכירה דרושים מאזור הדרכה... 03-7512742. מודלים תנאים מצויינים שעות עבודה נוחות (#12585)

הנהלת חשבונות

פקידים/ות

• אסקונה 1300 אס, 1984 אוטומטית מזגן 03221607 (#12582) 03238960

• אסקונה 1600 1983 אס. אוטומטית שמורה מוציין (#12405) 052543549

חוק הודעות שונות בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק־זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבידים מחוייבים לעניין על פי החוק.

אינוצנטי

אלפא רומיאו

ב.מ.וו.

אמריקאיות

אקסטל

אלבם

מונדיאס

ג'יפים

דייהטסו

לנציה

מיני־מינור

מצרטים

מוצדס

אשטריה

וולבו

טיגרון

סוזוקי

שוק

פיאט

ויזה

פולקסוואגן

סובארו

סוסיתא

סיאט

טלבוט־קרייזלר

אוסטין וסקוטי

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

וידאו טייפ

חניה

דירות

● דירות לאיכלוס מיידי ברחוב שטרנהרצבסקי 7- 4 חדרים לפרטים חברת "אביב" ביאליק 155 רמת־גן 03-7512203.

באר־שבע

הצעות עבודה

מכוניות

לתפקיד שומר ראש
של אנשי עסקים באירופה וזרום אמריקה

דרושים:

יוצאי יחידות קרביות עד גיל 33

המועמדים המתאימים יעברו קורס אימונים מיוחד בארץ, תנאי שכר ותנאים סוציאליים מעולים.

לפנות בכתב־יד על נייר חלק עם פירוט מלא של תולדות חיים, השכלה ונסיון צבאי.

חב' טי. אס. אס. בע"מ
ת.ד. 39386 תל־אביב, 61390

לכפר הנוער מאיר שפיה

דרושים

1) **מדריכים חברתיים**
הכרחי נסיון קודם בהדרכת נוער

2) **אקונום/מנהל מטבח**
הכרחי נסיון קודם בניהול מטבח

3) **רכז הדרכה**
הכרחי נסיון מוכח בהדרכה במסגרות גדולות או פנימיתיות

4) **מרכז גידולי שדה ופלחה**
כישורים נדרשים: א) בוגר הפקולטה לחקלאות, או השתלמות מתאימה במדרשת רופין ב) בעל נסיון בריכוז ענף ג) בעל כושר להדריך ולעבוד עם תלמידים.

5) **מרכז משק ילדים**
כישורים: א) נסיון בהוראה בחקלאות בכתות ד'-ח' ב) בעל הכשרה ונסיון בגידול ירקות פרחים ובעלי חיים שונים ג) עדיפות תינתן לבוגר מדרשת רופין בהוראת חקלאות וחטיבת הביניים

* **מגורים במקום חובה**
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב לפי הכתובת כפר הנוער מאיר שפיה. שפיה מיקוד 30996.

דרושה

פקידה

כתבנית מעולה בעברית ואנגלית
משרה מלאה
מרכז מכבי 03-264238-9

דירות למכירה 1–1½ חדרים

● בקוטג' מרתף 1½ משופצת בארלוזורוב 94 052-444810, 03-267027. (#12415)

דירות בשכירות

עסקים

מציעים למכירה

חנויות

הצעות עבודה

● לאו.אר.אס. חיפה מבשירין/ טכנאי מכשור ובקרה נסיון מעל שנתיים באחזקת מערכות מיכשור ובקרה של מערכות פניאומטיות ומערכות אלקטרוניות בתעשיה. 04-664002, 04-663703 (#12568)

מכוניות

כלי נגינה

צילום

קיט ונופש

בתי אבות

קניות ותצוגות

שרותים

בן חג

הובלות

חינוך

דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות בדמי מפתח

עסקים

אולמות

משרדים

מגרשים

הצעות עבודה

● דרושים לעבודה קבועה צעירים בעלי יכולת טכנית ורכב מסחרי שיכירו כמתקינים לפנות בכתב יד עם קורות חיים לרח' ענק רפאים 21 ירושלים עד יום ב'. (#12353) 02632624

ירושלים

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

דירות למכירה

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות בשכירות

דירות מרוהטות

בת חג

בן חג

הכרזות

● שירות הלוח־הכללי לקבלת מודעות שידורים בדואר. שלח ה"ת.ד. 16400 ת"א 61163 צ'ק המחאת דואר לפי 6.50 ש"ח למילה ומודעתך תפורסם בשישי הקרוב ללוח־הכללי הזכות לשנות נוסח המודעה (#12444)

שוק המציאות

תנור וחשמל

נקיון ואחזקה

אמנות

מחשבים

עתיקות

ציוד תקשורת

ציוד בנין

צבע ואבזרים

צילום

קרוואנים ונגררים

קניות ותצוגות

שרותים

שונות

מזגני אויר

מכונות כביסה

מלגזות ועגורנים

ריפוד ווילונות

תנורי חימום

חגים

הלוואות

חקלאות

פיננסים

טיולים

בתי כנסת

סיעוד

כלי נגינה

רוצים לקנות

● קונה בנחשוים סובים וסולי דירות ירושות ומקרקים 03911527 (#12341)

יהלומים

מקררים

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

ריהוט בית

איתור רכב גנוב

אביזרים

חלקי רכב משומשים

מציעים למכירה

● בוחזמנות שמן מגנייה ארון חדש 250.– ש"ח מיטה זוגית 250.– ש"ח מזרונים 03-834528 03-734007 (#12569)

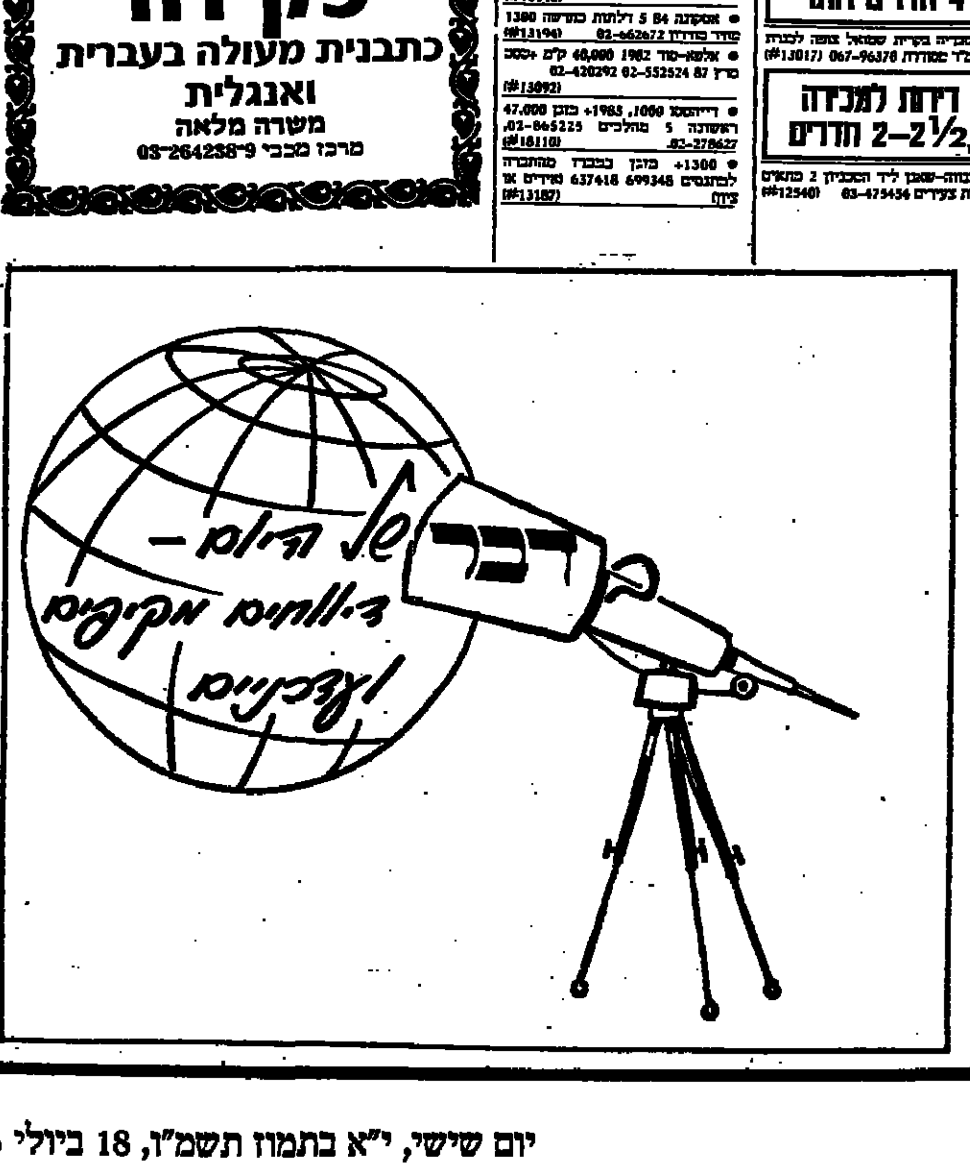

הצגת הקולנוע השניה / יעל אדמוני

שתי אצבעות מאולם המליאה

כולם שיבחו וכולם היו מרוצים. הבמאי, אלי כהן, אמר שציפה שהימין ימתח ביקורת על מה שיש בסרט, והשמאל על מה שאין בו. אבל הימין שיבח את „שתי אצבעות מצידון" על מה שאין בו, והשמאל על מה שיש

לא היו שם ניצוצות, לא ויכוחים ולא חילוקי דיעות. אפילו לא הברקות העושות כותרות. לעומת זאת היתה הפתעה גדולה. אפילו הציניקנים הגדולים ביותר, שאינם מתרגשים משום דבר, הודו שתמימות דעים כזאת בין חברי כנסת מימין משמאל ומהאמצע לא שררה מזמן במשכן. כתב הא.בי.סי. שהביא עמו צלמים, תאורנים ומקליטים קיפל את הציוד בתחושה של אכזבה. זה יכול היה להיות סיפור טוב. מבחינות מסויימות הוא אכן היה כזה.

נכון שרפאל איתן (רפול) לא צפה בהקרנה של „שתי אצבעות מצידון" שהתקיימה שלשום בכנסת. או לפחות אני לא ראיתי אותו באולם. חבל. הוא היה מאלה שחיכו לאסד אי־אי־אי וגם לבאשיר ג'מייל. מעניין מה היה אומר על הסרט. אבל, כאמור, רפול לא היה שם. נסיון למצוא מישהו שיגיד משהו פיקנטי, הוביל אל ח"כ שמעון בן־שלמה מש"ס שהודה שהוא רק הציץ בסרט פה ושם כי היה עסוק בעניינים אחרים. מן המעט שראה הוא יכול לומר בוודאות ש„הטיעון שלנו שהבנות מיותרות בצה"ל הוכיח עצמו בסרט כצודק". בן־שלמה התייחס לרומן שנרקם בין אחד מגיבורי הסרט לבין הפקידה ביחידה. מלחמת לבנון, הדילמות והבעיות הערכיות שמעלה הסרט הן כמובן חסרות משמעות בהשוואה ל„השחתת המידות" שנובעת משירותן של נשים בצה"ל. איך לא חשבו על זה.

מרים תעסה־גלזר, הידועה במלחמות התרבות או במלחמות בתרבות שהיא מנהלת, אמרה בסיום הצפייה שזהו סרט טוב. היא סבורה שגיבורי הסרט משקפים את מגוון הדיעות הרווחות בציבור בנושא מלחמת לבנון והסרט, כך תעסה גלזר, מוכיח, שהצדק עם אותו קצין (טוביה) הרואה בכל לבנוני קם להרגך פוטנציאלי. ואת הקמים להרגך יש, כידוע, להשכים ולהרוג. „אין מה לעשות, טוביה הוא זה שצודק", אמרה.

כמה עשרות חכ"ים נכחו ביום רביעי בהקרנת הסרט שהופק על־ידי דובר צה"ל ובוים על־ידי אלי כהן. בשבוע שעבר הוקרן בכנסת סרטו של קלוד לנצמן „שואה". הנבחרים זכו בשבועיים האחרונים למנה גדושה של סינמה. ההשכלה הקולנועית הזאת נתנה את אותותיה בדיון שהתקיים לאחר הקרנת „שתי אצבעות מצידון" בוועדת החוץ והביטחון. הבקיאות הסינמטוגרפית שהופגנה שם גררה פה ושם רעמי צחוק. מישהו אמר שהחכ"ים אכן מבקרים לפעמים בקולנוע או לפחות הם יודעים לומר את הדברים הנכונים בנושא. ח"כ עוזי ברעם, חובב קולנוע אמיתי, אמר שהסרט הוא ויטוריו דה־סיקה הישראלי. ח"כ בן־שלמה לא שאל מי זה. אולי ידע. ח"כ אבא אבן, שאמר כי „עלינו להרים על נס את מקוריות היוזמה" (של הפקת הסרט), ציין כי „לא מדובר פה בסרט של נואל קווארד עם הספינה". גם כאן איש לא שאל מי ומה. אבן התרשם מן הסרט מצידו האמנותי, ולא התעלם מנסיונו האישי בתחום השאו־ביזנס. „אני קצת יותר בקי בהלכות הסרטה מכפי שהייתי בעבר", טרח לומר.

דובר צה"ל תא"ל אפרים לפיד אמר בעקבות הדיון על הסרט כי הופתע מן התגובות האוהדות. „התייחסנו לפורום הזה בדחילו ורחמיו. זוהי הפעם הראשונה שהסרט נחשף לביקורת של פוליטיקאים הבודקים את מה שעומד מאחורי החוויה האמנותית. כל החכ"ים, מקיר אל קיר, נתנו לצה"ל תעודת כבוד על הרעיון לעשות את הסרט, על ההפקה ועל הכוונה להוציאו להקרנה בפני הקהל הרחב".

גם במאי הסרט אלי כהן הופתע מן היחס החיובי אל הסרט החושף בעיות קשות סביב מלחמת לבנון. כהן חשש מביקורת נוקבת בעיקר לאור נסיון טראומטי שחווה לפני מספר שנים כאשר הטלוויזיה הקרינה את סרטו „פרשת איילנר". אנשי רשות השידור תקפו את הסרט ואת כהן בחריפות למרות שהמסר הפוליטי בסרט הטלוויזיה היה מוצנע ביותר. „נכון שאין ב„שתי אצבעות מצידון" אמירה פוליטית מובהקת, אבל הנושא מתחכך בכל־כך הרבה אפשרויות לפרשנות שהייתי משוכנע שיהיה ויכוח קשה. אבל אף אחד לא הדליק את הניצוץ וטוב שהסרט התקבל כפי שהתקבל". כהן אמר כי ציפה שהימין ימתח ביקורת על מה שיש בסרט והשמאל על מה שאין בו. „מה שקרה במציאות הוא שהימין שיבח את הסרט על מה שאין בו והשמאל שיבח את מה שיש".

ח"כ חיים רמון, שבא לברך את כהן אחרי ההקרנה הסביר את הקונצנזוס המפתיע בכך שהח"כים בוועדת החוץ והביטחון העדיפו שלא לשרבב פוליטיקה ולכרוך אותה עם סרט שהופק על־ידי הצבא. „אפילו יוסי שריד דיבר במתינות. ואם יוסי דיבר כפי שדיבר אז כנראה שבאמת אף אחד לא רצה לערבב פוליטיקה עם צבא".

שריד אמר, מיד לאחר ההקרנה, כי הוא משוכנע שחלק גדול מן הח"כים ראה את מלחמת לבנון לראשונה בסרט. הוא הודה כי באוזניים המשוחדות שלו שמע קריאה מאוד פוליטית בסרט והדגיש כי הסרט מחמיא למלחמה שהיו בה גם היבטים אחרים שלא הוצגו. „הצגת הבכורה של הסרט היתה צריכה להיערך בכנסת מן הטעם שהכנסת היא זו ששלחה את צה"ל למלחמה. הסרט משמש מזכרת עוון ואת המזכרת הזאת היתה הכנסת צריכה לקבל ראשונה", אמר שריד.

קצין חינוך ראשי תא"ל נחמיה דגן אמר בתשובה לדברי שריד כי הסרט מחמיא לצה"ל ולא למלחמה. „זהו סרט אנטי מיליטריסטי אך אינו פאציפיסטי", אמר. כל הדוברים בדיון ציינו כי „שתי אצבעות מצידון" משקף בעיות אמיתיות וציינו לשבח את דובר צה"ל על היוזמה וההתמודדות עם הבעיות הקשות. „זהו סרט אינטליגנטי לעם אינטליגנטי ולצבא אינטליגנטי", אמר ח"כ שבח וייס. ח"כ בנימין בן־אליעזר (פואד) הדגיש כי הסרט הוא ביטוי לעוצמה. „להסתיר את האמת זוהי חולשה, להציגה זוהי עוצמה", אמר. כולם דיברו על בעיות ערכיות, על מוסר, על הצורך להקרין את הסרט בפני פורומים רחבים בצבא ומחוצה לו. נופת צופים. רוב חברי הוועדה ביקשו וקיבלו את רשות הדיבור. נראה היה שהם מתחרים ביניהם מי ינסח טוב יותר את השבחים. הצד האמנותי – באמת מצויין, הצד הרעיוני – גם כן. ומבחינה חווייתית – בהחלט מרגש. כולם מסכימים עם כולם.

ובתוך כל זה אי־אפשר היה שלא לחשוב מחשבה זדונית שהנה, היום זה בהחלט מקובל לשנוא את לבנון ולבקר ולהכות על חטא ולומר – איזו מלחמה איומה ובעיקר מיותרת. ובעוד כמה שנים בודאי יימצא הכוח לעשות סרט קצת ציני על המלחמה הזאת, משהו כמו „איזו מלחמה נפלאה" שנעשה על מלחמת העולם הראשונה. והח"כים יצפו בסרט ויאמרו – אכן, כן, סרט מצויין מן הבחינה האמנותית והרעיונית והחוויתית. וישוו בינו לבין ז'אנרים דומים בקולנוע, ואיש כבר לא ישאל למה ואיך, והטראומה הלבנונית תימוג ותדעך כפי שהיא הולכת ונמוגה ודועכת כבר היום.

כשהח"כים דיברו שלשום בכנסת, אחרי שצפו בסרט היפה והמרגש באמת לא יכולתי שלא לחשוב שלדבר על ערכים וחוויות ולבכות זה הרבה יותר קל מאשר לשאת באחריות על המעשים בהתהוותם הרבה לפני שהם הופכים לפס של צלולואיד.

'תו התקן' החדש, בית המשפט העליון / אבא אלחנני

מונומנטליות עכשיו

אפשר להשוות את האדריכלות המונומנטלית לפאתוס של שחקן גדול או לצעקה מפיו של שחקן מפוקפק. באדריכלות, כבתיאטרון, נדרש עתה פאתוס שונה. אין מוותרים על מונומנטליות, מעדכנים אותה

במאה הקודמת עוד ידעו האדריכל והקהל להבחין היטב בין בנייני ציבור לבין בתי חולין למיניהם. בנייני ציבור נבנו אז ברובם לפי קודים או נוסחאות מקובלים ומוסכמים. בית־משפט או מוזיאון, תחנת רכבת או בניין פרלמנט, לבשו על־פי רוב מחלצות „מקודשות" מן העבר הקרוב, הרחוק יותר ואף הרחוק מאוד – חזית מקדש יווני או כנסיה גותית, ארמון רנסנס ובדומה.

לא היה זה, על־פי רוב, שימוש בתכנים האידאיים של אותן תקופות מוהדרות מן הקלסיקה אלא שיחזור של סטיגמות בלבד: בין אם היו אלה עמודים בעלי כותרות מעוטרות ובין אם היו אלה מבנה הגג האופייני, היוצר את המשולש המעוטר והמגולף של הקלסיקה, או הקשתות המחודדות של הגותיקה. גם אם חרגו בפרטים מסויימים מתוך אותן סטיגמות, היו חריגות אלה – על־פי רוב – לרעת הפרופורציות המקודשות, שכבר לפני אלפי שנים הגיעו לשיאן האסטטי.

אם נתבונן בבניין הפרלמנט בווינה או בבניין המוזיאון הבריטי בלונדון, שנבנה במחצית המאה הקודמת, ניזכר בוודאי בעשרות ומאות בנייני ציבור הפזורים על־פני אירופה וארה"ב, והמשתמשים במתכונים הקלסיים (או הקלסיציסטיים). גם בניין הפרלמנט הבריטי, שנבנה בערך באותו זמן, מזכיר מבנים דומים, שעיקרם חיקוי די עלוב של סטיגמות גותיות. היו שחיפשו השראה אף ממקומות רחוקים יותר כמו הביתן המלכותי בברייטון שנבנה בתחילת אותה מאה.

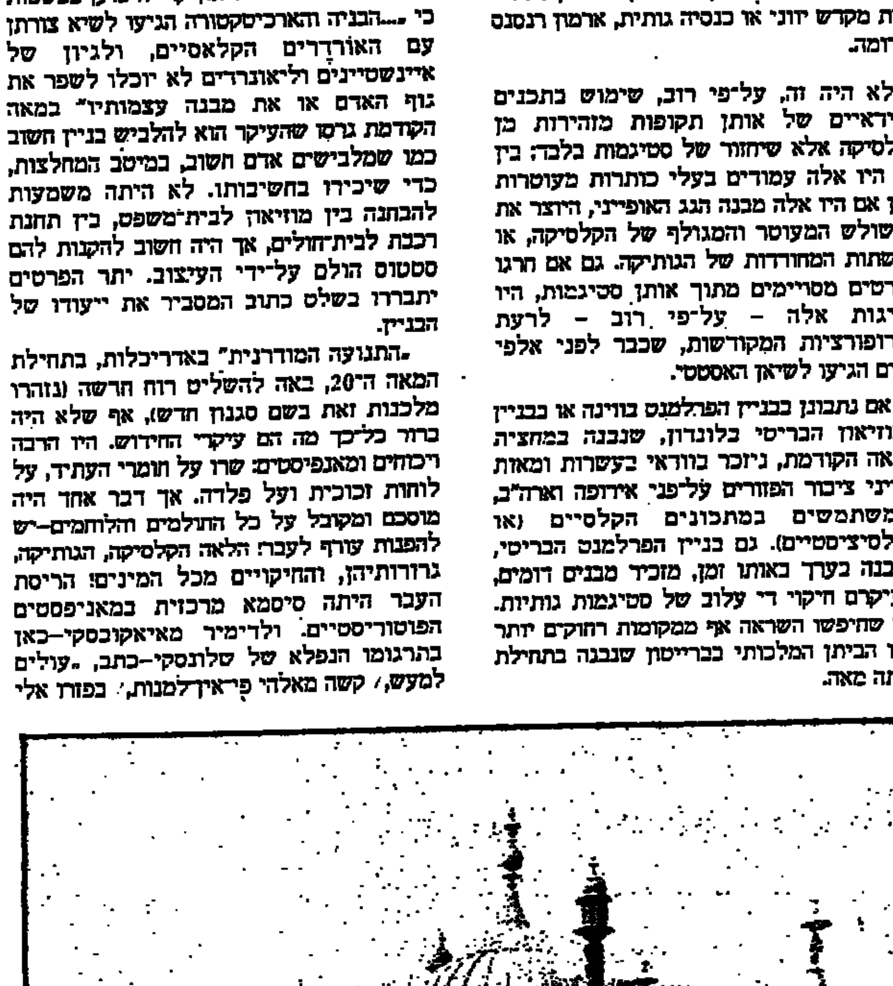

הביתן המלכותי, ברייטון. 1815. השראה ממקומות רחוקים

לא נספר כאן על המלחמות בין אוהדי הפסוודו־קלסיקה לאוהדי הפסוודו־גותיקה שהתחבבה במיוחד באנגליה דווקא: נזכיר רק את הויכוחים הלוהטים בתוך ה„בוזאר" ומחוצה לו, על אמות־המידה העדיפות – אלה של יוון או רומא או של הרנסנס דווקא? באורח פרדוקסלי חוזר הוויכוח בימינו כאשר קמו בעשור האחרון מספר אדריכלים „אופנתיים", פוסט־מודרניסטיים (אף שהפוסט־מודרניזם טרם הוגדר), כדוגמת האדריכל הלוקסמבורגי ליאון קרייה, אשר חוזרים בלהט על טענות ישנות שהיופי האידיאלי הוא הישג אשר שייך לעבר, וצריכים לחזור אליו. ליאון קרייה טוען בפשטות כי „...הבניה והארכיטקטורה הגיעו לשיא צורתן עם האורדרים הקלאסיים, ולגיון של איינשטיינים וליאונרדים לא יוכלו לשפר את גוף האדם או את מבנה עצמותיו" במאה הקודמת גרסו שהעיקר הוא להלביש בניין חשוב כמו שמלבישים אדם חשוב, במיטב המחלצות, כדי שיכירו בחשיבותו. לא היתה משמעות להבחנה בין מוזיאון לבית־משפט, בין תחנת רכבת לבית־חולים, אך היה חשוב להקנות להם סטטוס הולם על־ידי העיצוב. יתר הפרטים יתבררו בשלט כתוב המסביר את ייעודו של הבניין.

„התנועה המודרנית" באדריכלות, בתחילת המאה ה־20, באה להשליט רוח חדשה (נזהרו מלכנות זאת בשם סגנון חדש), אף שלא היה ברור כל־כך מה הם עיקרי החידוש. היו הרבה ויכוחים ומאניפסטים: שרו על חומרי העתיד, על לוחות זכוכית ועל פלדה. אך דבר אחד היה מוסכם ומקובל על כל החולמים והלוחמים – יש להפנות עורף לעבר: הלאה הקלסיקה, הגותיקה, גרורותיהן, והחיקויים מכל המינים: הריסת העבר היתה סיסמא מרכזית במאניפסטים הפוטוריסטיים. ולדימיר מאיאקובסקי – כאן בתרגומו הנפלא של שלונסקי – כתב, „עולים למעש,/ קשה מאלהי פראי־דלמנות,/ בפזרו אלי ריק/ מתנת־חופניו הנוצצת,/ ולנו אידדי לדמיין ולבנות/ חדש,/ אלא גם הישן לפוצץ עוד..." התנועה המודרנית לא הביאה אמנם לפיצוצם של בנייני העבר (וטוב שלא), אך כל הסטיגמות הישנות נאסרו „בחרם ובאלה".

מן הראוי להזכיר שלתנועה המודרנית באדריכלות היה גוון חברתי מובהק, ובלשוננו ניתן לכנות את מרבית מחוללי המהפכה באדריכלות כ„שמאלנים". האדריכלות החדשה דגלה בשוויוניות, בבניינים נוחים, שווים לכל נפש, בבניינים בריאים להמונים שהצטופפו בערים המתועשות, חיו במגורים תת־אנושיים. אולי גם מתוך כך לא היתה דעתם נתונה אותה עת – לבניה המונומנטלית, לבנייני מוסדות הממשל, התרבות וכדומה. אך עד מהרה נחשפה הבעיה, שלכאורה היתה משנית, אלא שהיתה אופיינית ובסופו של דבר פגעה קשות בתדמית האדריכלות החדשה בעיני הציבור הרחב והמובחר כאחד. יש לזכור כי חידוש, חידוש כלשהו, כמוהו כתינוק שבא לעולם, מפתיע ורענן, אך טיבעו להתיישן. אם עיקר קיסמו נשען על החידוש שבו – יתפוגג קסם זה עד מהרה. התופעה בלטה בהרבה גילויים של האדריכלות החדשה, ביתר שאת התגלתה בבנייני ציבור. הבניינים שנוסחאות העבר „ידעו" היטב להבליט את חשיבותם לא היה להם תחליף ראוי במסגרת האדריכלות החדשה.

דגם בית המשפט העליון, ישראל. הדרישה מפורשת לשוות לבנין מכובדות בולטת

במקביל התפתחה תופעה שהזמן גרם. התיעוש המואץ של הכלכלה המשגשגת עיצב דור חדש של צרכני ארכיטקטורה שדרשו בנייני יוקרה בכל מחיר. הקתדרלות של ניו־יורק גורדי השחקים הן. האלים התחלפו ועימם בניין העיריה או המוזיאון אינם יכולים להתחרות בבניינים של אילי הנפט או הוויסקי. ולמרבה הפלא התברר שרוב אדריכלי המודרנה, בעלי האוריינטציה החברתית, לא היססו כלל להציע את שירותיהם לקליינטים החדשים. שתי תופעות אלה הביאו לאובדן השפה הארכיטקטונית והולידו את המשבר של הבניה המונומנטלית. תהליך זה התחולל אף־על־פי שאחד המרכיבים המקוריים של האדריכלות המודרנית היה מין צניעות שהתממשה אמנם רק בתחילת הדרך. אך עיקבותיה, או מוטב להגיד עכבותיה, נותרו קיימים ברקע עד סוף שנות ה־60 לפחות.

כבר באמצע שנות ה־40 כתב זיגפריד גידיון, ה„נביא" של התנועה המודרנית, על הצורך לרכך את הפוריטניות של האדריכלות המודרנית, ולזכור כי מונומנטליות היא צורך לגיטימי כביטוי של גאווה אזרחית או לאומית. ובכל זאת חסרו הנוסחאות, והיה צריך להתחיל כביכול מבראשית. לא נמנה כאן את כל הניסיונות בארכיטקטורה מונומנטלית מודרנית רובם כשלונות מביכים, אך מובן שהיו גם התחלות מעניינות כגון עבודותיו של קורבוזייה בשנדיגר בהודו, או עבודתו הבלתי־גמורה של לואי קאהן באותה ארץ, או המונומנטליות הלירית של נימאייר בעיצוב בנייני הפרלמנט בברזיליה. ההתחלות האלה היתה בהן הבטחה, מה גם שרוב העבודות שהזכרנו שאבו מן המסורת המקומית ונמנעו לחלוטין מנוסחאות בין־לאומיות, שעיוותו את האדריכלות המודרנית וניוונו אותה עד משבר. אלא שלתפיסותיהם של שלושה אלה לא נמצאו ממשיכים ומפתחים בעלי שיעור־קומה דומה. גם העבודות עצמן, עם כל חשיבותן ועיצובן המרגש לא התחבבו על ההודים וזכו אף לביקורת מסתייגת במערב.

בניין הפרלמנט בשנדיגר, גם אם שתל בו האדריכל אבסטרקציות מן הבניה ההינדית המפוארת, לא היה יכול להתהדר, בעיני התושבים באותו איזור, עם פאר העבר. ייתכן אפילו שהם העדיפו את הפאר הסינתטי של השגרירות האמריקאית בניו־דלהי, שבנה סטון, על ניסוייו הברוטלים של קורבוזייה הגדול. את הבניינים המונומנטליים בארה"ב ובאירופה תיכננו אדריכלים פחותים בהרבה מקורבוזייה, ואלה חיזקו במידה רבה את אי־הנחת הגוברת מן האדריכלות החדשה.

כשמבררים את מהותה של האדריכלות המונומנטלית לסוגיה, אפשר, בהשוואה הלקוחה מן התיאטרון, לדמות את הבניה המונומנטלית לפאתוס של שחקן גדול, הנשמע כצעקה מפיו של שחקן מפוקפק. באדריכלות – כמו בתיאטרון – נדרש כיום מין פאתוס שונה. בעבר היה קל ליצור אשליה של חשיבות בעזרת מתכונים בדוקים. אך בימינו הביאה הדרישה זאת לכשלונות רבים ולמספר קטן מאוד של הצלחות. אם קורבוזייה וקאהן ניסו לעצב מונומנטליות חדשה, הסתפקו האחרים בתחליף, במעין מכובדות, בהבלטה שאין עימה התנשאות, בלחישה דרמטית שאין עימה צעקה.

לאחרונה, עם אופנת הפוסט־מודרניזם – אופנה שניתנת לפירושים רבים – יש הדוגלים בחזרה אל הסטיגמות המקודשות של העבר. אחרים מנסים לתרגם את אותן סטיגמות לבניין תחליף, אשר יזכיר את העבר מבלי לחזור אליו, כגון אותו אדריכל אמריקאי רוברט גרייבס, הבונה בנייני משרדים יוקרתיים ומונומנטליים בסגנון כלאיים, שניכרות בו נגיעות קלסיציסטיות עם סימטריה מודגשת ושהיתה כמעט אסורה במודרניזם האורתודוקסי. ושילוב מודע של אלמנטים רבים אחרים לכדי יצירת כלאיים בוטים.

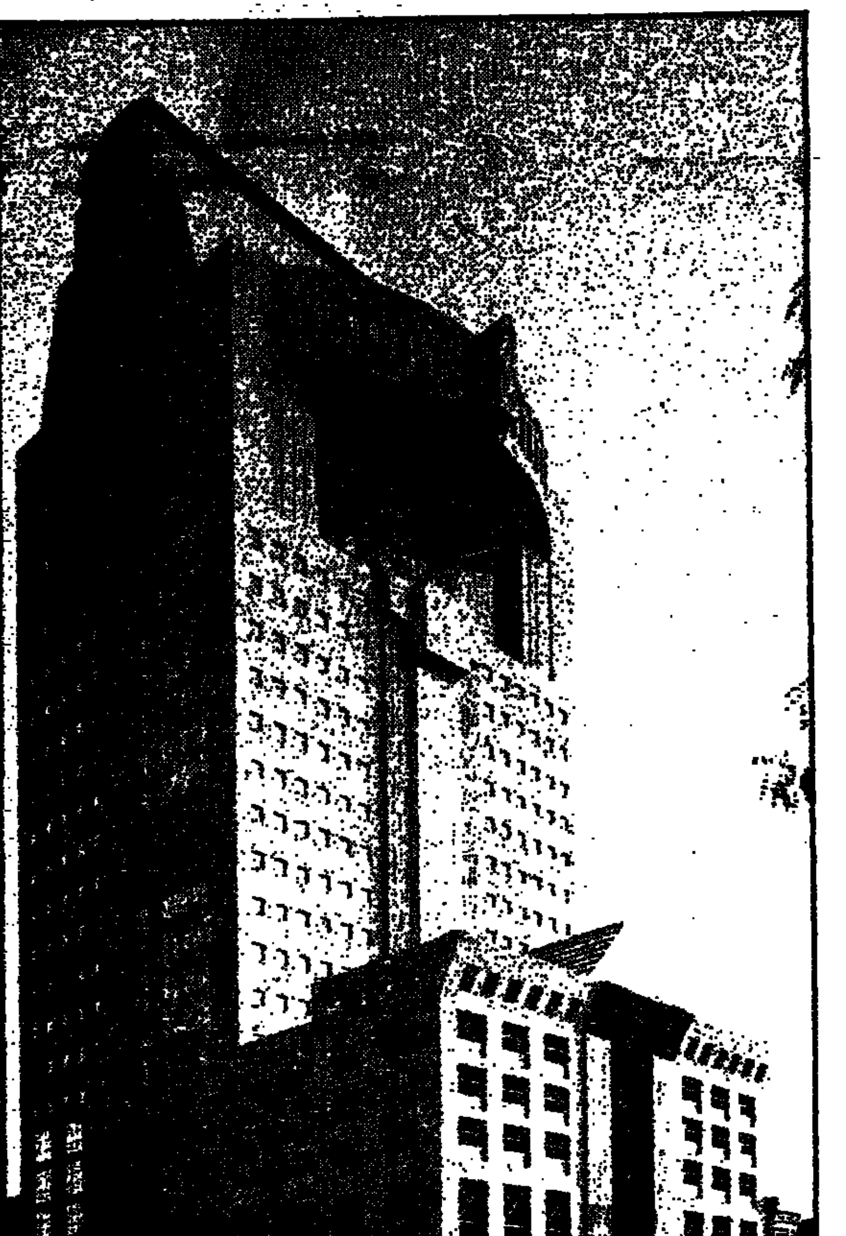

בניין משרדים, לואיוויל קנטקי, ארה"ב. שילוב מגמות קלסיציסטיות עם טכנולוגיה מודרנית

בישראל המצב דומה ושונה באחד. המונומנטים הקיימים כאן מן העבר הם המכובדים בירושלים. האנגלים לעומת זאת בנו בניינים מכובדים ויפים להפליא כגון ארמון הנציב או מוזיאון רוקפלר. אלה ניסו להשתלב בעבר, תוך שנמנעו מחיקויים, וויתרו על קנה־מידה מונומנטלי.

היהודים ניסו בפחות הצלחה לבנות „בגדול". בניין הרבנות הראשית בירושלים הוא דוגמה מובהקת לניסיון למונומנטליות צועקת. לעומת זאת בניין הכנסת, כפי שזכה בתחרות, ניסה לעצב מעין סטיו עמודים סביב, כעין אבסטרקציה של המתכונת הקלסית. הביקורת האשימה את בעל התוכנית ב„פאשיזם ארכיטקטוני". לעומתו עורר בניין משכן נשיאי ישראל, עם הקמתו, ויכוח ציבורי, אם כי לא האשימו אותו במונומנטליות פאשיסטית, כאן טענו שהוא צנוע מדי ומאופק מדי ואינו הולם את מעמדו.

בתחרות לתיכנון בית־המשפט העליון שנערכה לאחרונה, נדרש בנוסח הפרוגרמה, במפורש, לשוות לבניין מכובדות בולטת וממלכתיות של ממש. התוכנית שזכתה במקום הראשון אינה נראית כעונה על דרישות הפרוגרמה, אף־על־פי שאין לשפוט בניין לפי צילום אקראי של מודל. אין ספק שעיצובו של בניין חשוב זה עשוי להשפיע על הסגנון של בניה ציבורית בישראל. אין גם ספק שהוויכוח על מונומנטליות בזמננו ימשיך להדהד בארץ ובעולם.